

Uradni list Republike Slovenije

Internet: <http://www.uradni-list.si>

e-pošta: info@uradni-list.si

Št. **57**

Ljubljana, četrtek **27.5.2004**

Cena 880 SIT

ISSN 1318-0576

Leto XIV

DRŽAVNI ZBOR

2666. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-G)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-G)

Razlašam Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-G), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 12. maja 2004.

Št. 001-22-97/04

Ljubljana, dne 20. maja 2004.

dr. Janez Drnovšek l. r.
Predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N

O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH (ZGD-G)

1. člen

V Zakonu o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 84/98, 6/99, 54/99 – ZFPPod, 36/2000 – ZPDZC, 45/01, 59/01 – popr. in 93/02 – odločba US) se v četrtem odstavku 1. člena za besedo »celoti« dodaja besedilo »(neprihoditna družba)«.

2. člen

V tretjem odstavku 20. člena se v drugi alineji črta besedilo »ali fantazijska poimenovanja«.

Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) V firmi se lahko uporabljajo fantazijska poimenovanja, ki ne vsebujejo tujih črk.«

3. člen

V 49.a členu se besedilo 24. točke spremeni tako, da se glasi:

»24. o imenovanju pripojitvenih in delitvenih revizorjev (drugi odstavek 514. člena in drugi odstavek 533.d člena),«

4. člen

Na koncu drugega odstavka 55. člena se dodata stavka, ki se glasita:

»Podjetniki, ki so v skladu s predpisi, ki urejajo davek od dohodkov iz dejavnosti, obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov, niso dolžni predložiti letnih poročil zaradi javne objave. Davčna uprava Republike Slovenije pošlje seznam podjetnikov iz prejšnjega stavka organizaciji, pooblaščen za objavljanje in obdelovanje podatkov.«

V tretjem odstavku se besedilo drugega stavka spremeni tako, da se glasi:

»Spletne strani iz prejšnjega stavka morajo biti zasnovane tako, da je vsakomur omogočen brezplačen vpogled v podatke, objavljene na spletnih straneh.«

V šestem odstavku se besedilo drugega stavka spremeni tako, da se glasi:

»Kopije iz prejšnjega stavka mora organizacija, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, izročiti v obsegu (v celoti ali v delih) in v obliki (elektronski ali pisni), kot je to navedeno v zahtevi. Kopija v pisni obliki mora biti označena kot »točen prepis«, za elektronsko obliko pa se uporabljajo določbe zakona, ki ureja elektronsko poslovanje in elektronski podpis.«

V enajstem odstavku se v prvem stavku črta beseda »tretjega,«.

5. člen

Doda se nov 55.a člen, ki se glasi:

»Posredovanje podatkov iz letnih poročil

55.a člen

(1) Družbe in podjetniki, razen podjetnikov, ki so v skladu s predpisi, ki urejajo davek od dohodkov iz dejavnosti, obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov, morajo v treh mesecih po koncu koledarskega leta posredovati organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, podatke iz letnih poročil o svojem premoženjskem in finančnem poslovanju ter poslovnem izidu v skladu z zakonom, ki ureja državno statistiko.

(2) Družbe in podjetniki iz drugega odstavka prejšnjega člena, katerih poslovno leto je enako koledarskemu letu, lahko izpolnijo obveznost iz drugega odstavka prejšnjega člena tako, da ob predložitvi podatkov v skladu s prejšnjim odstavkom navedejo, da naj se podatki iz letnega poročila uporabijo tudi za namen javne objave.

(3) Organizacija, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, lahko podatke iz letnih poročil o premoženjskem in finančnem položaju ter poslovnem izidu družb in podjetnikov uporabi samo za izdelavo uskupljenih informacij o ekonomskih gibanjih. Podatkov o posamezni družbi

oziroma podjetniku ne sme posredovati drugim osebam ali jih javno objavljati.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, mora organizacija, pooblaščenca za obdelovanje in objavljanje podatkov, podatke iz letnih poročil o premoženjskem in finančnem položaju ter poslovnem izidu družb in podjetnikov posredovati v ustrezni elektronski obliki državnim organom in pravnim osebam, ki so z zakonom pooblaščenec za pridobivanje in uporabo teh podatkov za evidenčne, analitsko-informativne in raziskovalne namene. Državnim organom in članom Ekonomsko socialnega sveta mora te podatke posredovati brezplačno, pravnim osebam pa proti plačilu dejanskih stroškov obdelave oziroma posredovanja podatkov.«

6. člen

V 457. členu se za besedo »ustanovitvi« doda besedilo », za katerega ni potrebno, da je«.

7. člen

Drugi odstavek 514. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Pripojitvenega revizorja za posamezno družbo, ki je udeležena pri pripojitvi, imenuje sodišče na predlog nadzornega sveta te družbe. Če družba nima nadzornega sveta, predlaga pripojitvenega revizorja uprava.«

8. člen

V drugem odstavku 532.c člena se črta drugi stavek.

9. člen

Drugi odstavek 533.d člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Delitvenega revizorja imenuje sodišče na predlog nadzornega sveta. Če družba nima nadzornega sveta, predlaga delitvenega revizorja uprava.«

10. člen

V drugem odstavku 533.k člena se v napovednem stavku beseda »pripojitve« nadomesti z besedo »delitve«.

11. člen

V tretjem odstavku 533.l člena se v drugem stavku beseda »pripojitve« nadomesti z besedo »delitve«.

12. člen

V prvem odstavku 559. člena se za besedo »Slovenije« doda besedilo »v državi članici Evropske skupnosti ali Evropskega gospodarskega prostora (v nadaljnjem besedilu: tuje podjetje iz ES) ali v državi, ki ni članica Evropske skupnosti ali Evropskega gospodarskega prostora (v nadaljnjem besedilu: tuje podjetje iz tretje države)«.

13. člen

V 560. členu se besedilo »z domačimi družbami« nadomesti z besedilom »z družbami oziroma s podjetniki s sedežem oziroma prebivališčem v Republiki Sloveniji«.

14. člen

561. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Pravica do opravljanja dejavnosti

561. člen

(1) Tuje podjetje lahko opravlja pridobitno dejavnost v Republiki Sloveniji preko podružnic.

(2) Za podružnico se smiselno uporabljajo določbe tega zakona:

- o dejavnosti (4. člen);
- o firmi (12. do 23. člen);
- o sedežu (29. in 30. člen);
- o prokuri (33. do 37. člen) in
- o poslovnih skrivnostih (39. in 40. člen).«

15. člen

V prvem odstavku 562. člena se napovedni stavek spremeni tako, da se glasi:

»Prijava za vpis podružnice v register vloži zastopnik tujega podjetja in mora vsebovati:«.

V prvi alineji se beseda »ime« nadomesti z besedo »firmo«.

Doda se nova četrta alineja, ki se glasi:

»– druge podatke, določene z zakonom.«.

V drugem odstavku se v četrsti alineji besedi »tujega podjetja« nadomestita z besedilom »tujega podjetja, ki ustanavlja podružnico«.

Doda se nov četrsti odstavek, ki se glasi:

»(4) Če se v register vpisani podatki in v zbirko listin vložene listine podružnice razlikujejo od na enakovreden način razkritih podatkov in listin tujega podjetja v državi, v kateri ima svoj sedež, je za pravni promet s podružnico odločilno razkritje podatkov podružnice.«

16. člen

563. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Podružnica tujega podjetja iz tretje države

563. člen

Tuje podjetje iz tretje države lahko ustanovi podružnico, če je že vpisano v register države, v kateri ima sedež, najmanj dve leti.«

17. člen

V 564. členu se besedi »svoje ime« nadomestita z besedama »svojo firmo«.

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Na vseh sporočilih, uradnih dopisih, naročilnicah in drugih listinah podružnice mora biti poleg firme podružnice naveden register, v katerem so shranjene listine o podružnici, skupaj s številko podružnice v tem registru. Kadar zakonodaja države, ki velja za tuje podjetje iz tretje države, zahteva vpis podjetja v register, mora biti naveden tudi register, v katerem je vpisano tuje podjetje iz tretje države in njegova registrska številka v tem registru.«

18. člen

V drugem odstavku 565. člena se za besedo »poročilo« doda besedilo », če ta zakon ne določa drugače«.

Dodata se nova tretji in četrty odstavek, ki se glasita:

»(3) Podružnica tujega podjetja iz ES predloži letno poročilo tega podjetja, če je bilo le-to sestavljeno, revidirano in razkrito na podlagi zakonodaje države članice Evropske skupnosti, ki velja za podjetje v skladu s Četrto direktivo Sveta 78/660/EGS z dne 25. julija 1978 o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb (UL L 222, 14. 8. 1978, s spremembami), ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe, Sedmo direktivo Sveta 83/349/EGS z dne 13. junija 1983 o konsolidiranih računovodskih izkazih (UL L 193, 18. 7. 1983, s spremembami), ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe in Osmo direktivo Sveta 84/253/EGS z dne 10. aprila 1984 o revizijah bilanc (UL L 126, 12. 5. 1984, s spremembami), ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe.

(4) Podružnica tujega podjetja iz tretje države predloži letno poročilo tega podjetja, če je bilo le-to sestavljeno, revidirano in razkrito na podlagi zakonodaje države, ki velja za podjetje iz tretje države. Kadar letno poročilo tujega podjetja iz tretje države ni sestavljeno v skladu s Četrto direktivo Sveta 78/660/EGS z dne 25. julija 1978 o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb (UL L 222, 14. 8. 1978, s spremembami), ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe in Sedmo direktivo Sveta 83/349/EGS z dne 13. junija 1983 o konsolidiranih računovodskih izkazih (UL L 193, 18. 7. 1983, s spremembami), ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe ali na enakovreden način, je treba letno poročilo sestaviti in razkriti za dejavnosti podružnice.«

19. člen

Ime 566. člena se spremeni tako, da se glasi: »Glavna in izbrana podružnica«.

Dodata se nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Če tuje podjetje ustanovi sočasno ali v zaporedju dve ali več podružnic, lahko ob vpisu podružnic v register predloži listine iz prve, tretje in četrte alinee drugega odstavka 562. člena tega zakona le ob vpisu ene od podružnic, ki jo samo izbere, in v primeru sočasne ustanovitve ni nujno glavna podružnica. Pri vpisu v register ostalih podružnic navede številko izbrane podružnice in register, v katerega je vpisana.

(4) Če ima tuje podjetje izbrano podružnico s skladu s prejšnjim odstavkom, lahko predloži letno poročilo v razkritje samo izbrana podružnica.«

20. člen

V prvem odstavku 570. člena se v napovednem stavku besedilo »Z denarno kaznijo od 5,000.000 do 15,000.000 tolarjev se za gospodarski prestop« nadomesti z besedilom »Z globo od 5,000.000 do 15,000.000 tolarjev se za prekršek«.

V drugem odstavku se besedilo »Z denarno kaznijo od 250.000 do 1,500.000« nadomesti z besedilom »Z globo od 250.000 do 1,000.000«.

21. člen

V prvem odstavku 571. člena se v napovednem stavku besedilo »Z denarno kaznijo od 3,000.000 do 10,000.000 tolarjev se za gospodarski prestop« nadomesti z besedilom »Z globo od 3,000.000 do 10,000.000 tolarjev se za prekršek«.

V drugem odstavku se besedilo »Z denarno kaznijo« nadomesti z besedilom »Z globo«.

22. člen

V prvem odstavku 572. člena se v napovednem stavku besedilo »Z denarno kaznijo od 1,500.000 do 5,000.000 tolarjev se za gospodarski prestop« nadomesti z besedilom »Z globo od 1,500.000 do 5,000.000 tolarjev se za prekršek«.

V drugem odstavku se besedilo »Z denarno kaznijo« nadomesti z besedilom »Z globo«.

23. člen

Besedilo 573. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Z globo od 150.000 do 400.000 tolarjev se za prekršek kaznuje podjetnik:

– če v primeru iz drugega odstavka 55. člena tega zakona ne predloži letnega poročila organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, zaradi javne objave v treh mesecih po koncu poslovnega leta, razen podjetnikov, ki so v skladu s predpisi, ki urejajo davek od dohodkov iz dejavnosti, obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov;

– če v primeru iz prvega odstavka 55.a člena tega zakona ne predloži podatkov iz letnih poročil o svojem premoženjskem in finančnem poslovanju ter poslovnem izidu organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, v treh mesecih po koncu koledarskega leta;

– če uporablja označbo v nasprotju z določbami 73. člena tega zakona;

– če ne prihlasi prenehanja poslovanja v skladu z določbami 76. člena tega zakona.

(2) Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba podjetnika, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.«

24. člen

V 574. členu se v napovednem stavku besedilo »Z denarno kaznijo najmanj 250.000 tolarjev« nadomesti z

besedilom »Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek«.

25. člen

V 575. členu se v napovednem stavku besedilo »Z denarno kaznijo najmanj 400.000 tolarjev« nadomesti z besedilom »Z globo od 400.000 do 900.000 tolarjev«.

26. člen

V 576. členu se besedilo »Z denarno kaznijo najmanj 400.000 tolarjev« nadomesti z besedilom »Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev«.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

27. člen

(1) Določbe drugega stavka drugega odstavka 55. člena zakona se prvič uporabijo za poslovno leto 2004.

(2) Organizacija, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, mora zagotoviti izvajanje določbe drugega stavka tretjega odstavka 55. člena zakona najkasneje do 1. januarja 2005.

28. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati drugi do šesti in deseti odstavek 137. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 45/01).

29. člen

Podružnice tujih podjetij morajo svoje delovanje uskladiti z določbami drugega odstavka 564. člena zakona najkasneje v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

30. člen

(1) Do začetka uporabe Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 7/03) se globe, določene v 570. do 576. členu zakona, v postopku o prekršku izrekajo kot denarne kazni.

(2) Določba drugega odstavka 573. člena zakona se začne uporabljati z dnem začetka uporabe Zakona o prekrških.

31. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 001-03/92-1/57

Ljubljana, dne 12. maja 2004.

EPA 1254-III

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
Borut Pahor l. r.

**2667. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona
o carinski službi (ZCS-1A)**

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z
**o razglasitvi Zakona o spremembah
in dopolnitvah zakona o carinski službi
(ZCS-1A)**

Razglušam Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski službi (ZCS-1A), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 12. maja 2004.

Št. 001-22-98/04

Ljubljana, dne 20. maja 2004.

dr. Janez Drnovšek l. r.
Predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N

O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O CARINSKI SLUŽBI (ZCS-1A)

1. člen

V Zakonu o carinski službi (Uradni list RS, št. 56/99, 52/02-ZDU-1 in 110/02-ZGO-1) se doda nov 2. člen, ki se glasi:

»2. člen

Naloge carinske službe (v nadaljnjem besedilu: služba) opravlja Carinska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: uprava) kot organ v sestavi ministrstva, pristojnega za finance.«.

2. člen

Za 2. členom se doda nov 2.a člen, ki se glasi:

»2.a člen

Služba ima svoj znak in zastavo, katerih obliko in barvo določi vlada.«.

3. člen

Besedilo 3. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Naloge službe so:

1. opravljanje carinskega in trošarinskega nadzora nad blagom ter carinjenje blaga;

2. opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja obveznosti, določenih s carinskimi, trošarinskimi in drugimi predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba;

3. preprečevanje in odkrivanje carinskih in trošarinskih prekrškov ter drugih kaznivih ravnanj, določenih v predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna carinska služba (v nadaljevanju: carinski in trošarinski prekrški ter druga kazniva ravnanja) ter vodenje postopka za prekrške prekrškovnega organa;

4. opravljanje nadzora nad prijavo vnosa in iznosa domačih in tujih plačilnih sredstev;

5. kontrola vnosa, iznosa in tranzita blaga, za katero so predpisani posebni ukrepi zaradi interesov varnosti, varovanja zdravja in življenja ljudi, živali in rastlin, varstva okolja, varovanja kulturne dediščine ali varstva intelektualne lastnine;

6. kontrola prehajanja oseb čez državno mejo na mejnih prehodih, ki jih določa Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada);

7. pobiranje, vključno s prisilno izterjavo, uvoznih in izvoznih dajatev, drugih dajatev, ki se pobirajo ob uvozu in izvozu, trošarin, proizvodnih dajatev za sladkor ter drugih dajatev, za pobiranje katerih je pristojna služba (v nadaljevanju: dajatve);

8. zbiranje statističnih podatkov o blagovni menjavi med državami članicami EU;

9. izvajanje ukrepov zunanjetrgovinske in skupne kmetijske politike;

10. izvajanje predpisov Evropske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: Skupnosti) in mednarodnih pogodb iz delo-

vnega področja službe, sodelovanje in izmenjava podatkov z organi Skupnosti, pristojnimi organi držav članic EU in drugih držav, mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji s področja carinskega in trošarinskega sistema;

11. opravljanje drugih nalog, določenih v tem zakonu in drugih predpisih.

(2) Uprava izvaja naloge iz prejšnjega odstavka v skladu s predpisi Skupnosti, zakoni, ki urejajo obdavčenje in postopek v zvezi z obdavčenjem, inšpekcijski nadzor, z drugimi predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba, mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo (v nadaljnjem besedilu: mednarodna pogodba) ter v skladu s tem zakonom.«.

4. člen

Za 3. členom se doda nov 4. člen, ki se glasi:

»4. člen

(1) Upravo sestavljajo carinski organi, ki so: Generalni carinski urad, carinski uradi kot območne organizacijske enote uprave, ustanovljene za posamezno območje, in izpostave kot notranje organizacijske enote carinskih uradov.

(2) Sedež Generalnega carinskega urada je v Ljubljani.«.

5. člen

Doda se nov 5. člen, ki se glasi:

»5. člen

(1) Carinski uradi se ustanavljajo v gospodarskih in prometnih središčih, kadar to narekujejo obseg, struktura ter tok zunanjetrgovinske menjave blaga in storitev, potniški promet s tretjimi državami, proizvodnja in promet s trošarinskimi izdelki ter druge upravičene ekonomske potrebe.

(2) Carinske urade ustanavlja, združuje in ukinja vlada. Z aktom o ustanovitvi določi tudi njihovo krajevno pristojnost.«.

6. člen

Doda se nov 6. člen, ki se glasi:

»6. člen

(1) Za carinjenje blaga, pobiranje dajatev, opravljanje carinskega in trošarinskega nadzora ter izvajanje carinske kontrole imajo carinski uradi kot svoje notranje organizacijske enote izpostave.

(2) Izpostave ustanavlja, združuje in ukinja vlada. Z aktom o ustanovitvi določi tudi delovno področje izpostave.«.

7. člen

Doda se nov 7. člen, ki se glasi:

»7. člen

(1) Upravo vodi generalni direktor, ki vodi tudi delo Generalnega carinskega urada. Generalni direktor je za svoje delo in delo službe odgovoren ministru, pristojnemu za finance.

(2) Generalni direktor ima lahko dva namestnika, ki mu pomagata pri vodenju. V primeru odsotnosti ali zadržanosti generalni direktor določi namestnika, ki ga nadomešča z vsemi pooblastili.«.

8. člen

Doda se nov 8. člen, ki se glasi:

»8. člen

(1) Carinski urad vodi direktor. Direktor izdaja pravne akte v posamičnih zadevah iz pristojnosti carinskega urada in opravlja druge naloge, ki jih določa zakon ali drug predpis. Direktor je za svoje delo in delo carinskega urada odgovoren generalnemu direktorju.

(2) Direktor ima lahko dva pomočnika, ki mu pomagata pri vodenju. V primeru odsotnosti ali zadržanosti direktor določi pomočnika, ki ga nadomešča z vsemi pooblastili.«.

9. člen

Doda se nov 10. člen, ki se glasi:

»10. člen

Generalni carinski urad opravlja naslednje naloge:

1. organizira in usmerja delo službe, spremlja in preučuje njen razvoj ter ustrezno ukrepa za njeno pravilno delovanje;

2. organizira in nadzira delo carinskih uradov;

3. zagotavlja enotno izvajanje carinskih in trošarinskih predpisov, predpisov s področja skupne kmetijske politike, predpisov v zvezi s skupno organizacijo notranjega trga za področje sladkorja ter drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba;

4. izvaja nadzor nad pobiranjem, vključno s prisilno izterjavo, dajatev, ko odloča o obveznosti v upravnem postopku na prvi stopnji in obravnava zahteve v okviru medsebojne upravne pomoči pri izterjavi v okviru mednarodnega sodelovanja v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek;

5. opravlja carinski in trošarinski nadzor;

6. izvaja inšpekcijski nadzor, carinsko in trošarinsko kontrolo ter carinske preiskave;

7. preprečuje in odkriva carinske in trošarinske prekrške ter druga kazniva ravnanja;

8. odloča v upravnih zadevah iz pristojnosti službe v upravnem postopku na prvi stopnji, kadar ta pristojnost izhaja iz zakonov ali drugih predpisov;

9. skrbi za pravilno ugotavljanje podlag za določitev višine uvoznih in izvoznih dajatev, drugih dajatev, ki se pobirajo ob uvozu in izvozu ter trošarin, tako da opravlja kemijsko tehnološke in fizikalne analize vzorcev blaga, daje strokovna mnenja in izdaja zavezujoče tarifne informacije ter zavezujoče informacije o poreklu blaga;

10. skrbi za hrambo in prodajo zaseženega, odvzetega, odstopljenega ali najdenega blaga in trošarinskih izdelkov oziroma za izvajanje teh nalog izbire in pooblasti izvajalca v skladu s predpisi, ki urejajo javna naročila;

11. zbira, obdeluje, posreduje in hrani podatke s področja dela službe ter upravlja z informacijskim in telekomunikacijskim sistemom službe;

12. skrbi za izvajanje predpisov Skupnosti in mednarodnih pogodb z delovnega področja službe in na njihovi podlagi sodeluje in izmenjuje podatke z organi Skupnosti, pristojnimi organi držav članic EU in drugih držav, mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji s področja carinskega in trošarinskega sistema;

13. sodeluje in izmenjuje podatke s pristojnimi organi in drugimi organizacijami kadar je tako določeno z veljavnimi predpisi;

14. daje soglasja za posege v prostor oziroma soglasja za gradnjo, rekonstrukcijo ali adaptacijo objektov na območjih prostih con in prostih skladišč in na mejnih prehodih;

15. daje založnikom in tiskarjem soglasje za izdajo uradnih obrazcev z delovnega področja carinske službe;

16. skrbi za obveščanje javnosti o delu službe;

17. izvaja kontrolo vnosa, iznosa in tranzita blaga, za katerega so predpisani posebni ukrepi zaradi interesov varnosti, varovanja zdravja in življenja ljudi, živali in rastlin, varstva okolja, varovanja kulturne dediščine ali varstva pravic intelektualne lastnine;

18. vodi in koordinira zbiranje, preverjanje in posredovanje statističnih podatkov o blagovni menjavi z državami članicami EU;

19. opravlja druge naloge, določene s tem zakonom in drugimi predpisi.«.

10. člen

Besedilo 11. člena se spremeni, tako da se glasi:

»Za zagotovitev enotne uporabe predpisov ter enotnega opravljanja nalog službe izdaja generalni direktor navodila za delo carinskih organov in pojasnila v zvezi z izvajanjem predpisov iz delovnega področja službe.«.

11. člen

Doda se nov 12. člen, ki se glasi:

»12. člen

Carinski urad opravlja naslednje naloge:

1. izvaja carinjenje blaga;

2. sprejema prijave trošarinskih zavezancev, pobira trošarine, izvaja vračila trošarine ter nadzoruje gibanje trošarinskih izdelkov v režimu odloga plačila trošarine in sprostitev trošarinskih izdelkov v porabo;

3. pobira in prisilno izterjuje dajatve;

4. izvaja kontrolo vnosa, iznosa in tranzita blaga, za katerega so predpisani posebni ukrepi zaradi interesov varnosti, varovanja zdravja in življenja ljudi, živali, rastlin, varstva okolja, varovanja kulturne dediščine ali varstva pravic intelektualne lastnine;

5. opravlja carinski in trošarinski nadzor;

6. izvaja carinsko in trošarinsko kontrolo ter inšpekcijski nadzor;

7. izvaja postopke prisilne izterjave dajatev, katerih obveznost za plačilo je nastala v drugi državi članici EU;

8. na mejnih prehodih, ki jih določa vlada, opravlja zadeve s področja kontrole prehajanja čez državno mejo, naloge v zvezi z ugotavljanjem mejnih incidentov in drugih kršitev nedotakljivosti državne meje na mejnem prehodu ter skrbi za izvajanje predpisov s področja tujcev in mednarodnih sporazumov, ki urejajo prehajanje čez državno mejo;

9. opravlja nadzor nad prijavo vnosa in iznosa domačih in tujih plačilnih sredstev;

10. preprečuje in odkriva carinske in trošarinske prekrške ter druga kazniva ravnanja;

11. vodi hitri postopek za prekrške, določene v predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba;

12. odloča v upravnih zadevah iz pristojnosti službe v upravnem postopku na prvi stopnji, če ni z zakonom pristojnost odločanja v upravnem postopku prenesena na Generalni carinski urad;

13. izvaja hrambo in prodajo zaseženega, odvzetega, odstopljenega ali najdenega blaga in trošarinskih izdelkov;

14. sodeluje z državnimi organi, pristojnimi službami in drugimi organizacijami ter tujimi mejnimi organi;

15. zbira, preverja, analizira, hrani in posreduje statistične podatke o blagovni menjavi z državami članicami EU;

16. opravlja druge naloge, določene s tem zakonom in drugimi predpisi.«.

12. člen

Besedilo 13. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Postopek pred prekrškovnim organom službe vodi in v njem odloča uradna oseba krajevno pristojnega carinskega urada, pooblaščenca z aktom o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest.

(2) V postopku pred prekrškovnim organom službe pooblaščenca uradna oseba iz prejšnjega odstavka odloča tudi:

– če je za prekršek poleg globe predpisana stranska sankcija odvzema predmetov oziroma če prekrškovni organ ali predlagatelj postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije po tem zakonu,

– proti mladoletnim storilcem prekrškov.«.

13. člen

V prvem odstavku 14. člena se za besedilo »s tem in drugimi zakoni« doda besedilo »predpisi Skupnosti in mednarodnimi pogodbami«.

14. člen

Za 14. členom se doda nov 14.a člen, ki se glasi:

»14.a člen

(1) Služba lahko na prošnjo mednarodne organizacije ali na podlagi mednarodnih pogodb oziroma drugih predpisov sodeluje v tujini pri opravljanju carinskih oziroma trošarinskih nalog. O opravljanju nalog v teh primerih odloča minister, pristojen za finance, uradnike za ta namen, z njihovim soglasjem, imenuje generalni direktor.

(2) Dejanje, ki ga stori uradnik organa Skupnosti, druge države ali mednarodne organizacije v okviru programa izmenjave uradnikov ali izobraževanja in usposabljanja carinskih in trošarinskih uslužbencev, se šteje za dejanje carinskega organa Republike Slovenije, kateremu je bil ta uradnik dodeljen in pod nadzorom katerega opravlja ta dejanja.

(3) Minister, pristojen za finance, izdaja pisna pooblastila, s katerimi določi obseg in trajanje pooblastil ter naloge, ki jih lahko izvajajo uradniki organa Skupnosti, druge države ali mednarodne organizacije, kadar na podlagi mednarodnih pogodb ali drugih predpisov delujejo v Republiki Sloveniji.«.

15. člen

Prvi odstavek 15. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Pooblaščenec uradne osebe iz 14. člena tega zakona so:

1. carinik, ki nadzoruje pretok blaga in ljudi ter promet čez državno mejo na mejnih prehodih, ki jih določi vlada, opravlja carinski in trošarinski nadzor ter carinsko in trošarinsko kontrolo, izvaja posamezne ukrepe in dejanja carinske preiskave, carinjenje blaga, opravlja nadzor nad prijavo vnosa in iznosa domačih in tujih plačilnih sredstev na in iz carinskega območja, zbira in preverja statistične podatke o blagovni menjavi z državami članicami EU ter preprečuje in odkriva carinske in trošarinske prekrške ter druga kazniva ravnanja;

2. inšpektor, ki opravlja inšpekcijski nadzor, carinsko in trošarinsko kontrolo v zahtevnejših zadevah, zbira, preverja, analizira in posreduje statistične podatke o blagovni menjavi z državami članicami EU, izvaja carinjenje blaga, preprečuje in odkriva carinske in trošarinske prekrške ter druga kazniva ravnanja, opravlja carinske preiskave, opravlja nadzor in kontrolo nad delom notranjih organizacijskih enot, vodi upravni postopek v carinskih in trošarinskih zadevah ter v drugih zadevah, za izvajanje katerih je pristojna služba, vodi postopek za prekrške prekrškovnega organa za prekrške, določene v predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba;

3. izterjevalec, ki izvaja postopke prisilne izterjave dajatev.«.

V drugem odstavku se črta besedilo »v zvezi s carinskim blagom in trošarinskimi izdelki«.

16. člen

Besedilo 21. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Cariniki oziroma inšpektorji na celotnem območju Republike Slovenije ter tudi zunaj območja Republike Slovenije, če je tako določeno z mednarodnimi pogodbami, izvajajo:

- carinski nadzor,
- carinsko kontrolo,
- trošarinski nadzor,
- trošarinsko kontrolo,
- inšpekcijski nadzor,
- carinske preiskave.

(2) Inšpekcijski nadzor in carinske preiskave se izvajajo na podlagi sklepa generalnega direktorja ali direktorja.

(3) Pravna oziroma fizična oseba, pri kateri se izvaja kateri izmed ukrepov iz prvega odstavka tega člena, mora cariniku oziroma inšpektorju omogočiti oziroma zagotoviti pogoje za nemoteno izvajanje ukrepa. Le-ta, njen zastop-

nik ali pooblaščenec lahko prisostvuje pri izvajanju ukrepa, razen v primeru, ko bi njihova prisotnost ovirala učinkovitost izvajanja ukrepa.

(4) Če pri izvajanju preiskave zastopnik ali pooblaščenec ni navzoč, tisti, pri katerem se carinska preiskava izvaja pa njuno navzočnost zahteva, se začetek dejanj oziroma ukrepov do njegovega prihoda odloži, vendar največ za dve uri. V tem času se prekine z vsemi dejavnostmi, ki bi lahko povzročile uničenje dokazov o nepravilnostih pri poslovanju.«.

17. člen

Za 21. členom se dodajo novi 21.a, 21.b, 21.c in 21.č člen, ki se glasijo:

»21.a člen

(1) Carinski nadzor se izvaja s splošnimi ali posameznimi ukrepi, ki jih carinski organi izvajajo za zagotovitev istovetnosti blaga in preprečitev neupravičene rabe blaga z namenom, da se zagotovi pravilna in pravočasna pridobitev carinsko dovoljene rabe ali uporabe blaga, pravilna predložitev blaga ter zagotovi plačilo dajatev in spoštovanje drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba.

(2) Carinska kontrola pomeni izvajanje katerihkoli aktivnosti, kot so opredeljene v carinskih predpisih ter drugih predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba. Carinska kontrola pomeni tudi izvajanje ukrepov za zagotavljanje pravilnosti prejetih poročil in kontrole podatkov poročevalskih enot, podjetij in deklarantov na podlagi tega zakona ter zakona o državnih statistiki.

21.b člen

(1) Trošarinski nadzor je nadzor nad pravilnim izvajanjem trošarinskih predpisov, ki se izvaja v skladu s tem zakonom, zakonom, ki ureja trošarine in zakonom, ki ureja davčni postopek. Ta nadzor obsega trošarinske kontrole in splošne nadzorne ukrepe za zagotavljanje pravilnega izvajanja trošarinskih predpisov.

(2) Trošarinska kontrola obsega preverjanje pravilnosti prijav trošarinskih zavezancev, trošarinskih obračunov in obračunov drugih dajatev, ki se plačujejo na enak način kot trošarine, preverjanje zahtevkov za vračila, odpuste in oprostitve plačila trošarine, preverjanje izpolnjevanja obveznosti iz dovoljenj, ki jih izdaja služba, porabe trošarinskih izdelkov za namene, za katere se ne plačuje trošarina, preverjanje popisov trošarinskih izdelkov, vodenja evidenc in dostavljanja podatkov ter gibanja trošarinskih izdelkov v režimu odloga plačila trošarine.

(3) Trošarinska kontrola pomeni tudi izvajanje ukrepov za zagotavljanje pravilnosti pobiranja proizvodnih dajatev za sladkor.

21.c člen

(1) Inšpekcijski nadzor pomeni nadzor nad izvajanjem in spoštovanjem carinskih, trošarinskih in drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba, v skladu s tem zakonom, zakonom, ki ureja davčni postopek ter zakonom, ki ureja inšpekcijsko nadzorstvo.

(2) Delo inšpekcije vodi direktor inšpekcije, ki je uradnik Generalnega carinskega urada.

(3) Direktor inšpekcije tekoče spremlja delo inšpekcije, pripravlja letni plan inšpekcijskega nadzora, obvešča ostale organizacijske enote službe o svojih ugotovitvah in jim daje posamezna priporočila in navodila, izvaja inšpekcijski nadzor v najzahtevnejših zadevah, pripravlja letna poročila o delu ter koordinira posamezni zahtevnejši inšpekcijski nadzor z drugimi inšpekcijami.

(4) Inšpekcijski nadzor se praviloma opravlja v skladu z letnim načrtom, ki ga sprejme generalni direktor na predlog direktorja inšpekcije.

21. č člen

(1) Carinska preiskava pomeni izvajanje dejanj in ukrepov po tem zakonu v primeru, ko so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno dejanje, s katerim so bili kršeni carinski, trošarinski in drugi predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba.

(2) Dejanja in ukrepi carinske preiskave se izvajajo z namenom preprečevanja, preiskovanja in odkrivanja kršitev carinskih, trošarinskih in drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba.

(3) Carinska preiskava se lahko uvede tudi zaradi izvajanja dejanj in ukrepov po tem zakonu za zagotovitev medsebojne pomoči organom Skupnosti, držav članic EU in tretjih držav.«.

18. člen

Prvi odstavek 24. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Carinik in inšpektor lahko zahtevata od osebe, ki je po veljavni zakonodaji dolžna dati podatke ali izpolniti določeno obveznost, da jima v določenem roku in na določenem kraju predloži katerokoli knjigovodsko listino, pogodbo, poslovno korespondenco, evidenco, kakšen drug dokument za potrebe carinske in trošarinske kontrole, inšpekcijskega nadzora ter carinske preiskave. Navedena oseba je dolžna na zahtevo carinika ali inšpektorja posredovati tudi podatke o osebi, pooblaščen za opravljanje poslov, pri opravljanju katerih naj bi bila storjena kršitev predpisov. Carinik in inšpektor lahko predložene dokumente pregledujeta in tudi reproducirata.«.

Na koncu tretjega odstavka se doda nov stavek, ki se glasi: »Enako lahko postopata, kadar obstajajo razlogi za sum, da se poslovne knjige in predpisane evidence vodijo na elektronskem mediju.«.

19. člen

V prvem odstavku 25. člena se besedi »Inšpektor ima« nadomestita z besedilom »Inšpektor in carinik imata«, besedi »inšpekcijskih pregledov« pa nadomestita z besedama »carinske preiskave«. Na koncu odstavka se dodata nova stavka, ki se glasita: »Rok iz prejšnjega stavka se pri izvajanju ukrepa carinske preiskave v obsežnih in dolgotrajnih primerih lahko podaljša na do skupno 90 dni. Podaljšanje roka odredi oseba, ki je odredila carinsko preiskavo.«.

20. člen

V prvem odstavku 26. člena se besedi »inšpekcijski pregled« nadomestita z besedama »carinsko preiskavo«.

21. člen

V prvem odstavku 27. člena se v 1. točki pred besedo »ustavita« doda beseda »spremljata«,«.

4. točka se spremeni, tako da se glasi:

»4. ugotavljata namensko uporabo pogonskega goriva v vseh prevoznih sredstvih, delovnih napravah in strojih ter namensko uporabo vseh drugih trošarinskih izdelkov, zaradi zasega pa odrejata črpanje označenega mineralnega olja iz rezervoarja ter njegovo čiščenje.«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Vse kar je predmet pregleda iz prejšnjega odstavka, lahko carinik in inšpektor tudi fotografirata ali posnameta na drug nosilec vizualnih podatkov.«.

22. člen

V prvem odstavku 28. člena se besedi »inšpekcijskega pregleda« nadomestita z besedama »carinske preiskave«.

Doda se nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Pri izvajanju carinske preiskave se lahko z dovoljenjem osebe, pri kateri se ta ukrep izvaja, pregledajo tudi stanovanjski prostori, ki niso določeni kot sedež dejavnosti, pa obstaja utemeljen razlog za sum, da se v njih opravlja neprijavljena dejavnost ali da bodo pri pregledu stanovanjskega

prostora oziroma posameznih stvari v prostoru, ki so predmet carinske preiskave, ugotovljene druge kršitve predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba.«.

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane četrti odstavek, se beseda »poslovnih« nadomesti z besedo »teh«, črta se besedilo »po prvem odstavku tega člena« ter na koncu odstavka doda stavek, ki se glasi: »Vse, kar je predmet pregleda, lahko carinik in inšpektor tudi fotografirata ali posnameta na drug nosilec vizualnih podatkov.«.

23. člen

Besedilo 29. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če cariniki ali inšpektorji pri izvajanju ukrepa iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena naletijo na fizični odpor ali če tak odpor utemeljeno pričakujejo, lahko zahtevajo pomoč policije.

(2) Če oseba, pri kateri se opravlja pregled prostorov iz tretjega odstavka prejšnjega člena, temu nasprotuje, se pregled teh prostorov lahko opravi na podlagi odločbe pristojnega sodišča v skladu z določbami Zakona o prekrških, ki urejajo hišno preiskavo.

(3) Če oseba iz prejšnjega odstavka izvedbi pregleda še vedno nasprotuje ali se to utemeljeno pričakuje, se lahko zahteva pomoč policije.

(4) Pri pregledu stanovanjskega prostora v skladu s prejšnjim odstavkom morata biti navzoči dve polnoletni osebi kot priči. Pregled stanovanjskega prostora je omejen na del stanovanjskega prostora, ki ga je treba pregledati za dosego namena carinske preiskave.«.

24. člen

Za 29. členom se dodata nova 29.a in 29.b člen, ki se glasita:

»29.a člen

(1) Pooblaščen uradna oseba lahko zadrži tistega, ki ga zaloti pri kršitvi carinskih, trošarinskih in drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba, če bi se ta lahko s samovoljnim odhodom s kraja kršitve izognil sankcioniranju oziroma izvedbi nadaljnjega postopka. Zadržanje lahko traja do prihoda policije oziroma najdlje 2 uri.

(2) Pooblaščen uradna oseba zadržano osebo takoj seznani z razlogi zadržanja in ji zadrži osebne dokumente.

(3) Pooblaščen uradna oseba lahko zadržano osebo brez posebne odredbe privede k prekrškovnemu organu ali preda policiji, da izvede ustrezne ukrepe v skladu s svojimi pooblastili.

29.b člen

(1) Pooblaščen uradna oseba lahko pri opravljanju nalog uporabi sredstva za vklepanje, fizično silo, palico in sredstva za pasivizacijo.

(2) Sredstva iz prejšnjega odstavka se lahko uporabijo, kadar je osebo treba zadržati, pa se temu upira ali kadar je to potrebno zaradi odvritve napada na pooblaščen uradno osebo.

(3) Pri izbiri prisilnega sredstva mora pooblaščen uradna oseba paziti, da se ne uporabi hujše sredstvo, če se isti namen lahko doseže z blažjim. Pri uporabi prisilnih sredstev je potrebno spoštovati človekovo osebnost in dostojanstvo.

(4) Način uporabe prisilnih sredstev iz prvega odstavka tega člena predpiše minister, pristojen za finance v soglasju z ministrom, pristojnim za notranje zadeve.«.

25. člen

V prvem odstavku 30. člena se besedi »inšpekcijskega pregleda« nadomestita z besedama »carinske preiskave«.

26. člen

Za 31. členom se doda nov 31.a člen, ki se glasi:

»31.a člen

(1) Posameznik, ki meni, da so bile z ravnanjem pooblaščenih uradnih oseb kršene njegove pravice ali svoboščine, se lahko v roku 30 dni od trenutka, ko je izvedel za kršitev, pritoži na Generalni carinski urad.

(2) Podrobnejši postopek za reševanje pritožb predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.«.

27. člen

V prvem odstavku 33. člena se besedilo »Organi policije so dolžni« nadomesti z besedilom »Policija je dolžna«.

28. člen

V tretjem odstavku 34. člena se besedilo »na podlagi zahteve pooblaščenih uradnih oseb« nadomesti z besedo »brezplačno«.

29. člen

Za 34. členom se doda nov 34.a člen, ki se glasi:

»34.a člen

(1) Služba lahko posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih in drugih podatkov s pogodbo zaupa pogodbenemu obdelovalcu, ki je registriran za opravljanje takšne dejavnosti.

(2) Pogodbeni obdelovalec opravlja posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih in drugih podatkov v okviru pooblastil, ki jih je opredelila služba in jih ne sme obdelovati za noben drug namen. Medsebojne pravice in obveznosti se uredijo s pogodbo, ki mora biti sklenjena v pisni obliki in mora vsebovati tudi pogoje in ukrepe za zagotovitev varstva in zavarovanja osebnih in drugih podatkov.

(3) Pogodbeni obdelovalec ali organ, ki je pristojen za odločanje o prenehanju pogodbenega obdelovalca, mora osebne in druge podatke, ki jih je pogodbeno obdeloval, nemudoma vrniti službi, v naslednjih primerih:

1. v primeru spora med službo in pogodbenim obdelovalcem;
2. v primeru prenehanja pogodbenega obdelovalca;
3. na podlagi zahteve službe.

(4) V vseh navedenih primerih, mora pogodbeni obdelovalec vrniti ali komisijsko, v prisotnosti pooblaščenih oseb službe, uničiti tudi vse morebitne kopije teh podatkov. Na podlagi pisne zahteve pogodbenega obdelovalca, ki izkaže pravni interes za uvedbo sodnega ali drugega postopka, se morebitne kopije teh podatkov ne uničijo, temveč jih pooblaščen osebna služba osebno prevzame, napiše o tem uradni zaznamek in jih shrani v prostorih službe za uporabo v morebitnih sodnih ali drugih postopkih.

(5) Organ, ki je pristojen za odločanje o prenehanju pogodbenega obdelovalca, brez odlašanja po uradni dolžnosti preda pooblaščenim osebam službe tudi vse morebitne kopije osebnih in drugih podatkov, ki jih je pogodbeni obdelovalec pogodbeno obdeloval. Služba te podatke komisijsko uniči.

30. člen

Besedilo 35. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Služba upravlja zbirke osebnih in drugih podatkov (v nadaljnjem besedilu: evidence), ki jih zaradi opravljanja nalog službe v zvezi z izvajanjem carinskih pooblastil zbirajo, uporabljajo in vzdržujejo delavci službe, in sicer:

1. evidenca pisnih carinskih deklaracij;
2. evidenca izdanih carinskih dovoljenj;
3. evidenca imetnikov trošarinskih dovoljenj in oproščenih uporabnikov;
4. evidenca trošarinskih zavezancev in malih proizvajalcev vina in žganja;
5. evidenca o kršitvah carinskih, trošarinskih in drugih predpisov za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba;

6. evidenca pridobljenih in posredovanih informacij;
7. evidenca carinskih in trošarinskih kontrol, carinskih preiskav ter inšpekcijskih nadzorov;
8. evidenca uporabe strelnega orožja;
9. evidenca o pobiranju dajatev;
10. evidenca predloženih splošnih in skupnih instrumentov zavarovanja carinskega in trošarinskega dolga;
11. evidenca zavezancev za plačilo in pobiranja proizvodnih dajatev za sladkor;
12. evidenca trošarinskih dokumentov;
13. evidenca upravičencev do vračila trošarine;
14. evidenca poročevalskih enot, podjetij in deklarantov v zvezi z zbiranjem statističnih podatkov, za katere je pristojna služba;
15. evidenca davčnih zastopnikov, nepooblaščenih prejemnikov ter oseb, ki vlagajo prijave o posameznih poslih;
16. evidenca o izdanih dovoljenjih za opravljanje zastopanja v carinskih zadevah;
17. evidenca imetnikov licence za zastopanje v carinskih zadevah;
18. evidenca o prisilni izterjavi dajatev;
19. evidence, predpisane z drugimi predpisi, predpisi Skupnosti ter mednarodnimi pogodbami.

(2) Evidence iz prejšnjega odstavka vsebujejo naslednje skupne osebne podatke fizičnih oseb:

1. osebno ime;
2. rojstne podatke (dan, mesec, leto, kraj, država);
3. spol;
4. naslov stalnega oziroma začasnega bivališča;
5. enotno matično številko občana;
6. davčno številko;
7. državljanstvo;
8. izobrazbo;
9. številko osebne listine: potni list, osebna izkaznica, vozniško dovoljenje, maloobmejna prepustnica;
10. vse potrebne službene ali domače kontaktne telefonske številke.

(3) Za pravne osebe in druge osebe, ki opravljajo dejavnost, evidence iz prvega odstavka tega člena vsebujejo naslednje skupne podatke:

1. davčno številko;
2. matično številko;
3. firmo, sedež in naslov (naselje, ulica, hišna številka, pošta, država);
4. vse potrebne službene ali domače kontaktne številke telefonov in telefaksov;
5. osebno ime ter rojstne podatke iz 2. točke prejšnjega odstavka in enotno matično številko občana (EMŠO) odgovornih oseb;
6. naslov službene kontaktne elektronske pošte.

(4) Podatki, navedeni v drugem in tretjem odstavku tega člena, se lahko pridobijo neposredno od osebe, na katero se ti podatki nanašajo, ali iz evidenc drugih organov v skladu z veljavnimi predpisi in mednarodnimi pogodbami.«.

31. člen

Besedilo 36. člena se spremeni, tako da se glasi:

»(1) Poleg skupnih osebnih in drugih podatkov, vsebujejo posamezne evidence še naslednje podatke:

1. evidenca pisnih carinskih deklaracij: podatki iz pisnih carinskih deklaracij, kot so opredeljene v carinskih predpisih;
2. evidenca izdanih carinskih dovoljenj: številka, datum in izdajatelj dovoljenja, vrsta dovoljenja, veljavnost dovoljenja, kršitve dovoljenja, datum in razlogi ter trajanje odvzema dovoljenja, podaljševanje veljavnosti dovoljenja;
3. evidenca imetnikov trošarinskih dovoljenj in oproščenih uporabnikov: podatki o imetniku dovoljenja in oproščenem uporabniku, nadzorni carinski organ, vrsta in datum izdaje dovoljenja, lokacija in šifra skladišča ter datum začetka poslovanja, vrsta trošarinskih izdelkov, podatki o količinah

trošarinskih izdelkov na zalogi oziroma o odobrenih količinah trošarinskih izdelkov, podatki o predloženi garanciji, datum in razlog odvzema dovoljenja;

4. evidenca trošarinskih zavezancev in malih proizvajalcev vina in žganja: podatki o trošarinskem zavezanecu ter odgovorni osebi, naziv in šifra dejavnosti zavezanca, datum pričetka in konca opravljanja dejavnosti, nadzorni organ, vrsta trošarinskih izdelkov, tip trošarinskega zavezanca, podatki o imetništvu kotla za žganjekuho in prostornini kotla ter podatki o površini vinograda;

5. evidenca o kršitvah carinskih, trošarinskih in drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba: podatki o ugotovljenih kršitvah carinskih in trošarinskih predpisov ter drugih predpisov ter o kršiteljih; podatki o ukrepih zoper kršitelje, in sicer podatki o začelih postopkih o prekršku po uradni dolžnosti, podatki o podanih predlogih za vodenje postopka o prekršku, podatki o vloženih obdolžilnih predlogih; izrečene sankcije za prekršek, podatki o odstopu podatkov drugim državnim organom, pristojnim za ukrepanje zoper kršitelje, za katere carinski organi niso pristojni; podatki o sankcioniranju kršiteljev, kadar o tem ne odloča carinski organ in je podal predlog za postopek o prekršku ali obdolžilni predlog oziroma je odstopil podatke drugim organom, pristojnim za ukrepanje zoper kršitelje;

6. evidenca pridobljenih in posredovanih informacij: podatki o informaciji, kraju dogodka, odhodnem in namembnem kraju, blagu in poti blaga, pošiljatelju in prejemniku blaga, razlogih za pregled, organu, kateremu je bila informacija poslana, povratnih informacijah, narodnosti, vzdevku in fizičnih posebnostih oseb, na katere se informacije nanašajo, transportnem sredstvu, registrski oznaki in številki vozila ter podjetju, fotografije in ostala dokumentacija, ki se nanaša na informacijo, podatki o opravljenih analizah pridobljenih informacij, podatki o prejetem klicu na anonimni telefon, vključno z zvočnim zapisom prejetega klica;

7. evidenca carinskih in trošarinskih kontrol, carinskih preiskav ter inšpekcijskega nadzora: podatki o kraju, času in drugih okoliščinah opravljanja ukrepa, o osebah, prevoznih sredstvih in drugih objektih, ki so predmet kontrole, nadzora oziroma carinske preiskave ter poteku in ugotovitvah le-teh;

8. evidenca uporabe strelnega orožja: podatki o pooblaščenih uradni osebi, ki je uporabila strelno orožje, podatki o osebi, zoper katero je bilo uporabljeno strelno orožje, podatki o dogodku, v katerem je bilo uporabljeno ter ocena uporabe strelnega orožja;

9. evidenca o pobiranju dajatev: podatki iz carinskih deklaracij in obračunov, upravnih odločb in trošarinskih obračunov, ki se nanašajo na obračun dolga; datum vročitve obračuna oziroma odločbe, podatke, ki jih je dolžan voditi carinski organ za knjiženje carin in trošarin, podatki o povračilu, odlogu ali odpustu dolga, podatki o plačilu dolga iz instrumenta zavarovanja;

10. evidenca predloženih splošnih in skupnih instrumentov zavarovanja carinskega in trošarinskega dolga: podatki o predlagatelju instrumenta zavarovanja in garantu, znesek, veljavnost in rok vnovčitve instrumenta zavarovanja;

11. evidenca zavezancev za plačilo in pobiranja proizvodnih dajatev za sladkor: podatki o prenesenih količinah sladkorja v naslednje tržno leto, podatki o količinah proizvedenega sladkorja;

12. evidenca trošarinskih dokumentov: podatki iz trošarinskih dokumentov, kot so opredeljeni v trošarinskih predpisih;

13. evidenca upravičencev do vračila trošarine: skupna površina zemljišč po katastrskih kulturah, podatki o računu, znesek vrnjene trošarine;

14. evidenca poročevalskih enot (v nadaljnjem besedilo: PE), podjetij in deklarantov v zvezi z zbiranjem statističnih podatkov, za katere je pristojna služba: datum zavezanosti, prvega poročanja in prenehanja poročanja, vrednost mesečne trgovine z državami članicami glede na tok blaga;

podatek ali ima podjetje aktivno ali pasivno trgovino; velikost podjetja; dejavnost podjetja po Splošni klasifikaciji dejavnosti, status podjetja glede na statistični prag; ali PE opravlja posle oplemenitenja, prioriteta PE; posebne zabeležke v zvezi s podjetjem in njegovo trgovino; način poročanja; značilne napake v posredovanih podatkih; podatek, ali podjetje trguje s tretjimi državami ali samo znotraj EU ali oboje, podatki o kontaktnih osebah;

15. evidenca davčnih zastopnikov, nepooblaščenih prejemnikov ter oseb, ki vlagajo prijave o posameznih poslih: podatki o imetniku trošarinskega skladišča v drugi državi članici, podatki o dobavah trošarinskih izdelkov, podatki o instrumentu zavarovanja;

16. evidenca o izdanih dovoljenjih za opravljanje poslov zastopanja v carinskih zadevah: seznam pooblaščenih oseb za podpisovanje carinskih deklaracij;

17. evidenca imetnikov licence za opravljanje poslov zastopanja v carinskih zadevah: firma družbe v kateri je imetnik licence zaposlen oziroma družbe, ki ga je pooblastila za podpisovanje carinskih deklaracij;

18. evidenca o prisilni izterjavi dajatev: podatki iz skleпов o prisilni izterjavi dajatev, podatki o plačilih ter o poteku postopka prisilne izterjave dajatev.

(2) Posameznik ima pravico vpogleda v svoje podatke v evidencah:

1. iz 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. in 18. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona takoj po vzpostavitvi, za carinske preiskave iz 7. točke pa po zaključku preiskave;

2. iz 5. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona po pravnomočni odločitvi o uvedbi kazenskega postopka ali postopka o prekršku, če ta ni uveden, pa po zastaranju pregona;

3. iz 6. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona po arhiviranju podatkov.

(3) Podatki se hranijo:

1. v evidencah iz 1., 2., 7., 9., 10., 16., 17. in 18. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona v skladu s carinskimi predpisi in predpisi o trošarinah;

2. v evidencah iz 8. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona dve leti po vnosu podatkov oziroma do pravnomočnega končanja pravnih postopkov v zvezi z uporabo strelnega orožja;

3. v evidencah iz 5. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona do izbrisa obsodbe ali kazni, če te ni, pa do zastaranja pregona;

4. v evidencah iz 6., 11. in 14. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona do pet let;

5. v evidencah iz 3., 4., 12., 13. in 15. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona dokler traja trošarinski nadzor.

(4) Po preteku rokov iz prejšnjega odstavka se podatki arhivirajo v skladu s predpisi, ki urejajo arhivsko gradivo in arhive.

(5) Arhivsko gradivo, ki vsebuje tajne podatke iz evidenc, določenih v 35. členu tega zakona, ki ga služba preda pristojnim arhivom na podlagi predpisov, ki urejajo arhivsko gradivo in arhive, je v državnih arhivih dostopno po 75-ih letih od njihovega nastanka, razen, če ni z zakonom drugače določeno.

32. člen

Četrti odstavek 45. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(4) V primeru, da je novi kraj opravljanja dela v primeru razporeditve za določen čas od dotedanega kraja opravljanja dela oddaljen več kot 150 km, v primeru razporeditve za nedoločen čas pa več kot 100 km, je mogoče delavca razporediti le z njegovim soglasjem.«

V petem odstavku se beseda »šest« nadomesti z besedo »dvanajst«.

33. člen

V prvem odstavku 54. člena se za besedami »ne sme opravljati« črta besedilo »naknadnih preverjanj carinskih deklaracij po carinskem zakonu«, besedi »inšpekcijskih pregledov« pa se nadomestita z besedilom »inšpekcijskih nadzorov, carinskih preiskav«.

34. člen

Za 59. členom se doda nov 59.a člen, ki se glasi:

»59.a člen

(1) Pooblaščenim uradnim osebam, ki so iz poslovnih razlogov premeščene v drug državni organ, se za določitev dodatka na stalnost šteje tudi delovna doba v carinski službi, če je po predpisih in pod pogoji, ki veljajo za organ, v katerega je premeščen, upravičen do dodatka na stalnost.

(2) Javnemu uslužbencu, ki je iz poslovnih razlogov premeščen na delo v carinsko službo, se za določitev dodatka na stalnost šteje tudi delovna doba v organu, iz katerega je premeščen, če je po predpisih in pod pogoji, ki veljajo za organ, iz katerega je premeščen, upravičen do dodatka na stalnost.«.

35. člen

61. člen se črta.

36. člen

Besedilo 70. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Uvedba disciplinskega postopka za disciplinske kršitve iz 1. do 4. točke prvega odstavka prejšnjega člena in kršitve, ki imajo značilnosti kaznivenga dejanja, zastara v šestih mesecih od dneva, ko se je izvedelo za hujšo kršitev delovnih obveznosti in dolžnosti in za storilca, oziroma v devetih mesecih od dneva, ko je bila hujša kršitev delovnih obveznosti in dolžnosti storjena.«.

37. člen

Besedilo 73. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Posamezniki, državni organi, samoupravne lokalne skupnosti, gospodarske družbe, samostojni podjetniki posamezniki, društva ter druge osebe ne smejo reproducirati ali uporabljati uniforme in oznak, ki so po barvi, kroju, označbah nazivov enake ali podobne uniformi in oznakam službe.

(2) Samostojni podjetnik posameznik in pravna oseba, ki ravna v nasprotju s prejšnjim odstavkom, se kaznuje za prekršek z globo od 500.000 do 1.000.000 tolarjev.

(3) Z globo v višini od 200.000 do 500.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe, državnega organa, samoupravne lokalne skupnosti in samostojnega podjetnika posameznika.

(4) Z globo v višini od 100.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi posameznik.

(5) Predmeti, ki so bili izdelani ali uporabljeni v nasprotju s prvim odstavkom tega člena, se odvzamejo.«.

38. člen

V prvem odstavku 74. člena se besedilo »Posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost« nadomesti z besedilom »Samostojni podjetnik posameznik«, besedi »denarno kaznijo« pa se nadomestita z besedo »globo«.

2. in 3. točka se spremenita tako, da se glasita:

»2. onemogoči izvedbo izterjave, carinske ali trošarinske kontrole ali inšpekcijskega nadzora, tako da ne dovoli vstopa, je neopravičeno nedosegljiva ali se izogiba v zvezi z drugim odstavkom 16. člena, prvim odstavkom 26. člena ter 28. členom tega zakona;

3. ne zagotovi oziroma ne omogoči pogojev za nemožno opravljanje carinske ali trošarinske kontrole ali inšpekcijskega nadzora v zvezi s tretjim odstavkom 21. člena tega zakona;«.

V 4. točki se za številko »27.« postavi vejica ter doda številka »29.b«.

V drugem in tretjem odstavku se besedi »denarno kaznijo« nadomestita z besedo »globo«.

39. člen

Četrti in peti odstavek 75. člena se spremenita tako, da se glasita:

»(4) Za prekršek iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena se posameznik kaznuje z globo od 50.000 do 100.000 tolarjev, samostojni podjetnik posameznik, ki stori ta prekršek v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti pa z globo od 100.000 do 200.000 tolarjev.

(5) Odgovorni osebi samostojnega podjetnika posameznika in pravne osebe, ki storita prekršek iz prvega ali drugega odstavka tega člena, se kaznujeta za prekršek z globo od 80.000 do 200.000 tolarjev.«.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

40. člen

(1) Do začetka uporabe Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 7/03, v nadaljnjem besedilu: ZP-1) je naloga službe tudi vodenje postopka o carinskih in trošarinskih prekrških ter prekrških po tem zakonu na prvi stopnji, ki jih vodi carinski urad.

(2) Globe, določene s tem zakonom, se do začetka uporabe ZP-1 v postopku o prekršku izrekajo kot denarne kazni, kot sledi:

1. za prekršek iz 73. člena zakona se kaznuje:

– posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, in pravna oseba z denarno kaznijo najmanj 500.000 tolarjev;

– odgovorna oseba pravne osebe ali državnega organa, državne organizacije ali lokalne skupnosti in posameznik z denarno kaznijo najmanj 100.000 tolarjev;

2. za prekrške iz 74. člena zakona se kaznuje:

– posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, z denarno kaznijo od 400.000 do 4.000.000 tolarjev;

– pravna oseba z denarno kaznijo od 1.000.000 do 6.000.000 tolarjev;

– odgovorna oseba pravne osebe z denarno kaznijo od 200.000 do 500.000 tolarjev;

– posameznik z denarno kaznijo od 100.000 do 150.000 tolarjev;

3. za prekrške iz 75. člena zakona se kaznuje:

– posameznik z denarno kaznijo od 20.000 do 100.000 tolarjev;

– posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, in odgovorna oseba pravne osebe z denarno kaznijo od 30.000 do 200.000 tolarjev.

41. člen

Podzakonski akti po tem zakonu ter akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest Generalnega carinskega urada in carinskih uradov se izdajo oziroma uskladijo s tem zakonom v roku šestih mesecev od uveljavitve tega zakona.

42. člen

(1) Inšpekcijski pregledi, ki so bili odrejeni pred uskladitvijo akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest z določbami tega zakona, se dokončajo po predpisih, ki so veljali pred njegovo uveljavitvijo.

(2) Do uveljavitve določb o inšpekcijskem nadzoru v aktu o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest se inšpekcijski nadzor opravlja kot inšpekcijski pregled po dosedanjih predpisih.

43. člen

Določba 11. točke 12. člena ter 13. člen zakona se začnejo uporabljati z dnem začetka uporabe ZP-1.

44. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 001-03/92-1/57

Ljubljana, dne 12. maja 2004.

EPA 1276-III

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
Borut Pahor l. r.

2668. Zakon o davčni službi (ZDS-1)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z**o razglasitvi zakona o davčni službi (ZDS-1)**

Razgllašam Zakon o davčni službi (ZDS-1), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 12. maja 2004.

Št. 001-22-99/04

Ljubljana, dne 20. maja 2004.

dr. Janez Drnovšek l. r.
Predsednik
Republike Slovenije

**ZAKON
O DAVČNI SLUŽBI (ZDS-1)**

1. člen

(vsebina zakona)

Ta zakon ureja naloge in organizacijo davčne službe, pooblastila davčne službe in davčni register.

2. člen

(Davčna uprava Republike Slovenije)

(1) Naloge davčne službe opravlja Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: davčna uprava) kot organ v sestavi ministrstva, pristojnega za finance.

(2) Davčna uprava organizira, vodi in upravlja davčni register.

3. člen

(naloge davčne službe)

(1) Naloge davčne službe (v nadaljnjem besedilu: službe) so:

1. pobiranje davkov in drugih obveznih dajatev;
2. opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja davčnih obveznosti, določenih s predpisi o obdavčenju;

3. preprečevanje in odkrivanje davčnih prekrškov ter drugih kaznivih ravnanj, določenih v predpisih, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna služba, ter vodenje postopka za prekrške prekrškovnega organa;

4. prisilna izterjava denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti na podlagi zakona, ki ureja splošni upravni postopek, in na podlagi zakona, ki ureja prekrške;

5. izvajanje predpisov Evropske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: Skupnosti) in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo

Slovenijo z delovnega področja službe, sodelovanje in izmenjava podatkov z organi Skupnosti, pristojnimi organi držav članic EU in s pristojnimi organi drugih držav;

6. sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji s področja davkov;

7. proučevanje in analiziranje delovanja davčnega sistema in ukrepov davčne politike ter dajanje pobud za reševanje zadev s tega področja;

8. opravljanje drugih nalog, določenih z zakonom ali s predpisom na podlagi zakona.

(2) Davčna uprava izvaja naloge iz prejšnjega odstavka v skladu z zakoni, ki urejajo obdavčenje in postopek v zvezi z obdavčenjem, zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor, z drugimi predpisi ter mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo, in v skladu s tem zakonom.

4. člen

(načela delovanja davčne uprave)

(1) Zaradi izpolnjevanja davčnih obveznosti kot državljanske vrednote in s tem učinkovitega pobiranja davkov davčna uprava:

1. pojasnjuje zavezancem za davke njihove pravice in obveznosti;

2. pravočasno in na primeren način obvešča javnost o spremembah v predpisih o obdavčenju in v drugih predpisih, ki se tičejo obdavčenja.

(2) Davčna uprava javno objavi letno poročilo o izvajanju nalog po tem zakonu do konca prvega trimesečja tekočega leta za preteklo leto. Poročilo mora vsebovati najmanj naslednje informacije:

1. zneske pobranih davkov po vrstah davkov;
2. stroške davčne uprave, nastale pri pobiranju davkov;

3. oceno stanja izvajanja davčnega sistema.

5. člen

(davki in druge obvezne dajatve, ki jih pobira davčna uprava)

(1) Davčna uprava je zadolžena za pobiranje davkov, ki so prihodek državnega proračuna, proračuna Skupnosti in proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti.

(2) Davčna uprava je zadolžena za pobiranje prispevkov za socialno varnost, ki so prihodek državnega proračuna.

(3) Davčna uprava je zadolžena tudi za pobiranje prispevkov za socialno varnost, ki so prihodek Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, če je z zakonom, ki ureja področje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ter zakonom, ki ureja področje zdravstvenega zavarovanja, tako določeno.

6. člen

(pokrivanje stroškov pobiranja davkov in drugih obveznih dajatev)

Za pokrivanje stroškov opravljanja nalog iz prejšnjega člena, ki se ne nanašajo na državni proračun in na proračun Skupnosti, pripada državnemu proračunu del pobranih davkov in drugih obveznih dajatev, izražen v deležu od plačanih posameznih vrst davkov in drugih obveznih dajatev. Ta delež določi Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) za vsako proračunsko leto posebej glede na stroške izvajanja teh nalog v preteklem letu.

7. člen

(pobiranje članskih prispevkov za zbornice)

(1) Davčna uprava lahko pobira članske prispevke za Gospodarsko zbornico Slovenije, Obrtno zbornico Slovenije in Kmetijsko-gozdarsko zbornico Slovenije. Medsebojna razmerja določita davčna uprava in posamezna zbornica s

pogodbo. V pogodbi se določijo medsebojna razmerja, obseg opravljanja storitev pobiranja ter plačilo za opravljanje storitev pobiranja. Cena opravljene storitve temelji na dejanskih stroških.

(2) Davčni upravi se v državnem proračunu zagotovijo sredstva iz prejšnjega odstavka v znesku, ki je enak pričakovanim plačilom za opravljene storitve iz prejšnjega odstavka v proračunskem letu.

8. člen

(pooblastilo za izvajanje nalog davčne izvršbe pri pogodbenih izvajalcih)

Opravljanje nalog davčne izvršbe terjatev države in lokalnih samoupravnih skupnosti, ki niso davki, in davčne izvršbe članskih prispevkov za zbornice, lahko davčna uprava poveri tudi osebam, ki so v skladu z zakonom, ki ureja področje izvršbe in zavarovanja, imenovane za neposredna dejanja izvršbe in zavarovanja, če izpolnjujejo pogoje za izterjevalca po tem zakonu in na način, ki ga določi ministrica oziroma minister (v nadaljnjem besedilu: minister), pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

II. ORGANIZACIJA SLUŽBE

9. člen

(organizacija davčne uprave)

(1) Davčno upravo sestavljajo Generalni davčni urad in davčni uradi.

(2) Davčni uradi so organizacijske enote davčne uprave, ki se ustanovljajo za opravljanje nalog davčne službe na določenem območju ali za določeno področje dela.

(3) Izpostave in referati so teritorialne organizacijske enote davčnih uradov.

(4) Sedež davčne uprave je v Ljubljani.

(5) Davčne urade, njihovo območje oziroma področje dela in sedež določi vlada.

10. člen

(vodenje davčne uprave)

(1) Davčno upravo vodi generalna direktorica oziroma generalni direktor (v nadaljnjem besedilu: generalni direktor), ki vodi tudi Generalni davčni urad.

(2) Generalni direktor je za svoje delo in delo službe odgovoren ministru, pristojnemu za finance.

(3) Generalni direktor ima lahko dve namestnici oziroma namestnika (v nadaljnjem besedilu: namestnik), ki mu pomagata pri vodenju. Generalni direktor določi namestnika, ki ga nadomešča v primeru odsotnosti ali zadržanosti z vsemi pooblastili.

11. člen

(notranja organizacija in sistemizacija)

Notranja organizacija davčne uprave je določena v aktu o organizaciji davčne uprave in o sistemizaciji delovnih mest v davčni upravi, ki jo določi minister, pristojen za finance, s soglasjem vlade. Predlog akta pripravi generalni direktor.

12. člen

(naloge Generalnega davčnega urada)

(1) Generalni davčni urad opravlja naslednje naloge:

1. organizira in usmerja delo službe, spremlja in pro-
učuje njen razvoj ter ustrezno ukrepa za njeno pravilno delovanje;

2. organizira delo davčnih uradov;

3. nadzira delo davčnih uradov v poslovnih prostorih davčnih uradov in pri zavezancih za davek;

4. zagotavlja enotno izvajanje predpisov s področja ob-
davčenja in drugih predpisov z delovnega področja službe;

5. organizira in skrbi za enotno izvajanje postopkov davčnega nadzora in davčne izvršbe;

6. opravlja davčne preiskave in razvija metode in tehni-
ke preprečevanja in odkrivanja davčnih prekrškov in dejanj v
zadevah iz pristojnosti službe;

7. odloča v upravnem postopku na prvi stopnji, kadar ta
pristojnost izhaja iz zakonov ali drugih predpisov;

8. vzpostavi, organizira, vzdržuje in vodi davčni regi-
ster;

9. zbira, obdeluje, hrani, daje na razpolago in razkriva
podatke s področja dela službe;

10. vzpostavi, vodi, vzdržuje in povezuje zbirke poda-
tkov in evidenc s področja dela službe;

11. določa vsebino informacijskega sistema, ga upravlja
in skrbi za njegov razvoj, vključno z upravljanjem in razvija-
njem sistema za elektronsko davčno poslovanje;

12. predlaga obliko in vsebino obrazcev s področja dela
službe;

13. določa in izvaja programe za kadrovske, strokovni in
tehnični razvoj službe;

14. pripravlja, organizira in izvaja programe za izob-
raževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje uslužbencev
službe;

15. skrbi za izvajanje predpisov Skupnosti, sodeluje in
izmenjuje podatke z organi Skupnosti in pristojnimi organi
držav članic EU;

16. skrbi za izvajanje mednarodnih pogodb, ki obvezu-
jejo Slovenijo, in sodeluje z davčnimi organi drugih držav in
mednarodnimi organizacijami ter strokovnimi organizacijami
s področja davčnega sistema;

17. sodeluje z državnimi organi in drugimi strokovnimi
organizacijami;

18. skrbi za obveščanje javnosti o delu službe;

19. opravlja druge naloge, določene s tem zakonom ali
drugimi predpisi.

(2) Davčna preiskava pomeni izvajanje dejanj in ukre-
pov po tem zakonu in zakonu, ki ureja davčni postopek, v
primeru, ko so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno
dejanje, s katerim so bili kršeni predpisi o obdavčenju.
Dejanja in ukrepi davčne preiskave se izvajajo z namenom
preprečevanja, preiskovanja in odkrivanja kršitev predpisov
o obdavčenju. Davčna preiskava se lahko uvede tudi zaradi
izvajanja dejanj in ukrepov po tem zakonu in zakonu, ki ureja
davčni postopek, za zagotovitev medsebojne pomoči orga-
nom Skupnosti, držav članic EU in tretjih držav.

(3) Za zagotovitev enotne uporabe predpisov in enotne-
ga opravljanja nalog službe izdaja generalni direktor davčnim
uradom navodila za delo in izdaja pojasnila v zvezi z uporabo
predpisov z delovnega področja službe.

13. člen

(naloge davčnega urada)

Davčni urad opravlja naslednje naloge:

1. opravlja odmero davkov in davčno izvršbo odmerje-
nih davkov;

2. opravlja davčni nadzor in izvaja postopke davčne
izvršbe;

3. vodi davčne evidence;

4. neposredno izvaja naloge davčnih preiskav;

5. odloča v davčnem postopku na prvi stopnji, če ni
z zakonom pristojnost odločanja prenešana na Generalni
davčni urad ali na ministrstvo, pristojno za finance;

6. izvaja postopke davčne izvršbe denarnih terjatev
države in samoupravnih lokalnih skupnosti v skladu z za-
konom, ki ureja splošni upravni postopek, in zakonom, ki
ureja prekrške;

7. izvaja vračila preveč plačanih davkov in pripadajočih
obresti;

8. odloča v postopku o davčnih prekrških in o prekrških
po tem zakonu na prvi stopnji;

9. opravlja določene naloge s področja delovnih razmerij, strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja delavcev službe;

10. sodeluje z drugimi inšpekcijskimi organi ter organi policije;

11. daje strankam potrebne informacije o izvajanju predpisov o obdavčenju in davčnem postopku;

12. opravlja naloge v zvezi z vzdrževanjem davčnega registra;

13. opravlja druge naloge, določene s tem zakonom ali drugimi predpisi.

14. člen

(vodenje postopkov v zvezi z davčnimi prekrški)

(1) Postopek pred prekrškovnim organom službe vodi in v njem odloča uradna oseba krajevno pristojnega davčnega urada, pooblaščen z aktom o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest.

(2) V postopku pred prekrškovnim organom službe pooblaščen uradna oseba iz prejšnjega odstavka odloča tudi, če je za prekršek poleg globe predpisana stranska sankcija oziroma če prekrškovni organ ali predlagatelj postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije po zakonih, ki urejajo obdavčenje ter postopek v zvezi z obdavčenjem, in po tem zakonu.

15. člen

(vodenje davčnega urada)

(1) Davčni urad vodi direktorica oziroma direktor (v nadaljnjem besedilu: direktor).

(2) Direktor izdaja pravne akte v posameznih zadevah iz pristojnosti davčnega urada in opravlja druge naloge, ki jih določa zakon ali drug predpis.

(3) Direktor odloča v davčnem postopku na prvi stopnji.

(4) Direktor je za svoje delo in delo davčnega urada odgovoren generalnemu direktorju.

(5) Direktor ima namestnika. Namestnik nadomešča direktorja, kadar je ta odsoten ali zadržan.

III. DAVČNA POOBLASTILA

16. člen

(davčna pooblastila)

(1) Za opravljanje nalog davčne službe imajo pooblaščen uradne osebe v okviru nalog delovnega mesta, za katerega so sklenile pogodbo o zaposlitvi, pooblastila, določena s tem zakonom, zakonom, ki ureja davčni postopek, zakonom, ki ureja prekrške, in zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor (v nadaljnjem besedilu: davčna pooblastila).

(2) Pooblaščen uradne osebe lahko opravljajo svoje naloge na celotnem območju Slovenije.

17. člen

(pooblaščen uradne osebe)

(1) Pooblaščen uradni osebi iz prejšnjega člena sta:

1. davčna inšpektorica oziroma davčni inšpektor (v nadaljnjem besedilu: inšpektor);

2. davčna izterjevalka oziroma davčni izterjevalec (v nadaljnjem besedilu: izterjevalec).

(2) Inšpektor je za svoje delo odgovoren generalnemu direktorju oziroma direktorju davčnega urada, ki mu je dal pooblastilo za opravljanje nalog iz 18. člena tega zakona.

(3) Izterjevalec je za svoje delo odgovoren direktorju davčnega urada, ki mu je dal pooblastilo za opravljanje nalog iz 22. člena tega zakona.

(4) Pooblaščen uradna oseba iz prvega odstavka tega člena se izkaže s službeno izkaznico in značko. Službeno

izkaznico in značko izda minister, pristojen za finance, v soglasju z ministrom, pristojnim za upravo.

(5) Obliko in vsebino službene izkaznice in značke ter postopek za njuno izdajo predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

18. člen

(pooblastila inšpektorja)

(1) Inšpektor opravlja davčni inšpekcijski nadzor, preprečuje in odkriva davčne prekrške ter druga kazniva ravnanja in odloča v davčnem postopku.

(2) Inšpektor opravlja davčne preiskave.

(3) Inšpektor opravlja nadzor nad delom organizacijskih enot davčne uprave pri zavezancih za davek.

(4) Pri opravljanju nalog iz prejšnjih odstavkov ima inšpektor pravico:

1. ogledati si in pregledati vsa zemljišča, poslovne prostore in druge prostore, ki se uporabljajo za opravljanje dejavnosti ali pridobivanje dohodkov; za poslovne prostore se štejejo tudi stanovanjski prostori, ki jih je davčni zavezanec določil kot svoj sedež oziroma kot poslovni prostor, kjer se opravlja dejavnost;

2. pregledati prostore, objekte, postroje, naprave, delovna sredstva, napeljave, predmete, blago, stvari, snovi, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo državnih organov, gospodarskih družb, zavodov, drugih organizacij in skupnosti ter fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost;

3. pregledati poslovne knjige in evidence, pogodbe, poslovne listine in poslovno dokumentacijo drugih oseb, ki se nahajajo pri osebi, ki je predmet davčnega nadzora;

4. pregledati evidence o zaposlenih, njihovem številu, pogodbah in dohodkih ter jih primerjati s prijavljenimi podatki in podatki iz uradnih evidenc;

5. pregledati poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo ter zahtevati izdelavo njihove pisne oblike, ki mora verodostojno potrjevati elektronsko obliko, kadar se vodijo in hranijo na elektronskem mediju;

6. zaslišati stranke in priče v upravnem postopku;

7. pregledati listine, ki dokazujejo pravni status zavezanca za davek, ter druge listine in dokumente, s katerimi lahko ugotovi istovetnost oseb;

8. brezplačno pridobiti in uporabljati osebne in druge podatke iz uradnih evidenc in drugih zbirk podatkov, ki se nanašajo na zavezanca za davek in ki so potrebni za izvedbo davčnega nadzora;

9. brezplačno vzeti vzorce blaga, materialov in opreme za potrebe preiskav;

10. fotografirati ali posneti na drug nosilec vizualnih podatkov osebe, prostore, objekte, postroje, napeljave in druge predmete iz 2. točke tega odstavka;

11. reproducirati listine, avdiovizualne zapise in druge dokumente;

12. preveriti listine, ki spremljajo blago na poti oziroma pri transportu; če se mora pri preverjanju blaga na poti ali pri transportu posebej urediti prometni režim, mora inšpektor zahtevati pomoč policije;

13. zbirati in pridobivati potrebna obvestila in podatke od oseb, ki bi utegnili biti koristni za preprečevanje in odkrivanje kršitev predpisov o obdavčenju;

14. preveriti izvajanje davčnega nadzora pri zavezancih za davek;

15. opraviti druga dejanja, ki so v skladu z namenom davčnega nadzora.

(5) Način izvajanja davčnih pooblastil predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

19. člen

(pooblastila za zaseg in prepoved opravljanja dejavnosti)

(1) Inšpektor ima pravico za največ 90 dni zaseči listine, predmete, vzorce, evidence in druge dokumente, ki jih potrebuje za izvajanje davčnega nadzora ali če je to potrebno zaradi zavarovanja dokazov in so podani utemeljeni razlogi za sum kršitve zakonov in drugih predpisov. O zasegu izda inšpektor potrdilo s seznamom o zaseženi dokumentaciji, predmetih in vzorcih.

(2) Inšpektor vrne zaseženo v roku iz prejšnjega odstavka, razen v primerih, ko je bilo na podlagi določb zakona, ki ureja kazenski postopek, zaseženo predano policiji.

(3) Zavezanec za davek lahko zahteva vračilo zaseženih listin, predmetov, vzorcev, evidenc in drugih dokumentov pred potekom roka iz prvega odstavka tega člena, če izkaže, da jih nujno potrebuje pri poslovanju. O zahtevku odloči inšpektor s sklepom v treh dneh od dneva vložitve zahtevka.

(4) Vračilo zaseženih listin, predmetov, vzorcev, evidenc in drugih dokumentov potrdi davčni zavezanec s podpisom.

(5) Inšpektor ima pravico zavezancu za davek za največ tri dni prepovedati opravljati dejavnost.

20. člen

(pogoji za inšpektorja)

(1) Za inšpektorja je lahko imenovana oseba, ki ima univerzitetno ali visoko strokovno izobrazbo in najmanj pet let delovnih izkušenj ter strokovni izpit za inšpektorja.

(2) Zahtevane delovne izkušnje za posamezno delovno mesto inšpektorja iz prejšnjega odstavka se določijo v aktu o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest davčne uprave.

(3) Vsebinsko in način opravljanja strokovnega izpita iz prvega odstavka tega člena predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja, upošteva pooblastila inšpektorja iz 18. člena tega zakona.

21. člen

(omejitve)

Inšpektor ne sme opravljati davčnega inšpekcijskega nadzora:

1. pri osebi, pri kateri je podan izločitveni razlog po zakonu, ki ureja splošni upravni postopek;
2. ko je uveden disciplinski postopek zoper inšpektorja;
3. kjer je inšpektor delničar ali družbenik in ima vpliv na poslovanje družbe ali z njo povezane osebe po zakonih o obdavčenju.

22. člen

(pooblastila izterjevalca)

(1) Izterjevalec izvaja postopke davčne izvršbe.

(2) Pri opravljanju davčne izvršbe ima izterjevalec pravico vstopiti v poslovne prostore in druge prostore, ki se uporabljajo za opravljanje dejavnosti ali pridobivanje dohodkov, in pravico pregledati naprave, blago, stvari, predmete, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente, ki omogočajo davčno izvršbo.

(3) Za poslovne prostore se štejejo tudi stanovanjski prostori, ki jih je davčni zavezanec določil kot svoj sedež oziroma poslovni prostor, kjer se opravlja dejavnost.

(4) V primeru, da izterjevalec v poslovnih prostorih oziroma prostorih, kjer se opravlja dejavnost in služijo za njeno izvajanje, ne najde predmetov, iz katerih bi se s prodajo ali drugačnim unovčenjem lahko poplačali davki, sme vstopiti na zemljišče zavezanca za davek in v stanovanjske in druge prostore zavezanca za davek, kjer se pričakuje, da se nahajajo premoženja, iz katerih bi se davki lahko poplačali.

(5) Za vstop v stanovanje in druge neposlovne prostore ter na zemljišče z namenom, da se zarubijo predmeti, iz ka-

terih naj se poravna davek, je potrebno predhodno pridobiti odločbo pristojnega sodišča v skladu z določbami zakona o prekrških, ki urejajo hišno preiskavo.

23. člen

(pogoji za izterjevalca)

(1) Za izterjevalca je lahko imenovana oseba, ki ima višjo izobrazbo in najmanj dve leti delovnih izkušenj ali visoko izobrazbo in najmanj eno leto delovnih izkušenj ter opravljen poseben strokovni izpit. Za izterjevalca je lahko imenovana tudi oseba s srednješolsko izobrazbo in najmanj tremi leti delovnih izkušenj ter opravljenim posebnim strokovnim izpitom.

(2) Zahtevane delovne izkušnje za posamezno delovno mesto izterjevalca iz prejšnjega odstavka se določijo v aktu o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest davčne uprave.

(3) Vsebinsko in način opravljanja strokovnega izpita iz prvega odstavka tega člena predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

IV. ZBIRANJE PODATKOV (DAVČNE EVIDENCE)

24. člen

(splošno)

(1) Davčna uprava zbira osebne in druge podatke zaradi z zakonom določenih nalog neposredno od oseb, na katere se ti podatki nanašajo, od drugih oseb, ki o tem kaj vedo, in iz obstoječih zbirk podatkov.

(2) O zbiranju podatkov iz prejšnjega odstavka, od drugih oseb, ki o tem kaj vedo, in iz obstoječih zbirk podatkov, pooblaščen uradne osebe niso dolžne obvestiti osebe, na katero se zbiranje podatkov nanaša, če bi to onemogočilo ali otežilo izvrševanje nalog službe.

(3) Davčna uprava upravlja in obdeluje zbirke osebnih in drugih podatkov (v nadaljnjem besedilu: davčne evidence), ki jih zaradi opravljanja nalog davčne službe zbirajo, obdelujejo, uporabljajo in shranjujejo uslužbenci davčne uprave, in osebnih in drugih podatkov, ki jih osebe, ki so zavezanci za davek, dajejo davčnemu organu v skladu z zakoni o obdavčenju, zakonom, ki ureja davčni postopek, in drugimi zakoni.

25. člen

(pooblastilo za obdelavo podatkov, ki so davčna tajnost, pri pogodbenih izvajalcih)

(1) Davčna uprava lahko posamezna opravila v zvezi z obdelavo podatkov, ki so davčna tajnost, s pogodbo zaupa pogodbenemu obdelovalcu, ki je registriran za opravljanje te dejavnosti.

(2) Pogodbeni obdelovalec ali organ, ki je pristojen za odločanje o prenehanju pogodbenega obdelovalca, opravlja posamezna opravila v zvezi z obdelavo podatkov, ki so davčna tajnost, v okviru pooblastil davčne uprave in jih ne sme obdelovati za noben drug namen. Medsebojne pravice in obveznosti se uredijo s pogodbo, ki mora biti sklenjena v pisni obliki in mora vsebovati tudi pogoje in ukrepe za zagotovitev varstva in zavarovanja podatkov, ki so davčna tajnost.

(3) Pogodbeni obdelovalec mora podatke, ki so davčna tajnost in ki jih bo pogodbeno obdeloval, nemudoma vrniti davčni upravi:

1. v primeru spora med davčno upravo in pogodbenim obdelovalcem;
2. v primeru prenehanja pogodbenega obdelovalca;
3. na podlagi zahteve davčne uprave;
4. po opravljeni obdelavi.

(4) V vseh primerih iz prejšnjega odstavka mora pogodbeni obdelovalec vrniti ali komisijsko, v prisotnosti pooblaščenih oseb davčne uprave, uničiti tudi vse morebitne kopije teh podatkov. Na podlagi pisne zahteve pogodbenega

obdelovalca, ki izkaže pravni interes za uvedbo sodnega ali drugega postopka, se morebitne kopije teh podatkov ne uničijo, temveč jih pooblaščen oseba davčne uprave osebno prevzame, napiše o tem uradni zaznamek in jih shrani v prostorih davčne uprave za uporabo v morebitnih sodnih ali drugih postopkih.

(5) Organ, ki je pristojen za odločanje o prenehanju pogodbenega obdelovalca, brez odlašanja po uradni dolžnosti preda pooblaščen osebi davčne uprave tudi vse morebitne kopije teh podatkov. Podatke nato komisjsko uniči davčna uprava.

26. člen

(vrste davčnih evidenc)

(1) Davčna uprava vodi in vzdržuje:

1. evidenco o davkih;
2. knjigovodske evidence;
3. evidenco o vodenju postopkov davčnega nadzora;
4. evidenco o davčnih preiskavah;
5. evidenco o kršitvah davčnih predpisov in drugih predpisov, za izvajanje katerih je pristojna davčna služba.

(2) Evidence iz prejšnjega odstavka vsebujejo osebne in druge podatke fizičnih in pravnih oseb, ki jih vsebuje davčni register iz 41. člena tega zakona.

(3) Evidence iz prvega odstavka tega člena, vodene po posameznem zavezcancu za davek, sestavljajo glavno davčno evidenco.

(4) Obliko in način vodenja evidenc iz prvega odstavka tega člena predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

27. člen

(evidenca o davkih)

Evidenca o davkih vsebuje:

1. podatke iz davčnih napovedi in iz obračunov davka v vsebini, določeni z zakonom o obdavčenju in zakonom, ki ureja davčni postopek;

2. podatke iz odločb o odmeri davkov, zapisnikov, sklepov in drugih dejanj davčne službe, vključno s podatki o odpisih davkov, odlogih plačila davkov in o obročnem plačevanju davkov;

3. podatke iz sklepov o davčni izvršbi in podatke o zavarovanju plačila davka v postopku davčne izvršbe;

4. podatke iz začasnih sklepov za zavarovanja in o predloženih instrumentih zavarovanja;

5. podatke o razkritju podatkov iz prejšnjih točk državnim organom in drugim osebam, organom Skupnosti, pristojnim organom držav članic EU in pristojnim organom drugih držav v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, tem zakonom in mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.

28. člen

(knjigovodske evidence)

Davčna uprava vodi analitične evidence terjatev in obveznosti, s katerimi se zagotavljajo podatki o stanju in gibanju terjatev in obveznosti do davčnih zavezancev. Za vodenje analitičnih evidenc terjatev in obveznosti se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja računovodstvo.

29. člen

(evidenca o vodenju postopkov davčnega nadzora)

Evidenca o vodenju postopkov davčnega nadzora vsebuje:

1. podatke, pridobljene v postopkih vodenja davčnega nadzora;

2. podatke iz odločb, zapisnikov, sklepov in drugih dejanj davčnega organa v postopku davčnega nadzora;

3. podatke o razkritju podatkov iz prejšnjih točk državnim organom in drugim osebam, organom Skupnosti, pristojnim

organom držav članic EU in pristojnim organom drugih držav v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, tem zakonom in mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.

30. člen

(evidenca o davčnih preiskavah)

Evidenca o davčnih preiskavah vsebuje:

1. podatke o kraju, času in drugih okoliščinah opravljanja davčne preiskave, o osebah in predmetu davčne preiskave in o poteku in ugotovitvah davčne preiskave;

2. podatke o razkritju podatkov iz prejšnje točke državnim organom in drugim osebam, organom Skupnosti, pristojnim organom držav članic EU in pristojnim organom drugih držav v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, tem zakonom in mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.

31. člen

(evidenca o kršitvah davčnih predpisov)

(1) Evidenca o kršitvah davčnih predpisov in drugih predpisov, za izvajanje katerih je pristojna davčna služba vsebuje:

1. podatke o ugotovljenih kršitvah davčnih in drugih predpisov in o kršiteljih;

2. podatke o rednih sodnih postopkih za prekrške, in sicer podatke o vloženih obdolžilnih predlogih in podatke o odločanju sodišča v zvezi s temi predlogi;

3. podatke o odločanju sodišča v zvezi z vloženimi zahtevami za sodno varstvo;

4. podatke o vloženih ovadbah, podatke o vloženih obtožnicah in podatke iz izrečenih sodb.

(2) Posredovanje podatkov davčnemu organu na podlagi njegovih zakonitih pristojnosti je brezplačno.

32. člen

(hramba podatkov)

(1) Podatki, vsebovani v davčnih evidencah iz 27. do 30. člena tega zakona, se hranijo deset let, če ni z zakonom o obdavčenju ali zakonom, ki ureja davčni postopek, drugače določeno.

(2) Po preteku rokov iz prejšnjega odstavka se podatki iz prejšnjega odstavka hranijo v skladu s predpisi, ki urejajo arhivsko gradivo in arhive.

(3) Podatki v davčnih evidencah iz prejšnjega člena se hranijo do izbrisa obsodbe ali kazni, če te ni, pa do zastaranja pregona. Pristojni državni organi posredujejo davčni upravi po uradni dolžnosti podatke o izbrisu sode ali kazni oziroma o zastaranju pregona najkasneje v treh mesecih od izbrisa sode ali kazni oziroma zastaranja pregona.

(4) Po preteku rokov iz prejšnjega odstavka podatke iz prejšnjega odstavka stalno hrani davčna uprava ločeno od ostalih evidenc. Način ravnanja s temi podatki predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

33. člen

(varovanje podatkov)

(1) Za postopke zbiranja, obdelave, shranjevanja, dajanja, uporabe in hrambe podatkov, vsebovanih v davčnih evidencah, ki so davčna tajnost, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakona, ki ureja davčni postopek.

(2) Arhivsko gradivo, ki ga davčna uprava preda pristojnim arhivom na podlagi predpisov, ki urejajo arhivsko gradivo in arhive, ki vsebuje podatke, označene z davčno tajnostjo, je dostopno v državnih arhivih po 75 letih od nastanka, če ni z zakonom drugače določeno.

34. člen

(vpogled v davčne evidence in obvestilo o stanju)

(1) Zavezanec za davek ima pravico do brezplačnega vpogleda v podatke v davčnih evidencah iz 27., 28., 29. in 31. člena tega zakona.

(2) Zavezanec za davek ima pravico do brezplačnega vpogleda v podatke v davčni evidenci iz 30. člena tega zakona po preteku desetih let od njihovega nastanka.

(3) Zavezanec za davek ima pravico do vpogleda v davčne evidence iz prejšnjih odstavkov na način in po postopku, ki ga določi minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

(4) Davčna uprava obvesti davčne zavezance-rezidente o stanju njihovih terjatev in obveznosti iz naslova davkov na dan 31. decembra. O stanju terjatev in obveznosti na dan 31. decembra jih mora obvestiti najkasneje do 28. februarja leta po 31. decembru leta, za katerega se pošilja obvestilo.

V. POLOŽAJ, PRAVICE IN DOLŽNOSTI JAVNIH USLUŽBENCEV V DAVČNI SLUŽBI

35. člen

(uslužbenci službe)

Javni uslužbenci v davčni upravi so pooblašcene uradne osebe in druge osebe, zaposlene v davčni upravi.

36. člen

(omejitve pravic uslužbencev davčne uprave)

(1) Uslužbenec davčne uprave ne sme opravljati dejavnosti, ki je nezdržljiva z nalogami davčne službe.

(2) Podrobnejše določbe o tem, katerih dejavnosti iz 100. člena Zakona o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02, 110/02 – ZDT-B in 2/04 – ZDSS-1) uslužbenci davčne uprave ne smejo opravljati, določi minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

37. člen

(omejitev uporabe informacij)

(1) Uslužbenec davčne uprave ne sme uporabljati informacij, podatkov ali spoznanj, do katerih ima dostop pri opravljanju službenih nalog, v neslužbene namene, razen v raziskovalne ali izobraževalne namene.

(2) Uslužbenec davčne uprave ne sme uporabljati in dajati informacij, podatkov in spoznanj za doseganje kakršne koli premoženjske ali druge koristi za sebe ali drugo osebo.

(3) Dolžnost varovanja davčne, poslovne in druge tajnosti traja tudi po prenehanju delovnega razmerja v davčni službi.

38. člen

(težja kršitev delovnih obveznosti)

Kršitev določb 36. in 37. člena tega zakona se šteje za težjo kršitev delovnih obveznosti, za katero se lahko izreče ukrep prekinitve pogodbe o zaposlitvi in ugotavlja odškodninska odgovornost uslužbenca davčne uprave.

39. člen

(izobraževanje)

(1) Uslužbenci davčne uprave, ki opravljajo naloge pooblaščenih uradnih oseb, morajo stalno izpopolnjevati svoja strokovna znanja, se usposabljati in udeleževati preverjanj strokovne usposobljenosti, ki jih organizira služba.

(2) Uslužbenci davčne uprave, ki opravljajo naloge pooblaščenih uradnih oseb, ki se po svoji krivdi ne usposablja in udeležuje preverjanj strokovne usposobljenosti, ki jih organizira služba, se razrešijo.

(3) Področje in izvajanje ter pogoje za izobraževanje in usposabljanje uslužbencev davčne uprave predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

VI. DAVČNI REGISTER

40. člen

(davčni register)

(1) Davčni register je register zavezancev za davek (v nadaljnjem besedilu: davčni register).

(2) Davčni register se vzpostavi na podlagi davčne številke zavezanca za davek in podatkov o zavezancu za davek, določenih v 41. do 48. členu tega zakona.

(3) Davčni register je enotna, z drugimi evidencami povezana informatizirana baza podatkov.

41. člen

(vsebina davčnega registra)

(1) Davčni register vsebuje za fizične osebe naslednje podatke:

1. davčno številko;
2. osebne podatke: osebno ime, rojstne podatke in datum smrti, enotno matično številko občana oziroma enotno matično številko tujca;
3. podatke o državljanstvu;
4. naslov stalnega in začasnega prebivališča, naslov za vročanje (naselje, ulica, hišna številka in pošta);
5. številke transakcijskih računov pri izvajalcih plačilnega prometa;
6. druge podatke o fizični osebi (zaposlena/ nezaposlena; delodajalec; podatek o tem ali je prijavljena na zavodu za zaposlovanje; upokojenec; kmet; študent; dijak);
7. podatke o družini (osebno ime in naslov stalnega in začasnega prebivališča ter davčno številko zakonca oziroma osebe, s katero živi fizična oseba v življenjski skupnosti, ki je po predpisih, ki urejajo zakonska in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo; osebno ime in naslov stalnega in začasnega prebivališča vzdrževanih družinskih članov ter njihovo davčno številko);
8. podatke o osebah, ki so pooblašcene za zastopanje fizične osebe (davčno številko, osebno ime, naslov prebivališča, tip zastopnika, meje pooblastil za zastopanje, datum podelitve pooblastila, datum prenehanja pooblastila, podatke o elektronskem certifikatu);
9. podatke o elektronskem certifikatu, če fizična oseba z njim razpolaga;
10. podatke o kapitalskih naložbah doma in v tujini, in sicer: firmo, sedež in organizacijsko obliko podjetja.

(2) Davčni register vsebuje za pravne in druge osebe, ki opravljajo dejavnost, naslednje podatke:

1. davčno številko;
2. firmo oziroma ime, sedež in naslov (občina, naselje, ulica, hišna številka, dodatek k hišni številki, poštna številka, vse potrebne službene in domače kontaktne številke telefonov in telefaksov, naslov službene kontaktne elektronske pošte);
3. podatke o številu in lokaciji poslovnih in drugih prostorov, ki se uporabljajo za opravljanje dejavnosti in pridobivanje dohodkov;
4. podatke o poslovnih enotah doma in v tujini;
5. podatke o ustanoviteljih, družbenikih oziroma članih (davčno številko, ime in priimek oziroma firmo, naslov prebivališča oziroma sedeža, državo prebivališča oziroma sedeža, vrsto in obseg odgovornosti, datum vstopa in datum izstopa);
6. podatke o kapitalskih naložbah doma in v tujini, in sicer: firmo, sedež in organizacijsko obliko podjetja v tujini;
7. podatke o osebah, ki so pooblašcene za zastopanje pravne osebe in druge osebe, ki opravlja dejavnost (davčno

številko, osebno ime, naslov prebivališča, tip zastopnika, meje pooblastil za zastopanje, datum podelitve pooblastila, datum prenehanja pooblastila, podatke o elektronskem certifikatu);

8. identifikacijsko številko, ki jo določi upravljalec poslovnega registra;

9. šifro dejavnosti po standardni klasifikaciji dejavnosti (šifra razreda in podrazreda);

10. številke transakcijskih računov pri izvajalcih plačilnega pomena in številke deviznih računov v Sloveniji in izven Slovenije;

11. davčne številke in številke transakcijskih računov pri izvajalcih plačilnega prometa in številke deviznih računov v Sloveniji in izven Slovenije tudi za povezane osebe, določene z zakonom o obdavčenju;

12. davčno številko, firmo oziroma osebno ime, sedež in naslov osebe, ki vodi poslovne knjige, če se poslovne knjige ne vodijo pri zavezanca za davek;

13. podatke o postopku prisilne poravnave, likvidacije oziroma stečaja, ter druge vrste prenehanja (datum pravnomočnega sklepa o začetku postopka, datum pravnomočnega sklepa o zaključku postopka in način zaključka postopka);

14. podatke o statusnih spremembah.

(3) Če je oseba iz prejšnjega odstavka tudi delodajalec, se v davčni register vpiše tudi število zaposlenih, davčne številke zaposlenih in datum izplačila dohodkov iz zaposlitve.

42. člen

(obveznost vpisa v davčni register)

V davčni register se vpiše:

1. subjekt vpisa v sodni register;
2. fizična oseba s stalnim prebivališčem v Sloveniji;
3. fizična oseba z začasnim prebivališčem v Sloveniji;
4. samostojni podjetnik posameznik;
5. pravna in fizična oseba, ki opravlja dejavnost in je vpisana v drug register oziroma drugo predpisano evidenco na območju Slovenije in ni oseba iz 1. ali 4. točke tega člena;
6. pravna in fizična oseba, ki nima sedeža ali druge registrirane oblike v Sloveniji in opravlja aktivnost na območju Slovenije;
7. oseba, ki ni zajeta v prejšnjih točkah.

43. člen

(vpis fizične osebe v davčni register)

(1) Fizična oseba s stalnim oziroma začasnim prebivališčem v Sloveniji se vpiše v davčni register po uradni dolžnosti. Vpis izvede davčni urad, ki ima sedež na območju stalnega oziroma začasnega prebivališča fizične osebe, na podlagi podatkov iz centralnega registra prebivalstva.

(2) Fizična oseba, ki v Sloveniji nima niti začasnega prebivališča, pa dosega na njenem območju obdavčljive dohodke, mora predložiti prijavo za vpis v davčni register pri davčnem uradu, kjer ima sedež izplačevalec dohodkov; če izplačevalec dohodkov nima sedeža v Sloveniji, mora predložiti prijavo za vpis v davčni register pri davčnem uradu, kjer je dosegla dohodek. Če je izplačevalec dohodkov več, ali če je dohodek dosežen na območju več davčnih uradov, fizična oseba po tem odstavku prijavi vpis v davčni register pri davčnem uradu, na območju katerega ima sedež izplačevalec prvega obdavčljivega dohodka, ki ga prejema ta oseba, oziroma pri davčnem uradu, kjer je bil dosežen prvi dohodek.

(3) Fizična oseba, ki v Sloveniji nima niti začasnega prebivališča, je pa lastnik obdavčljivega premoženja oziroma nepremičnega premoženja, mora predložiti prijavo za vpis v davčni register davčnemu uradu, na območju katerega se to premoženje pretežno nahaja oziroma na območju katerega nepremičnina leži.

(4) Fizična oseba, ki ima v skladu z zakonom, ki ureja dohodnino, pravico do ugodnosti za vzdrževane družinske

člane, mora predložiti prijavo za vpis vzdrževanih družinskih članov v davčni register pri davčnem uradu, ki ima sedež na območju njenega stalnega oziroma začasnega prebivališča.

44. člen

(vpis fizične osebe, ki opravlja dejavnost)

(1) Samostojni podjetnik posameznik in druga fizična oseba, ki opravlja dejavnost in je vpisana v kakšen drug register oziroma evidenco, prijavi v zvezi z opravljanjem dejavnosti vpis v davčni register davčnemu uradu, na območju katerega ima sedež.

(2) Samostojni podjetnik posameznik, ki je subjekt vpisa v vpisnik podjetnikov, predloži prijavo za vpis v davčni register ob priglavitvi za vpis v vpisnik podjetnikov.

(3) Fizična oseba, ki opravlja dejavnost in je vpisana v kakšen drug register oziroma drugo predpisano evidenco, predloži prijavo za vpis v davčni register v osmih dneh po opravljenem vpisu v drug register oziroma evidenco.

(4) Fizična oseba, ki opravlja dejavnost in ni vpisana v kakšen drug register oziroma drugo predpisano evidenco, predloži prijavo za vpis v davčni register v osmih dneh po začetku opravljanja dejavnosti pri davčnem uradu, na območju katerega ima stalno oziroma začasno prebivališče.

45. člen

(vpis pravnih in drugih oseb v davčni register)

(1) Pravna in druga oseba, ki je subjekt vpisa v sodni register ali kakšen drug register oziroma evidenco, predloži prijavo za vpis v davčni register davčnemu uradu, na območju katerega ima sedež, v osmih dneh po opravljenem vpisu oziroma prijavi v sodni register, drug register ali evidenco oziroma v osmih dneh po dnevu, ko prične dejansko opravljati dejavnost v Sloveniji.

(2) Oseba, ki nima sedeža ali druge oblike registracije v Sloveniji, predloži prijavo za vpis v davčni register pred pričetkom opravljanja aktivnosti na območju Slovenije davčnemu uradu, na območju katerega bo opravljala aktivnost.

46. člen

(vpis v davčni register po uradni dolžnosti)

(1) Oseba, za katero je s tem zakonom določeno, da predloži davčni upravi prijavo za vpis v davčni register, pa tega ni storila, se vpiše v davčni register po uradni dolžnosti in se jo o tem obvesti.

(2) Davčni urad izda subjektu vpisa v davčni register v osmih dneh po vpisu v davčni register potrdilo o vpisu ter mu dodeli davčno številko, ki se jo navede na potrdilu.

47. člen

(vpis sprememb v davčni register)

(1) Oseba, ki je vpisana v davčni register, mora v 15 dneh po nastanku spremembe obvestiti pristojni davčni urad o vseh spremembah podatkov, ki jih vsebuje prijava za vpis v davčni register.

(2) Za osebo iz prejšnjega odstavka, ki tega ne stori, vpiše davčni urad spremembe podatkov v davčni register po uradni dolžnosti na podlagi podatkov iz drugih registrov in evidenc oziroma pridobljenih podatkov.

48. člen

(izbris iz davčnega registra)

(1) Davčni urad izbriše subjekt vpisa iz davčnega registra, ko oseba umre oziroma preneha obstajati in če je prenehala njena davčna obveznost.

(2) O izbrisu iz davčnega registra davčni urad pisno obvesti morebitne pravne naslednike.

49. člen

(prevzem podatkov)

(1) Davčna uprava prevzema od upravljalcev uradnih registrov, upravljalcev evidenc in od upravljalcev zbirk podatkov (razvidov, imenikov, seznamov, ipd.) podatke, potrebne za opravljanje nalog s svojega delovnega področja.

(2) Upravljalci iz prejšnjega odstavka morajo sproti oziroma najpozneje do zadnjega dne v mesecu za pretekli mesec davčni upravi poslati podatke o spremembah v podatkih, ki jih vodijo.

(3) Prevzemanje podatkov iz prvega in drugega odstavka tega člena se davčni upravi ne zaračuna.

50. člen

(pooblastilo za podzakonski akt)

Natančnejše predpise o vodenju in vzdrževanju davčnega registra, o vsebini in obliki prijave za vpis v davčni register ter listinah, na katerih temeljijo podatki, ki se vpisujejo v davčni register, o prijavi sprememb, o načinu dajanja podatkov in o prevzemu podatkov predpiše minister, pristojen za finance, na predlog generalnega direktorja.

VII. KAZENSKÉ DOLOČBE

51. člen

(davčni prekrški posameznikov)

Z globo od 50.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek posameznik, če:

1. ne predloži ali ne predloži v roku, določenem s tem zakonom, pristojnemu davčnemu uradu prijave za vpis v davčni register (drugi, tretji in četrti odstavek 43. člena);

2. ne obvesti pristojnega davčnega urada o spremembah podatkov, ki jih vsebuje prijava za vpis v davčni register, v roku, določenem s tem zakonom (47. člen).

52. člen

(davčni prekrški v zvezi z opravljanjem dejavnosti)

(1) Z globo od 400.000 do 6.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik in druga fizična oseba, ki opravlja dejavnost, če:

1. ne predloži ali ne predloži v roku, določenem s tem zakonom, davčnemu organu prijave za vpis v davčni register (44. in 45. člen);

2. ne obvesti pristojnega davčnega urada o spremembah podatkov, ki jih vsebuje prijava za vpis v davčni register, v roku, določenem s tem zakonom (47. člen).

(2) Z globo od 100.000 do 1.000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

VIII. PREHODNA DOLOČBA

53. člen

(prijava vzdrževanih družinskih članov)

Ne glede na četrti odstavek 43. člena tega zakona, predložijo fizične osebe prijavo za vpis v davčni register za vzdrževane družinske člane iz 7. točke prvega odstavka 41. člena tega zakona hkrati s predložitvijo napovedi za odmero dohodnine za leto 2004. Na podlagi prijave se vzdrževani družinski člani iz 7. točke prvega odstavka 41. člena tega zakona vpišejo v davčni register po uradni dolžnosti.

IX. KONČNE DOLOČBE

54. člen

(prenehanje veljavnosti)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Zakon o davčni službi (Uradni list RS, št. 18/96, 36/96, 87/97, 48/98, 26/99, 54/99 – ZPPod, 85/2000, 79/01 in 52/02 – ZDU-1), uporablja pa se do 31. decembra 2004.

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati 62. člen Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 54/04).

55. člen

(začetek veljavnosti in uporabe)

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se od 1. januarja 2005.

Št. 020-05/91-11/20

Ljubljana, dne 12. maja 2004.

EPA 1278-III

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
Borut Pahor l. r.

2669. Resolucija o Nacionalnem energetskem programu (ReNEP)

Državni zbor Republike Slovenije je na podlagi 13. člena Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 79/99, 8/00 – popr., 52/02-ZJA, 110/02-ZGO-1 in 50/03 – odl. US) v zvezi z 109. členom in tretjim odstavkom 171. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 35/02) na seji dne 5. aprila 2004 sprejel

RESOLUCIJO o Nacionalnem energetskem programu (ReNEP)

1. UVOD

Nacionalni energetski program (v nadaljnjem besedilu: NEP) je dokument koordiniranja prihodnjega delovanja ustanov, ki se ukvarjajo z oskrbo z energijo ter postavlja cilje in določa mehanizme za prehod od zagotavljanja oskrbe z energenti in električno energijo k zanesljivi, konkurenčni in okolju prijazni oskrbi z energijskimi storitvami. Postavlja tudi cilje in mehanizme za spremembo razumevanja vloge in pomena energije pri dvigu blaginje.

Dokument predstavlja slovensko vizijo ravnanja z energijo v širšem pomenu. Nastajal je ob sodelovanju najširšega kroga slovenskih strokovnjakov na tem področju. Dinamika njegovega nastajanja je pokazala na številne razlike v pogledih, opozorila na nepokrita področja in razlike glede metodološkega pristopa, v stroki pa je pokazala tudi mejo našega sedanjega znanja.

Temeljno poslanstvo NEP je spremeniti razumevanje vloge in pomena energije pri zagotavljanju blaginje – kakovosti življenja s ciljem izboljšanja ravnanja z energijo v tehnološkem, ekonomskem in okoljskem pomenu.

Med nastajanjem NEP sta nastala Strategija gospodarskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SGRS)* in

* Za vsebinski pomen oznak in okrajšav v nadaljnjem besedilu glej tudi poglavje "9. Oznake in okrajšave"

Nacionalni program varstva okolja, zato je treba doseči soglasje o energiji kot ključnemu dejavniku našega novega razvojnega cikla. Gospodarski razvoj je proces premoščanja prepada med resursi in zmogljivostmi na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju hkrati.

Energetska slika sveta kaže nevzdržnost sedanjega stanja. Eksplozija rasti prebivalstva, ki je brez primere v človeški zgodovini, odpira vprašanja, kot so: Kako postaviti energijo na pravo mesto in kako doseči, da bo trg deloval v sodobni organizaciji proizvodnje, torej v organizaciji umskega dela? Kakšno znanje potrebujemo, da pridemo do primerne institucionalne ureditve in do sprejemljivih podjetniških dejanj? Kako obravnavati in uporabiti zadnje dosežke znanosti in tehnologije?

Razvoj globalnih trgov z energenti in električno energijo je v 21. stoletju v razvitem svetu odvisen od zanesljive, kakovostne, konkurenčne in okoljsko sprejemljive oskrbe z energijskimi storitvami in od uporabe ekspertnih znanj in prepletenih tehnologij ter stabilnih, preglednih in učinkovitih institucij, potrebnih za oblikovanje okvirnih pogojev (vključno z eksternimi stroški) ter za upravljanje in nadzor. Razvoj takega tržnega gospodarstva pri ravnanju z energijo pa nesporno presega možnosti parcialnega angažiranja tudi največjih globalnih podjetij samih.

Rast števila prebivalcev, gospodarska rast in regionalne razlike kakovosti življenja vodijo do migracije ljudi iz revnejših, manj razvitih, v bogatejše, razvitejše predele. Razlike so odvisne od višine vlaganj v infrastrukturo. Objektivno smo soočeni z obstoječimi socialnimi strukturami.

Razumni razvoj lahko pomeni samo razvoj znanja na poti od napornega fizičnega dela na umsko delo s komplementarnim razumnim ravnanjem z energijo. Ključni dejavnik razvoja gospodarstva na osnovi znanja je energija. Izboljšati je treba razmerje med gospodarsko rastjo in rabo energije z izboljšanjem pretvorb različnih vrst energije v smeri blaginje prebivalstva kot skupnega imenovalca.

Ravnanje z energijo ni odvisno le od tehnologij in tržnih signalov, temveč predvsem od vrednot posameznikov, življenjskih slogov, vedenja, informacij, motivacij in ravnanj institucij.

Povpraševanje po dobrinah in storitvah zahteva boljše razumevanje vloge in pomena energije pri zagotavljanju blaginje. Nujno je razumevanje energijskih procesov in tehnologij in njihovih vplivov na okolje, gospodarski in družbeni razvoj, na promocijo znosnih potrošniških izbir in življenjskih stilov ter motiviranje učinkovitega ravnanja z energijo v javnih institucijah, podjetjih in gospodinjstvih.

Gledano širše, čez današnje meje strok in držav in čez klasično gledanje na pojem razviti – nerazviti, na tranzicijo, postane jasno, da so napor pri iskanju skladnosti med človekom in naravo razpršeni. Lahko so sicer dobra izhodiščna točka, ne morejo pa zadostiti ogromnim in težkim energijskim izzivom, s katerimi se človeštvo sooča v 21. stoletju. Pri iskanju znosnega ravnanja z energijo je treba videti sedanje stanje in cilje za svet kot celoto. Pomembna so spoznanja o vplivu zadnjih razvojnih ciklov sodobne civilizacije na oblikovanje novih, sodobnih delovnih mest.

Če kriterije uspešnosti energetike v klasičnem smislu strnemo v štiri široke kategorije: gospodarnost, strateška zanesljivost, vplivi na okolje in družbena kohezivnost, se pri zagotavljanju gospodarnosti širše uveljavlja uporaba tržnih mehanizmov za doseganje optimalnosti. To zahteva proučevanje razmer blagovne proizvodnje v konkurenčnih pogojih in obvladovanje tveganj, ki se pojavljajo na trgih: kako deliti odgovornosti in učinke tveganj in kako omejevati tveganja za posameznike in skupnost. Pri tem pomen električne energije odpira številna nova, strokovno še nedorečena vprašanja klasičnih oblik tržnega gospodarstva.

Razumevanje sodobne energije je nujno na vseh stopnjah in smereh izobraževanja. Razumeti je treba meje med družbenim in naravoslovnim pojmom energije. Trg teh odnosov ne ureja. Analiza odnosa med tehnološkim in socialnim razvojem v zgodovini človeštva kaže, da so velike spremembe, ki so zaznamovale rabo primarne energije v zadnjih dveh stoletjih,

vedno povzročile nove socialne vrednote, ki so jih omogočile nove tehnologije, temelječe na novih virih energije.

Pridobivanje znanja, tako s stališča povpraševanja po dobrinah in storitvah kot s strani ponudbe, mora sedanje razumevanje pomena energije spremeniti. Povezava med delom in globalnimi in lokalnimi energijskimi storitvami mora postati alternativni pristop.

Družba znanja zahteva jasnejše opredelitve pojmov, povezanih s temeljnimi vprašanji razvoja človeštva, njegovega dela in energije. Masa in energija tvorita univerzum, ki tvori vse drugo: prostor, vodo, življenje. Tak pogled je pomemben, da se ne omejujemo zgolj na energetiko in njene klasične tehnologije pridobivanja in pretvarjanja. Dolgoročni pomen sodobne energije je zato ključni element nacionalnega energetskega programa kot dolgoročne osnove SGRS.

Vplive na družbeno kohezivnost (socialne vplive) je le delno možno objektivno strokovno presoati. Pretežno se preverja v političnem procesu. Spoznanja o stanju in optimalnih energijskih strategijah so še nezadostna. Stroka na številnih področjih še ni našla novih pristopov in splošno sprejetih rezultatov, zato se mora energologija kot veda in stroka še le konstituirati.

Če razumemo energijo kot ključni dejavnik razvoja sodobnega človeštva, je zato nova veda, ki mora dopolniti teorijo in prakso vodenja in tehnologij pri obravnavanju fenomenov nadomeščanja fizičnega dela z energijo, ključnega pomena. Ta veda mora vključevati vse sodobne tehnologije in njihovo produktivnost, ter vplive tako na naš življenjski slog, na naša nova delovna mesta kot tudi na našo miselnost.

2. ENERGIJA V SVETU: VIRI, OSKRBA, RABA IN OKOLJE

2.1 Energetski dejavniki v svetu

2.1.1 Svetovni trendi ravnanja z energijo

Ocene svetovnih zalog primarnih energentov kažejo, da so le-te zelo omejene in razen premoga, ne zadoščajo za normalno oskrbo svetovnih potreb do konca enaindvajsetega stoletja.

Ocenjene zaloge nafte bi zadoščale za šestdeset let, če bi zadovoljevale sedanjo porabo pri povečanem vlaganju za pridobivanje. Podobna ocena zalog velja tudi za plin.

V nasprotju s plinom in nafto so zaloge premoga v svetu velike, njihova porazdeljenost pa ustrezna. Ob sedanji porabi premoga bi svetovne zaloge zadoščale še za dvesto let. Prihodnja izraba zalog je odvisna od okoljskih zahtev.

Ocene svetovnih zalog urana kažejo, da najbogatejša in najdostopnejša nahajališča še niso izkoriščena v polni meri.

Za večino energentov po svetu je značilno, da so izrabljena najdostopnejša in najkakovostnejša nahajališča primarnih energentov. Posledica tega sta dražji transport energentov in zahtevnejša ter dražja tehnologija pridobivanja. Prav ti dejavniki pa najbolj vplivajo na ceno energentov.

Izraba vodnih energetskih potencialov po svetu bo po ocenah pospešena predvsem v državah v razvoju, saj so ti potenciali drugod že dobro izkoriščeni.

Delež obnovljivih virov energije v svetu je majhen in bo rasel počasi, vendar ne zanemarljivo. Največji porast izrabe obnovljivih virov energije je pričakovati v deželah OECD na področju vetrne energije in biomase. Ta izraba bo podprta z ukrepi za zmanjšanje emisij TGP in diverzifikacijo v energetski oskrbi. Razvoj obnovljivih virov bo zahteval znatna finančna sredstva.

2.1.2 Stanje primarnih energentov na svetovnih trgih v preteklem obdobju

Po letu 1990 je v svetu naraščala najhitreje poraba zemeljskega plina. V tem obdobju je največja porast v porabi zemeljskega plina zaradi proizvodnje električne energije. Poraba

tega energenta pospešeno narašča v Aziji, srednjem Vzhodu in Evropski uniji (EU).

Poraba tekočih goriv, nafte in njenih derivatov, je v svetu še vedno prevladujoča. Tekoča goriva ostajajo glavni vir energije v svetu in po letu 1990 ohranjajo povprečno 37-odstotni delež v skupni energetski bilanci. Poraba tekočih goriv se je povečala zlasti v zadnjih letih. V bližnji prihodnosti bo poraba tega energenta v sektorju transporta na nivoju končne energije še vedno naraščala.

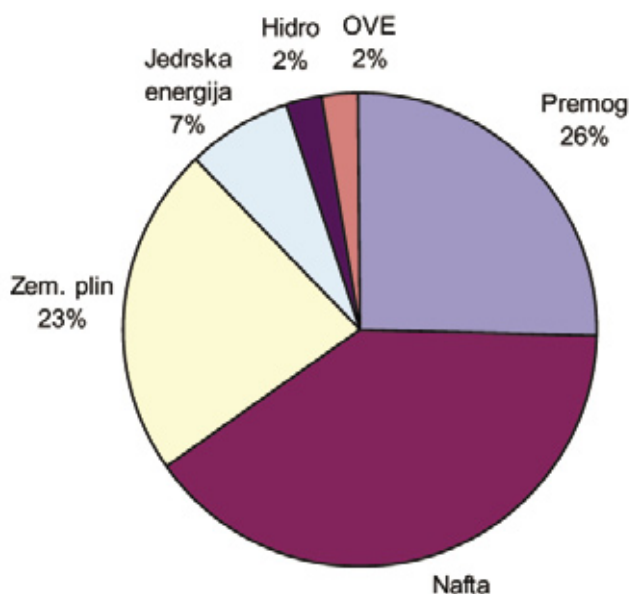
Trdna goriva v svetovnem merilu po letu 1990 izgubljajo delež v skupni energetski bilanci. Posebno je ta trend prisoten v EU. Poraba trdnih goriv je usmerjena le v proizvodnjo električne energije.

Poraba obnovljivih virov energije in jedrske energije po letu 1990 še vedno narašča v povprečju z 2% letno.

2.1.3 Energija kot dejavnik globalnega razvoja v svetu

Stanje na področju rabe energije najbolj nazorno opišejo podatki o porabi primarne in končne energije. Primarna energija je energija v naravi, ki ni bila podvržena nobeni pretvorbi ali preoblikovanju. Poraba primarne energije se izračuna tako, da domači proizvodnji prištejemo uvoz ter odštejemo izvoz, odštejemo mednarodna pomorska skladišča in prištejemo ali odštejemo spremembe zalog. Pri preračunu hidro energije na nivo primarne energije je upoštevan izkoristek 100%. Primarna energija pri nuklearni energiji pa je izračunana iz proizvodnje električne energije na generatorju ob upoštevanju izkoristka 33%.

Končna energija je energija, ki je dobavljena odjemalcu za pretvorbo v koristno energijo. Poraba končne energije se izračuna kot vsota vse porabljene energije končnih odjemalcev.

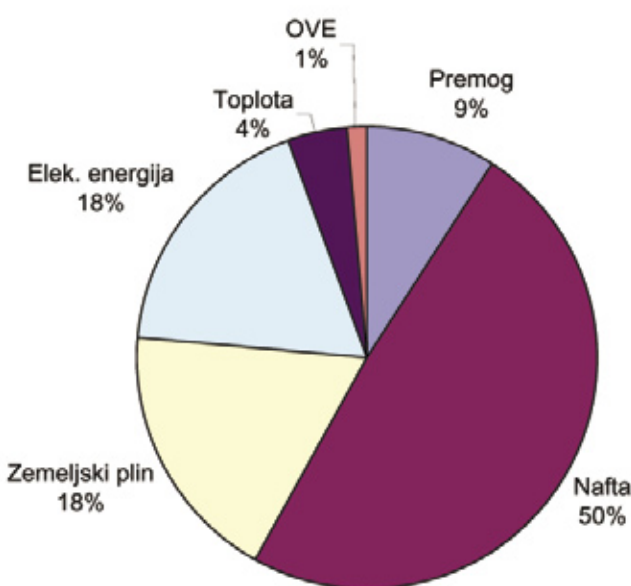

Slika 1: Struktura porabe primarne energije za svet v letu 2000

Poraba končne energije po svetu v terciarnem sektorju in gospodinjstvih je odvisna predvsem od podnebnih razmer. V obdobju po letu 1980 do danes narašča poraba končne energije v svetu z 1,8-odstotno letno stopnjo, vendar s precejšnjo razliko med regijami. V državah OECD je letni prirast enodstoten, medtem ko je prirast zunaj tega področja primerjalno več kot podvojen in odvisen od naraščajočega življenjskega standarda in urbanizacije. V zadnjem krajšem obdobju po letu 1990 je porast rabe te energije občutnejši v državah OECD, saj znaša kar 2,3%, kar je več od povprečja ostalega sveta.

V sektorju transporta v državah OECD poraba končne energije konstantno narašča po 2% letno. V državah, ki niso priključene OECD pa je rast 2,3% letno. Delež končne energije v sektorju transporta bo predvidoma še naraščal, predvsem v državah Azije, srednjega Vzhoda in Latinske Amerike.

Poraba končne energije v industriji v zadnjih letih je bila le nekaj višja kot v primerjalnem letu 1980. To je posledica manjše rabe energije na trgih vzhodne in osrednje Evrope ter Rusije. Opaziti pa je tudi napor industrije, da zmanjša specifično rabo energije na enoto proizvoda. Precejšnje povečanje rabe končne energije v zadnjem obdobju je značilno predvsem za azijske države. Predvsem velja to za Kitajsko ter države jugovzhodne Azije, kjer je več kot 4-odstotni povprečni prirast od leta 1980. V zadnjih letih porabijo države Azije (razen Japonske in Nove Zelandije) kar 33% skupne rabe energije v svetu v tem sektorju.

Vir: EC: Annual Energy Review 2001.

Slika 2: Struktura porabe končne energije za svet v letu 2000

2.2 Energetika in EU

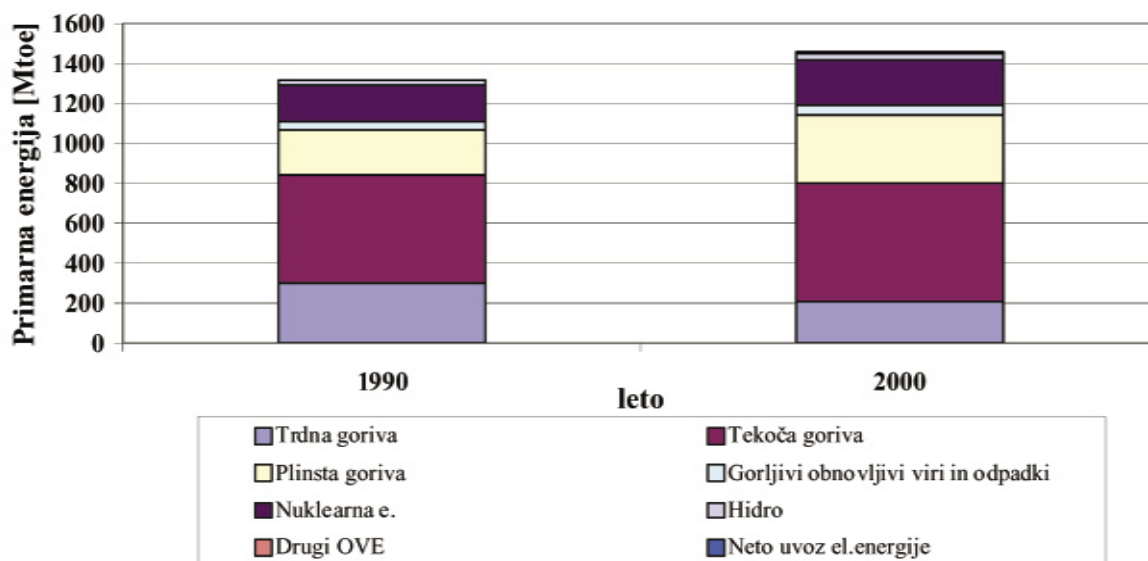
Na strani rabe primarne energije je največja rast dosežena zaradi zemeljskega plina. Poraba tega energenta je po letu 1990 naraščala s kar 4,4-odstotno povprečno letno rastjo. Ti porasti so posledica povečane porabe plina za proizvodnjo električne energije ter porabe v terciarnem sektorju, gospodinjstvih in industriji.

Poraba tekočih goriv narašča z manjšo intenziteto, in sicer z 1,1-odstotno rastjo na letni ravni v zadnjem obdobju. Med tekočimi gorivi dosega visoko rast poraba letalskega goriva (4,7%), dizelskega goriva (3,6%) in tekočega naftnega plina (1%). Poraba lahkega in ekstra lahkega kurilnega olja in motornih bencinov ostaja dokaj enakomerna, medtem ko poraba težkih kurilnih olj upada, predvsem zaradi zaostrenih okoljskih kriterijev.

Poraba trdnih goriv izgublja deleže na energetskih trgih, posebno v Nemčiji in Veliki Britaniji. Prestrukturiranje premogovne industrije in opuščanje zaščitnih ukrepov odpirata vrata konkurenčnejšim energentom, predvsem zemeljskem plinu in delno uvoženemu premogu.

Na spodnjih Slikah 3 in 4 sta prikazani poraba primarne energije v EU in njena struktura.

Poraba primarne energije v EU v Mtoe v letih 1990 in 2000

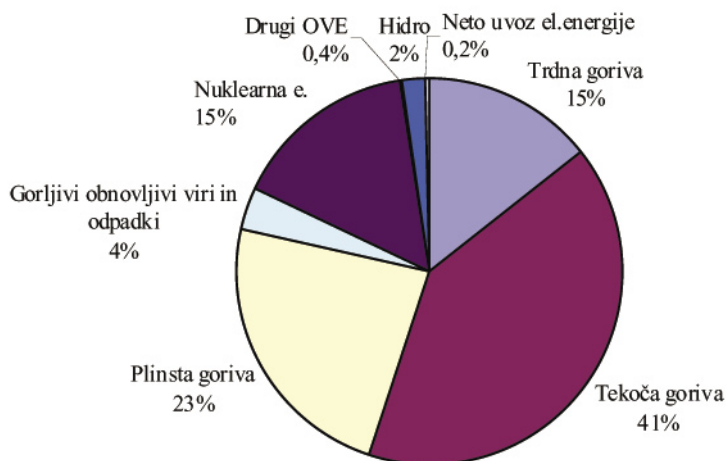

Vir: IEA: Electricity Information 2002.

Opomba: trdna goriva (črni in rjavi premog ter lignit), tekoča goriva (utekočinjen naftni plin, utekočinjen zemeljski plin in naftni derivati), plinasta goriva (zemeljski plin in mestni plin), gorljivi OVE (lesna biomasa, biomasa).

Slika 3: Poraba primarne energije v EU v letih 1990 in 2000

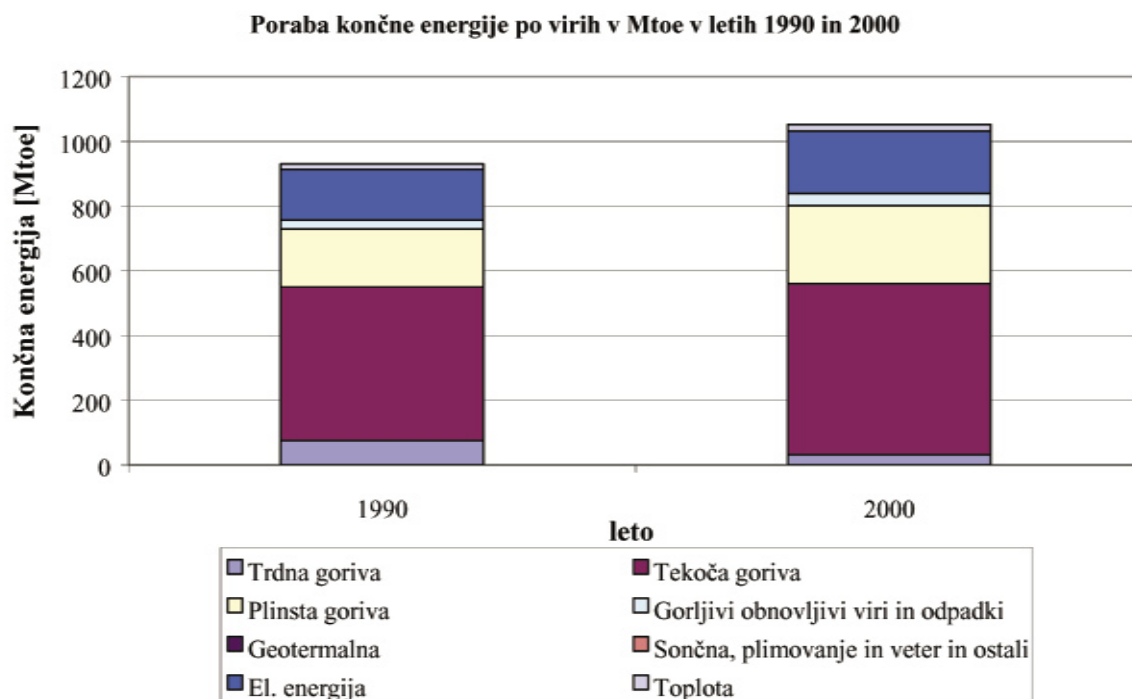
Struktura porabe primarne energije v EU v letu 2000

Vir: IEA: Electricity Information 2002.

Opomba: trdna goriva (črni in rjavi premog ter lignit), tekoča goriva (utekočinjen naftni plin, utekočinjen zemeljski plin in naftni derivati), plinasta goriva (zemeljski plin in mestni plin), gorljivi OVE (lesna biomasa, biomasa).

Slika 4: Struktura porabe primarne energije v EU v letu 2000

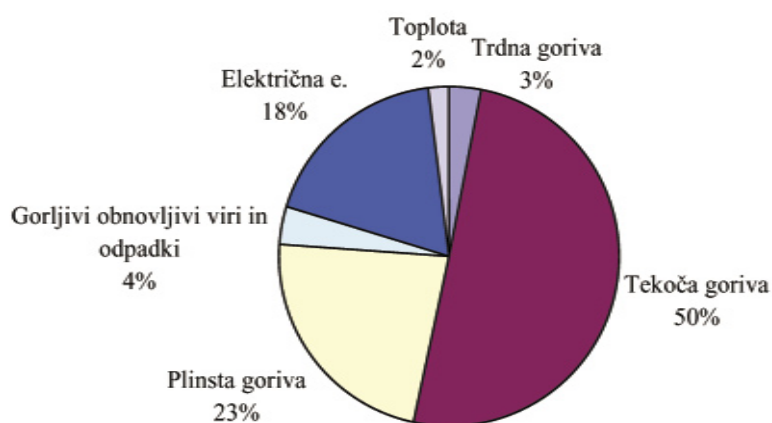

Vir: IEA: Electricity Information 2002.

Opomba: trdna goriva (črni in rjavi premog ter lignit), tekoča goriva (utekočinjen naftni plin, utekočinjen zemeljski plin in naftni derivati), plinasta goriva (zemeljski plin in mestni plin), gorljivi OVE (lesna biomasa, biomasa).

Slika 5: Poraba končne energije v EU po posameznih energentih v letih 1990 in 2000

Struktura porabe končne energije v EU v letu 2000

Vir: IEA: Electricity Information 2002.

Opomba: trdna goriva (črni in rjavi premog ter lignit), tekoča goriva (utekočinjen naftni plin, utekočinjen zemeljski plin in naftni derivati), plinasta goriva (zemeljski plin in mestni plin), gorljivi OVE (lesna biomasa, biomasa).

Slika 6: Struktura porabe končne energije v EU v letu 2000

V letih med 1990 in 2000 se je poraba končne energije povečala za manj kot 1% na leto, čeprav se je BDP povečeval po več kot 2% na leto.

Z izjemo trdih goriv, ki so na nivoju rabe končne energije od leta 1990 nazadovala za povprečno 5,5% letno, je poraba drugih energentov narasla, tako da so tekoča goriva povečala svoj delež za 0,2%, električna energija za 2%, toplota za 2,4% ter zemeljski plin za 2,8%. Po letu 1990 se je poraba končne energije povečevala z 1,1-odstotno povprečno letno rastjo do leta 2000.

Na zgornjih slikah sta prikazana gibanje porabe končne energije in njena struktura v EU (Slika 5, Slika 6).

Prispevek jedrske energije je v EU v zadnjih letih dosegal visok delež, ki znaša približno 15%. Razvoj uporabe jedrske energije je omejen le na Francijo, kjer trenutno nimajo konkretnih širitvenih načrtov, ter Finsko, ki se je prva od držav članic EU odločila za nadaljnjo uporabo jedrske energije, saj načrtuje izgradnjo nove jedrske elektrarne v obdobju do leta 2010. Kljub relativni stagnaciji razvoja pa jedrska energija še vedno povečuje proizvodnjo za 2,2% na leto.

V prihodnosti v EU ni pričakovati izgradnje velikih hidro-energetskih projektov.

Proizvodnja domačih primarnih virov energije v EU je v zadnjem obdobju dosegla svojevrsten vrh, predvsem na področju uporabe jedrske energije ter črpanja nafte in zemeljskega plina. Črpanje nafte se v zadnjem obdobju povečuje za 6,2% na leto, kar je posledica izkoriščanja oddaljenih vrtni v Severnem morju.

Zemeljski plin je postal drugi najbolj uporabljen domači vir, ki je prispeval kar 24-odstotni delež v celotni domači primarni energetske bilanci, predvsem zaradi proizvodnje v Veliki Britaniji, ki je največja proizvajalka zemeljskega plina v EU po letu 1995.

Izkoriščanje domačih trdnih goriv v EU je v upadu, saj se je poraba zmanjšala kar za 47% glede na leto 1990.

Z namenom, da bi zmanjšali vplive energetike na okolje in uvozno odvisnost je v EU velika pozornost posvečena ob-

novljivim virom energije. Skupni prispevek teh virov v proizvodnji primarne energije znaša več kot 11% oziroma več kot 6% v skupni rabi primarne energije.

Skupna energetska odvisnost od uvoza je blizu 50%. Uvoz energije se po letu 1990 povečuje za več kot 1% na leto. Energetska odvisnost naj bi se še povečevala v prihodnjih letih.

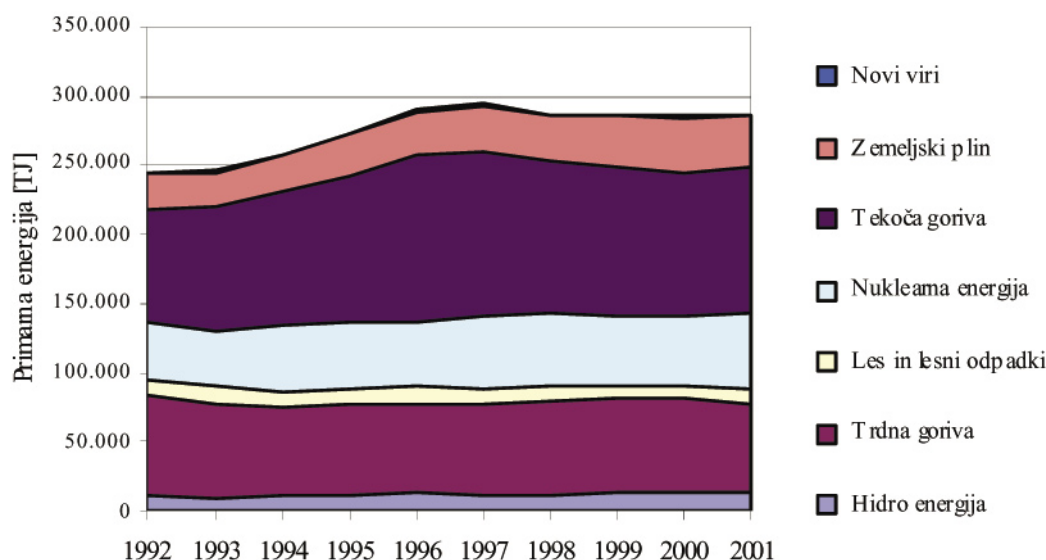
EU po letu 1990 ni povečala izpustov CO₂, predvsem zaradi uvajanja novih tehnologij, zmanjševanja specifične rabe energije, povečanja deleža rabe ne-fosilnih goriv, predvsem jedrske energije in energije vetra in povečane rabe zemeljskega plina kot substituta za trdna in tekoča goriva. Čeprav emisije iz transporta predstavljajo le 28% skupnih emisij, EU ne bo mogla izpolniti ciljev iz Kjotskega protokola, če ne bo izvedla radikalnih sprememb na tem področju. Ocene predvidevajo, da bo kar 90% povečanja skupnih emisij v naslednjih desetih letih prispeval transport.

3. ENERGETSKA OSKRBA REPUBLIKE SLOVENIJE V PRETEKLEM OBDOBJU

3.1 Energetske bilance

3.1.1 Energetska bilanca primarne energije

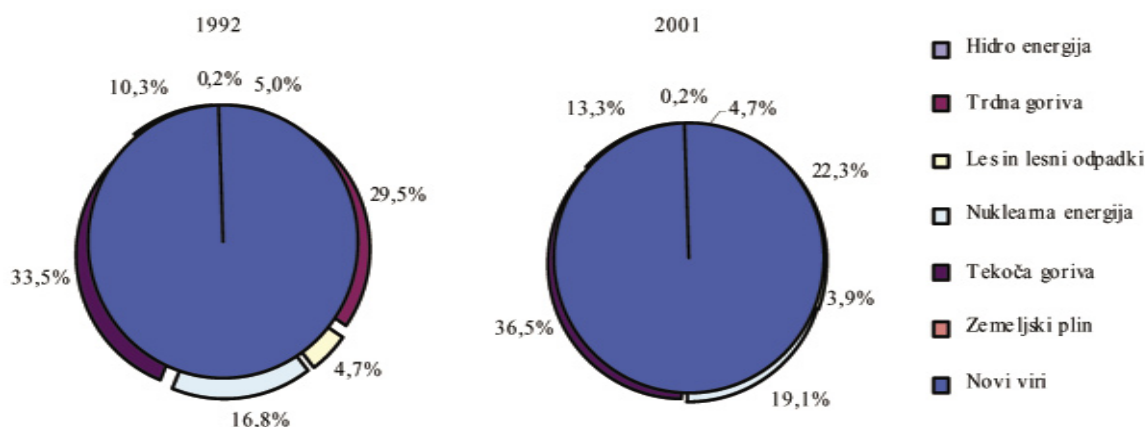
Povprečna letna rast porabe primarne energije v Sloveniji v obdobju od leta 1992 do 2001 je znašala 1,9%. Največji delež v primarni energetske bilanci v letu 2001 so imela tekoča goriva s 36,5% in trdna goriva (premog) z 22,3%. Delež obnovljivih virov energije (v nadaljnjem besedilu: OVE) se je delil na hidroenergijo s 4,7%, les in lesne ostanke s 3,9%, novi viri pa so predstavljali le 0,2% primarne energetske bilance. Opazen je trend zmanjševanja porabe tekočih goriv po letu 1997 in naraščanje porabe zemeljskega plina. V letih od 1997 do 2001 se je poraba zemeljskega plina povečala za 11% (Slika 7, Slika 8).

Viri: Energetske bilance Republike Slovenije.

Opomba: trdna goriva (rjavi premog in lignit), novi viri (geotermalna energija, vetrna energija, solarna energija).

Slika 7: Poraba primarne energije v RS

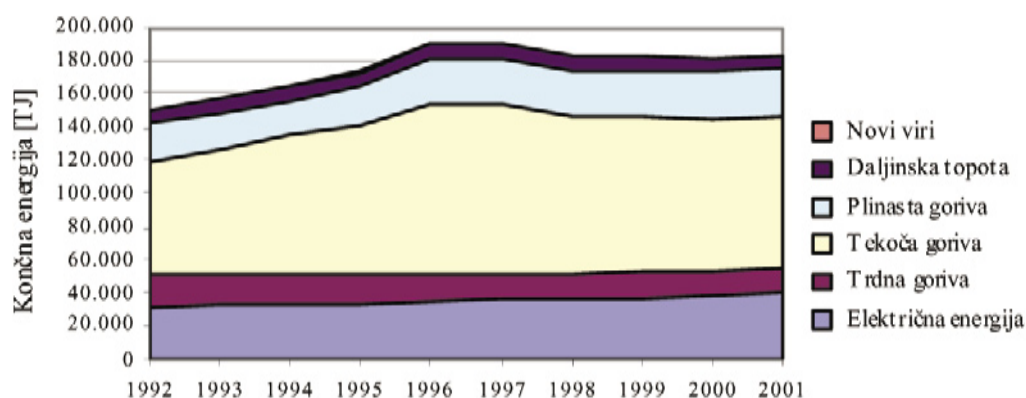
Viri: Energetske bilance Republike Slovenije.

Opomba: trdna goriva (rjavi premog in lignit), novi viri (geotermalna energija, vetrna energija, solarna energija).

Slika 8: Struktura porabe primarne energije v RS v letih 1992 in 2001

3.1.2. Energetska bilanca končne energije

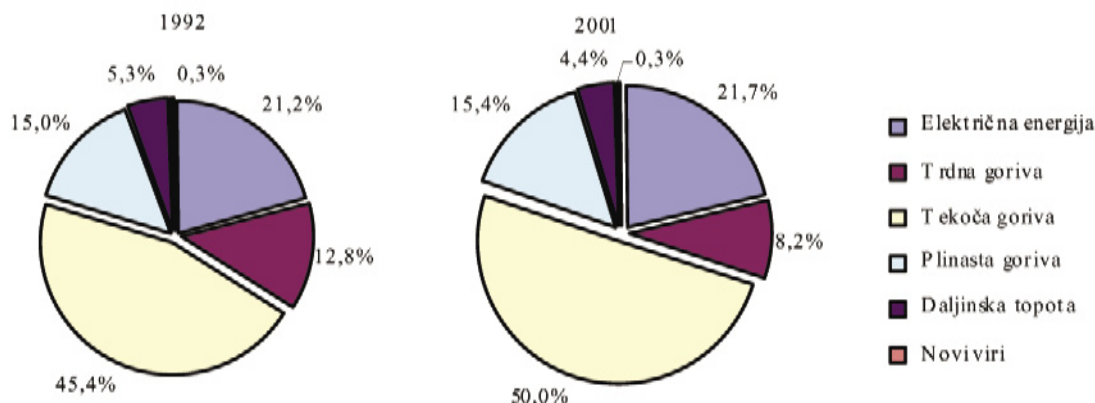
Povprečna letna rast porabe končne energije v letih od 1992 do 2001 je znašala 2,2%. Najpomembnejši vzrok rabe energije je vsekakor gospodarska rast, ki je bila v obdobju zadnjih sedmih let povprečno približno 4% letno. V letu 2001 je znašala poraba končne energije 183,7 PJ. Bistveno se je zmanjšala poraba trdnih goriv, povečala pa poraba tekočih goriv, ki ostajajo z 51-odstotnim deležem najpomembnejši energent. V zadnjih letih je opazen trend hitrejšega naraščanja porabe električne energije (Slika 9, Slika 10).

Viri: Energetske bilance Republike Slovenije.

Opomba: trdna goriva (premog, koks, les in lesni odpadki), novi viri (geotermalna energija, vetrna energija, solarna energija), plinasta goriva (zemeljski plin, utekočinjen naftni plin).

Slika 9: Poraba končne energije v RS

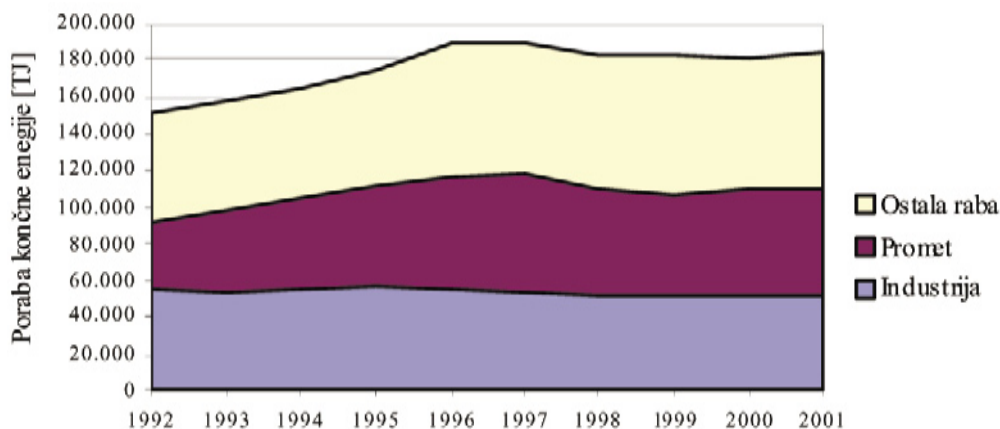

Viri: Energetske bilance Republike Slovenije.

Opomba: trdna goriva (premog, koks, les in lesni odpadki), novi viri (geotermalna energija, vetrna energija, solarna energija), plinasta goriva (zemeljski plin, utekočinjen naftni plin).

Slika 10: Struktura porabe končne energije v RS v letih 1992 in 2001

V tem obdobju se je znatno povečala poraba energije v prometu in v drugi rabi (gospodinjstva, javni in storitveni sektor ter kmetijstvo), medtem ko se je poraba energije v industriji zmanjševala. Posledica tega sta v energetske bilanci za leto 2001 bistveno povečanje deleža prometa (30,8%) in zmanjšanje deleža industrije (28,5%) (Slika 11).

Viri: Energetske bilance Republike Slovenije.

Slika 11: Poraba končne energije po sektorjih v RS

3.2. Pregled oskrbe z energijo

3.2.1. Energetski viri in zagotavljanje primarne energije

Premog

Premog (rjavi premog in lignit) je edino fosilno gorivo, ki je na razpolago v Sloveniji in je v 2001 predstavljal 22,3% primarne energetske bilance v državi.

Odkopne zaloge rjavega premoga v Rudniku Trbovlje-Hrastnik (RTH) so ocenjene na 26 milijonov ton in lignita v

Velenju na 168 milijonov ton. Predvsem zaradi varovanja okolja je uporaba premoga omejena le na termoenergetske objekte, ki večinoma imajo naprave za čiščenje dimnih plinov.

V skladu z Zakonom o postopnem zapiranju RTH in razvojnem prestrukturiranju regije (Uradni list RS, št. 61/00) je v letu 2012 predvideno zaprtje RTH, drugi premogovniki (Zagorje, Senovo) so že zaprti. Do konca leta 2007 bo potekalo zapiranje RTH hkrati s proizvodnjo premoga za Termoelektrarno Trbovlje.

Po letu 2007 bo v Sloveniji ostal le še Premogovnik Velenje, ki bo lignit dobavljal izključno Termoelektrarni Šoštanj

za proizvodnjo električne energije in toplote. Čeprav izkorišča nahajališče izjemnih dimenzij, v katerem je razvil lastno, visoko produktivno odkopno metodo, je v rudniku mogoča le podzemna proizvodnja, ki pa se cenovno ne more kosati s površinskim pridobivanjem.

Ena izmed specializacij Luke Koper je pretovor premoga s preko oceanskih ladij na železnico in manjša plovila, za potrebe porabnikov ob obalah Severnega Jadrana. Zmogljivost za pretovor premoga je okoli 5 milijonov ton letno.

Obnovljivi viri energije

V primarni energetski bilanci Republike Slovenije v letu 2001 je delež OVE znašal 8,8%, od tega hidro energija 4,7% in biomasa 3,9%.

Energetski bruto potencial slovenskih vodotokov je ocenjen na 19.400 GWh/leto. Tehnično razpoložljivega potenciala je 9.100 GWh/leto, ekonomsko upravičenega pa med 7.000 in 8.500 GWh/leto. Trenutno izkoriščamo 3.970 GWh/leto ali približno 50% ekonomsko razpoložljivega potenciala.

Lesna biomasa, neprimerna za industrijsko predelavo oziroma klasično kurjenje lesa v individualnih kuriščih in v industrijskih kotlih za energetske namene, predstavlja drugi največji delež OVE v primarni energetski bilanci. V letu 2000 je znašal 3,9%. Raba lesne biomase v modernih individualnih in skupinskih napravah za ogrevanje in procesno toploto predstavlja tudi enega največjih potencialov za rabo OVE v Sloveniji.

Veternih elektrarn, priključenih na javno elektroenergetsko omrežje, kljub velikemu interesu investitorjev, v Sloveniji zaenkrat še nimamo. Na osnovi dosedanjih meritev vetra in meteoroloških modelov ocenjujemo, da je za izkoriščanje vetrne energije primerno celotno področje Primorske (primernost te regije so potrdile tudi namenske meritve v sklopu programa EU ECOS OUVERTURE) ter del Gorenjske in Notranjske, izključene pa niso tudi lokacije v drugih delih Slovenije. V Odloku o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana (Uradni list RS, št. 4/03), ki ga je sprejel Državni zbor decembra 2002, so vetrne elektrarne umeščene v državni prostorski plan.

Na področju izkoriščanja sončne energije za proizvodnjo električne energije, je bilo v zadnjih letih v Sloveniji izpeljanih nekaj manjših projektov vgradnje fotovoltaičnih sistemov za lastno otočno napajanje.

Večjo rabo sončne energije v Sloveniji trenutno predstavljajo sončni sistemi za ogrevanje sanitarne vode. Po ocenah je vgrajenih približno 80.000 do 100.000 m² sončnih kolektorjev, kar Slovenijo uvršča na 6. mesto v Evropi po razširjenosti sončnih termalnih sistemov.

Vgrajenih je tudi približno 5.000 toplotnih črpalk manjših moči, med katerimi je največ takih, ki ogrevajo vodo ali zrak v gospodinjstvih. Od 1. 1. 2003 dalje za postavitev slednjih ni več potrebno gradbeno dovoljenje.

Republika Slovenija razpolaga z 28-timi naravnimi izviri geotermalne vode in 48-imi lokacijami z vrtinami. Skupna toplotna moč teh virov je približno 130 MWt. Izkorišča se približno 100 MWt, pri čemer se proizvede letno približno 400 GWh toplote. Republika Slovenija se s skupno močjo geotermalnih sistemov uvršča na 10. mesto v Evropi, po izkoriščeni toploti na prebivalca pa med najrazvitejše države.

Termična obdelava odpadkov v nadzorovanih pogojih je namenjena razgradnji organskih sestavin odpadkov, kar pomeni zmanjševanje njihovega volumna, hkrati pa se izkorišča njihovo kurilno vrednost. Nekatere odpadke obravnavamo kot obnovljivi vir energije. Največkrat se izvaja sežig odpadkov, namenjen zmanjšanju vsebnosti gorljivih komponent odpadkov in pridobivanju toplote in električne energije. Postopek poteka v zahtevnih in dragih sežigalnih napravah s čiščenjem dimnih plinov, ki jih v Sloveniji še ni, razen za posamezne industrijske odpadke. Sedanja letna emisija metana z deponij odpadkov znaša okoli 50.000 ton. Kljub temu, da so večje slovenske deponije, ki prevzemajo blizu 50% vseh komunalnih odpadkov, že opremljene s plinskimi drenažami in sežigalnimi napravami, nekatere tudi z napravami s plinskimi motorji za proizvodnjo električne energije, se zajame, sežge ali koristi za proizvodnjo električne energije le dobrih 3000 ton.

Jedrska energija

Od leta 1983 v Republiki Sloveniji obratuje Nuklearna elektrarna Krško (NEK) z električno močjo 676 MW. Jedrska energija je leta 2001 v primarni rabi energije predstavljala 19,1%. Z uveljavitvijo pogodbe med vlado Republike Slovenije in vlado Republike Hrvaške v letu 2003 o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij v NEK se 50% proizvedene električne energije dobavlja hrvaškemu elektrogospodarstvu.

Tekoča goriva

Delež tekočih goriv, ki jih Republika Slovenija v celoti uvaža, je leta 2001 v primarni energetski bilanci Republike Slovenije znašal 36,5%. Ta delež je primerljiv z državami EU. Skupna poraba naftnih derivatov se je gibala med 1,7 milijona tonami leta 1992 in 2,3 milijona tonami v letu 2000.

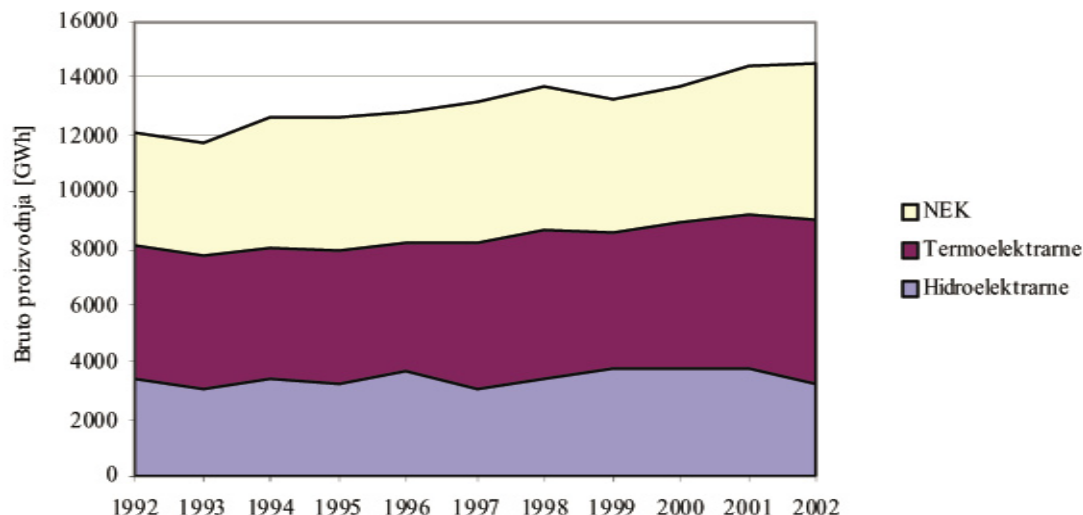
Zemeljski plin

Zemeljski plin, ki je v letu 2001 v primarni porabi energije predstavljal 13,1% in v končni porabi energije 15,5%, je z ekološkega stališča nesporno najkvalitetnejše fosilno gorivo. Republika Slovenija ga v celoti uvaža iz Rusije in Alžirije, ter v majhnem deležu uvaža iz Avstrije.

Poraba zemeljskega plina se je od 1992 povečala za približno 50%, tako da je leta 2001 znašala 1.044 milijonov Sm³.

3.2.2. Proizvodnja in poraba končne energije Proizvodnja električne energije

Za proizvodnjo električne energije se uporabljajo vse vrste primarnih energentov. Elektrarne imajo širok spekter obratovalnih možnosti, saj lahko proizvajajo pasovno, trapezno in konično energijo, elektroenergetskemu omrežju pa nudijo tudi sistemske storitve v obliki primarne, sekundarne in terciarne regulacije. Proizvodnja električne energije je v obdobju od leta 1992 do 2002 narasla za približno 20%. Leta 2000 je bilo proizvedenih 37% energije v termoelektrarnah, 35% v NEK, 28% pa v hidroelektrarnah (Slika 12). 10% električne energije iz hidroelektrarn je proizvedeno v malih in srednjih hidroelektrarnah.

Vir: SLE – 2000

Slika 12: Proizvodnja električne energije v RS

Soproizvodnja

Soproizvodnja toplote in električne energije (krajše so-proizvodnja) je s stališča celotnega energetskega izkoristka nedvomno najboljša oblika izkoriščanja in pretvorbe energije. Namesto izkoristkov, ki v termoelektrarnah dosežejo od 30% (slovenske premogovne elektrarne) do največ 50% (sodobne plinsko-parne elektrarne) je v soproizvodnji izkoristek goriva od 80 do 90%, pri čemer je do polovice koristne energije električna energija, ostalo pa toplota.

Soproizvodnja je možna povsod, kjer obstoji potreba po nizkotemperaturni toploti v primernem obsegu in trajanju. Za ogrevanje v bivalnem okolju je smiselno oskrbeti do 90% letno potrebne toplote s soproizvodnjo, ostalo pa iz vršnih kotlovnice. Poleg že uveljavljenih postrojev večje moči, nad 1.000 kW, ki so primerni za omrežja za daljinsko ogrevanje, se uveljavljajo postroji za učinkovito oskrbo s toploto in električno energijo za manjše potrebe, za posamezne večje stavbe (bloke, toplotna moč 50-500 kW), in celo mikro-kogeneracije, primerne za posamezno gospodinjstvo (5-15 kW). Ta tehnološki in tržni razvoj, poznan kot "razpršena proizvodnja električne energije" omogoča večji delež soproizvodnje in bistveno učinkovitejšo porabo goriv.

V slovenski industriji, javnem sektorju in na področju daljinskega ogrevanja, je inštaliranih približno 40 postrojev soproizvodnje. Običajno so kot pogonski stroji uporabljeni plinski motorji ali parne turbine, samo v dveh primerih tudi plinska turbina. Skupna inštalirana električna moč teh naprav je 250 MW, letna proizvodnja električne energije (na pragu elektrarn) znaša 810 GWh, od tega 310 GWh v industrijskih soproizvodnjah. Letna proizvodnja električne energije v soproizvodnji v sistemih daljinskega ogrevanja brez upoštevanja deleža TE-TOL je skoraj 90 GWh.

Proizvodnja toplote

Toplota je ena izmed oblik končne energije, ki jo podjetja za oskrbo z energijo dobavljajo končnim uporabnikom. S sistemi daljinskega ogrevanja se pokrije okoli 15% vseh potreb v državi po ogrevalni toploti. Tekoča goriva so v oskrbi s toploto za široko porabo udeležena s preko 60%, zemeljski plin pa s približno 18%. Delež porabe plina je v gospodinjstvih majhen, v industriji pa poraba plina presega delež porabe tekočih goriv.

V zadnjem času je izrazito prodiranje zemeljskega plina v lokalno oskrbo z energijo. V treh letih med 1997 in 2000 se je poraba zemeljskega plina v distribucijah več kot podvojila, kar predstavlja 28-odstotno letno rast.

Razvoj lokalne energetike spremlja in spodbuja Agencija za učinkovito rabo energije s subvencioniranjem priprave lokalnih energetskih konceptov. Investicije v sisteme daljinskega ogrevanja podpira Ekološko razvojni sklad. Področje lokalne energetike vključujejo v svoje delo tudi regionalne razvojne agencije in Agencija za regionalni razvoj.

3.2.3 Energetska infrastruktura v Republiki Sloveniji

Električna energija

Instalirana električna moč proizvodnih naprav katerih moč presega 10 MW v Republiki Sloveniji je 2.708 MW. Moč hidroelektrarn je 800 MW, nuklearne elektrarne Krško (NEK) 676 MW, preostalo moč, približno 1.230 MW, pa predstavljajo termoelektrarne.

Večina elektroenergetske infrastrukture v državi je bila zgrajena v 70-ih in 80-ih letih. Iz tega obdobja so: TEŠ, blok 4 in blok 5, NEK, 400kV omrežje Slovenije, del sedanjih kapacitet v TEB in TET. Večina elektrarn in omrežja je ustrezala takratnemu stanju tehnike, sedaj pa se zaključuje njihova ekonomska življenjska doba. Ob koncu tega in v naslednjem desetletju se bo iztekla tudi njihova tehnična življenjska doba.

Hidroelektrarne

Večino električne energije v hidroelektrarnah proizvedejo elektrarne na Dravi, Savi in Soči.

Reka Drava je na ozemlju naše države v celoti izkoriščena z osmimi hidroelektrarnami. Do leta 2000 so bile obnovljene štiri (HE Dravograd, Vuzenica, Fala in Mariborski otok). Druga faza obnove, ki bo zaključena leta 2005, zajema dve elektrarni (HE Vuhred in Ožbalt), v kasnejšem obdobju pa bosta obnovljeni še dve najmlajši (HE Zlatoličje in Formin). Moč 533MW na pragu elektrarn iz leta 1980 se bo z obnovo lahko zvišala na 611 MW.

Vodni potencial Save je trenutno izkoriščen 13-odstotno, s tremi elektrarnami na zgornji Savi (HE Moste, Mavčiče in Medvode) ter z eno na spodnji Savi (HE Vrholovo), tako da znaša inštalirana moč na pragu elektrarn 117 MW. S po-

stopno izgradnjo petih hidroelektrarn na spodnji Savi (HE Boštanj, Blanca, Krško, Brežice in Mokrice) in obnovo HE Moste bi se inštalirana moč na Savi lahko povečala na približno 274 MW.

Na reki Soči sta bili HE Plave in Doblar delno obnovljeni leta 2000, tako da je znašala inštalirana moč teh elektrarn skupaj z elektrarno Solkan 78 MW. Novi Elektrarni Plave II in Doblar II, ki sta v obratovanju od leta 2001 oziroma 2002, sta povečali inštalirano moč elektrarn na Soči na 130 MW.

Geografski pogoji (konfiguracija terena), električno omrežje in vodni režimi omogočajo tudi postavitev črpalnih elektrarn na reki Soči in Dravi. V Sloveniji obstaja še nekaj neizkoriščenih vodnih potencialov – porečij, ki so bila že predmet raziskav in jih bo potrebno v prihodnje temeljito preučiti.

Termoelektrarne

V okviru TEŠ, ki ima inštalirano moč na pragu elektrarne 662 MW, obratuje pet blokov. V preteklem obdobju so bile zgrajene naprave za razžvepljevanje dimnih plinov in redukcijo dušikovih oksidov. Po letu 2008 bodo starejše enote prenehale obratovati. Lokacija TEŠ omogoča izgradnjo nadomestnih enot oziroma povečanje moči elektrarne.

Termoelektrarna Trbovlje ima na pragu inštalirano moč 164 MW, in sicer 125 MW na premog in 39 MW v dveh plinskih turbinah na tekoče gorivo. Termoelektrarna TET2 je bila zgrajena ob koncu 60-ih let, plinski turbini na tekoče gorivo pa sta nekoliko mlajši. Do zaključka proizvodnje rjavega premoga v RTH bo TET kurila zasavski premog, po zaključku proizvodnje pa bo pričela s kurjenjem uvoženega premoga.

Nova večja agregata v državi sta plinski turbini 4 in 5 v TE Brestanica s po 114 MW električne moči vsaka. Tako je skupna inštalirana moč na pragu elektrarne 312 MW.

V Termoelektrarni-Toplarni Ljubljana znaša inštalirana moč treh agregatov 103 MW. Proizvodnja električne energije je prilagojena proizvodnji daljinske toplote. Najstarejšima premogovnima blokoma bo na prelomu desetletja potekla življenjska doba.

Nuklearna elektrarna Krško

NEK ima vgrajen tlačnovodni tip reaktorja ameriške proizvodnje. Električna moč je bila 632 MW, po zamenjavi starih uparjalnikov leta 2000 pa se je povečala na 676 MW. NEK letno proizvede 5 TWh električne energije in je eden od stebrov slovenskega elektroenergetskega sistema. Njegova projektirana življenjska doba je do leta 2023.

Omrežje za prenos električne energije

Slovensko omrežje sestavljajo prenosno omrežje napetosti 400 kV, 220 kV in 110 kV ter distribucijska omrežja 110 kV, 35 kV, 20 kV, 10 kV in 0,4 kV, v katerega je vključeno približno 830.000 odjemalcev. Slovenski elektroenergetski sistem je vpet v UCTE povezavo in ima že dolgoletno tradicijo tovrstnega obratovanja. Prenosno 400 kV in 220 kV omrežje omogoča interkonekcijo, pretok energije med elektroenergetskimi sistemi sosednjih držav ter uvoz in izvoz energije.

Prenosno 220 kV in 400 kV elektroenergetsko omrežje Republike Slovenije je bilo načrtovano in grajeno kot del prenosnega sistema bivše skupne države tako, da je temeljilo na povezavi s sistemoma Avstrije in Italije.

Prenosno omrežje v državi sestavlja 510 km 400 kV daljnovodov (v nadaljnjem besedilu: DV), 328 km 220 kV DV in 1.762 km 110 kV DV. Danes je slovenski elektroenergetski sistem povezan z avstrijskim 400 kV omrežjem z enim dvosistemskim 400 kV DV ter enim 220 kV DV, z italijanskim sistemom je povezan z enim 220 kV DV in z enim 400 kV DV, s hrvaškim sistemom pa z enim dvosistemskim 400 kV DV in enim enosistemskim 400 kV DV, z dvema 220 kV DV in tremi 110 kV DV.

Večina 400 kV omrežja je starega med 20 do 30 let, večina 220 kV omrežja od 30 do 40 let ter večina, kar 1.154 km

110 kV omrežja, pa nad 20 let. Ocena kaže, da je glavnina ključnih elementov sistema, kot so močnostni transformatorji, odklopniki ter druga stikalna oprema, tudi starejša od 20 let.

V prenosnem sistemu bo postopoma opuščen 220 kV napetostni nivo. Transformacije 400/110 kV so relativno stare in šibke. Primanjkuje 400 kV povezava med RTP Beričevo in RTP Krško.

Omrežje za distribucijo električne energije

Distribucijski sistem sestavljajo objekti, naprave in omrežja 110 kV napetostnega nivoja, srednjenapetostnega nivoja (v nadaljnjem besedilu: SN) 35 kV, 20 kV in 10 kV ter nizkonapetostnega nivoja (v nadaljnjem besedilu: NN) 0,4 kV nivoja. 35 kV napetostni nivo v Republiki Sloveniji je v fazi opuščanja. Srednjenapetostna omrežja manjših mest, mešana ter nadzemna omrežja so napetostnih nivojev 20 kV, mestna kabelska omrežja pa 10 kV. Več kakor 26% 110 kV omrežja pripada petim distribucijskim podjetjem. Stična mesta med prenosnim sistemom in distribucijskimi sistemi so transformatorske postaje 110 kV/SN. Konična obremenitev vseh petih distribucijskih podjetij je približno 1.550 MW.

Več kakor 60% 110 kV omrežja distribucijskega sistema je starejšega od 20 let, podobna ocena starosti velja za nadzemne vode SN in NN, medtem ko so kabelska SN (predstavljajo približno 20% vseh SN omrežij) in NN omrežja bistveno mlajša od 20 let.

Približno polovica transformatorjev SN/NN je starejših od 20 let, nekoliko mlajše so stikalne naprave ter merilno-zaščitne naprave, predvsem pa se obnavljajo sistemi vodenja.

Zemeljski plin

Hrbtnica prenosnega omrežja v dolžini 630 km plinovoda in 75 merilno-regulacijskih postaj, ki je povezana z Avstrijo in Hrvaško, je bila zgrajena v obdobju od 1977 do 1980. Nekoliko kasneje je bil zgrajen še priključek na italijanski plinovodni sistem.

Danes obsega prenosno plinovodno omrežje približno 954 km plinovodov (od tega 738 km plinovodov nad 16 barov in 216 km do 16 barov), kompresorsko postajo v Kidričevem, preko 300 merilno-regulacijskih in sekcijskih zapornih postaj ter druge objekte, ki so pomembni za prenos zemeljskega plina.

Prenosno plinovodno omrežje je kljub starosti dobro ohranjeno.

Tekoča goriva

Naftovod skozi Slovenijo je bil zgrajen kot del jugoslovanskega naftovoda leta 1979, danes je to del hrvaškega naftovoda JANAF. Odcep za rafinerijo Lendava je dolg 72 km, od tega poteka le 5 km po ozemlju Republike Slovenije, ostalo pa je v Republiki Hrvaški.

Prevoz tekočih goriv do grosističnih skladišč je organiziran po železnici, manjši del pa po cestah (razdalje, manjše od 100 km).

Toplota

Oskrba s toploto zajema ogrevanje stavb in pripravo sanitarne tople vode. Približno 60–70% stanovanj ima eno od oblik centralnega ogrevanja. Daljinsko ogrevanje z 8,13 PJ pokriva okoli 15% vseh potreb po ogrevalni toploti. Tekoča goriva so v oskrbi s toploto udeležena s preko 60%, zemeljski plin pa približno z 18%. OVE so v oskrbi s toploto zastopani v gospodinjstvih s 24%, v storitveni dejavnosti z 9% ter v industriji z manj kot 1%. Viri energije za ogrevanje iz OVE so les in lesni ostanki 9,2 PJ letno, geotermalna energija 1,4 PJ letno in sončna energija 0,11 PJ letno.

O sistemski oskrbi s toploto lahko govorimo le pri daljinskem ogrevanju. Daljinsko ogrevanje je v Republike Slove-

niji relativno dobro razvito. Proizvodnja toplote za daljinsko ogrevanje na osnovi soproizvodnje je v Ljubljani (premog, malo zemeljski plin), Velenju (premog) ter manjši sistemi v Slovenskih Konjicah (premog), na Ravnah (zemeljski plin) in Hrastniku (zemeljski plin). Proizvodnja toplote za daljinsko ogrevanje na osnovi OVE (les in lesni ostanki) je v Gornjem Gradu, Predvoru in Železnikih (les in lesni ostanki). Vsi drugi sistemi daljinskega ogrevanja, vključno z mariborskim, temeljijo na enostavnih kotlovnica. V večini večjih slovenskih mest so le posamezni omejeni daljinski sistemi, ki so nastali v obdobju graditve večjih sosesk pred 20 do 30 leti in od takrat večinoma stagnirajo.

3.3 Energetska politika in oskrba z energijo

3.3.1 Organiziranost oskrbe z energijo

Električna energija

Podlaga za organiziranost oskrbe z električno energijo je EZ, ki tehnološke celote pri proizvodnji električne energije in prenosu do porabnikov opredeljuje kot energetske dejavnosti z različnim statusom.

Proizvodnja električne energije ni gospodarska javna služba, čeprav je tak status v zakonski regulativi pred sprejetjem EZ imela. Proizvodnja električne energije v Sloveniji poteka v elektrarnah, ki jih v različnih bilancah ali pregledih omenjajo kot »sistemske« ali »javne« elektrarne. Bistveno manjši del (4,8% v letu 2002) proizvedene električne energije proizvedejo »industrijske elektrarne« in male hidroelektrarne. Te so v skladu z »Uredbo o pogojih za pridobitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije« (Uradni list RS, št. 29/01 in 99/01), če gre za soproizvodnjo in OVE za proizvodnjo električne energije, tudi kvalificirane elektrarne in imajo posebne pravice in ugodnosti.

Večina podjetij za proizvodnjo električne energije je združenih v HSE. Poleg elektrarn je v HSE tudi Premogovnik Velenje, ki dobavlja premog TEŠ. HSE je v 100-odstotni lasti države. Proizvodnjo električne energije in inštalirano moč elektrarn v HSE v letu 2002 prikazuje Tabela 1.

Tabela 1: Inštalirana moč in proizvodnja električne energije elektrarn HSE v 2002

HSE	Instalirana moč (MW)	Proizvodnja električne energije (GWh)
SEL	113	288
DEM	562	2.315
SENG	119	407
TEŠ	662	3.658
TEB	312	30

Podjetja, združena v HSE, so v mešani lasti, večinski lastnik je država, nekaj več kot 20% lastniškega deleža pa je v lasti pooblaščenih investicijskih družb oziroma skladov.

Izven HSE so naslednja proizvodna podjetja:

– NEK (50% v lasti HEP), slovenski delež je v lasti podjetja ELES GEN.

– Termoelektrarna-Toplarna Ljubljana je v približno 65% lasti Republike Slovenije in približno v 35% lasti Mestne občine Ljubljana.

Zunaj HSE je tudi TE Trbovlje, d.o.o., ki je v večinski lasti države in kuri zasavski premog in Rudnik Trbovlje-Hrastnik, ki je javno podjetje v 100-odstotni državni lasti.

Upravljanje prenosnega omrežja in prenos električne energije, ki sta gospodarski javni službi, v Republiki Sloveniji izvaja ELES. Prenos poteka na omrežju 110 kV in več. ELES je zadolžen tudi za mednarodno interkonekcijo. ELES je javno podjetje v 100-odstotni državni lasti.

Distribucijska podjetja so v Sloveniji teritorialno porazdeljena. Teritorialna porazdeljenost se ne ujema z načrtom bodočih regij. Mestnih distribucijskih ali lokalnih distribucijskih podjetij, ki bi opravljale dobavo in distribucijo energije na lokalnem nivoju, v Sloveniji ni. Distribucija električne energije je javna gospodarska služba, ki jo izvajajo delniške družbe, ki so v večinski državni lasti. V letu 2001 so posamezna distribucijska podjetja dobavila količine električne energije, ki jih prikazuje Tabela 2.

Tabela 2: Dobavljena električna energija po distribucijskih podjetjih v 2001

	Dobavljena električna energija (GWh)
Elektro Ljubljana	3.026
Elektro Maribor	1.772
Elektro Primorska	1.289
Elektro Celje	1.683
Elektro Gorenjska	799

Zemeljski plin in drugi energetski plini

Oskrbo z zemeljskim plinom v Sloveniji izvaja podjetje Geoplin d.o.o., ki kupuje zemeljski plin v Rusiji in Alžiriji in manjše količine tudi v Avstriji. Geoplin tudi neposredno zagotavlja mednarodni transport plina do Slovenije in izvaja upravljanje prenosnega omrežja in prenos plina po Sloveniji. Podjetje oskrbuje s plinom skoraj vsa podjetja za distribucijo zemeljskega plina ter industrijske porabnike. Oskrba s plinom je vse od leta 1978 zelo zanesljiva.

Geoplin je v celoti privatizirano podjetje, organizirano kot d.o.o., v katerem ima Republika Slovenija približno 31-odstotni lastniški delež. Dejavnost, ki jo izvaja Geoplin, prenos zemeljskega plina ter upravljanje s prenosnim omrežjem, sta obvezni gospodarski javni službi, kamor spada tudi dobava tarifnim odjemalcem. Ne glede na privatno lastništvo podjetja opravljanje obveznih gospodarskih javnih služb ni pogodbeno urejeno z državo.

Distribucija plina v Sloveniji je izbirna lokalna javna služba. Izvajajo jo mestna podjetja (Ljubljana, Maribor, Celje in drugi) ali privatna podjetja na podlagi koncesij. Med lokalna distribucijska podjetja spadajo tudi podjetja, ki distribuirajo po omrežjih utekočinjen naftni plin (UNP).

Tekoča goriva

Republika Slovenija v celoti uvaža tekoča goriva. V letu 2000 je v strukturni rabe primarne energije v Republiki Sloveniji največji delež pripadal tekočim gorivom, in sicer 36%. Dve največji podjetji za oskrbo s tekočimi gorivi v Sloveniji sta Petrol d.d. iz Ljubljane in Istrabenz d.d. iz Kopra. Njun tržni delež pri oskrbi znaša 72% oziroma 25%, le tri odstotke pa odpade na manjše dobavitelje. Leta 2001 je poraba naftnih tekočih goriv znašala 2,3 milijone ton. Tako Petrol d.d. kot tudi Istrabenz d.d. sta v celoti privatizirani podjetji.

Oskrba Slovenije s tekočimi gorivi je od leta 1991 potekala zanesljivo. Republika Slovenija se je obvezala, da bo oblikovala 60-dnevne zaloge naftnih derivatov do leta 2002, 66-dnevne zaloge do pristopa k EU, 75-dnevne do 31. decembra 2004 in 90-dnevne do konca leta 2005. Zaloge tekočih goriv v Republiki Sloveniji so predvsem v Zalogi, Ortneku, Celju, Račah, Serminu in Lendavi. Transport tekočih goriv, tako cestni kot železniški, deluje zanesljivo. Vozila ustrezajo mednarodnim predpisom za prevoz tekočih goriv. V Sloveniji je 390 bencinskih servisov. Raven ekološke zaščite na večini bencinskih servisov ustreza najstrožjim zahtevam. Kakovost tekočih goriv v Sloveniji določajo standardi, ki so usklajeni z evropskimi.

Toplota

O organiziranem načinu oskrbe s toploto lahko govorimo le pri daljinskem ogrevanju ter do neke mere pri distribuciji plina. Distribucija daljinske toplote in plina (zemeljski plin in UNP) sta izbirni lokalni javni službi. Prisotnost teh sistemov v 104 krajih v Sloveniji, ki imajo več kot 1700 prebivalcev, kaže tabela 3.

Tabela 3: Prisotnost sistemov daljinskega ogrevanja in distribucije plina v večjih naseljih v RS

Skupina	Velikost naselij (prebivalci)	Število naselij	Število naselij z distribucijo plina	Število naselij z daljinskim ogrevanjem
1	več od 5.000	32	31	28
2	od 3.000 – 5.000	36	30	27
3	od 1.700 – 3.000	36	20	11

Večina sistemov daljinskega ogrevanja je v lasti lokalnih komunalnih podjetij, razen v večjih centrih (Ljubljana, Maribor), kjer distribucijo opravljajo specializirana podjetja. Distribucija plina, razen v večjih mestih, je dodeljena koncesionarjem. Koncesionarji so dolžni zgraditi omrežje in oskrbovati krajane. Cena plina je običajno konkurenčna kurilnemu olju.

Za razliko od drugih držav v Evropi (Nemčija, Avstrija, severna Italija), kjer je del distribucije električne energije tudi v rokah lokalnih podjetij (ki se ukvarjajo tudi z daljinskim ogrevanjem, oskrbo z vodo, kanalščino, plinom in drugimi komunalnimi dejavnostmi), je v Sloveniji distribucija električne energije obvezna gospodarska javna služba, ki jo izvaja pet večjih podjetij. Zaradi tega ni mogoče v celoti izkoristiti vseh sinergičnih učinkov, ki bi jih »lokalna energetika« lahko imela.

Dobava toplote iz sistemov daljinskega ogrevanja je v zadnjih 10 letih narasla za 13% (rast približno 1,1% letno), dobava zemeljskega plina (za neindustrijsko porabo) pa se je povečevala po 6,8-odstotni stopnji letno.

Za daljinsko ogrevanje je značilen razmeroma počasen razvoj. V obstoječih omrežjih se nadaljuje priključevanje novih porabnikov, pretežno znotraj območja, ki ga omrežja pokrivajo. Zgrajenih oziroma razširjenih je bilo tudi nekaj novih omrežij, predvsem na biomaso.

Na zmanjšanje količine toplote iz omrežij vpliva učinkovita raba energije (URE) pri porabnikih. Razširjanje območij za oskrbo z daljinsko toploto konkurira širjenju omrežij zemeljskega plina.

Podjetja za oskrbo s toploto večinoma niso ekonomsko donosna, razen največjih. Oskrba s toploto iz omrežij je konkurenčna z drugimi viri toplote, kadar omrežje ni obremenjeno z investicijskimi stroški in če je v omrežju primeren vir toplote (soproizvodnja ali obnovljiv vir). Nizka donosnost podjetij za oskrbo s toploto je tudi posledica zadrževanja prodajnih cen toplote, ki so v pristoynosti občin.

3.3.2 Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije

Republika Slovenija izvaja aktivno politiko na področju URE in OVE že od leta 1991, pravno podlago je dobila leta 1996 s sprejetjem Resolucije o strategiji rabe in oskrbe Slovenije z energijo (Uradni list RS, št. 9/96), ki je bila takrat ustrezna osnova. Z uveljavitvijo NEP bo Resolucija o strategiji rabe in oskrbe Slovenije z energijo prenehala veljati, saj so se med tem bistveno spremenile okoliščine. Slovenija je ratificirala Kjotski protokol in pričela s pristopom k EU. Zakonska osnova za izvajanje aktivne politike na področju URE in OVE je bila sprejeta leta 1999 s sprejetjem Energetskega

zakona. Energetski zakon v 65. členu določa, da imajo ob enakih stroških za izrabo varčevalnih potencialov na strani porabe ali za zagotavljanje novih zmogljivosti za isti obseg energije, prednost ukrepi za doseg varčevalnih potencialov. Zakon določa tudi programe oziroma instrumente, s katerimi država spodbuja URE in OVE, in sicer programe izobraževanja, informiranja, ozaveščanja javnosti, energetsko svetovanje, spodbujanje energetskih pregledov, spodbujanje lokalnih energetskih konceptov, pripravo standardov in tehničnih predpisov, fiskalne ukrepe, finančne in druge oblike spodbud. Večina predpisanih spodbujevalnih programov je bilo financiranih iz proračuna Republike Slovenije in finančno podprtih predvsem iz energetskih programov Evropske komisije. Programi URE in OVE so pripomogli k zmanjševanju energetske intenzivnosti in s tem neposredno vplivali na povečanje zanesljivosti oskrbe z energijo, na konkurenčnost gospodarstva in na zmanjševanje okolju škodljivih vplivov.

Poleg samih porabnikov energije, ki so nedvomno glavna ciljna skupina programov URE in OVE, so le-ti usmerjeni tudi na svetovalne, projektantske in inženirske organizacije, dobavitelje energije in opreme, izobraževalne, razvojne in raziskovalne organizacije, finančne institucije in druge.

Pri spodbujanju URE in OVE je velik poudarek namenjen ozaveščanju, informiranju, usposabljanju in izobraževanju. Izvajajo se promocijske kampanje, organizirajo seminarji in delavnice s področij energetskih pregledov, energetskega managementa, energetskih tehnologij, priprave in financiranja projektov URE in rabe OVE, organizirajo se letna srečanja energetskih managerjev (dnevi energetikov) s podeljevanjem priznanj za energetsko učinkovita podjetja in projekte, pripravljajo in izdajajo se informacijski listi, bilten in brošure o URE in OVE.

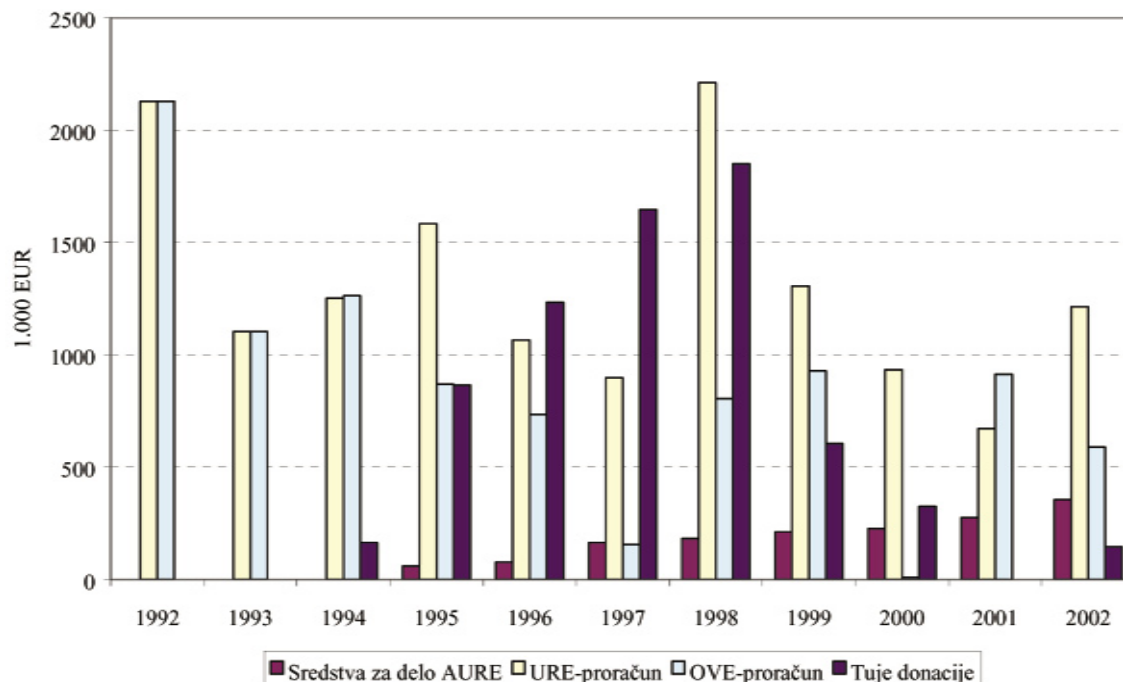
Energetsko svetovanje za občane se izvaja s pomočjo mreže 33 svetovalnih pisarn po vsej Sloveniji. Ta zajema več kot 50 svetovalcev in je rezultat partnerskega sodelovanja AURE z občinami. Večjim porabnikom, več stanovanjskim stavbam, javnim ustanovam in gospodarskim organizacijam, je namenjen program energetskih pregledov, s katerimi dobijo porabniki energije napotke za izvedbo prioritarnih organizacijskih in investicijskih ukrepov.

Pripravo razvojnih programov občin na področju oskrbe in rabe energije podpira AURE s subvencioniranjem izdelave lokalnih energetskih konceptov. Ob njihovi izdelavi se še posebej upoštevajo možnosti za izkoriščanje lokalnih energetskih virov, predvsem OVE ali soprodukcije in gospodarjenje z energijo v stavbah, ki so v lasti občin.

Subvencioniranje študij izvedljivosti je namenjeno pripravi kakovostnih investicijskih projektov, ki zmanjšujejo tveganja, sicer nujno povezana z investicijskimi projekti. Z njimi se podrobneje prouči izvedljivost večjih projektov oskrbe z energijo oziroma učinkovite rabe energije.

Odločanje za investicije v URE in OVE se spodbuja z dodeljevanjem subvencij oziroma s krediti s subvencionirano obrestno mero. Od leta 1996 je AURE izvedla več akcij za povečanje učinkovitosti rabe energije v gospodinjstvih. Subvencionirane so bile: toplotna izolacija podstrešij, kontrola in nastavev oljnih gorilnikov, ukrepi tesnjenja oken in vrat, zamenjava oken in uporaba energijsko varčnih sijalk. Gospodinjstvom se za rabo obnovljivih virov energije dodeljujejo subvencije za pripravo tople vode z rabo sončne energije ali toplotnih črpalk, uporabo lesne biomase v modernih kurilnih napravah in za pridobivanje električne energije s pomočjo sonca. Za občane so na voljo tudi krediti Ekološko razvojnega sklada, ki jih nudi za gradnjo in obnovo energetske učinkovite stavbe, okolju prijazno substitucijo goriv in za izkoriščanje OVE za proizvodnjo toplote oziroma električne energije (biomasa, sončna energija, energija vetra in geotermalna energija).

Za majhne in srednje velike družbe ter samostojne podjetnike AURE subvencionira uporabo lesne biomase, geotermalne energije ali energije sonca za ogrevanje prostorov in vode ter vetra in sonca za proizvodnjo električne energije.

Slika 13: Finančna sredstva namenjena za programe URE in rabe OVE

V letu 2002 je bilo porabljenih približno 2 milijona EUR proračunskih sredstev za spodbujanje URE in rabe OVE v okviru programov, ki jih je pripravljala AURE. Zgoraj navedeni spodbujevalni programi so bili razvojno podprti iz energetskih programov Evropske komisije PHARE, THERMIE, SYNERGY, SAVE in ALTENER, pa tudi na osnovi bilateralnega sodelovanja s posameznimi državami članicami EU (predvsem z Avstrijo, Italijo in Nemčijo).

Za izvajanje spodbujevalnih programov za URE in OVE so bila na voljo sredstva iz državnega proračuna, sredstva iz energetskih programov Evropske Komisije in na osnovi bilateralnega sodelovanja. Slika 13 prikazuje višino sredstev, ki so bila na voljo v obdobju od 1992 do 2002, podana so v tekočih cenah v EUR. Od mednarodnih sredstev so v prikaz vključena sredstva programov PHARE in GEF v letu 2002.

Kvalificirano proizvodnjo električne energije, to je proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije ali odpadkov in soprodukcijo električne energije in toplote z nadpovprečno visokim izkoristkom, se spodbuja z ugodnimi odkupnimi cenami proizvedene električne energije, ki jih določa vlada Republike Slovenije.

3.3.3 Energetika in okolje

Podobno kot v industriji in prometu, se tudi v energetiki srečujemo z viri škodljivih izpustov večjega obsega. Ob tem je potrebno upoštevati, da je energetika le dejavnost, ki je posledica potreb celotne družbe po energiji in nikakor ni sama sebi namen. Moteči so tudi razpršeni viri onesnaženja (npr. manjša kurišča).

V slovensko energetiko je pričela država uvajati naravovarstvene ukrepe že relativno zgodaj. Ti so skladni s tistimi v državah EU in po svetu, v slovenski prostor pa so bili uvedeni brez zakasnitve. Najprej so bili uvedeni ukrepi za sanacijo energetskih objektov, ki so zniževali emisije v zrak, vode in zmanjševali negativne vplive na okolje na področju odlaganja odpadkov (pepela, stranskih proizvodov čiščenja, radioaktivnih odpadkov itn). Na področju obremenjevanja okolja z elektromagnetnimi sevanji pa je država postavila najostrejšje

kriterije z Uredbo o elektromagnetnem sevanju v naravnem in življenjskem okolju (Uradni list RS, št. 70/96).

Cilj energetske politike Republike Slovenije je zmanjšanje okoljskih in prostorskih vplivov energetike, tudi ob pričakovanem povečanju obsega energetskih storitev. Nove tehnologije, novi viri energije ter tehnična in organizacijska ustvarjalnost namreč omogočajo zmanjšanje vplivov na okolje in pogosto tudi manjše obremenjevanje prostora.

Načeloma je pri umeščanju v prostor in pri izdaji dovoljenj za škodljive vplive na okolje treba upoštevati optimalno razmerje med koristmi in škodo, zato so optimalne končne odločitve možne le na osnovi nadaljnjega multidisciplinarnega strokovnega dela, v katerem so upoštevani tako gospodarnost in zanesljivost kot tudi vplivi na okolje in prostor, v nekaterih primerih pa tudi socialno-politični vplivi.

Nekatere škodljive vplive je mogoče omejiti zakonsko npr. s predpisi o emisijah, vendar pa so tudi taki vplivi, ki se jih ne da ovrednotiti v predpisih. Natančne in trajne legalizacije omejitev tudi ne more biti zaradi raznoterosti problemov in spreminjajočega se vrednotenja med seboj neizmerljivih veličin (finančne koristi investitorja in/ali skupnosti ter okoljske oziroma prostorske škode, ki jih objektivno ni možno vrednotiti).

Okoljske in prostorske vplive je možno omejevati tudi s tržnimi mehanizmi, med katere štejemo internalizacijo eksternih okoljskih stroškov in trgovanje z emisijskimi dovoljenji. Internalizacija okoljskih stroškov predpostavlja možnost denarnega ovrednotenja zunanjih vplivov in ustrezen mehanizem za vključitev teh eksternalitet v obračun stroškov. Načeli 'onesnaževalec plača' in 'internalizacija eksternih stroškov' pa nista vedno izvedljivi, zlasti v primerih, ko poleg protislovja gospodarnosti in okoljskih vplivov nastopajo še vprašanje strateške zanesljivosti oskrbe in socialno-politični vidiki (npr. opuščanje domačega premoga). Zato je bil v teh primerih izbran drugi najboljši pristop v smislu ekonomske teorije, t.j. finančne spodbude procesom, ki zmanjšujejo negativne okoljske vplive. Namesto takse na onesnaževanje zaradi emisij pri kurjenju domačega premoga so bile uvedene

spodbude za uporabo OVE, izvajanje ukrepov URE, soproizvodnjo itn.

V Sloveniji je že uveljavljen pristop s CO₂ takso in takso na deponiranje biorazgradljivih snovi (metanska taksa), torej pristop z internalizacijo stroškov. Naprave, ki bodo vključene v trgovanje z emisijami TGP, pa bodo izvzete iz sistema CO₂ takse. Pri možnostih zmanjšanja CO₂ je potrebno posebej omeniti vetrne elektrarne, ki lahko k temu precej pripomorejo.

Pri organiziranju trgovanja z dovoljenji za onesnaževanje, kot drugi možnosti za uporabo tržnih mehanizmov pri reševanju okoljskih problemov se, namesto ocene eksternih stroškov, uporablja ocena največjega dopustnega skupnega obremenjevanja okolja. Za tekoče obdobje načrtovanja je uporabno trgovanje večjih porabnikov energije z emisijami TGP.

Pomembna je tudi okoljska ozaveščenost prebivalstva. Nekateri so namreč za zmanjševanje obremenitve okolja pripravljeni investirati v okolju prijazne tehnologije (npr. aparate) ali dražje plačevati okolju prijazno energijo in s tem dati zgled drugim ter tako prispevati k spremembi navad in vrednot. Zaradi koristnosti takih osebnih ali kolektivnih (krajevnih, podjetniških) odločitev so bile uvedene energetske nalepke (energetska učinkovitost aparatov, strojev, zgradb) in spodbujanje okolju prijaznega ravnanja s promocijskimi in demonstracijskimi programi.

Med načini obremenjevanja okolja iz energetskih procesov je na ravni nacionalnega programa zaradi zahtevnosti treba izpostaviti dve vrsti emisij; emisije TGP in emisije plinov, ki povzročajo zakisljevanje (žveplov dioksid in dušikovi oksidi). Zmanjševanje teh emisij mora Republika Slovenija doseči tudi na osnovi mednarodnih obveznosti.

Radioaktivni odpadki, ki vključujejo tudi izrabljeno jedrsko gorivo (IJG), se hranijo v NEK, v posebnih začasnih skladiščih. Vlada Republike Slovenije je leta 1996 sprejela dolgoročno strategijo za ravnanje z izrabljenim gorivom s tri- do petletnim rokom revidiranja. Strategija predvideva določitev lokacije odlagališča izrabljenega jedrskega goriva do leta 2020, odprtje odlagališča pa do leta 2050. Predvidena je možnost gradnje odlagališča v Sloveniji in/ali na Hrvaškem, možnost odlaganja izrabljenega jedrskega goriva in jedrskih odpadkov pa je mogoča na osnovi meddržavnega dogovora s tretjo državo. Do takrat bo IJG uskladiščeno v bazenu na lokaciji NEK. V letu 2004 je predvidena revizija dolgoročne strategije za ravnanje z izrabljenim jedrskim gorivom in revizija dekomisijskega načrta NEK.

Za ravnanje z nizko in s srednje radioaktivnimi odpadki (v nadaljnjem besedilu: NSRAO) je zadolžena Agencija za radioaktivne odpadke (v nadaljnjem besedilu: ARAO), ki bo v ta namen pripravila osnutek strategije ravnanja z NSRAO. Osnutek strategije predvideva, da mora biti lokacija odlagališča NSRAO odobrena do leta 2008, odlagališče pa mora postati operativno do vključno 2013. Sredstva za delovanje ARAO zagotavlja vlada Republike Slovenije, sredstva za izgradnjo odlagališča NSRAO pa Sklad za razgradnjo Nuklearne elektrarne Krško, ki se financira iz prispevka iz proizvedene električne energije v NEK.

Elektromagnetni vplivi elektroenergetskih naprav nazivnih moči nad 1 kW so v Sloveniji obravnavani z dvema aktoma. Tako Uredba o elektromagnetnih sevanjih v naravnem in življenjskem okolju, postavlja dopustne vrednosti za gostote magnetnega pretoka in električne poljske jakosti za dve okoli. Ti okolji sta določeni glede na ranljivost okolja. Dopustne vrednosti so postavljene zelo ostro, tako, da zahtevajo izvajanje ukrepov za zmanjševanje predvsem električnih polj. S Pravilnikom o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu za vire elektromagnetnega sevanja ter o pogojih za njihovo izvajanje (Uradni list RS, št. 70/96) je določen postopek nadzora elektromagnetnega sevanja, prve meritve; te je treba opraviti ob ustavljanju objektov v obratovanju; ter presojo vplivov, ki jo je treba opraviti za načrtovani investicijski poseg v okviru celovite presoje vplivov.

Poleg upravne preveritve posegov, postaja v sodobnih družbah vse pomembnejša tudi sprejemljivost posegov v prostor s strani javnosti. Akterji v energetiki in predstavniki zasebnih ali javnih interesov bodo morali legitimizaciji posegov posvečati zadostno mero pozornosti, zlasti ker je ni možno doseči avtomatično niti z avtoriteto oblasti niti s pomočjo stroke.

3.3.4 Energetika in prostor

Zaradi ekonomskih in tehnoloških potreb in okoljskih zahtev bodo potrebni novi tehnološki objekti ali spremembe njihovega razporeda v prostoru. Posegi v prostor bodo potrebni zlasti zaradi večje uporabe OVE in zaradi potrebnih novih transportnih poti (daljnovodi, plinovodi), s katerimi se bo Republika Slovenija tesneje povezala v skupni evropski gospodarski prostor.

Prostorsko umeščanje energetske infrastrukture v Sloveniji se izvaja na temelju obstoječih prostorskih vsebin Dolgoročnega plana Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DPRS) za obdobje 1986-2000. Ta bo veljal, kljub novemu Zakonu o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02 in 8/03), do sprejetja Strategije prostorskega razvoja Slovenije. DPRS vključuje vse elektrarne z močjo nad 10 MW, objekte in omrežje z nazivno napetostjo 110 kV in več, objekte naftnega in plinskega gospodarstva ter objekte za hrambo naftnih rezerv. Vsi našteti objekti imajo prednostni dostop v prostor. Kljub temu pa se ob umeščanju energetskih objektov v prostor pojavljajo številne ovire. Težave so tudi pri umeščanju manjših energetskih objektov (distribucijskih SN vodov, TP SN/0,4 kV in malih elektrarn) v prostor.

Pri pogojih za lokacije se nemalokrat pojavljajo ekstremne zahteve, tudi pod pretvezo zaščite okolja, ki močno otežijo gradnjo ali rekonstrukcijo. Dogaja se celo, da so nekatere občine opustile obvezna republiška izhodišča v svojih planih. Za energetske infrastrukture, ki po namenu presega lokalni distribucijski namen ali prečka državno mejo, se po, pred kratkim sprejetim podzakonskim aktom, pripravljajo prostorske ureditve državnega pomena, oziroma državni lokacijski načrti (Uredba o vrstah prostorskih ureditev državnega pomena, Uradni list RS, št. 54/03). V skladu z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02), je z državnimi lokacijskimi načrti omogočeno uveljavljanje javnega interesa pri umeščanju za državo pomembne infrastrukture v prostor.

Odprto pa ostaja vprašanje razlastitve in omejitve lastninske pravice za energetske infrastrukture, ki ne sodi med energetske infrastrukture namenjene izvajanju gospodarske javne službe. Čeprav osnutek Strategije prostorskega razvoja Republike Slovenije za nove elektrarne predvideva predvsem lokacije obstoječih elektrarn ali lokacije večjih industrijskih kompleksov, bo potrebno to vprašanje za energetske objekte državnega pomena, ki so v javnem interesu za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe v državi, rešiti s spremembami energetske zakonodaje.

Preko Slovenije tečejo številni prometni in energetski koridorji. Geografska lega in relief Slovenije sta že od nekdaj zelo primerna za različne oblike pretokov prometa, ljudi, kulture in v zadnjem času tudi energije. Čez Slovenijo potekata V. in X. panevropski prometni koridor. Slovenije se dotika tudi prometno območje Jadransko – Jonsko morje. Poleg prometnih koridorjev je Republika Slovenija naravni prehod tudi za energetske tokove.

V obdobju izgradnje 400 kV omrežja je bil s povezavo Divača – Redipuglia leta 1981 jugoslovanski sistem sinhroniziran z italijanskim in to je bil začetek obratovanja našega sistema v evropskem prenosnem sistemu UCPTE. V letu 1992 pa se je slovenski sistem povezal še z avstrijskim sistemom preko dvosistemskega 400 kV daljnovoda na relaciji Maribor – Kainachtal.

Vojna v Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem je povzročila prekinitvev 400 kV zanke. Tako sta v zadnjih desetih

letih ostala slovenski in del hrvaškega elektroenergetskega sistema povezana v preoblikovan UCTE.

Plinovodni sistem (slovensko magistralno plinovodno omrežje) poteka v smeri severovzhod – zahod. Na SV strani se slovenski plinovod navezuje na sistem avstrijskega magistralnega plinovoda, na zahodni strani pa na italijanski plinovodni sistem. Republika Slovenija sprejema na severovzhodni meji zemeljski plin iz Rusije (približno 60%) in na zahodni meji (približno 40%) iz Alžirije. Plinovodne zmogljivosti prenosnega omrežja služijo za pokrivanje slovenskih energetskih potreb in tranzit predvsem ruskega plina za Hrvaško (plinovod Ceršak-Rogatec) ter manjših količin iz Italije za Hrvaško in iz Avstrije za Italijo.

Za večjo varnost in zanesljivost oskrbe ter zagotovitve večjih pretočnih zmogljivosti prenosnega omrežja je Geoplin pričel tudi z izvedbo projekta gradnje vzporednega plinovodnega sistema, ki bo dodatno povezoval avstrijski plinovod z osrednjim delom Slovenije. V smislu zagotavljanja oskrbe z zemeljskim plinom iz različnih virov je v državnem prostorskem načrtu predvidena tudi povezava z Madžarsko. V okviru transevropskih plinovodnih povezav je bila pred leti aktualna tudi ideja o gradnji tranzitnega plinovoda za ruski

plin iz Madžarske preko Slovenije za italijanski trg, zdaj pa se v predlogih pojavlja ideja o gradnji tranzitnega plinovoda od Turčije preko Grčije, balkanskih držav in Slovenije do zahodne Evrope, za dobavo zemeljskega plina iz kaspiskega območja na evropski trg.

Naftovodi se v glavnem izogibajo Slovenije. Obstaja le kratek odcep od jadranskega naftovoda JANAF do rafinerije nafte v Lendavi. Ker rafinerija ne obratuje, tudi naftovod ni v uporabi.

Druge oblike transporta energentov skozi Slovenijo so manj pomembne (železniški transport in cestni prevoz energentov iz Luke Koper).

3.4 Osnovni makroekonomski in energetski kazalci

Podani so osnovni makroekonomski podatki in kazalci nacionalne ekonomije, ki v povezavi z energetskimi podatki služijo kot kazalci energetske intenzivnosti, energetske učinkovitosti in drugih izračunanih kazalcev na področju energije. S spremljanjem kazalcev se bo spremljalo tudi izvajanje zastavljene energetske politike.

Tabela 4: Makroekonomski kazalci Republike Slovenije

	1992	1995	2000	2001
BDP (mio SIT)	1.017.965	2.221.459	4.222.404	4.740.995
BDP (mio USD)	12.523	18.745	18.962	19.530
Bruto mesečna plača (SIT)	51.044	111.996	191.669	214.561
Izvoz proizvodov in storitev (mio USD)	6.681	8.316	8.732	9.252
Uvoz proizvodov in storitev (mio USD)	6.141	9.492	10.116	10.147
Indeks cen življenjskih potrebščin	307,3	113,5	108,9	108,4
Tečaj USD (SIT)	81,3	118,5	222,7	242,7
Tečaj EUR (SIT)	105,1	153,1	205,0	217,2

Viri: Statistični urad Republike Slovenije, povprečni tečaj Banke Slovenije

3.4.1 Položaj energetskih dejavnosti v slovenskem gospodarstvu

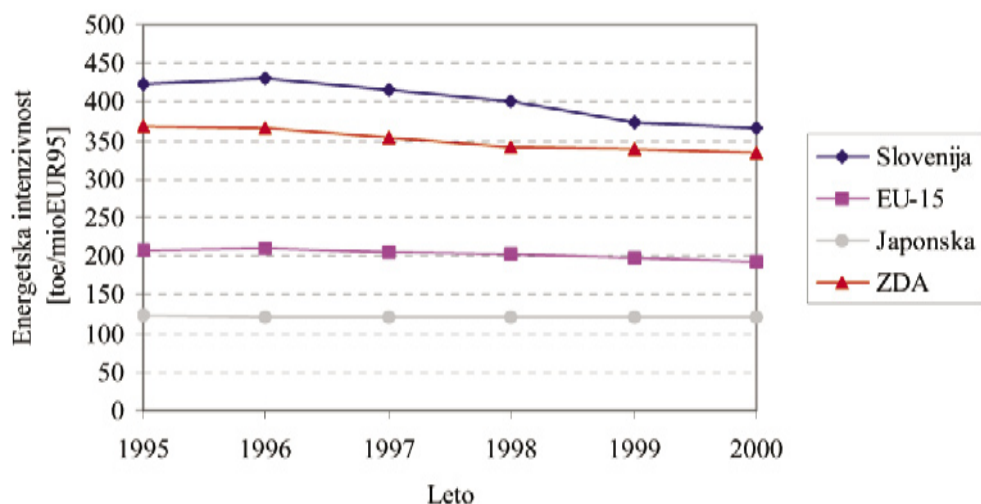
Analize kažejo, da predstavljajo energetske dejavnosti (oskrba z električno energijo, plinom, paro in toplo vodo) v Republiki Sloveniji le majhen 3,3-odstotni delež vse dodane vrednosti oziroma 2,9% BDP. Dodana vrednost sektorja energetskih dejavnosti znaša 45% celotne vrednosti proizvodnje. Ta položaj se bistveno razlikuje od položaja, ki ga je energetska dejavnost imela v obdobju intenzivne gradnje energetskih objektov v letih med 1970 in 1980.

Če upoštevamo med energetskimi dejavnostmi še oskrbo z naftnimi derivati, se finančni delež ob upoštevanju obdavčenja naftnih derivatov zviša na 6,8% BDP. Polovico vrednosti takšne energetske ponudbe pomeni vrednost proizvodnje, po eno četrtino pa predstavljajo uvoz ter davki in marže. Proizvodnja v sektorju predstavlja skoraj v celoti proizvodnja električne energije, uvoz z davki pa je vezan na naftne derivate in zemeljski plin.

Amortizacija v sektorju energetike znaša 2,2% BDP, kar lahko kaže na nov potreben obseg investicij. Ob tem je treba poudariti, da obenem znašajo finančne izgube 1% BDP (do leta 2002), tako da ta sektor ustvari samo polovico potrebnih sredstev.

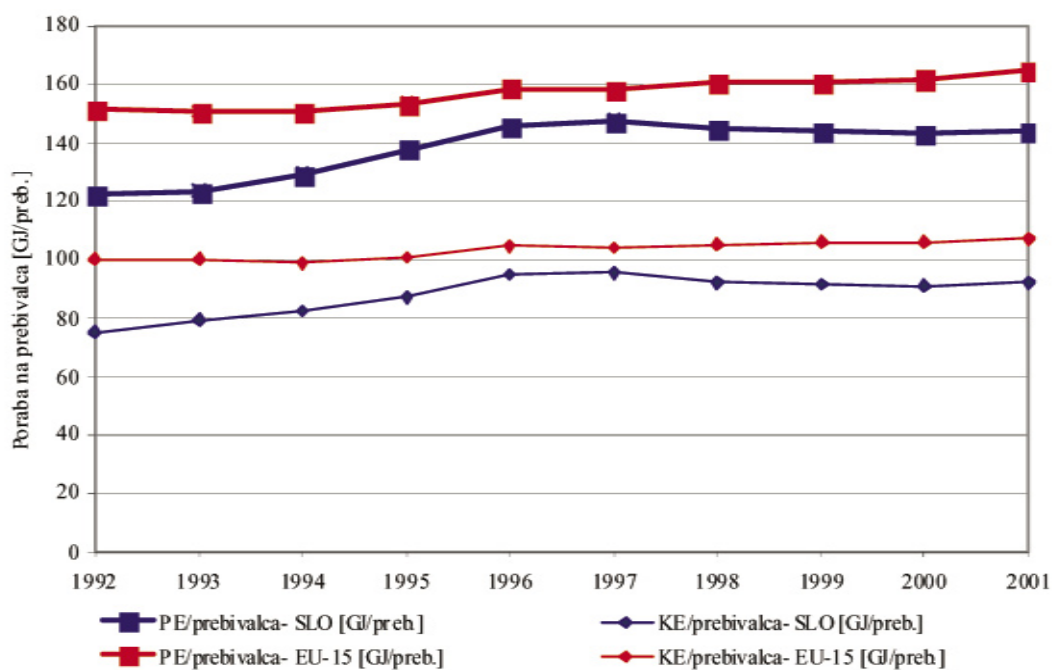
3.4.2 Kazalci rabe energije

Energetska intenzivnost je razmerje med primarno energijo in bruto domačim proizvodom. Energetska intenzivnost se je v Sloveniji v obdobju od 1995 do 2000 zmanjšala za približno 14% oziroma za 3% letno. Na zmanjšanje energetske intenzivnosti je vplivalo predvsem povečanje bruto domačega proizvoda, ki se je od 987.862 SIT₉₅/prebivalca v letu 1992 povečal na 1.421.201 SIT₉₅/prebivalca v letu 2001 (4-odstotna povprečna letna rast), prestrukturiranje industrije in izvajanje programov učinkovite rabe energije. Energetska intenzivnost Slovenije v letu 2000 je še vedno za 89% višja od evropske (EU-15), dvakrat višja od japonske in za 10% višja od ameriške energetske intenzivnosti (Slika 14). Glede na to, da bruto domači proizvod na prebivalca v Sloveniji v letu 2000 zaostaja za 43% glede na evropsko povprečje (EU-15), pomeni, da bi morali hkrati ob 43-odstotnem povečanju BDP še za 24% zmanjšati rabo primarne energije. S tem bi zmanjšali energetska intenzivnost za 53% in tako dosegli evropsko v višini 194 toe/mioEUR₉₅ iz leta 2000 (neenergetska raba je upoštevana v primarni rabi energije).

Vir: SURS 2003, Kazalniki

Slika 14: Energetska intenzivnost rabe primarne energije

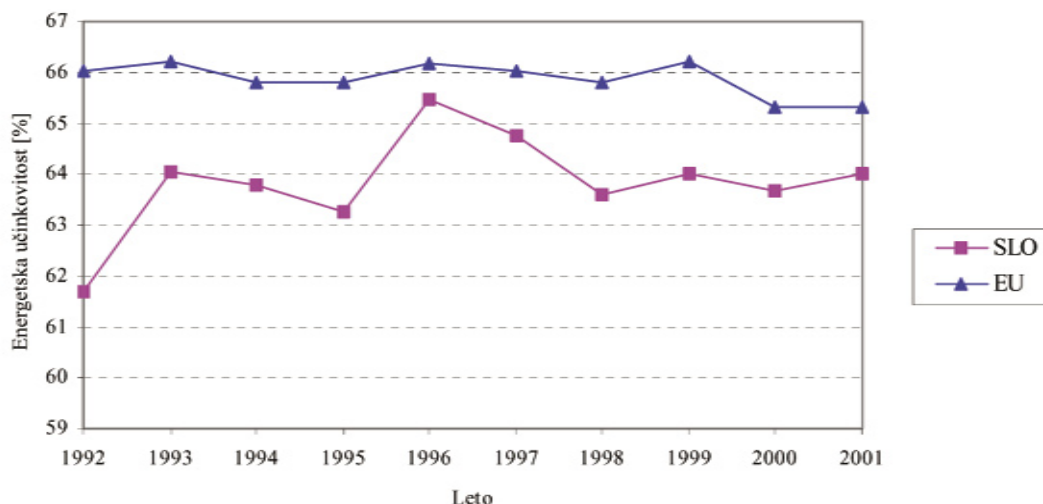
Vir: Energetske bilance Republike Slovenije, EEA – European Environment Agency

Slika 15: Poraba primarne in končne energije na prebivalca v RS in EU-15

Poraba končne energije na prebivalca se je v Sloveniji v obdobju od 1992 do 2001 povečala s 75,4 GJ/prebivalca na 92,3 GJ/prebivalca, poraba primarne energije pa s 122,3 GJ/prebivalca na 144,2 GJ/prebivalca. Glede na ta kazalec smo za 15% nad ravno EU, kjer je poraba končne energije znašala 107,4 GJ/prebivalca v letu 2001 (Slika 15).

V obdobju od 1992 do 2001 se je izboljšala tudi energetska učinkovitost pretvorbe primarne energije v končno energijo, saj se je povečala z 61,7% na 64%. V EU-15 je že v letu 1992 znašala 66%, v letu 2001 pa 65,3%. Odvisna je predvsem od deleža termoelektrarn v proizvodnji električne energije (Slika 16).

Prav tako beležimo pozitivno rast bruto rabe električne energije na prebivalca Slovenije od 5.625 kWh/prebivalca v letu 1995 na 6.194 kWh/prebivalca v 2000, s povprečno letno stopnjo rasti 2,3% (EU 2,1%).

Vir: Energetske bilance Republike Slovenije, EEA – European Environment Agency

Slika 16: Energetska učinkovitost RS

3.5 Vpliv preteklih družbenopolitičnih in gospodarskih sprememb na oskrbo z energijo

Prelomni dogodki v obdobju od 1990 do 1991 (prve demokratične volitve leta 1990, osamosvojitve Republike Slovenije 1991 in sprejem ustave konec istega leta) so sprožili obsežno reformo javne uprave in gospodarskih odnosov, ki jih je na področju oskrbe z energijo vzpostavil družbenopolitični sistem prejšnje države.

Omenjenim dogodkom je sledila tudi recesija gospodarstva s padcem porabe električne energije in zemeljskega plina. Leta 1993 je slovensko gospodarstvo končno izšlo iz recesije. V letih zatem je sledila gospodarska rast, spodbujena s hitro rastjo izvoza, predvsem v zahodno Evropo, in oživitve investicijske dejavnosti.

Tem trendom je na svoj način sledila tudi energetika. Vlada Republike Slovenije je v tem času opredelila cilje energetske politike in glavne prioritete razvoja elektroenergetskega sektorja. V Resoluciji o strategiji rabe in oskrbe z energijo, ki je bila sprejeta v državnem zboru januarja 1996, so bili za takratno obdobje postavljeni naslednji cilji:

- povečanje energetske učinkovitosti,
- povečanje BDP v primerjavi z rastjo rabe končne energije,

- vzdrževanje sprejemljive ravni proizvodnje v termoelektrarnah,

- dolgoročno opustitev proizvodnje električne energije v NEK,

- povečanje deleža zemeljskega plina v komercialnem sektorju in gospodinjstvih,

- vzdrževanje proizvodnje domačih premogov na tedanjem nivoju, ki naj bi bili eden glavnih strateških virov države,

- povečevanje deleža OVE, predvsem hidroenergije.

Sprejeti cilji so odražali težnje in interese posameznih skupin znotraj energetskega gospodarstva.

Temeljni zakon, ki je bil v tistem obdobju zakonska podlaga energetskega sektorju, je bil Zakon o energetskega gospodarstvu iz leta 1981, iz katerega so se črtali tisti členi, ki so temeljili na samoupravnih družbenih in gospodarskih zakonitostih. Lahko ugotovimo, da je za večino sprememb na področju energetike veljala pravna praznina, ki se je poskušala, žal neuspešno, nadoknaditi z različnimi poizkusi sprejema Zakona o energiji, dejansko pa se je ta vrzel zapolnila šele s sprejetjem Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 79/99 in 8/2000).

V tem obdobju so se zgodile tudi največje lastniške transformacije podjetij v energetskega sektorju. Iz sistema

družbene lastnine v samoupravnem sistemu so se podjetja naftnega in plinskega gospodarstva preoblikovala v delniške družbe oziroma d.o.o.. Ustanavljale so se tudi mešane družbe ter družbe s tujimi lastniki.

V nasprotju z naftnim in plinskim gospodarstvom so podjetja elektrogospodarstva in premogovništva ter nekatera podjetja daljinskega ogrevanja ostala v državni oziroma javni lasti. Z izjemo »omejene« 20-odstotne privatizacije s strani pooblaščenih investicijskih družb za zapolnitev privatizacijske vrzeli v letu 2000, so v lasti države tudi danes. Edino male HE in industrijske elektrarne (z nekaj izjemami, ki so v lasti javnih podjetij za distribucijo električne energije) so bile in so ostale v privatni lasti.

Nedorečen lastniški status se je kazal tudi v poslovanju podjetij, razvojni in cenovni politiki. Do leta 2001 je potekalo poslovanje elektrogospodarskih in premogovnih podjetij na podlagi letnih finančnih poravnalnih planov, ki so leta 1995 nadomestili podoben mehanizem vrednostnih planov. Za usklajevanje planov in poravnave je bilo pristojno resorno ministrstvo za energetiko in vlada Republike Slovenije.

Cenovna politika in praksa na področju oskrbe s tekočimi gorivi sta šli povsem drugo pot. Razlogov za to je več: lastninjenje podjetij, odvisnost od uvoženega energenta in vezanosti cene energenta na ameriški dolar ter vpliv tečajnih razmerij med dolarjem in tolarjem. Vlada Republike Slovenije je v tistem obdobju periodično določala cene za večino naftnih derivatov.

V skladu z Zakonom o cenah je povprečno ceno zemeljskega plina na predlog Geoplina določala vlada Republike Slovenije. Formalni razlogi za spremembo cene plina so bili tečajne razlike, spremembe cene plina pri dobaviteljih in spremembe cene transporta. Cena zemeljskega plina za posamezne odjemalce pa se je na podlagi odobrene povprečne cene plina določila z uporabo objavljenega tarifnega sistema. Posamezna teritorialna območja oziroma naselja oskrbujejo z zemeljskim plinom manjša in večja distribucijska podjetja (ljubljsko JP Energetika, Mariborska plinarna). Le-ta ceno za prevzeti plin od Geoplina nadgradijo s stroški distribucije. Cene plina za končne odjemalce na distribucijskem omrežju je ravno tako potrjevala vlada Republike Slovenije.

V preteklem obdobju je oskrba z energijo potekala nemoteno. Pomanjkanje energije ni bilo nikjer zavora gospodarskemu razvoju. Tudi povprečna raven cen energentov je bila nižja kot v državah EU, delno na račun nižjih davčnih stopenj v ceni energije za končnega porabnika ter v prikritih izgubah, ki so se odpisovale v breme osnovnega kapitala elektroenergetskih podjetij.

Zasuk v energetske politiki in delovanju energetskega sektorja se je zgodil konec leta 1999 s sprejemom Energetskega zakona. Energetski zakon je začrtal povsem novo organiziranost na področju oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom. Uvedel je delno liberalizacijo tržnih odnosov pri oskrbi s tema energentoma. Podobno kot v večini držav EU so bili razlogi za sprejem Energetskega zakona zunanji. Evropski parlament je na predlog Evropske komisije sprejel leta 1996 Direktivo 96/92 o splošnih pravilih za notranji trg z električno energijo in leta 1998 Direktivo 98/30 o splošnih pravilih za notranji trg z zemeljskim plinom. Določila teh direktiv so bile države članice in države v pristopnih pogajanjih dolžne prevzeti v svoje nacionalne zakonodaje. V juliju 2003 pa sta bili sprejeti novi direktivi o splošnih pravilih za notranji trg z električno energijo (2003/54/EC) in zemeljskim plinom (2003/55/EC), ki z različnimi predvidenimi instrumenti pospešujeta proces liberalizacije energetskega trga v EU in nadomeščata prejšnji direktivi. Poleg tega je bila istočasno sprejeta še uredba o pogojih za dostop do omrežij za čezmejne izmenjave električne energije (1228/2003), ki predpisuje izključno nepristranske tržne metode dodeljevanja razpoložljivih kapacitet.

Novi odnosi so se predvsem na področju oskrbe z električno energijo diametralno razlikovali od dotedanjih odnosov.

Čeprav je bilo slovensko elektrogospodarstvo razdruženo že dobro desetletje (proizvodna podjetja in premogovniki, distribucijska podjetja in podjetja za prenos električne energije, ki so bila formalno samostojna, združena pa so bila le v enotni informacijski in tehnološki sistem), je Energetski zakon vpeljal v njihova razmerja prve elemente trga. Distribucija in prenos električne energije sta ohranila status javne gospodarske službe, proizvodnja električne energije pa je postala komercialna dejavnost. Določene kategorije porabnikov električne energije so postale upravičeni odjemalci, ki so sklepali z dobavitelji električne energije bilateralne komercialne pogodbe. Del porabnikov, gospodinjstev, komercialni sektor in drugi, ki imajo priključno moč pod 41 kW, so dobili status tarifnih odjemalcev in jim je ceno električne energije na podlagi tarifnega sistema določala vlada Republike Slovenije.

Z Energetskim zakonom se je kot obvezna republiška gospodarska javna služba uvedla tudi funkcija organizatorja trga z električno energijo in na podlagi uredbe Vlade Republike Slovenije je Elektro-Slovenija leta 2001 ustanovilo družbo Borzen. Naloge organizatorja trga obsegajo izvajanje dnevnega trga z električno energijo, organiziranje trga z električno energijo prednostnega dispečiranja, evidentiranje bilateralnih pogodb o dobavi električne energije, sestavo okvirnih dnevnih vozniških redov ter obračun odstopanj oddaje in odjema električne energije od vozniških redov. Poleg navedenega organizator trga izvaja tudi obračun in denarno poravnavo (kliring) poslov sklenjenih na organiziranem trgu.

Nova institucija, ki jo je vpeljal Energetski zakon, je Agencija za energijo. Agencija za energijo bedi nad pravilnim delovanjem trga z električno energijo in v bodočnosti tudi z zemeljskim plinom. Agencija za energijo je formalno neodvisen organ, ki ji direktorja za petletno obdobje imenuje Vlada Republike Slovenije. Ena od pomembnejših nalog Agencije za energijo je določanje elementov cene reguliranih dejavnosti prenosa in distribucije.

Energetski zakon je določil tudi vrstni red privatizacij in celo deleže vrednosti podjetij, ki bi se lahko privatizirala. Čeprav so tržne in organizacijske transformacije bolj ali manj sledile evropskim trendom, so glede na lastništvo, razen že omenjenega prenosa na pooblaščen investicijske družbe, podjetja ostala v državni lasti.

Vlada Republike Slovenije je kot predstavnica večinskega lastnika v letu 2001 združila več energetskega podjetij v HSE. Združeni so proizvajalci, ki skupaj proizvedejo več kot polovico električne energije v državi. V HSE nista vključeni dve termoelektrarni, ki sta na režimu »prednostnega dispečiranja« (stroškovni princip pokrivanja lastne cene električne energije) in NEK. Ustanovitev HSE je bila utemeljena z naslednjimi argumenti: zagotoviti cenovno ugodnejšo in kakovostno električno energijo, združiti investicijske vire za izgradnjo HE na spodnji Savi ter preprečiti možnost, da bi posamezna podjetja lahko postala predmet eventualnih sovražnih prevzemov.

Poleg Energetskega zakona je tudi sprejetje oziroma prilagoditev slovenskih računovodskih standardov praksi EU zahtevalo temeljito prevetritev poslovanja in stanja v elektroenergetskih podjetjih. Sistem globalnih planov, priznane amortizacije za investiranje, revalorizacija osnovnih sredstev, vrednotenje premoženja v otvoritvenih bilancah ter tudi neracionalno investiranje, predvsem zaradi pogojev umeščanja v prostor, je marsikje napihnilo vrednost osnovnih sredstev v podjetjih. V začetku leta 2001 je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep, s katerim je kot večinska lastnica naložila podjetjem elektrogospodarstva in premogovništva, da ponovno opravijo cenitev osnovnih sredstev ter izločijo nepotrebna sredstva, storitve in dejavnosti. Cenitev je bila vnesena v bilance v začetku 2002. Ta poseg je marsikje razbremenil poslovanje ter omogočil, da slovenska proizvodna podjetja brez tehnično-tehnološko strukturnih sprememb in znatne racionalizacije stroškov poslovanja, poslujejo na liberaliziranem trgu pretežno pozitivno.

Tudi drugi deli energetskega gospodarstva Republike Slovenije, plinsko in naftno gospodarstvo, v zadnjem obdobju poslujejo pozitivno. Podjetjem, ki oskrbujejo državo s tekočimi gorivi, sprejeti sistem določanja cene naftnih derivatov (Uredba o oblikovanju cen naftnih derivatov, Uradni list RS, št. 39/03) omogoča prenos vseh tveganj nihanja cen nafte na končnega potrošnika. Podobno je tudi pri oskrbi z zemeljskim plinom, kjer je vlada Republike Slovenije sprejela metodologijo za določanje povprečne cene zemeljskega plina, ki upošteva gibanje cen na svetovnih naftnih trgih in valutne spremembe. Cene daljinskega ogrevanja pa se oblikujejo v skladu z Uredbo o oblikovanju cen distribucije pare in tople vode za namene daljinskega ogrevanja za tarifne uporabnike (Uradni list RS, št. 37/03), ki upošteva ceno zemeljskega plina.

4. EVROPSKA DIMENZIJA SLOVENSKE ENERGETIKE

Republika Slovenija se je odločila, da bo svoj bodoči razvoj nadaljevala v Evropski uniji. Ta odločitev ima vpliv tudi na energetske politike Republike Slovenije, ki mora biti usklajena z evropsko energetske politiko.

4.1 Razlogi, ki so pripeljali do skupne evropske energetske politike

Energija je področje, ki ni opredeljeno kot skupno področje z Rimsko pogodbo (Treaty of Rome) in njenimi revizijami (Maastricht in Amsterdam), vendar pa sta izvajanje skupne okoljske politike EU ter zavedanje usodne soodvisnosti držav pri oskrbi z energijo, posebej uvozna odvisnost, pripeljala do stanja, ko se energetske politike izvajajo kot skupno politiko EU. Energetska politika je eno od najbolj reguliranih področij, vloga Evropske komisije (Direktorata za transport in energijo) pa je izredno pomembna.

Zunanjepolitični razlogi v začetku 90-tyh, zalivska vojna in razpad bivše Sovjetske zveze, so opozorili na ranljivost Evrope pri oskrbi z energijo. Stališče, da je energija strateško pomembna surovina, je osnovna smernica evropske energetske politike. To stališče je leta 1994 pripeljalo do multilateralne Pogodbe o energetski listini, ki jo je med prvimi podpisala tudi Republika Slovenija leta 1997 (Uradni list RS-MP, št. 12/97).

Pogodba o energetski listini je bila podpisana 17. decembra 1994 v Lizboni z namenom poglobiti sodelovanje na področju energetike med državami proizvajalkami in izvoznici energentov, državami preko katerih poteka tranzit energije (še zlasti zemeljskega plina in nafte) ter državami pretežnimi uvozniki energije. Do 15. 9. 2002 je Pogodbo o energetski listini podpisalo skupaj 51 držav, 46 pa jo je tudi že ratificiralo. Med državami, ki pogodbe še niso ratificirale, sta tudi Ruska Federacija in Norveška, sicer pomembni proizvajalki in izvoznici nafte in zemeljskega plina.

Najpomembnejše zadeve, o katerih so se države dogovorile, so:

- trgovanje in investicijski ukrepi, ki so povezani s trgovanjem, potekajo skladno s pravili bivšega GATT in pravili Svetovne trgovinske organizacije;
- države so dolžne sprejeti ukrepe za olajšanje tranzita energentov skladno z načeli prostega tranzita brez razlikovanja glede porekla, namembnega kraja ali lastništva energentov v tranzitu;
- države bodo vse tuje investicije in tuje investitorje obravnavale enako kot domače investicije in domače investitorje.

Pogodba o energetski listini izrecno poudarja suverenost držav nad energetskimi viri in posveča posebno pozornost okoljevarstvenim vidikom.

Pogodba o energetski listini določa tudi načine reševanja sporov med državo pogodbenico in investitorjem iz druge države pogodbenice ter med državami pogodbenicami.

Poleg Pogodbe o energetski listini je podpisan tudi Protokol k energetski listini o energetski učinkovitosti in s tem povezanimi okoljskimi vidiki (Uradni list RS-MP, št. 12/97) opredeljuje vrsto načel, ki pa niso zavezujoča. Osnovni namen protokola je spodbujati medsebojno sodelovanje držav na tem področju in povečanje energetske učinkovitosti v državah pogodbenicah.

Z namenom zagotoviti neoviran tranzit energije, s podarkom na tranzitu nafte in zemeljskega plina, so države pogodbenice Pogodbe o energetski listini pričele z oblikovanjem Protokola o tranzitu energije, vendar pogajanja o njem, predvsem zaradi ključne vloge Rusije, ki ratifikacijo Pogodbe o energetski listini pogojuje z vsebino tega protokola, še niso zaključena.

Drug mednarodni dokument, ki bistveno vpliva na energetske politike sveta, je Kjotski protokol, ki je bil v Sloveniji sprejet z Zakonom o ratifikaciji Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja (Uradni list RS-MP, št. 17/02).

Kjotski protokol je bil predložen v podpis državam pogodbenicam okvirne konvencije Združenih narodov o spremembah podnebja na zasedanju konference podpisnic od 1. do 11. decembra 1997 v Kyotu. Vse države članice in pridružene članice EU so ga že ratificirale.

Protokol zavezuje države pogodbenice k vrsti aktivnosti, katerih cilj je količinsko omejevanje in zmanjševanje emisij TGP. V okviru teh aktivnosti je med drugim predvideno tudi povečanje energetske učinkovitosti na določenih področjih gospodarstva v državi, raziskovanje, spodbujanje, razvoj in povečana uporaba novih in obnovljivih virov energije.

Države pogodbenice so se zavezale, da bodo do leta 2005 vidno napredovale pri izpolnjevanju svojih obveznosti po tem protokolu. Konkretna obveznost Republike Slovenije so zmanjševanje emisij vseh TGP za 8% v prvem ciljnem petletnem obdobju (od 2008 do 2012) glede na 1986, ki je bilo zaradi največjih emisij CO₂ izbrano za izhodiščno leto. Pri ugotavljanju izpolnjevanja obveznosti se upošteva tudi povečanje oziroma zmanjševanje emisij s področja prožnih mehanizmov Kjotskega protokola (trgovanja z emisijami, skupna izvajanja ter mehanizem čistega razvoja) in povečanje ponorov emisij CO₂, ki izhaja iz sklepa iz Marakeša in pomeni za Slovenijo v letni količini emisij največ do 1,32 Mt CO₂ ekvivalenta.

Vlada Republike Slovenije je julija 2003 sprejela Operativni program zmanjševanja emisij TGP, ki opredeljuje ključne instrumente za doseganje kjotskih ciljev, obveznosti posameznih sektorjev pri uvajanju teh instrumentov ter postopke za spremljanje izvajanja programov. Ukrepi energetske politike Republike Slovenije so usklajeni z Operativnim programom za zmanjševanje emisij TGP. Med glavnimi ukrepi, ki so v nadaljevanju podrobneje opisani, so najpomembnejše naslednje aktivnosti:

- povečanje energetske učinkovitosti v industriji, zgradbah in bivalnem okolju;
- povečanje rabe OVE nasploh in še zlasti za proizvodnjo električne energije;
- zamenjava premoga in naftnih derivatov z zemeljskim plinom;
- soprodukcija toplote in električne energije (krajše soprodukcija).

Poleg Kjotskega protokola je Republika Slovenija podpisala in ratificirala oziroma nasledila naslednje mednarodne akte s področja varovanja okolja, ki so sprejeti kot mednarodne obveznosti EU:

- Protokol o nadaljnjem zmanjševanju emisij žvepla h Konvenciji o prekomernem onesnaževanju zraka na velike razdalje iz leta 1979 (Uradni list RS, št. 29/98);
- Konvencijo o presoji prekomernih vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 46/98);

– Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembah podnebja (Uradni list RS, št. 59/95);

– Konvencijo o onesnaževanju zraka na velike razdalje preko meja in o dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, vendar dokumenta še nista ratificirana.

4.2 Glavne smeri razvoja evropske energetske politike
Osnova za vključevanje evropskih smernic v slovensko zakonodajo je Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije.

Določbe Evropskega sporazuma (Uradni list RS, št. 13/97), ki se posredno ali neposredno nanašajo na področje energetike, so naslednje:

– prost pretok blaga z vzpostavitvijo območja proste trgovine je treba zagotoviti najkasneje do konca prehodnega obdobja, ki traja največ šest let od začetka veljavnosti sporazuma;

– Republika Slovenija bo družbam iz držav članic Unije glede pravic ustanavljanja zagotovila obravnavanje, ki ni manj ugodno od obravnave njenih lastnih družb oziroma družb tretjih držav.

Republika Slovenija in EU sta se v sporazumu dogovorili tudi za postopno združevanje energetskih trgov in za sodelovanje, v okviru katerega bo EU nudila tehnično pomoč na določenih področjih. V zvezi z jedrsko varnostjo sta obe strani kot cilj sodelovanja opredelili visoko raven jedrske varnosti ter predvideli področja, kjer bo sodelovanje še posebej intenzivno.

Republika Slovenija se je, tako kot vse države kandidatke, hkrati obvezala, da bo do vstopa v Evropsko unijo uskladila nacionalno zakonodajo s pravnim redom EU («acquis communautaire») in jo tudi uveljavila.

4.2.1 Pristopna pogodba

Republika Slovenija je s predstavniki EU podpisala Pristopno pogodbo 16. aprila 2003 v Atenah (Republika Slovenija v Unijo dejansko sicer vstopa 1. maja 2004, ko je končana ratifikacija pogodbe pri sedanjih in prihodnjih članicah povezave). Pristopni pogodbi je priložen še Akt o pristopu, ki za vsako novo državo članico posebej opredeljuje rezultate pogajanj (prilagoditve evropskemu pravnemu redu, prehodna obdobja, izjeme, tehnične prilagoditve in druge ukrepe, ki jih je država dosegla v pogajalskem procesu). V Aktu o pogojih pristopa so za področje energetike posebej navedena določila, ki so odvisna od stanja posameznega nacionalnega energetskega sistema. Pomembnejši določili sta:

– Republika Slovenija bo v letu 2010 dosegla 33,6-odstotni delež proizvodnje električne energije iz OVE in

– prehodno obdobje za zagotavljanje minimalnih obveznih rezerv nafte in naftnih derivatov je do konca leta 2005.

Vstop Slovenije v EU predstavlja za nadaljnji razvoj slovenske energetske politike enega od ključnih elementov, saj se danes skoraj vsi segmenti energetske politike uravnavajo in oblikujejo na evropski ravni. Sicer je Republika Slovenija že v času pogajanj za priključitev k EU svojo zakonodajo na področju energetike skoraj v celoti uskladila z evropsko, vendar pa bo morala do dejanskega pristopa, še zlasti pa po njem, poleg zakonodajnih aktov slediti tudi ciljem Unije na tem področju, ker bodo to skupni cilji.

Pri upoštevanju t.i. lizbonske strategije iz leta 2000, s katero naj bi EU do leta 2010 postala najbolj konkurenčen trg na svetu, je Evropska komisija v svojih strateških ciljih za obdobje od 2000 do 2005, energetiko opredelila kot ključen element evropske konkurenčnosti in nadaljnjega gospodarskega razvoja. Med prednostne naloge na področju energetike, s katerimi bi uresničili te cilje, je EU izpostavila predvsem zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z energijo, povečanje konkurenčnosti energetskega sektorja z deregulacijo in liberalizacijo trga ter zagotavljanje varovanja okolja.

Za lažje razumevanje ciljev in nalog Republike Slovenije na področju energetske politike, ki so povezani z integracijo

v EU, je treba v ospredje postaviti pet ključnih sklopov evropske energetske zakonodaje, ki kažejo na smer delovanja držav članic v prihodnosti: zanesljivost oskrbe z energijo, skupni notranji trg za električno energijo in zemeljski plin, učinkovita raba in pridobivanje energije, raba obnovljivih virov energije in jedrska energija.

Zanesljiva oskrba z energijo

Glavna naloga energetske politike EU, ki je zasnovana v Zeleni knjigi Evropske Komisije, je osredotočena na zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo, upoštevajoč konkurenčne in nediskriminatorne cene in okoljevarstvene zahteve. Vendar pa je glavni problem EU pri uresničevanju teh nalog velika zunanja odvisnost od dobav energetskih virov. Energetska odvisnost EU s 50% v letu 1999 bo ob nespremenjeni energetske politiki v naslednjih 20-ih do 30-ih letih narasla na 70% in 2030 dosegla več kot 70%. Razmer po ocenah Komisije ne bo spremenila niti širitev EU z desetiimi novimi članicami. Pri tem je treba poudariti tudi to, da je zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo najpomembnejši element nemotenega delovanja enotnega evropskega trga, saj imajo nestabilne cene surove nafte in zemeljskega plina ter politična nestabilnost glavnih proizvajalcev fosilnih goriv negativne učinke na vse veje evropskega gospodarstva, čemur smo že bili priča v preteklosti. Problem odvisnosti od zunanje oskrbe z energijo naj bi se po predlogih Zelene knjige v EU reševal predvsem z diverzifikacijo energetskih virov in območij dobaviteljev.

Kar zadeva premog in druga trdna goriva, le ta v EU predstavljajo 80% vseh potencialnih virov fosilnih goriv, vendar so zaradi visoke cene v preskrbi s primarno energijo udeležena le s 16%. Od 247 milijonov ton porabljenega premoga je tretjina domačega, njegovo pridobivanje pa je v celoti odvisno od subvencij. Sistem državnih subvencij v premogovništvu je z ukinitvijo Evropske skupnosti za premog in jeklo 23. julija 2002 sicer prenehal veljati, vendar nova Uredba Sveta 1407/2002/EC uvaja nadaljevanje teh subvencij do konca leta 2010, namenjene pa naj bi bile za prestrukturiranje proizvodnje premoga ob upoštevanju socialnih in regionalnih pogledov, in zagotavljanju dostopa do ekonomske upravičenih zalog domačega premoga kot strateške rezerve.

Evropski direktivi, ki se nanašata na oblikovanje in vzdrževanje zalog nafte in naftnih derivatov, nalogata državam, da imajo zaloge, ki pokrivajo 90-dnevno porabo nafte in naftnih derivatov v državi v preteklem letu. Zaloge se morajo nahajati v državi ali pa v eni od drugih držav članic EU. Če ima država del svojih zalog v drugi državi, morata imeti ti dve državi medsebojno sklenjen sporazum, ki zagotavlja, da ima država lastnica zalog kadarkoli dostop do svojih zalog, ki se nahajajo na ozemlju druge države.

Poleg oblikovanja zalog nafte in naftnih derivatov so države članice dolžne imeti pripravljene tudi ukrepe, ki jih začnejo izvajati, ko pride do pomanjkanja naftnih derivatov na trgu, in imeti institucije, odgovorne za izvajanje takšnih ukrepov.

Oblikovanje obveznih rezerv nafte in naftnih derivatov je bilo obvezno tudi za države kandidatke, ki pa so v veliki večini zahtevale prehodna obdobja za usklajitev tega dela evropske zakonodaje.

Zaradi oblikovanja skupnega energetskega trga, nestabilnih cen surove nafte in plinskih goriv, katerih cena je še vedno vezana na ceno nafte, ter vse večje energetske odvisnosti, je Evropska komisija septembra 2002 predlagala nov sveženj direktiv za reševanje problema zanesljivosti oskrbe z energijo. Po teh predlogih direktiv naj bi države članice do konca leta 2007 ustanovile javno podjetje ali agencijo, ki bi imela v lasti vsaj 40-dnevne rezerve, pod okriljem Evropske komisije pa naj bi se ustanovil evropski opazovalni sistem za dobavo nafte in zemeljskega plina, ki naj bi nadzoroval

dogajanja na naftnem in plinskem trgu na svetovni ravni, proučeval njihove učinke na zanesljivost oskrbe in nadziral raven zanesljivosti zaloga v EU.

Predlogi Komisije se nanašajo tudi na zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom, vključno z merili in standardi. Minimalne zahteve so neprekinjena oskrba gospodinjstev, zaloge zemeljskega plina (60 dni za neprekinljive odjemalce) in nadomestnih goriv, diverzifikacija virov, čezmejno sodelovanje, dolgoročne pogodbe ter visoka zanesljivost oskrbe za plinske elektrarne. Če bodo ti zakonodajni predlogi sprejeti pred širitvijo, potem bo po besedah Komisije fleksibilnost do držav kandidatka morala biti večja, če pa se bo sprejemanje predlogov zavleklo po širitvi, bo Republika Slovenija vsekakor enakopravno sodelovala pri razpravi o vsebini.

Skupni trg za električno energijo in zemeljski plin

Oblikovanje enotnega trga je glavna prioriteta EU na področju energetske politike že od konca 80-ih let, ko se je pričela izvajati revolucionarna politika liberalizacije energetskih trgov. EU se je odločila za uvajanje konkurenčnega trga z električno energijo in zemeljskim plinom zaradi gospodarskih razlogov, saj je obstoj zaprtih nacionalnih energetskih gospodarstev nezdravljiva s konceptom enotnega in konkurenčnega gospodarskega prostora. Pravno podlago za uvajanje enotnega notranjega evropskega trga predstavljata električna direktiva in uredba ter plinska direktiva (2003/54/EC, 1228/2003 in 2003/55/EC), ki zagotavljajo popolno odprtje trga z električno energijo in zemeljskim plinom.

Učinkovita raba energije

V okviru obveznosti iz Kjotskega protokola ima zelo pomembno mesto v energetske strategiji EU tudi URE. Evropska komisija je aprila 2000 izdelala Akcijski načrt za izboljšanje energetske učinkovitosti v EU, v okviru katerega sta nastala tudi dva nova predloga direktiv, in sicer Direktiva o učinkoviti rabi energije v stavbah in Direktiva o soproizvodnji. Prva je bila sprejeta novembra 2002 in podaja splošni okvir za metodologijo izračunavanja energetskega učinka v stavbah; določa uporabo minimalnih standardov za nove stavbe in obstoječe stavbe s prostornino večjo od 1.000 m³, ki so v procesu prenove; uvaja izdajanje energetskih izkaznic za stavbe in nadzor kotlov in klimatskih naprav.

Direktiva o promociji soproizvodnje je sicer še vedno v fazi sprejemanja, vendar pa je EU na tem področju že sprejela Strategijo za promocijo soproizvodnje in odstranitve ovir za njen razvoj. V njej soproizvodnjo razglasa za najprimernejšo tehnologijo za učinkovito izkoriščanje energije tradicionalnih fosilnih goriv in v zvezi s tem zmanjšanje emisij TGP. V strategiji postavlja kot cilj podvojitev deleža električne energije iz soproizvodnje v celotni EU do leta 2010, in sicer na 18%. Članicam EU se priporoča priprava nacionalnih strategij razvoja soproizvodnje, direktiva pa tudi poudarja velik pomen soproizvodnje v industriji in ogromne potenciale v energetske intenzivni industriji, ki jih lahko izkoristijo le ob sodelovanju distribucijskih podjetij. Kot primeren način spodbujanja soproizvodnje predlaga s strani države določene odkupne cene za električno energijo iz soproizvodnje, ne glede na pravila o državnih pomočeh. Poleg tega predlaga, da je soproizvodnja oproščena okoljskih davkov in taks. Za soproizvodnjo so pomembne tudi Smernice EU o državni pomoči za zaščito okolja iz leta 2001, v katerih so določene investicijske pomoči, financiranje študij za izvedbo projektov in obratovalne pomoči, hkrati pa je opredeljeno načelo spodbujanja OVE, soproizvodnje in URE kot sprejemljiv pristop k ekonomski optimizaciji okoljskih problemov. Podjetje, ki s toploto in električno energijo iz soproizvodnje oskrbuje javno omrežje, ima pravico do finančne pomoči, če je njegova lastna cena toplote in/ali električne energije višja od trenutne tržne cene.

Raba obnovljivih virov energije

EU posveča OVE posebno pozornost že vrsto let. V Zeleni knjigi iz leta 1996 je kot cilj opredelila podvojitev deleža primarne energije iz OVE v EU in to s 6% leta 1997 na 12% do leta 2010, z Belo knjigo iz leta 1998 pa začrtala akcijski plan za uresničevanje tega cilja. Zaenkrat najpomembnejši zakonodajni akt EU na tem področju je Direktiva o spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije na notranjem trgu električne energije (2001/77/EC), sprejeta leta 2001. Osnovni namen direktive je vzpostaviti skupne pogoje za promocijo in povečanje deleža proizvodnje električne energije iz OVE na notranjem trgu električne energije, od držav članic pa zahteva, da izvedejo potrebne korake za doseg zastavljenih ciljev. Cilj je povečati delež električne energije iz OVE s 14% leta 1997 na 22% do leta 2010. Direktiva med drugim zavezuje države k naslednjim aktivnostim:

- najkasneje do 27. 10. 2002 in nato vsakih 5 let morajo države sprejeti in objaviti indikativne cilje za delež proizvodnje električne energije iz OVE za naslednje 10-letno obdobje,

- najkasneje do 27. 10. 2003 in nato vsaki dve leti so države dolžne izdelati in objaviti analizo uresničevanja zastavljenih ciljev, povezanih s proizvodnjo električne energije iz OVE,

- države bodo najkasneje do 27. 10. 2003 zagotovile sistem certificiranja izvora električne energije, z navedbo vrste OVE, lokacije in časa proizvodnje, v primeru HE pa tudi kapacitete proizvoda enote. Za takšne naloge lahko države pooblastijo ustrezno institucijo, ki pa mora biti neodvisna od proizvodnje in distribucije električne energije,

- države bodo do 27. 10. 2003 analizirale morebitne ovire za prodajo električne energije iz obnovljivih virov in pripravile vse potrebne ukrepe za olajšanje dostopa takšne električne energije na trg. Do tega datuma morajo države tudi sprejeti vso potrebno zakonodajo na tem področju.

Republika Slovenija je po bilateralnem »screeningu« (pregledu) za leto 2001 kot svoj cilj opredelila 33,6% proizvedene električne energije iz OVE v razmerju do porabe električne energije leta 2010. EZ, ki uvaja v Sloveniji trg z električno energijo, tudi izrecno opredeljuje spodbujanje in daje prednost OVE pred neobnovljivimi viri, prav tako pa zagotavlja odkup celotne proizvedene električne energije iz OVE najmanj pod enakimi pogoji, kot trenutno veljajo na organiziranem trgu.

Jedrska energija

Evropsko zakonodajo s področja jedrske energije, ki jo v EU ureja Pogodba EURATOM iz leta 1957, je Republika Slovenija morala sprejeti že v procesu pogajanja za vstop v EU, vendar pa je Komisija ob koncu leta 2002 oblikovala nov sveženj zakonodaje na tem področju: predlog okvirne direktive o standardih jedrske varnosti in nadzornih mehanizmih v razširjeni EU, predlog direktive o upravljanju z jedrskimi odpadki, in predlog sklepa, ki pooblašča Evropsko komisijo, da se v okviru Pogodbe EURATOM pogaja z Rusijo o trgovanju z jedrskim materialom. Glavna prioriteta prvega predloga je popolna neodvisnost organa, ki v državi skrbi za jedrsko varnost, od organa, ki je zadolžen za promocijo oziroma rabo jedrske energije. Poleg tega predlog direktive o jedrski varnosti v razširjeni EU predvideva pravico Evropske komisije, da v kateri koli državi članici izvede preiskavo o ravni jedrske varnosti, Komisija pa naj bi vsaki dve leti izdala tudi poročilo o izvajanju določil direktive in o stanju jedrske varnosti v EU. Predlog direktive o jedrskih odpadkih vsebuje definicijo odpadkov, ki je danes v članicah EU različna, namen same direktive pa je oblikovati najboljšo prakso upravljanja z jedrskimi odpadki ob zagotavljanju javnega zdravja, varovanja okolja, jedrske varnosti in zadostnega financiranja. Ta praksa naj bi se začela izvajati po predlogu Komisije že konec leta

2003, torej še pred širitvijo EU, čemur se bo morala prilagoditi tudi Republika Slovenija.

5. DOLGOROČNE ENERGETSKE BILANCE REPUBLIKE SLOVENIJE

5.1 Predpostavke in izhodišča za projekcijo bodočih potreb po energiji

Projekcije energetske bilance so pripravljene na podlagi predvidenega gospodarskega razvoja Republike Slovenije oziroma pričakovane realne rasti bruto domačega proizvoda do leta 2020 in na predvideni strategiji učinkovite rabe energije.

V skladu s 13. členom Energetskega zakona je bila pri pripravi NEP uporabljena metodologija celovitega načrtovanja upoštevajoč različne energetske scenarije oziroma bilance rabe in oskrbe države z energijo. Izračunanih je bilo pet različnih energetskih bilanc upoštevajoč dva scenarija gospodarskega razvoja z visoko 4,2% in nizko 3,1% realno rastjo BDP do leta 2015 in dva različno intenzivna scenarija učinkovite rabe energije, rabe OVE in soproizvodnje v lokalni oskrbi z energijo ter centralne oskrbe z energijo. Izbrana je bila bilanca, ki odgovarja nižji rasti BDP in izvajanju intenzivnih ukrepov učinkovite rabe energije, rabe OVE in centralne oskrbe z intenzivnejšo uporabo zemeljskega plina. Izbrani scenarij oziroma bilanca rabe in oskrbe z energijo izpolnjuje pogoje Kjotskega protokola in je usklajena z Operativnim programom zmanjševanja emisij toplogrednih plinov.

Bazno leto izračuna je 2000, podrobnejše energetske bilance so izračunane do leta 2015, medtem ko je okvirna bilanca določena tudi za leto 2020. Model izračunava podatke za leta 2000, 2005, 2010, 2015 in 2020, vrednosti vmesnih let pa so linearna interpolacija. Glavni vir energetskih podatkov za izračun so statistični letopisi energetskega gospodarstva Republike Slovenije.

Bazno leto 2000 je bilo za 12% toplejše od povprečja zadnjih desetih let, v modelu pa so za prihodnja leta uporab-

ljene povprečne temperature zadnjih desetih let, kar vpliva na velik porast pričakovane porabe toplote v obdobju med leti 2000 in 2005.

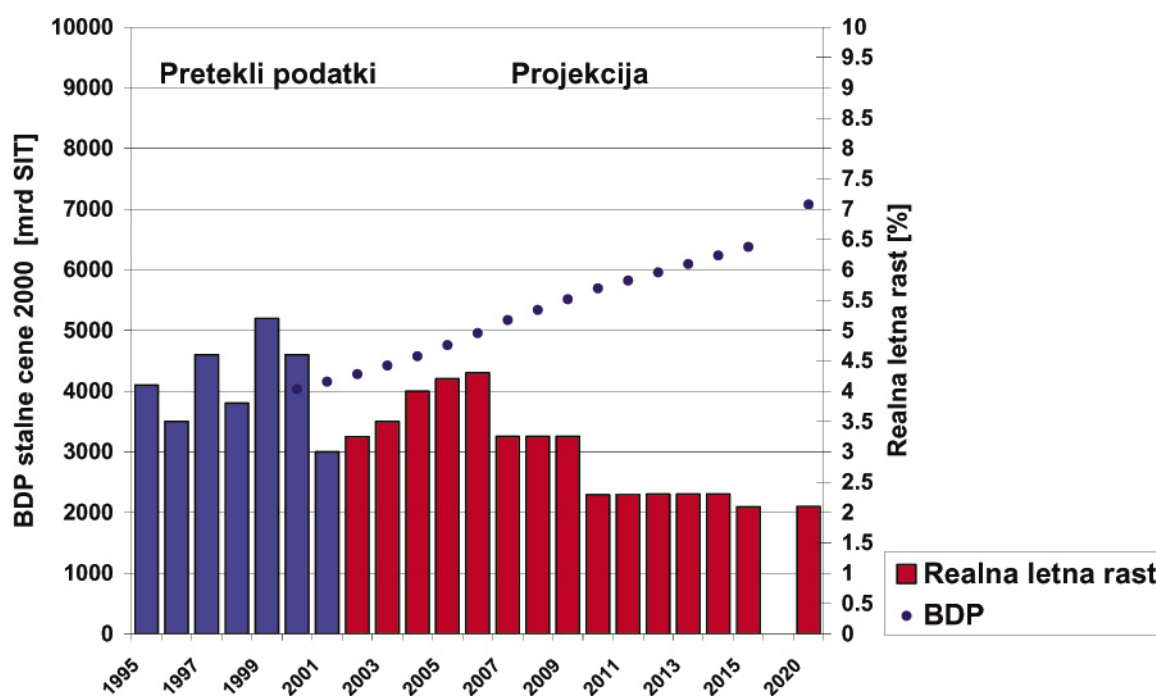
Na strani oskrbe z energijo je predpostavljena intenzivna uporaba obnovljivih virov energije.

Proizvodnja električne energije iz hidroelektrarn je izračunana na podlagi povprečnih razmer (50-odstotna verjetnost). Povprečna vodnatost je izračunana iz hidroloških podatkov od 1961 do 1990. Dejanska proizvodnja električne energije iz velikih hidroelektrarn na Dravi, Savi in Soči v zadnjih desetih letih od povprečne vrednosti v posameznih letih odstopa tudi več kot 20% navzdol (npr. 1993, 1997 in 2002).

5.1.1 Scenarij gospodarskega razvoja Republike Slovenije

Osnovna podlaga za oceno bodočih potreb po energiji je pričakovani bruto domači proizvod in njegova realna letna rast. Pričakovati je, da bo približno 3-odstotna realna letna rast bruto domačega proizvoda iz preteklih let po vključitvi v EU, prešla v okoli 4-odstotno letno realno rast, bruto domači proizvod pa se bo postopoma povečeval. Na to naj bi vplivali pozitivni ekonomski učinki vključitve v EU in pričakovana finančna vlaganja v razvoj gospodarske in družbene infrastrukture, podjetništvo, tehnološki razvoj ter v človeške vire. Ta vlaganja bi bila financirana tudi s sredstvi strukturne pomoči Republike Slovenije.

Ocenjeno je, da bodo po letu 2010 pozitivni kratkoročni učinki vključitve Republike Slovenije v EU postopoma pomenili, vendar pa bi še delovali dolgoročni učinki izboljšanih proizvodnih dejavnikov. Tudi pri finančni razvojni pomoči EU naj bi bila Republika Slovenija še upravičena do prehodnih aranžmajev in do pomoči kohezijskega sklada. Glede na povprečje EU bi tako Republika Slovenija vsaj še v drugem desetletju imela višjo realno rast bruto domačega proizvoda, ki pa bi se sicer postopno zniževala, do ravni 2,2% letno. Bruto domači proizvod se bo v tem obdobju povečal na raven 7.000 milijard tolarjev. (Slika 17)

Slika 17: Bruto domači proizvod – pretekli trendi in projekcija do leta 2020

5.1.2 Predpostavke učinkovite rabe energije

Ukrepi URE so že nekaj časa sestavni del gospodarskih aktivnosti v industriji. Tako se je energetska intenzivnost v predelovalni industriji v obdobju od 1995 do 2001 znižala za 40%. Upoštevana je tudi vse večja ozaveščenost o varčevanju z energijo (gradbeništvo, gospodinjski aparati). Po drugi strani se zaradi nižjih cen električne energije kaže opustitev varčevalnih ukrepov pri široki rabi, kar potrjuje izredno visoka rast porabe električne energije v zadnjih dveh letih, čeprav le-te ni mogoče v celoti pripisati nizkim cenam.

Industrija

Kljub trenutno nizkim cenam električne energije in opazni opustitvi DSM ukrepov v zadnjih letih, je v delu industrije predpostavljeno izvajanje ukrepov URE. Pričakuje se, da bodo industrijo v to prisilile višje cene energentov ter okoljska zakonodaja, ki bo na podlagi celovitih okoljskih dovoljenj in prilagajanja industrijskih panog »BREF« referenčnim tehnologijam, pripeljala do nižje porabe vseh vrst energije.

Predvidene so izboljšave pri proizvodnji toplote in izboljšanje izkoristkov pri elektromotorskih pogonih. Upoštewane so tudi izboljšave v jeklarstvu in drugi industriji npr. pri električnih obločnih pečeh se predvideva približno 10-odstotna nižja energetska intenzivnost, pri toplotnih procesih v papirni industriji pa za približno 30% nižja energetska intenzivnost izboljšanih naprav glede na sedanje povprečje. Za druge industrijske procese je predpostavljeno izboljšanje energetske intenzivnosti z 0,5-odstotno stopnjo na leto.

Gospodinjstva in storitve

Pri porabnikih energije v gospodinjstvih in storitvah so upoštewane izboljšave danes razpoložljivih tehnologij. Predpostavljen je obseg obnove starih stavb v višini 1% stanovanjskega sklada letno, pri novogradnjah je upoštevan novi Pravilnik o toplotni zaščiti in učinkoviti rabi energije v stavbah (Uradni list RS, št. 42/02). Dodatno je predvideno, da bo znaten delež novih zgradb zgrajen po priporočenih višjih standardih o porabi energije za ogrevanje na enoto površine.

Promet

Predvideno je ohranjanje vsaj dosedanjega deleža avtobusnega potniškega prometa in povečanje deleža železniškega potniškega prometa (primestni prevozi, hitre medmestne povezave). Predpostavljeno je nadaljevanje izvajanja prostovoljnega sporazuma avtomobilske industrije v EU, da bodo po letu 2008 v povprečju novo proizvedeni avtomobili emitirali 140 gCO₂/km, kar pomeni porabo 6,2 l/100 km za bencinska oziroma 5,1 l/100 km za dizelska vozila. Do leta

2015 pričakujemo postopno približevanje tej učinkovitosti, do leta 2010 pa to pomeni znižanje povprečne specifične porabe za 11,5% glede na sedanje stanje. Zmanjšanje specifične porabe zaradi tehnoloških izboljšav je predvideno tudi za tovornjake in avtobuse (do 6% oziroma do 2,5% na leto do leta 2010) ob povečanju deleža železniškega tovornega prometa (oprtni vlaki za tranzit, izboljšanje prometne infrastrukture in logistične učinkovitosti, povečanje deleža elektrovleke idr.).

5.1.3 Predpostavke razvoja rabe OVE in soproizvodnje

Predvidena je intenzivna raba obnovljivih virov energije, kar je povezano z zahtevnima ciljema doseganja 12-odstotnega deleža OVE v primarni energiji do leta 2010 in 33,6-odstotnega deleža električne energije iz OVE glede na bruto porabljeno električno energijo do leta 2010. Čeprav je že v letu 2002 ta delež znašal 32%, bo zaradi predvidene skoraj 2-odstotne letne rasti porabe električne energije treba do leta 2015 izkoristiti od 20 do 50% trenutno evidentiranega tehničnega potenciala OVE (veter, male HE, bioplin, biomasa idr.) in letno proizvesti približno 430 GWh električne energije.

Poleg ukrepov URE in rabe OVE je kot predpostavka v projekcijah dolgoročne energetske bilance uporabljen tudi intenziven razvoj soproizvodnje. Intenziven razvoj lokalne energetske oskrbe predvideva pri soproizvodnji do leta 2015 realizacijo dobrih 20% energetskega potenciala za soproizvodnjo v industriji in sistemih daljinskega ogrevanja (približno 60 MWe) z letno proizvodnjo električne energije približno 550 GWh. V te ocene niso vključene termoelektrarne- toplotne, večje od 10 MW.

5.2 Projekcije energetskih bilanc do leta 2020

5.2.1 Projekcija bilance primarne energije

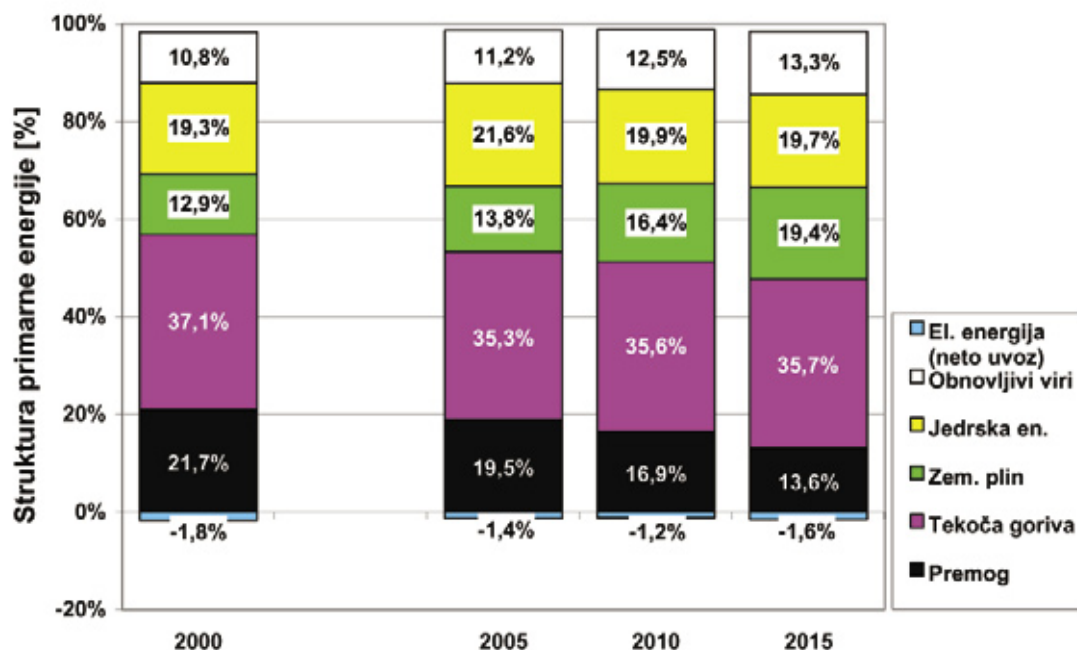
Tudi pri skupni porabi primarne energije, to je domača proizvodnja primarne energije s prištetim uvozom in odštetim izvozom električne energije, je opazen večji trend rasti v obdobju do leta 2010 (1-odstotna povprečna letna rast), rast porabe se nato umiri (0,7-odstotna letna rast do leta 2015). Rast rabe primarne energije v projekciji je v povprečju za 0,4 odstotne točke letno nižja od rasti porabe končne energije, kar kaže na povečanje učinkovitosti pretvorb primarne energije v končno (Tabela 5). Izvoz električne energije je tudi v projekciji za približno 1 TWh višji od uvoza. Delež OVE v primarni energiji v letu 2010 je 12,5% ter 13,3% v letu 2015. S tem bodo doseženi zastavljeni cilji za to obdobje, to je 12% delež OVE v porabi primarne energije do leta 2010. Gorljivi OVE vključujejo lesno biomaso (les, lesni odpadki) ter bioplin (deponijski plin, čistilne naprave, farme), ki pri pretvorbi zgorijo. Ostali OVE so vetrna, solarna in geotermalna energija.

Tabela 5: Skupna poraba primarne energije: stanje in projekcije

	Stanje		Projekcije				2015/00	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a
[PJ]								
Premog	59,0	58,5	57,0	50,6	40,3	36,9	69	-2,4%
Gorljivi obnovljivi viri- Lesna biomasa, ki ni primerna za industrijsko predelavo	11,1	13,6	17,0	19,0	19,6	20,1	144	2,5%
Nafta in derivati	110,6	99,9	103,5	106,1	105,9	104,9	106	0,4%
Zemeljski plin	31,7	34,6	40,5	48,9	57,5	68,1	166	3,4%
Jedrska energija	54,8	51,9	63,4	59,5	58,5	58,5	113	0,8%
Hidro energija	11,1	13,8	14,1	15,6	17,0	17,6	123	1,4%
Drugi OVE	1,3	1,6	1,8	2,6	3,0	3,2	193	4,5%
El. energija (neto uvoz)	-6,1	-4,8	-4,0	-3,7	-4,8	-9,0	101	0,0%

	Stanje		Projekcije				2015/00	
[PJ]	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a
SPPE	273,4	269,1	293,2	298,53	297,1	300,2	110	0,7%
OVE skupaj	23,5	29,0	32,9	37,2	39,6	40,9	137	2,1%
Delež OVE	8,6%	10,8%	11,2%	12,5%	13,3%	13,6%	124	1,4%

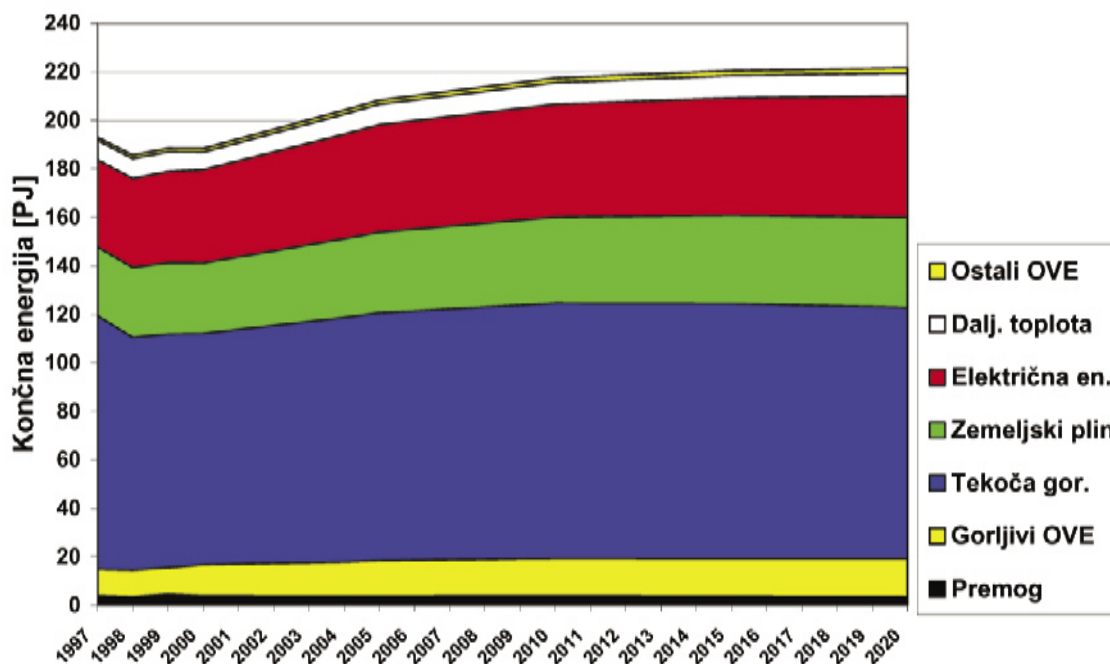
V strukturi rabe primarne energije je opazno zmanjševanje deleža premoga (z 21% leta 2000 na 13% leta 2015) ter povečevanje deleža zemeljskega plina (s 13% na 19%) in OVE (z 11% na 13%). Deleži drugih energentov se praktično ne spreminjajo (Slika 18).

Slika 18: Struktura porabe primarne energije v letih 2000 in 2015

5.2.2 Projekcija bilance končne energije

V projekcijah porabe končne energije (Slika 19) je opazen trend povečevanja. Povprečna letna rast porabe do leta 2010 je 1,4% in je za 29 PJ oziroma za 15% višja od porabe v letu 2000, po letu 2010 pa se trend rasti zmanjša, tako da znaša povprečna letna rast porabe končne energije v obdobju od 2000 do 2015 1,1%. Količinsko je porast največji pri električni energiji (10 PJ) in tekočih gorivih (10 PJ), zemeljskemu plinu (7 PJ) in gorljivih OVE (2,6 PJ), ki vključujejo lesno biomaso (2 PJ) ter biodizelsko gorivo (0,6 PJ).

Slika 19: Poraba končne energije

Sektorsko je rast rabe končne energije največja v široki potrošnji (1,6% letno do leta 2010 oziroma 1,2% letno do leta 2015), podobno rast dosega raba v prometu (1,2% letno do leta 2015), najnižja pa je rast končne energije v predelovalni industriji in rudarstvu, ki znaša v povprečju 0,7% letno (Tabela 6).

Tabela 6: Pretekla poraba končne energije in projekcije do leta 2020

[PJ]	Stanje		Projekcija				2010/00		2015/00	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a	Indeks	%/a
Premog	4,0	3,9	3,8	4,0	3,8	3,6	102,4	0,2%	96,2	-0,3%
Gorljivi obnovljivi viri- lesna biomasa, ki ni primerna za industrijsko predelavo	10,9	12,9	14,6	15,4	15,5	15,6	119,3	1,8%	120,5	1,3%
Tekoča gor.	104,4	95,3	102,1	105,3	105,2	103,6	110,5	1,0%	110,4	0,7%
Zemeljski plin	28,4	29,1	33,4	35,5	36,4	37,1	121,8	2,0%	125,1	1,5%
Električna energija	35,9	38,4	44,2	46,5	48,3	50,1	121,1	1,9%	125,7	1,5%
Dalj. toplota	8,1	7,3	8,5	8,9	9,2	9,4	122,7	2,1%	126,8	1,6%
Drugi OVE	1,3	1,5	1,6	1,9	2,0	2,1	125,1	2,3%	135,0	2,0%
SKUPAJ	193,0	188,4	208,3	217,4	220,5	221,6	115,4	1,4%	117,0	1,1%
Široka poraba	74,0	75,0	83,8	88,0	90,0	91,2	117,3	1,6%	120,0	1,23%
Promet	62,9	55,5	60,4	64,4	66,5	66,8	116,0	1,5%	119,8	1,21%
Pred. ind. in rudarstvo	56,1	57,9	64,2	65,1	64,0	63,7	112,4	1,2%	110,5	0,7%

Projekcije potreb po električni energiji

Rast porabe električne energije v preteklih letih (2,3% od l. 1997 do 2000) je bila nekoliko višja od projekcije rasti do leta 2010. Projekcija rasti je približno 2% na leto oziroma do leta 2015 v povprečju približno 1,5% na leto. Projekcija skupne končne rabe električne energije v letu 2015 je za do-

brih 25% oziroma skoraj 3 TWh višja od porabe v letu 2000 (Tabela 7).

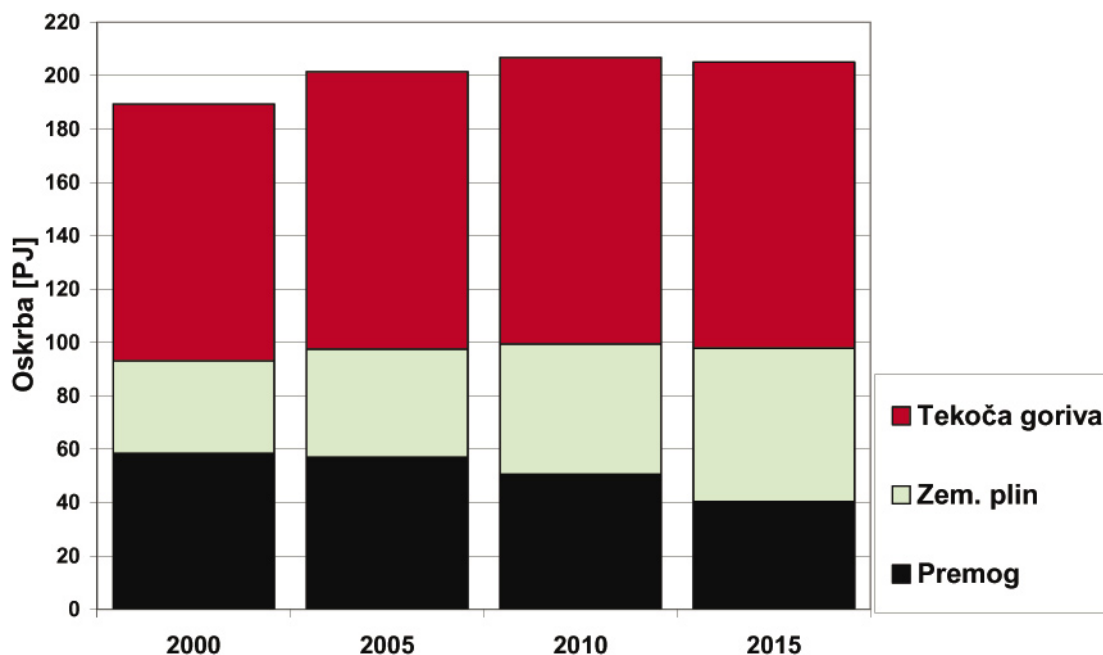
Največja rast porabe do leta 2015 je v sektorju široke potrošnje (2,6% letno), sledi ji poraba v gospodinjstvih (1,5% letno) ter predelovalni industriji in rudarstvu (1% letno). Poraba v železniškem prometu predstavlja majhen delež v skupni porabi.

Tabela 7: Projekcije porabe električne energije

[GWh]	Stanje		Projekcije				Rast [%/a]	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	2010/00	2015/00
Gospodinjstva	2.684	2.579	2.822	3.057	3.210	3.392	1,7%	1,5%
Druga široka potrošnja	2.117	2.514	2.921	3.400	3.694	3.904	3,1%	2,6%
Železniški promet	164	163	202	236	274	298	3,8%	3,5%
Pred. ind. in rudarstvo	4.999	5.420	6.344	6.235	6.246	6.331	1,4%	1,0%
SKUPAJ	9.965	10.677	12.289	12.928	13.425	13.925	1,9%	1,5%

Projekcija potreb po premogu, zemeljskem plinu in tekočih gorivih

Pričakovana poraba premoga se bo do leta 2015 glede na leto 2000 zmanjšala za 30%. Proizvodnja lignita do leta 2010 ostaja v obsegu iz leta 2000, nato pa se bo po letu 2012 ustalila na približno 3.000 kt letno. Prenehanje proizvodnje domačega rjavega premoga po letu 2007 se bo delno nadomestilo z uvoženim premogom.

Slika 20: Predvidena poraba premoga, zemeljskega plina in tekočih goriv

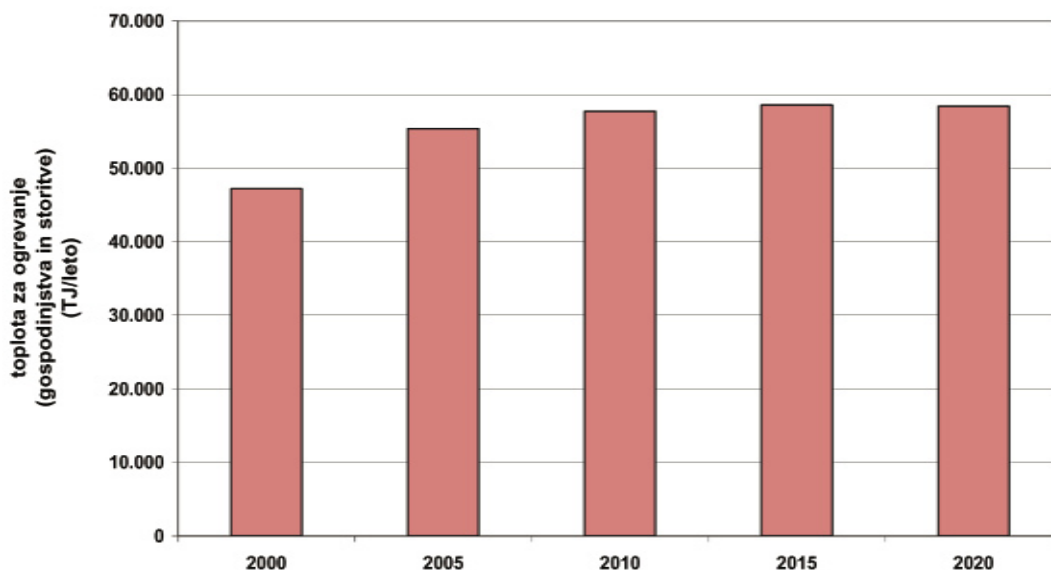
Poraba zemeljskega plina v projekciji narašča najhitreje med vsemi energenti in se v obdobju od 2000 do 2015 poveča za skoraj 70% (3,5% letno). Po sektorjih je trend rasti porabe zemeljskega plina, zaradi proizvodnje električne energije v plinskih elektrarnah, najvišji v energetiki, kjer doseže skoraj štirikratno sedanjo porabo. Občutna je tudi rast za več kot 80% v široki potrošnji, približno 12% pa se poveča poraba v industriji.

Skupna poraba tekočih goriv ima nižji trend rasti (0,6% letno do 2015), izstopa pa rast porabe utekočinjenega naftnega plina (4,7% letno), saj se poraba le-tega do 2015 podvoji. Poraba kurilnih olj se postopno znižuje (poraba težjih kurilnih olj v industriji je precej negotova), poraba goriv v prometu, po

zmanjšanju v letu 2000, ponovno raste, zlasti plinsko olje (2% letno), medtem ko se poraba motornih bencinov le neznatno povečuje (0,2% letno).

Projekcija potreb po toploti

Poraba toplote za ogrevanje v sektorjih gospodinjstva in storitve do leta 2015 narašča. Poraba se najbolj poveča med leti 2000 in 2005, to je za 17,3%, nato se povečevanje zaradi učinkovite rabe energije postopno zmanjšuje, tako da znaša povečanje med leti 2010 in 2015 le še 1,45%. Med leti 2015 in 2020 se poraba zmanjša za 0,3%. (Slika 21)

Slika 21: Predvidena poraba toplote za ogrevanje v sektorjih gospodinjstva in storitve

5.2.3 Energetska bilanca in glavni kazalci

Skupne rezultate obravnavanih projekcij, prikazane v obliki energetske bilance in glavnih kazalcev, prikazujeta Tabela 8 in Tabela 9 (po vzorcu »2001 Annual Energy Review« DG XVII). Podatki za leti 1997 in 2000 so modelski (izračunani), zato nekoliko odstopajo od statističnih podatkov.

Uvozna odvisnost se do leta 2015 poveča za 5,5-odstotnih točk in doseže 57,5%, kar je sicer 20% več od sedanjega povprečja EU (48%), vendar še vedno manj od predvidene možne odvisnosti EU.

Kazalci kažejo opazno zmanjševanje energetske intenzivnosti (skupna poraba primarne energije-SPPE/BDP), ki se v obdobju od leta 2000 do 2015 zmanjša za skoraj 30% (2,3% letno). Skupna poraba primarne energije na prebivalca ob ustaljenem številu prebivalcev narašča, vendar tudi leta 2015 še ne doseže nivoja EU iz leta 1999 (3.832 kgoe/preb).

Spodbuden je pozitiven trend rabe OVE. Poraba OVE na prebivalca bo leta 2015 več kot dvakrat višja od rabe v EU (leta 1999; 224,6 kgoe/preb).

Pri proizvodnji električne energije na prebivalca je Republika Slovenija že v letu 2000 na povprečju EU (6.725

kWh/preb), trend prihodnje rasti (1,4% letno) pa je enak preteklemu v EU.

V končni porabi je opazen trend povečevanja deleža električne energije (od 20,3% v letu 2000 na 21,9% leta 2015), kar je že več kot sedanjí delež v EU (19,4% v letu 1999), hkrati pa se v končni porabi zmanjšuje delež tekočih goriv.

Emisije CO₂ na prebivalca so bile leta 2000 za približno 12% nižje od povprečja EU iz leta 1999, s stabilizacijo emisij CO₂ do leta 2015 pa se razmerje ne spreminja.

V dokumentu se pojavljajo manjše razlike med podatki o porabi in deležih posamezne vrste energije, ki so posledica medsebojne metodološke neusklajenosti Statističnega letopisa energetskega gospodarstva Republike Slovenije (ministrstvo pristojno za energetiko), Energetske bilance Republike Slovenije (ministrstvo pristojno za energetiko) in Statističnega letopisa Republike Slovenije. Razlike ne vplivajo na izbrane strategije, izračunani scenarij in zastavljeno energetska politika NEP. Vsekakor pa je potrebna in tudi že predvidena uskladitev podatkov in poenotena uporaba v okviru spremljanja izvajanja NEP (8. poglavje).

Tabela 8: Energetska bilanca in glavni kazalci – 1

Energetska bilanca	SLOVENIJA						NEP	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	2015/00	2015/00
							Indeks	Letni rast
Domača proizvodnja [Mtoe]	3,10	3,04	3,35	3,16	3,01	3,07	99,1	-0,1%
Trdna goriva	1,49	1,42	1,42	1,25	1,07	1,11	75,3	-1,9%
Nafta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	-73,9%
Zemeljski plin	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	103,7	0,2%
Jedrska energija	1,31	1,24	1,51	1,42	1,40	1,40	112,7	0,8%
Vodna in vetrna energija	0,27	0,33	0,34	0,37	0,41	0,42	123,0	1,4%
Geotermalna energija	0,03	0,03	0,04	0,04	0,05	0,05	134,4	2,0%
Drugi obnovljivi viri	0,00	0,01	0,04	0,08	0,09	0,09	1563,1	20,1%
Neto uvoz [Mtoe]	3,39	3,29	3,65	3,97	4,08	4,10	124,1	1,5%
Trdna goriva	0,20	0,25	0,32	0,36	0,30	0,19	117,7	1,1%
Nafta in derivati	2,58	2,31	2,47	2,54	2,53	2,51	109,3	0,6%
Surova nafta	0,54	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	-73,9%
Tekoča goriva	2,04	2,17	2,47	2,54	2,53	2,51	116,7	1,0%
Zemeljski plin	0,75	0,83	0,96	1,16	1,37	1,62	164,2	3,4%
Električna energija	-0,15	-0,11	-0,10	-0,09	-0,11	-0,22	101,1	0,1%
Skupna poraba primarne energije [Mtoe]	6,49	6,33	7,00	7,13	7,10	7,17	112,1	0,8%
Trdna goriva	1,42	1,36	1,36	1,21	0,96	0,88	71,0	-2,3%
Nafta in derivati	2,58	2,32	2,47	2,54	2,53	2,51	109,3	0,6%
Zemeljski plin	0,76	0,84	0,97	1,17	1,37	1,63	163,7	3,3%
Ostalo ⁽¹⁾	1,73	1,82	2,20	2,22	2,23	2,16	122,6	1,4%
Proizvodnja električne energije [TWh]⁽²⁾	13,14	13,61	15,17	15,80	16,66	18,53	122,5	1,4%
Jedrske elektrarne	5,02	4,76	5,81	5,45	5,36	5,36	112,7	0,8%
Hidro in vetrne elektrarne (tudi mHE)	3,09	3,83	3,94	4,51	4,95	5,16	129,3	1,7%
Termo elektrarne	5,03	5,01	5,42	5,84	6,34	8,01	126,5	1,6%
Proizvodne kapacitete v [GW_e]	2,54	2,82	2,96	3,17	3,40	3,58	120,7	1,3%
Jedrske elektrarne	0,63	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	100,0	0,0%
Hidro in vetrne elektrarne	0,80	0,82	0,92	1,07	1,20	1,25	145,6	2,5%
Termo elektrarne	1,10	1,32	1,37	1,42	1,52	1,66	115,8	1,0%
Povprečni faktor obremenitve [%]⁽³⁾	59,1%	55,2%	58,5%	56,9%	56,0%	59,1%	101,4	0,1%
Poraba goriv v termo elektrarnah [Mtoe]⁽⁴⁾	1,35	1,34	1,43	1,45	1,44	1,63	108,1	0,5%
Premog	1,28	1,23	1,23	1,07	0,87	0,79	70,1	-2,3%
Tekoča goriva	0,04	0,02	0,03	0,02	0,02	0,03	90,2	-0,7%
Zemeljski plin	0,03	0,07	0,12	0,28	0,48	0,73	713,1	14,0%
Geotermalna energija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Biomasa	0,00	0,02	0,05	0,07	0,08	0,08	483,4	11,1%
Povprečni termični izkoristek [%]⁽⁵⁾	32,0%	32,3%	32,5%	34,6%	37,8%	42,3%	117,1	1,1%
Neenergetska raba [Mtoe]	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15	102,7	0,2%
Skupna končna raba energije [Mtoe]⁽⁶⁾	4,49	4,38	4,83	5,03	5,10	5,13	116,6	1,0%
Premog	0,07	0,06	0,06	0,06	0,05	0,05	86,1	-1,0%
Tekoča goriva	2,50	2,28	2,44	2,51	2,51	2,47	110,3	0,7%
Zemeljski plin	0,56	0,60	0,69	0,74	0,76	0,77	126,0	1,6%
Električna energija	0,86	0,92	1,06	1,11	1,15	1,20	125,7	1,5%
Toplota	0,19	0,17	0,20	0,21	0,22	0,23	126,8	1,6%
Obnovljivi viri energije	0,30	0,34	0,38	0,40	0,40	0,41	118,4	1,1%
Emisije CO₂ [milijon t CO₂]	15,1	14,2	15,0	15,0	14,4	14,5	101,4	0,1%
Kazalci								
Prebivalstvo [milijon]	1,99	1,99	1,99	1,98	1,98	1,96	99,2	-0,1%
BDP [milijard SIT 2000]	3672	4081	4814	5759	6452	7157	158,1	3,1%
Skupna primarna poraba /BDP [toe/2000 MSIT]	1,77	1,55	1,45	1,24	1,10	1,00	70,9	-2,3%
[toe/1995 MEUR]	398	349	327	278	247	225	70,9	-2,3%
Skupna primarna poraba/prebivalca [kgoe/preb.]	3268	3181	3528	3601	3593	3651	113,0	0,8%
Proizvodnja elektrike/prebivalca [kWh/preb.]	6614	6837	7642	7980	8436	9437	123,4	1,4%
Emisije CO ₂ /prebivalca [kg CO ₂ /preb.]	7587	7139	7564	7571	7294	7390	102,2	0,1%
Uvozna odvisnost [%]	52,2%	52,0%	52,1%	55,6%	57,5%	57,2%	110,7	0,7%
Delež tekočih goriv v končni porabi [%]	55,8%	52,1%	50,5%	50,0%	49,2%	48,2%	94,6	-0,4%

⁽¹⁾ Jedrska energija, vodna in vetrna energija, neto uvoz električne energije in ostali energetski viri.⁽²⁾ Proizvodnja na generatorju (manjše enote na pragu)⁽³⁾ Proizvodnja električne energije / (Proizvodne kapacitete * 8760 h)⁽⁴⁾ Celotna poraba goriva v termo elektrarnah in enotah soproizvodnje (brez dela goriva za proizv. toplote in ind. SPTE)⁽⁵⁾ Proizvodnja električne energije v termo elektrarnah / Poraba goriv v termo elektrarnah⁽⁶⁾ Brez neenergetske rabe in goriv za transformacije v ind. SPTE (za proizv. električne en. in prodane toplote)

Tabela 9: Energetska bilanca in glavni kazalci – 2

Glavni kazalci	SLOVENIJA						NEP	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	2015/00	2015/00
							Indeks	Letna rast
Skupna poraba energije [Mtoe]	6,49	6,33	7,00	7,13	7,10	7,17	112,1	0,8%
Javne termoelektrarne	2,59	2,48	2,78	2,65	2,60	2,75	104,8	0,3%
Avtoproizvajalci termoelektrarne	0,07	0,10	0,16	0,22	0,24	0,27	249,1	6,3%
Ostala energetika	0,12	0,09	0,10	0,09	0,05	0,05	56,4	-3,7%
Končna raba energije (KE)	4,62	4,52	4,98	5,19	5,27	5,29	116,5	1,0%
Industrija ⁽¹⁾	1,48	1,55	1,68	1,71	1,69	1,69	108,9	0,6%
Transport	1,50	1,33	1,44	1,54	1,59	1,60	119,8	1,2%
Storitve in gospodinjstva	1,64	1,64	1,85	1,94	1,99	2,01	121,0	1,3%
Energetska intenzivnost [toe/ MEUR1995]	397,5	348,7	327,0	278,3	247,3	225,2	70,9	-2,3%
Javne termoelektrarne	158,5	136,5	130,0	103,4	90,6	86,5	66,3	-2,7%
Avtoproizvajalci termoelektrarne	4,3	5,4	7,6	8,6	8,5	8,6	157,6	3,1%
Industrija ⁽¹⁾	90,8	85,4	78,5	66,8	58,8	52,9	68,9	-2,5%
Transport	91,9	73,0	67,4	60,0	55,3	50,1	75,8	-1,8%
Storitve in gospodinjstva	100,1	90,6	86,5	75,9	69,3	63,2	76,5	-1,8%
Energija na prebivalca [kgoe/preb.]	3268	3181	3528	3601	3593	3651	113,0	0,8%
Industrija ⁽¹⁾	747	779	847	864	855	858	109,8	0,6%
Transport	756	666	727	777	804	812	120,7	1,3%
Storitve in gospodinjstva	823	826	933	982	1007	1024	121,9	1,3%
Delež elektrike v KE [%]	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Končna raba energije	18,6%	20,3%	21,2%	21,4%	21,9%	22,6%	107,9	0,5%
Industrija ⁽¹⁾	31,5%	32,5%	34,8%	33,9%	34,6%	35,2%	106,3	0,4%
Transport	0,9%	1,1%	1,2%	1,3%	1,5%	1,6%	139,0	2,2%
Storitve in gospodinjstva	23,0%	24,3%	24,5%	26,3%	27,5%	28,7%	113,0	0,8%
Skupna raba obnovljivih virov energije (OVE) [Mtoe]	0,57	0,69	0,78	0,89	0,95	0,98	136,7	2,1%
Hidro	0,27	0,33	0,34	0,37	0,41	0,42	123,0	1,4%
Biomasa	0,27	0,33	0,40	0,44	0,45	0,46	139,6	2,2%
Ostali obnovljivi viri	0,03	0,04	0,05	0,08	0,09	0,09	233,1	5,8%
Intenzivnost OVE [toe/ 1995 MEUR]	34,9	38,1	36,7	34,7	32,9	30,7	86,5	-1,0%
OVE na prebivalca [kgoe/preb.]	286,7	347,5	395,4	448,8	478,8	496,9	137,8	2,2%
Emisije CO₂ [Mt CO₂]	15,07	14,21	15,02	14,99	14,41	14,51	101,4	0,1%
Javne termoelektrarne	5,33	5,18	5,27	4,88	4,42	4,62	85,4	-1,0%
Avtoproizvajalci termoelektrarne	0,46	0,41	0,49	0,58	0,57	0,65	139,6	2,2%
Ostala energetika	0,33	0,27	0,28	0,25	0,09	0,06	33,9	-7,0%
Industrija ⁽¹⁾	1,84	1,93	2,02	2,07	2,01	1,94	104,2	0,3%
Transport	4,50	3,95	4,26	4,51	4,66	4,67	117,9	1,1%
Storitve in gospodinjstva	2,60	2,47	2,70	2,70	2,65	2,57	107,2	0,5%
CO₂ intenzivnost [t CO₂/toe]	2,32	2,24	2,14	2,10	2,03	2,02	90,4	-0,7%
Javne termoelektrarne	2,06	2,09	1,89	1,84	1,70	1,68	81,5	-1,4%
Avtoproizvajalci termoelektrarne	6,50	4,22	3,00	2,61	2,36	2,39	56,0	-3,8%
Ostala energetika	2,89	2,87	2,81	2,72	1,73	1,37	60,1	-3,3%
Industrija ⁽¹⁾⁽²⁾	0,40	0,43	0,41	0,40	0,38	0,37	89,4	-0,7%
Transport	3,03	2,55	2,54	2,64	2,76	2,77	108,3	0,5%
Storitve in gospodinjstva	1,73	1,87	1,87	1,76	1,67	1,61	89,5	-0,7%
Emisije CO₂ na prebivalca [kg CO₂ /preb.]	7587	7139	7564	7571	7294	7390	102,2	0,1%
Industrija ⁽²⁾	201	214	204	201	193	187	90,1	-0,7%
Transport	1527	1280	1278	1333	1397	1411	109,1	0,6%
Storitve in gospodinjstva	872	937	944	887	845	819	90,2	-0,7%
CO₂ na enoto BDP [t CO₂/2000 MSIT]	4,1	3,5	3,1	2,6	2,2	2,0	64,1	-2,9%
CO₂ na enoto BDP [t CO₂/1995 MEUR]	923	783	701	585	502	456	64,1	-2,9%
Javne termoelektrarne	327	285	246	190	154	145	54,0	-4,0%
Avtoproizvajalci termoelektrarne	28	23	23	22	20	20	88,3	-0,8%
Ostala energetika	20	15	13	10	3	2	21,5	-9,8%
Industrija ⁽²⁾	113	106	94	81	70	61	65,9	-2,7%
Transport	276	217	199	176	162	147	74,6	-1,9%
Storitve in gospodinjstva	159	136	126	105	92	81	67,8	-2,6%

⁽¹⁾ Panoge D, A, C, E, F; neenergetska raba vključena; le del goriv za ind. SPTE (za lastno rabo toplote)⁽²⁾ Celotne emisije ind. SPTE upoštevane pri Avtoproizvajalcih

Opomba: Podatki za leti 1997 in 2000 so modelski (izračunani), zato nekoliko odstopajo od statističnih podatkov.

6. STRATEGIJA OSKRBE Z ENERGIJO

6.1 Strategija rabe in oskrbe z energijo

6.1.1 Strategija učinkovite rabe energije

Cilji in strateške usmeritve

Dolgoročna strateška usmeritev je povečevanje energetske učinkovitosti na vseh področjih rabe energije. Aktivnosti bodo usmerjene k vsem porabnikom, k občanom, podjetjem in ustanovam. S sektorskim pristopom in integralnostjo usmerjevalnih mehanizmov bo možno doseči spremenjen odnos do rabe energije in odgovornost porabniških struktur do učinkovitega ravnanja z energijo. Z izkoriščanjem obstoječih varčevalnih potencialov in spodbujanjem uporabe novih energetske učinkovitih tehnologij, naprav in postopkov bo možno doseči 2,5% nižjo letno stopnjo rasti potreb po končni energiji glede na rast bruto družbenega proizvoda.

Za doseganje ciljev povečanja energetske učinkovitosti bodo selektivno glede na sektor rabe energije uporabljeni sledeči ukrepi: energetska taksa, trošarina, taksa na emisije ogljikovega dioksida, predpisi in standardi, finančne spodbude (subvencije, ugodni krediti, oprostitve oziroma olajšave pri plačilu davkov oziroma taks), informiranje in ozaveščanje porabnikov energije, energetske svetovanje, spodbujanje izvajanja energetskih storitev (pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije oziroma oskrbe z energijo, demand side management) ter podpora raziskavam, razvoju in demonstracijskim projektom.

Povečevanje energetske učinkovitosti bo vplivalo na:

- povečevanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva zaradi nižjih stroškov za energijo,
- zmanjševanje negativnih vplivov rabe energije na okolje,
- povečevanje zanesljivosti oskrbe z energijo,
- odpiranje novih delovnih mest,
- zmanjšanje stroškov prebivalstva za energijo in s tem povečevanje kupne moči prebivalstva,
- povečevanje bivalnega ugodja prebivalcev, zniževanje javnih finančnih izdatkov za energijo,
- vključevanje novih akterjev in pojav novih poslovnih priložnosti za izvajanje energetskih storitev.

Sektorske usmeritve

Industrija:

Ker je slovenska industrija velik delež varčevalnih potencialov že izkoristila v obdobju po letu 1995 in se je poraba končne energije zniževala do leta 2001, bo nadaljnje večanje gospodarske rasti z uvajanjem energetske učinkovitih tehnologij v prihodnjem obdobju povzročilo samo 0,6-odstotno letno stopnjo rasti rabe končne energije. Z razpoložljivimi mehanizmi bo potrebno preprečiti razvoj energetske intenzivne industrije.

Promet:

Dosedanja hitra rast števila vozil v Republiki Sloveniji (4,5% letno v obdobju od 1995 do 2001) se bo v prihodnosti umirila. Izgradnja cestne infrastrukture in postopna zamenjava vozil z energetske bolj učinkovitimi bo povzročila samo 1,2-odstotno letno stopnjo rasti končne energije v tem sektorju.

Gospodinjstva in storitveni sektor:

Povečevanje standarda prebivalstva se bo odražalo v večanju bivalnih površin in opremljenosti gospodinjstev z napravami in aparati, ki za svoje delovanje rabijo energijo. Kljub postopni zamenjavi naprav z energetske bolj učinkovitimi in gradnji novih stavb z boljšimi energijskimi lastnostmi, bo poraba končne energije v tem sektorju naraščala 1,3% na leto.

6.1.2 Strategija oskrbe z električno energijo

Cilji in strateške usmeritve

Liberalizacija notranjih trgov z električno energijo in zemeljskim plinom v državah EU je največja prioriteta energetske politike EU. Namen te politike je:

- doseči učinkovitost s povečanjem konkurenčnosti, predvsem učinkovitost investiranja in obratovanja ter razbremenitve sektorja eksternih stroškov,
- znižanje cenovnih razlik med državami v razumnih mejah,

– vzpostavitev mehanizmov značilnih za javne storitve (zagotoviti oskrbo vsem, vpeljati socialni element v oskrbo z zaščito ranljivih odjemalcev, varovanje okolja in naravnih virov). Kljub navideznemu nasprotju interesov lahko konkurenca izboljša te javne storitve,

– s povezovanjem internih trgov držav EU zmanjšati potrebo po rezervnih zmogljivostih in stroških zanje ter doseči, da se z boljšim izkoriščanjem obstoječih zmogljivosti zniža potreba po novih elektrarnah in s tem povezanim obremenjevanjem okolja in prostora,

– dati možnost porabnikom za izbiro dobaviteljev ter tudi možnost za odločitev in dostop do »zelene elektrike«.

Glede na to, da je uvajanje liberalizacije in odpiranje trgov proces v teku, ki se mu skušajo podjetja prilagoditi tako, da bi ohranila čim več svojih pridobljenih in podedovanih »pravic« in prednosti, so nastale razmere, ki ponekod odstopajo od zastavljenih namenov. Zato je proces izgradnje enotnega trga z energijo proces, kjer se ukrepi dopolnjujejo. Tipičen primer sta direktivi 2003/54 in 2003/55, ki sta nadomestili prejšnji direktivi za električno energijo in zemeljski plin, s katerima se je v bistvu pričel proces liberalizacije.

Trenutne razmere na evropskih trgih z električno energijo ne dajejo jasnih smernic za razvoj oskrbe z električno energijo. Cene električne energije so se bistveno znižale in ne dajejo zadostne ekonomske motivacije za izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti. Prisotne so horizontalne širitve velikih energetskih podjetij s številnimi združevanji (merger) in prevzemi (acquisition) drugih podjetij. Odprava nacionalnih teritorialnih omejitev je pripeljala do tega, da trgovci z električno energijo ponujajo električno energijo po izredno nizkih cenah, ki ne temeljijo na dolgoročni ekonomski logiki. Omenjeni prevzemi elektroenergetskih družb ne prinašajo ustreznih donosov iz poslovanja, zato je pričakovati, da se bodo zahtevani donosi realizirali na podlagi višjih cen, ko bo proces horizontalne konsolidacije končan. Zato je ekonomska in nacionalna strateška nuja zagotoviti proizvodnjo vsaj pretežnega dela električne energije s proizvodnimi objekti v državi. Poudariti je tudi treba, da je Republika Slovenija pri izmenjavi električne energije nadpovprečno odprta država (EU v povprečju 7%, Republika Slovenija 20%).

Cilji strategije oskrbe Republike Slovenije z električno energijo so:

- zanesljiva in kakovostna oskrba z električno energijo,
- uravnotežena diverzifikacija uporabe primarnih energetskih virov,
- ohranjanje obstoječih lokacij za proizvodnjo električne energije,
- ekonomsko upravičena raba OVE,
- spodbujanje soproizvodnje,
- promocija in vpeljava novih proizvodnih tehnologij,
- spodbujanje domače proizvodnje električne energije znotraj dovoljenih mehanizmov in
- skrb, da direktna uvozna odvisnost pri električni energiji ne bo presegla 25% letne porabe.

Emisije CO₂ iz sektorja proizvodnje električne energije in toplote (po IPCC metodologiji), med katere uvrščamo javne elektrarne (termoelektrarne) in toplotarne v sistemih daljinskega ogrevanja, so se glede na izhodiščno leto Kjot-

skega protokola 1986, že zmanjšale za 14% upoštevajoč leto 1999, predvsem na račun bistveno manjše rabe domačega premoga. Do ciljnega kjotskega obdobja (povprečje od 2008 do 2012) pa je predvideno nadaljnje zmanjšanje emisij CO₂ iz fosilnih goriv elektroenergetskega sektorja za 8%.

Znižanje emisij CO₂ iz proizvodnje električne energije in toplote v višini 1,1% letno v obdobju 2000-2015 je predvsem posledica zmanjšanja porabe premoga. Premog se nadomešča z obnovljivimi viri energije in zemeljskim plinom, s katerimi se pokriva tudi večino predvidenega povečanja porabe električne energije in toplote do leta 2020.

Strategija oskrbe z električno energijo do leta 2015

Do leta 2015 bo treba posodobiti termoelektrarne oblike, zgraditi nove elektrarne (tudi vetrne) in toplotne.

Elektroenergetski sistem bo za normalno delovanje potreboval tudi primeren nivo rezervnih zmogljivosti za regulacije in pokrivanje eventualnih izpadov (UCTE zahteve). Zagotoviti bo treba rezervno moč za regulacije (primarna in sekundarna). Do leta 2015 bo potrebnih tudi 200 MW koničnih zmogljivosti za vzdrževanje terciarne regulacije in minutne rezerve. Raziskati je treba tudi dolgoročne možnosti za nakup teh zmogljivosti v tujini.

Skupna potrebna nova moč na pragu elektrarn, namenjena oskrbi trga v obdobju do leta 2015, znaša približno 600 MW, za zagotavljanje vsaj dela koničnih zmogljivosti pa potrebujemo še dodatnih 100 MW.

Ker je slovenski proizvodni park elektrarn razmeroma star, se predvideva v naslednjem obdobju kar nekaj izstopov elektrarn iz rednega obratovanja. Tako se bodo predvidoma do leta 2015 umaknile iz obratovanja starejše elektrarne s proizvodnimi kapacitetami približno 300 MW, ki jih bodo nadomestili tehnično sodobnejši, ekonomsko ugodnejši in ekološko sprejemljivejši proizvodni bloki. Predvidevamo, da bo neto prirastek v inštalirani moči znašal 400 MW.

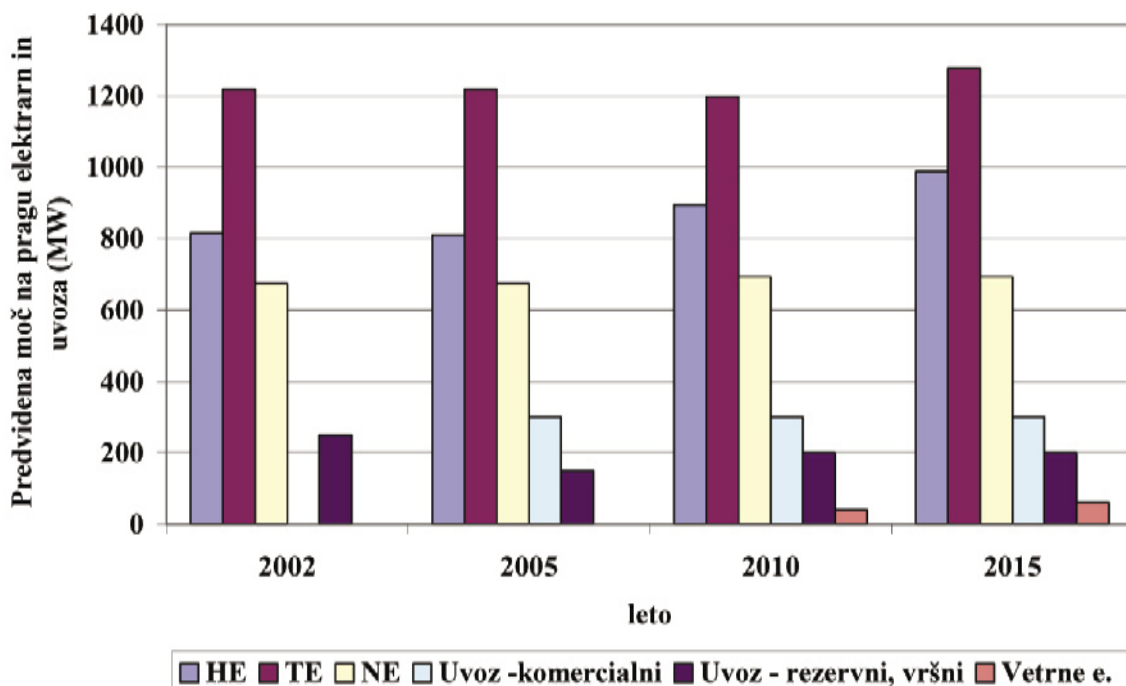
Slovensko omrežje za prenos električne energije ima dobre interkonekcijske povezave s sosednjimi državami, razen z Madžarsko, kar omogoča razmeroma velike izmenjave električne energije.

Ocene starosti prenosnega elektroenergetskega omrežja kažejo, da je slednje v drugi polovici življenjske dobe. Večina investicij v prenosnem omrežju v zadnjih desetih letih je bila namenjena predvsem obnovi in revitalizaciji obstoječih naprav, kar kaže, da bo treba v prihodnje intenzivirati izgradnjo manjkajoče prenosne infrastrukture in ojačiti obstoječo, ki več ne zadošča povečani rabi električne energije. Dopolniti bo treba sedanje transformatorje med 400 kV in 110 kV omrežjem, zgraditi 400 kV povezavo med RTP Boričovo in RTP Krško, ojačiti 110 kV prenosno omrežje v okolici koncentrirane rabe, povečati prenosne zmogljivosti med italijanskim, slovenskim in madžarskim elektroenergetskim sistemom z izgradnjo 400 kV daljnovoda med RTP Okroglo in RTP Udine, ter RTP Cirkovci in sosednjo Madžarsko ter obnoviti/predelati 220 kV omrežje v 400 kV omrežje na istih trasah.

Starost distribucijskih omrežij, predvsem prostozračnega, je krepko prešla polovico življenjske dobe. Kriteriji za načrtovanje distribucijskih omrežij upoštevajo slabe napetostne razmere, zanesljivost oskrbe in starost naprav. K tem kriterijem bo v prihodnje potrebno dodati tudi kriterije, ki jih postavljajo zahteve za kakovostno napetost. V distribucijskih omrežjih je razmeroma velik delež nelinearnih bremen, ki povzročajo vedno večje motnje, tako da v nekaterih delih omrežij zahtevajo za sedaj posebno pozornost in ustrezne investicije. Analize kažejo na dokaj dobro razvitost slovenskega distribucijskega omrežja, kljub temu pa bo potrebno na posameznih področjih zgraditi oziroma ojačiti 110 kV del omrežja ter zgraditi oziroma obnoviti RTP 110kV/SN. Kakovost delovanja bo v prihodnje postala težišče razvoja distribucijskih omrežij ter z njim povezanih investicijskih posegov.

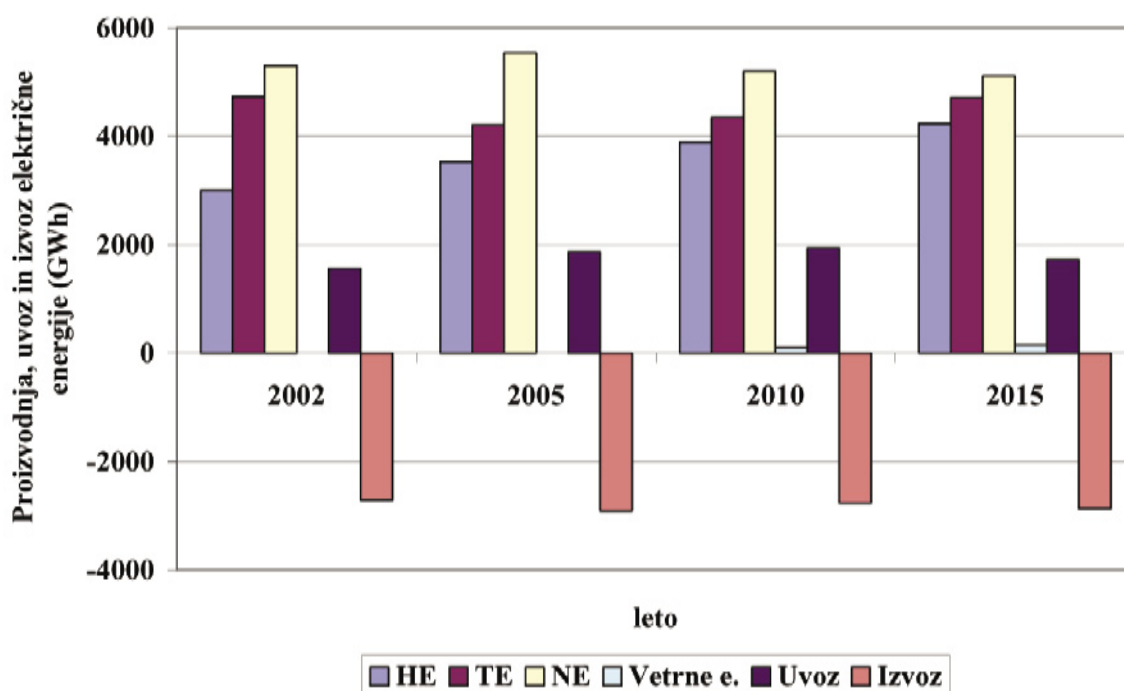
Predvideni sta dve kategoriji uvoza električne energije. Komercialni uvoz predstavlja pasovni uvoz upravičenih odjemalcev, medtem ko je konični oziroma rezervni uvoz namenjen upravljalcu prenosnega omrežja za zagotavljanje zanesljive oskrbe.

Slika 22 prikazuje spremembe v strukturi inštalirane moči na pragu elektrarn in uvoza. Z novogradnjami se načelno inštalirana moč v TE ohranja, povečuje pa se prispevek obnovljivih virov, predvsem HE.

Slika 22: Inštalirana moč na pragu enot in bodoče spremembe v strukturi elektrarn

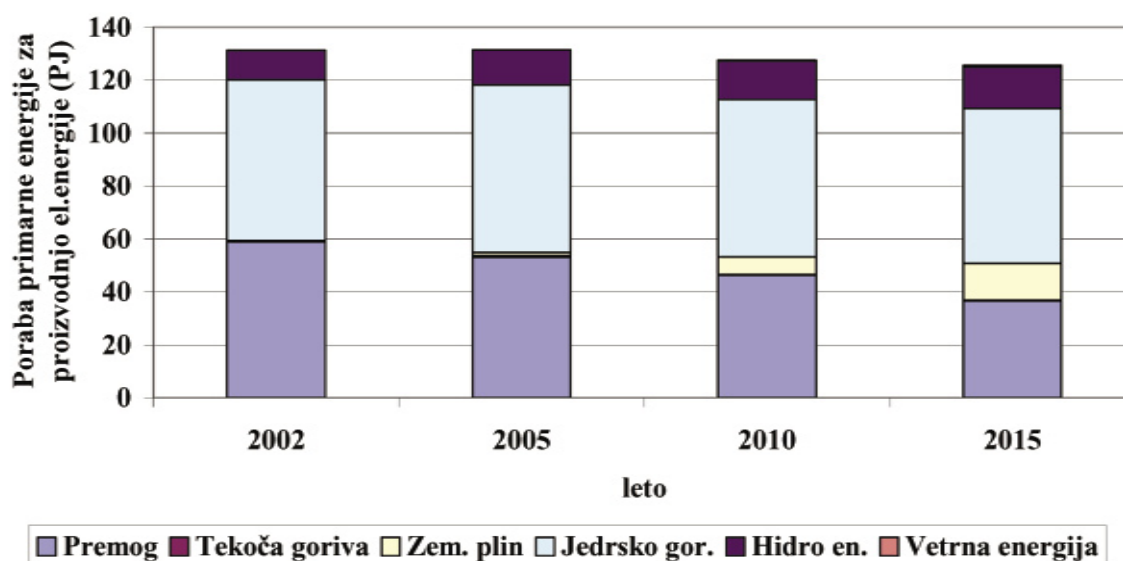
Predvideno proizvodnjo po posameznih vrstah energentov ter uvoz in izvoz električne energije v obdobju do leta 2015, prikazuje Slika 23.

Slika 23: Predvidene letne proizvodnje, uvoz in izvoz električne energije

Eden od strateških ciljev energetske politike je ustrezna diverzifikacija primarnih energentov, ki se uporabljajo pri proizvodnji električne energije. Slika 24 prikazuje predvideno porabo primarnih energentov za proizvodnjo električne energije na prenosnem omrežju v prihajajočih letih.

Potrebe po primarni energiji za proizvodnjo električne energije

Slika 24: Predvidena poraba primarne energije za proizvodnjo električne energije

Od novih objektov, ki izkoriščajo OVE, je prednostna izgradnja hidroelektrarn na spodnji Savi, kjer se predvideva postavitve petih pretočno-akumulacijskih elektrarn. Predvideva je tudi gradnja vetrnih elektrarn.

Nuklearna elektrarna v Krškem bo redno obratovala do konca projektirane življenjske dobe.

Količina domačega lignita za proizvodnjo električne energije se z leti zmanjšuje, zaradi spoštovanja okoljskih predpisov.

Izkop in poraba domačega rjavega premoga iz RTH za TET sta predvidena le do konca leta 2007.

Strategija predvideva uvoz premoga za TET in TE-TOL za obstoječe enote, ki bodo ostale v obratovanju. Za nove enote je predviden zemeljski plin v sodobnih plinsko-parnih tehnologijah (kombiniran cikel), ki omogočajo doseganje visokih izkoristkov goriva.

Predvidena je rast porabe zemeljskega plina za proizvodnjo električne energije. Letna poraba (2002 se je zemeljski plin uporabljal za proizvodnjo električne energije v objektih z več kot 10 MW le v TE Brestanica) naj bi se s 160 mio Sm³ v letu 2000 povečala na 400 mio Sm³ v letu 2010 ter narasla v letu 2015 na 620 mio Sm³ kar predstavlja štiri-

kratno sedanjost porabo. Skupna poraba primarne energije za proizvodnjo električne energije se bo z leti zmanjševala, kar bo rezultat prehoda na novejšo in učinkovitejšo energetske tehnologije.

Proizvodnja električne energije, čeprav je nujna za delovanje gospodarskih javnih služb prenosa in distribucije, po Energetskem zakonu in tudi evropski praksi ni obravnavana kot gospodarska javna služba. To pa pomeni, da je investiranje v nove proizvodne zmogljivosti ter posodobitev obstoječih elektrarn odločitev lastnikov in organov upravljanja v teh podjetjih. Čeprav je država pretežni lastnik elektrarn, ne more posegati v poslovne odločitve, če te ne ustrezajo temeljnim načelom poslovne logike.

Kljub tem omejitvam bo država z izdajo energetskih dovoljenj, pripravo državnih lokacijskih načrtov in izdajo okoljskih ter gradbenih dovoljenj dala poudarek tistim proizvodnim energetskim objektom, ki bodo zagotavljali javni interes za zanesljivo oskrbo države z električno energijo. Med potencialne energetske objekte, ki so v državnem oziroma javnem interesu in ki bi (če bi bili zgrajeni le nekateri) pokrili manjkajoče, zgoraj omenjene zmogljivosti, sodijo:

	Hidroelektrarne Projekt	Status	Dokončanje
1.	Dokončanje verige HE na Spodnji Savi HE Boštanj, Blanca, Krško Brežice in Mokrice	Koncesijska pogodba v izvajanju	Do leta 2013 bo zgrajeno 114 MW, dokončanje celotne verige do leta 2018, kar bo v celoti znašalo 187 MW instalirane moči
2.	Prenova preostalih HE na Dravi in Savi	Projekti v pripravi	Do leta 2007 oziroma 2008
3.	Črpalne HE na Soči in Dravi	Projekti v pripravi	Do leta 2007 oziroma 2009
4.	Veriga HE na zgornjem toku Mure		Po letu 2010
5.	Veriga HE na srednji Savi		Po letu 2010

	Termoelektrarne Projekt	Gorivo	Status	Dokončanje
1.	Termoelektrarna toplotna v Ljubljani (na lokaciji Moste ali/in Šiška)	Zemeljski plin	Projekt v pripravi	Do leta 2008/09
2.	Povečanje moči in izkoristka na bloku TE Šoštanj 5 in TE Šoštanj 4	Zemeljski plin	Projekt v pripravi	Do leta 2006/07
3.	Prigraditev parnega dela k plinskem delu v TE Brestanica	Zemeljski plin	Projekt v pripravi	Do leta 2006
4.	Nova termoelektrarna na lokaciji Trbovlje	Zemeljski plin	Projekt v zgodnji fazi priprave	Do leta 2008
5.	Nova termoelektrarna na lokaciji Kidričevo ali Lendava	Zemeljski plin	Projekt v zgodnji fazi priprave	Do leta 2008 ali 2009

Razvoj elektroenergetskega prenosnega in distribucijskega omrežja je osnovna naloga javnih podjetij prenosa in distribucije. V skladu s 14. členom Energetskega zakona so ta podjetja dolžna pripravljati razvojne načrte na katere daje soglasje resorno ministrstvo. Povračilo vloženih sredstev je zagotovljeno skozi omrežnino, ki bremeni vsako porabljeno kWh.

Resorno ministrstvo je zadolženo, da zagotovi, da so razvojni načrti usklajeni s strategijo oskrbe z električno energijo iz NEP-a in potrebami porabnikov v državi.

Iz razvojnih načrtov, s katerimi je soglašalo resorno ministrstvo je potrebno kot prioritete izpostaviti naslednje investicije v prenosnem elektroenergetskem omrežju za naslednje desetletno obdobje:

	Projekt	Pomen	Dokončanje
1.	DV2 x 400 kV Cirkovce-Pince in RP 400 kV Cirkovce	Mednarodne povezave	do leta 2009
2.	DV 2 x 400 kV RTP Okroglo – Videm (Udine-Ovest)	Mednarodne povezave	do leta 2012
3.	DV 2x 400 kV RTP Beričevo – RTP Krško	Ojačitev notranjega prenosnega omrežja	do leta 2007
4.	Posodobitev in ojačitev transformatorja 400 kV / 110 kV (Divača, Okroglo, Krško, Beričevo, Podlog)	Ojačitev notranjega prenosnega omrežja	od 2004 do 2014

6.1.3 Strategija oskrbe s premogom

Cilji in strateške usmeritve

Lignit in rjavi premog pridobivamo v Republiki Sloveniji v jamskih kopih. Premog pridobljen na ta način je drag, poleg tega ima nizkokalorični rjavi premog visok delež žvepla in pepela, kar še podraži njegovo uporabo. Vendar pa sta to edini fosilni gorivi, s katerima Republika Slovenija razpolaga.

Proizvodnja premoga v Republiki Sloveniji pada. Od rekordnih 6,8 milijonov ton v začetku 80-ih let je proizvodnja v letu 2002 padla na 4,7 milijone ton. Podobni, vendar še izrazitejši, trendi se dogajajo tudi v EU. Proizvodnja premoga v EU je od 600 milijonov v 60-ih letih, padla na 86 milijonov ton v letu 2002.

Razlogi za dosedanje zmanjševanje proizvodnje in porabe premoga so ekonomski. Evropski premog, pridobljen v jamskih kopih, se po ceni ne more primerjati s premogom iz ZDA, Južne Afrike ali Avstralije. Še dodatni udarec porabi premoga bo povzročilo uresničevanje programov zmanjševanja TGP, kajti TE na premog imajo najvišji delež emitiranega CO₂ na proizvedeno kWh električne energije.

Delež premoga v energetski bilanci EU-15 je danes približno 15%, z razširitvijo EU-25 se bo povečal na 19%. Opozoriti pa je treba, da je EU danes že 50-odstotno energetsko odvisna ter da se bo ta odvisnost v naslednjih letih še povečevala. Do leta 2030 se bo uvozna odvisnost povzpela že na 70%. Ker EU ne nadzira trgov nafte in plina, je njena ranljivost izredno velika. Kljub vsem ekonomskim in ekološkim slabostim premoga, EU ne bo bistveno zmanjšala prej omenjenih deležev premoga (domačega in uvoženega). Pri ocenah zanesljivosti dobave energije se kot zanesljiv energetski vir šteje tudi uvoženi premog, ki je zaradi številnih geografsko razpršenih dobaviteljev in relativno stabilne cene bolj zanesljivo gorivo, kot sta nafta in plin.

Zamenjava premoga z drugimi fosilnimi gorivi (predvidoma s plinom) bo v Republiki Sloveniji neizogibno poslabšala samozadostnost in razširila uvozno odvisnost tudi na del

proizvodnje električne energije. Zato je tudi v bodoče treba ohraniti domačo proizvodnjo lignita in poiskati kompromis med izpolnjevanjem obveznosti Kjotskega protokola in doseganjem ekonomskih pogojev poslovanja, ki bi Premogovniku Velenje omogočili doseči referenčno ceno premoga, in sicer pod 2,8 EUR/GJ (v letu 2002).

Projekcije razvoja proizvodnje

Zmanjševanje porabe domačega premoga ima v Evropi hude regionalne in socialne posledice. Zato ima premogovništvo poseben status pri obravnavanju državnih pomoči. Na podlagi ECSC Pogodbe (Pogodba Evropske skupnosti za premog in jeklo) je leta 1993 Svet sprejel Odločitev št. 3632/93/ECSC, ki je urejala državne pomoči premogovništvu. 23. julija 2002 je veljavnost Pogodbe in vseh, na njeni podlagi sprejetih aktov, potekla. Vendar pa je Svet pripravil novo uredbo (Council Regulation on State Aid to the Coal Industry – EC No 1407/2002), ki naj bi podaljšala dovoljene državne pomoči premogovništvu do leta 2010.

Republika Slovenija se je z Zakonom o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje-Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (Uradni list RS, št. 61/2000) odločila zapreti premogovnike rjavega premoga v Zasavju. Do leta 2007 naj bi še potekala proizvodnja za potrebe Termoelektrarne Trbovlje s sočasnimi zapiranjem, po tem letu pa bi se izvajala samo zapiralna dela. V kolikor bo po letu 2007 veljavna zakonodaja to dopuščala, se nadaljuje s proizvodnjo energetskega premoga. S tako odločitvijo bi lahko zagotovili dodatno oskrbo ter zmanjšali socialni pritisk.

Proizvodnja v Premogovniku Velenje se bo ohranila. Poudariti je treba, da je to eden večjih rudnikov z jamskim kopom v Evropi, ki uporablja moderne odkopne metode. Uporaba tega premoga je predvidena samo v Termoelektrarni Šoštanj.

V skladu s strategijo zmanjševanja TGP je predvidena znatna redukcija izpustov CO₂ iz termoelektrarn. Temu sledi tudi poraba premoga.

Tabela 10: Stanje in projekcije rabe premoga do leta 2020

(1000 t)	Stanje		Projekcije				2015/00		Kurilnost MJ/kg
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a	
Lignit	4.199	3.756	3.830	3.690	2.910	3.010	77,5	-1,7%	10,0
Rjavi premog	868	733	575	0	0	0	0,0	-	12,0
Rjavi premog uvoz	300	455	521	604	469	221	103,3	0,2%	18,0
drugi premog	89	72	83	94	95	97	132,6	1,9%	29,3
S k u p a j	5.456	5.015	5.009	4.388	3.475	3.328	69,3	-2,4%	

Zmanjševanje proizvodnje domačega premoga bo pomenilo velik pritisk na ceno premoga. V okviru dopuščenih ukrepov evropske energetske zakonodaje (15-odstotna možna zaščita domačih virov, prednostno dispečiranje) ter na podlagi Uredbe Sveta o državnih pomočeh v premogovništvu (EC No 1407/2002) bo treba zagotoviti ustrezno podporo za:

- ohranitev dostopa do potencialnih zalog za bodoče premogovne tehnologije,
- potrebno kadrovske socialno prestrukturiranje oziroma izvajanje zapiralnih del.

Obstoječe elektrarne v Republiki Sloveniji so zelo stare in primerne samo za ozek spekter možnih vrst premoga (poleg tega niso locirane ob obali), zato uvožen premog ne more imeti podobnega statusa za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe, kot ga ima drugod.

6.1.4 Strategija oskrbe z zemeljskim plinom

Cilji in strateške usmeritve

Zemeljski plin je kot energent v zadnjih 50-ih letih doživel silovit razmah. Od skromnih začetkov, ko je bil le stranski produkt pri pridobivanju nafte, je zemeljski plin postal vodilno gorivo v razvitem svetu.

Uporaba zemeljskega plina je relativno enostavna, njegov vpliv na tvorbo TGP je najmanjši med fosilnimi gorivi, razmah novih tehnologij (plinske turbine in plinski motorji ter elektrarne v kombiniranem ciklu) pa je zaradi visokih izkoristkov in nizke investicijske cene pripeljal zemeljski plin tudi v proizvodnjo električne energije. Danes je zemeljski plin gorivo, ki masovno nadomešča premog in tudi tekoča goriva. Na podlagi tržnih gibanj in pričakovanih predvidevajo (EU, Zelena

knjiga), da bo v letih od 2020 do 2030 iz zemeljskega plina proizvedeno približno 40% vse električne energije v EU.

Ceprav je zemeljski plin ustrezen rešitev za niz okoljskih problemov, je ta za Republiko Slovenijo in tudi za večino držav EU (razen nekaj izjem, ki imajo lastna nahajališča) uvoženo gorivo. Predvidevajo, da bodo svetovne potrebe po zemeljskem plinu v letu 2010 narasle od sedanjih 85 milijonov toe na 410 milijonov toe. V novih članicah bo poraba narasla na 80 milijonov toe.

Vprašanje zanesljivosti oskrbe je ključno vprašanje pri projekcijah oskrbe s plinom. V zadnjih 25-ih letih so tekale dobave plina iz bivše Sovjetske zveze zgledno, toda kljub temu ostaja dejstvo, da je EU 40-odstotno odvisna od dobav iz Rusije in 30-odstotno od dobav iz Alžirije. Slovenska odvisnost je približno 60-odstotna od dobav iz Rusije in 40-odstotna od dobav iz Alžirije. Ključno strateško vprašanje je povečanje števila dobaviteljev, kar je za Evropo izvedljivo le z izgradnjo terminalov za utekočinjeni zemeljski plin.

Pri realizaciji pokrivanja potreb po energiji v Republiki Sloveniji ima zemeljski plin osrednjo vlogo. Nadaljevala se bo plinifikacija naselij s koncesijskimi distributerji, še vidnejšo vlogo pa ima zemeljski plin pri proizvodnji električne energije, predvsem v soproizvodnji.

Projekcije razvoja oskrbe z zemeljskim plinom

Poraba zemeljskega plina v Republiki Sloveniji narašča najhitreje med vsemi energenti v projekciji energetske bilance in se v obdobju od 2000 do 2015 poveča za skoraj 70% (3,5% letno). Po sektorjih je trend rasti zaradi proizvodnje električne energije v plinskih elektrarnah najvišji v energetiki (skoraj štirikratna sedanja poraba). Glede na sedanjo porabo je porast v široki potrošnji občuten, in sicer za več kot 80%, približno 12% pa se poveča poraba v industriji.

Tabela 11: Projekcije porabe zemeljskega plina do leta 2020

(000 Sm ³)	Stanje		Projekcije				2015 /00	
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a
Industrija	732.475	696.479	764.380	786.421	778.494	770.141	112	0,7%
Široka potrošnja	116.427	57.838	214.313	254.231	289.996	319.855	184	4,1%
Energetika	101.470	58.642	208.549	393.669	620.068	907.179	391	9,5%
S k u p a j	930.107	.012.959	1.187.242	.434.321	1.688.558	1.997.175	167	3,5%

Opomba: Podatki za leto 1997 in 2000 so iz Statističnega letopisa energetskega gospodarstva RS (1997 in 2000).

Z dolgoročnimi pogodbami je zagotovljena oskrba z zemeljskim plinom porabnikov v Sloveniji do konca leta 2007. V okviru dobav so zakupljene tudi ustrezne transportne kapacitete do Slovenije. Konec leta 2001 se je med Geoplinove pogodbene dobavitelje iz Rusije in Alžirije uvrstilo tudi avstrijsko podjetje, kar malenkostno spreminja strukturo oskrbe z zemeljskim plinom do leta 2007.

Sedanje plinovodno omrežje obvladuje glavne komunikacije srednjega pasu Republike Slovenije in njenega severnega dela. Ostali predeli Republike Slovenije (obala, centralna Notranjska in Bela Krajina) še niso plinificirani.

Poleg bodoče plinifikacije posameznih regij in že začtega Geoplinovega projekta gradnje vzporednega plinovodnega sistema (M1/1), ki bo dodatno povezoval priključek na avstrijski plinovod z osrednjim delom Slovenije, je treba opozoriti na dokončanje zanke prenosnega omrežja od Ljubljane do Novega mesta. Potencialne lokacije za nove TE ob obstoječih elektrarnah Brestanica, Trbovlje, Ljubljana (Moste ali Šiška) ter Šoštanj in novi lokaciji: Lendava ter Kidričevo, bodo narekovala okrepitev posameznih odsekov obstoječega prenosnega omrežja ali izgradnjo dodatnih kompresorskih postaj.

Transevropsko energetske omrežje predvideva tokove zemeljskega plina čez Slovenijo (Avstrija-Slovenija-Hrvaška z nadaljevanjem v BiH) ter plinovod iz Rusije preko Madžar-

ske in Slovenije v Italijo, prav tako se pojavljajo tudi ideje o gradnji tranzitnega plinovoda od Turčije preko Grčije in Slovenije za dobavo zemeljskega plina iz kaspiskega območja na evropski trg, vendar je za takšne projekte težko napovedati čas in način realizacije.

Ceprav bodo verjetno imeli vsi prihodnji odjemalci zemeljskega plina za proizvodnjo električne energije status prekinljivega odjema z lastnimi rezervoarji tekočega substituta, ostaja zagotavljanje zanesljivosti oskrbe osnovna skrb.

Prenos zemeljskega plina in upravljanje z omrežjem v državi sta po Energetskem zakonu gospodarski javni službi, distribucija zemeljskega plina v naseljih pa je izbirna lokalna javna služba. Enak status bo ohranjen tudi ob sprejetju novele Energetskega zakona, zaradi liberalizacije trga z zemeljskim plinom. Glede na sedanje stanje in lastništvo podjetja Geoplin, bo ta dejavnost med državo in izvajalcem (podjetje, ki bo nastalo po delni reorganizaciji Geoplina), urejena s koncesijsko pogodbo. Stroške prenosa in upravljanja ter razvoja plinovodnega prenosnega omrežja bo pokrila cena za uporabo plinovodnega omrežja, ki jo bo odobraval Agencija za energijo.

Energetski objekti za prenos zemeljskega plina, ki so nujni za oskrbo znotraj države in ki bodo zajeti v razvojnih načrtih 10-letne projekcije razvoja (ko bo sklenjena koncesijska pogodba), so:

	Projekt	Dokončanje
1.	Razširitev kompresorske postaje v Kidričevem in izgradnja kompresorske postaje Ajdovščina	Leto 2007 oziroma 2006
2.	Ojačitev (izgradnja 70 barskega plinovoda) M1	Od 2005 do 2010
3.	Ojačitev (izgradnja 70 barskega plinovoda) M2	Od leta 2005 do 2012
4.	Izgradnja novega 50 barskega plinovoda M5 (TE-TOL-Novo mesto)	Do leta 2012

Poleg teh magistralnih plinovodov so predvidene tudi plinovodne povezave s Hrvaško (Hrušica-Jelšane) in plinifikacija slovenske Istre (Ajdovščina-Lucija).

Razen prenosnih plinovodnih povezav se bodo gradili tudi visoko tlačni plinovodi do lokacij novih plinskih termoelektrarn (TE-TO Ljubljana, Trbovlje in Šoštanj).

6.1.5 Strategija oskrbe s tekočimi gorivi

Cilji in strateške usmeritve

Z vidika zagotavljanja tekočih goriv je mogoče opredeliti nacionalni interes takole: ker je država popolnoma odvisna od uvoza tekočih goriv iz tujine, je zaradi stabilne oskrbe prebivalstva treba zagotoviti obojestranski interes Republike Slovenije in držav dobaviteljic tekočih goriv za dolgoročno gospodarsko sodelovanje.

Republika Slovenija je oblikovanje zalog nafte in naftnih derivatov povzela po pravnem redu EU in se zavezala, da bo

oblikovala 90-dnevne zaloge do leta 2005. Podrobna analiza je pokazala, da glede na izhodiščno leto 2000 potrebujemo za 90-dnevne obvezne rezerve 260.000 m³ za bencine, 380.000 m³ za srednje destilate in 27.000 m³ za kurilna olja ali skupaj 667.000 m³ skladiščnega prostora.

Projekcije razvoja oskrbe s tekočimi gorivi

V Sloveniji ni dovolj rezervoarskih kapacitet, zato bo manjkajoči skladiščni prostor treba zgraditi doma ali najeti v tujini. V tujini je že zgrajen, doma pa se na gradnjo pripravljamo. ZORD je sklenil pogodbe za najem manjšega dela manjkajočega rezervoarskega prostora v tujini.

Skladno z odlokom o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 11/99) je povečanje rezervoarskih kapacitet za skladiščenje rezerv nafte in naftnih derivatov načrtovano z razširitvijo obstoječih skladišč v Serminu, Zalogu, Ortneku, Celju, Račah in Lendavi.

Tabela 12: Projekcije porabe tekočih goriv do leta 2020

[000t]	Stanje		Projekcije				2015/00		Kuriln.
	1997	2000	2005	2010	2015	2020	Indeks	%/a	
Kur. olje EL	739	752	771	735	685	643	91	-0,6%	41,78
Kur. olje L, S, T	213	128	153	148	122	110	96	-0,3%	39,23
Utek. naf. plin	62	87	100	117	136	157	156	3,0%	46,05
Motorni bencin	913	800	825	848	825	767	103	0,2%	43,02
Plinsko olje	563	520	568	634	704	770	135	2,0%	42,62
Bio dizel			8	16	16	16			37
Letalsko gorivo	19	27	28	30	33	33	121	1,3%	42,8
Skupaj	2.509	2.313	2.451	2.525	2.518	2.491	109	0,6%	

Opomba: Podatki za leto 1997 in 2000 so iz Statističnega letopisa energetskega gospodarstva (1997 in 2000), modelski rezultati so v tone preračunani s podanimi kurilnostmi.

6.1.6 Strategija oskrbe s toploto

Cilji in strateške usmeritve

Osnovna usmeritev, ki naj ji zadosti oskrba s toploto, je zmanjševanje vplivov, ki jih ima ogrevanje gospodinjstev in industrije na okolje. To lahko dosežemo predvsem z zmanjševanjem potreb po ogrevalni toploti, s postopnim prehodom s fosilnih goriv na obnovljive vire energije ali soproizvodnjo, s povečevanjem izkoristka pri proizvodnji in distribuciji toplote in z učinkovito rabo energije.

Za doseganje navedenega v časovnem okviru do leta 2010 so postavljeni naslednji konkretni cilji:

- delež obnovljivih virov za ogrevanje povečati z 22% v 2002 na 25% do 2010,
- delež tekočih fosilnih goriv s sedanjih 60% zmanjšati na 40%, z delnim nadomeščanjem z zemeljskim plinom in daljinsko toploto,

– povečati delež toplote iz sistemov daljinskega ogrevanja, razviti nove in ohraniti obstoječe sisteme daljinskega ogrevanja, kjer je to zaradi gostote odjema utemeljeno; ob tem je zaželeno, da je toplota proizvedena iz obnovljivih virov ali v soproizvodnji,

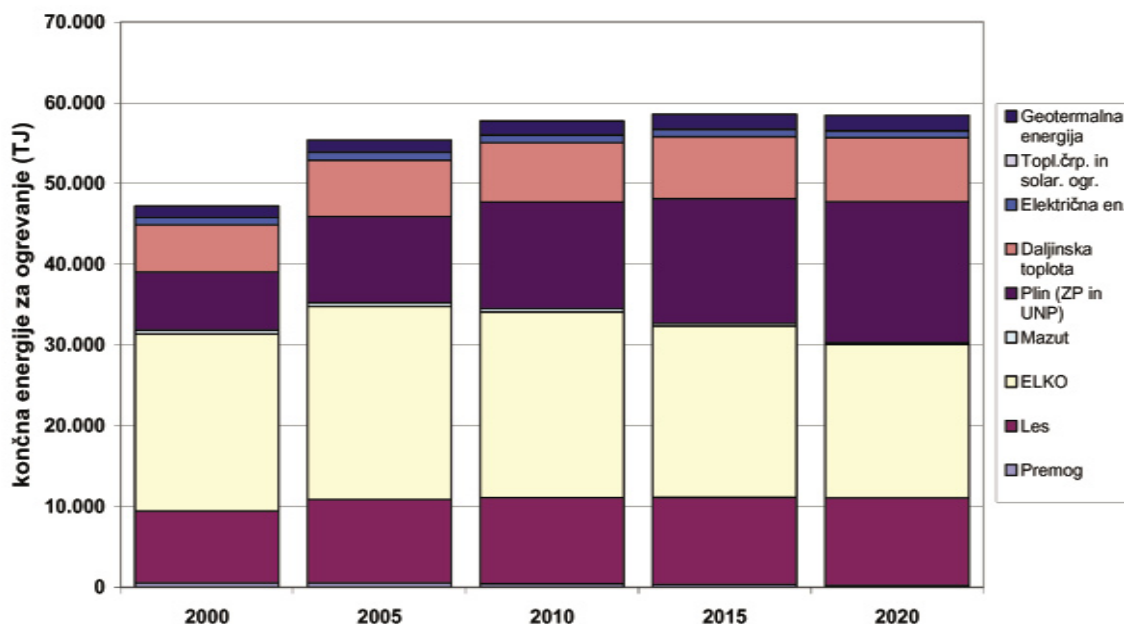
– podvojiti proizvodnjo električne energije iz malih soproizvodenj (industrijskih in v sistemih daljinskega ogrevanja) od 400 na okoli 800 GWh (vključena vsa industrija) in

– podvojiti proizvodnjo električne energije iz soproizvodnje v večjih sistemih daljinskega ogrevanja od okoli 400 na 800 GWh.

Zadnja dva cilja sta zaradi narave soproizvodnje vključena tudi v cilje pri oskrbi z električno energijo.

Projekcije razvoja oskrbe s toploto

Slika 25 prikazuje projekcije končne energije za ogrevanje v sektorjih gospodinjstva in storitve do 2020.

Slika 25: Končna energija za ogrevanje v sektorjih gospodinjstva in storitve

Pri projekciji oskrbe s toploto je najbolj značilno prodiranje zemeljskega plina v lokalno oskrbo z energijo. V treh letih, med 1997 in 2000, se je količina zemeljskega plina v distribuciji več kot podvojila, kar predstavlja 28-odstotno letno rast. Predvideva se nadaljnje naraščanje količine zemeljskega plina za oskrbo s toploto.

Poraba biomase oziroma lesa v individualnih kuriščih narašča zelo malo, ker se zastareli individualni kotli in peči zamenjujejo s sodobnimi kotli na biomaso, ki imajo bistveno višji izkoristek.

Tako se bo proizvodnja daljinske toplote iz biomase iz 111 TJ v letu 2000 povečala na 1.042 TJ v letu 2015 oziroma delež proizvedene toplote iz biomase se bo iz sedanjih 1,3% povečal na 10,5% v letu 2015.

Omrežja za daljinsko toploto se sicer širijo, so pa zaradi višjih investicijskih stroškov pod hudim konkurenčnim pritiskom zemeljskega plina. Poleg opuščanja posameznih priključkov (posamezne stavbe) so zabeleženi tudi primeri večjih opustitev omrežij za daljinsko ogrevanje (Slovenj Gradec). Problematiko konkurence energije iz omrežij bo treba rešiti z lokalnimi energetske koncepti.

Lokalni energetske koncepti so opredeljeni kot koncept razvoja lokalne skupnosti na področju oskrbe in rabe energije, ki poleg načinov bodoče oskrbe z energijo vključuje tudi ukrepe za učinkovito rabo energije, soproizvodnjo, uporabo obnovljivih virov energije in odpadkov. Večina večjih mest nima izdelanih oziroma posodobljenih lokalnih energetske konceptov. Lokalne energetske koncepte večinoma pripravijo pred večjimi odločitvami (izgradnja plinskega omrežja, daljinskega ogrevanja na biomaso). Nedosledno pa je izvajanje, spremljanje izvajanja in dopolnjevanje programov. Zato je nujno, da izdelava lokalnih energetske konceptov postane obvezna. Možna bo tudi povezava programov za več občin v regionalne energetske programe.

Za spodbujanje obstoječih in novih omrežij za daljinsko toploto oziroma za pospeševanje priklopa nanje je treba zagotoviti večjo preglednost in primerljivost z drugimi načini ogrevanja, zlasti individualnega. S predpisi je treba v celotni Sloveniji urediti transparentnost tarifnih pravilnikov za dobavljeno toploto, ki morajo imeti enako obliko oziroma strukturo,

kar pa zaradi različnih stroškov proizvodnje toplote seveda ne velja za ceno.

6.1.7 Strategija uvajanja OVE in soproizvodnje

Cilji in strateške usmeritve

Obnovljivi viri energije

Temeljna usmeritev na področju OVE je doseganje 12-odstotnega deleža OVE v primarni energiji. Za doseganje tega cilja so postavljeni na posameznih področjih naslednji cilji:

- povečanje deleža OVE pri oskrbi s toploto z 22% v letu 2002 na 25% do leta 2010, predvsem z zamenjavo tekočih goriv,
- dvig deleža električne energije iz OVE z 32% v letu 2002 na 33,6% do leta 2010,
- zagotovitev do 2% deleža biogoriv za transport do konca leta 2005.

Proizvodnja toplote iz OVE poleg najmanjših vplivov na okolje, izboljšanja lokalne kakovosti zraka ter preprečevanja oziroma upočasnjevanja podnebnih sprememb, povečuje tudi zanesljivost oskrbe, pospešuje regionalni razvoj in razvoj podeželja ter ohranja in ustvarja nova delovna mesta. Podobne učinke ima tudi proizvodnja električne energije iz OVE. Poleg spodbujanja negorljivih OVE in bioplina bomo spodbujali predvsem uporabo tiste lesne biomase, ki ni primerna za industrijsko predelavo. Izjema je lahko lesna biomasa iz lesnopredelovalnih obratov, ki se uporablja za pokrivanje energetske potreb. Pri izvajanju spodbud izrabe lesne biomase za energetske namene je Vlada dolžna skrbeti, da ne bo bistveno ogrožena konkurenčna sposobnost ostalih uporabnikov lesne biomase.

Biogoriva kot edina domača goriva za transport povečujejo zanesljivost oskrbe, zmanjšujejo vplive na okolje, povečujejo zaposlenost v kmetijstvu, pozitivno vplivajo na regionalni razvoj ter ohranjanje kmetijskih površin in na kakovost njihovega izkoriščanja.

Za doseganje ciljev glede povečanja deleža OVE v primarni energetske bilanci je poleg ukrepov, ki so navedeni

v poglavju 6.1.1, predvidena nadaljnja uporaba ukrepa zagotavljanja ugodnih odkupnih cen za električno energijo, ki jo proizvedejo kvalificirani proizvajalci in oprostitvev trošarin na biogoriva. Pomembno bo tudi nadaljnje poenostavljanje administrativnih ovir pri izvedbi investicij v OVE.

Soproizvodnja

V primerjavi z ločeno proizvodnjo električne energije in toplote ima soproizvodnja višji izkoristek pretvarjanja primarne energije goriva (najbolj razširjeno gorivo za soproizvodnjo je zemeljski plin). Zaradi tega ima tudi proporcionalno manjšo porabo goriva in s tem manjši škodljiv vpliv na okolje ter prispeva k zmanjševanju uvozne odvisnosti. Enote soproizvodnje so, za razliko od velikih sistemskih elektrarn, manjše in so locirane bližje porabnikom, kar povzroči večjo zanesljivost oskrbe, zmanjševanje izgub pri transportu električne energije, manjšo potrebno sistemsko rezervo ter višjo zaposlenost.

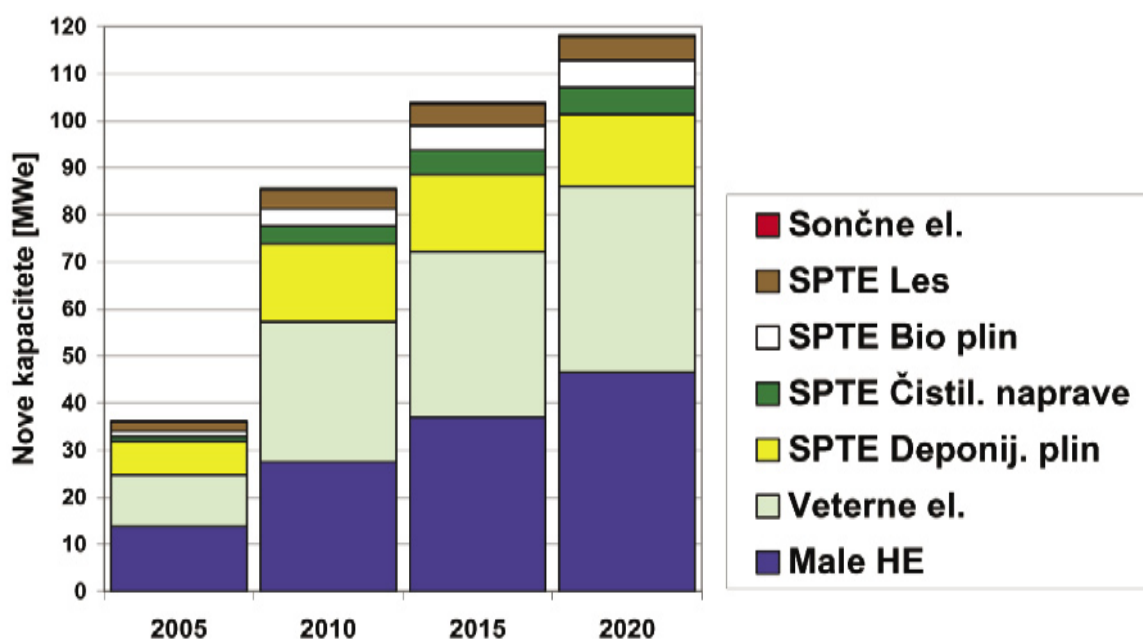
EU je sprejela posebno Strategijo za promocijo soproizvodnje in odstranitev ovir za njen razvoj. Soproizvodnjo definira kot najprimernejšo tehnologijo za učinkovito izkoriščanje energije tradicionalnih fosilnih goriv in v zvezi s tem za zmanjšanje emisij TGP. V strategiji postavlja cilj podvojitve deleža

električne energije iz soproizvodnje v celotni EU, in sicer z 9% leta 1994 na 18% do leta 2010. Članicam EU se priporoča priprava nacionalnih strategij razvoja soproizvodnje.

Tudi v Sloveniji moramo postaviti ciljni delež električne energije iz soproizvodnje do leta 2010, kar pa lahko naredimo na podlagi študije, ki bo določila, kakšni so realni potenciali in ovire za soproizvodnjo v Sloveniji. To študijo zahteva tudi osnutek nove evropske direktive o spodbujanju soproizvodnje. Po nekaterih ocenah znašajo v Sloveniji potenciali za soproizvodnjo vsaj 600 MW, tako da lahko kot začasen cilj postavimo podvojitev deleža električne energije iz soproizvodnje z 800 GWh v letu 2000 na 1.600 GWh v letu 2010.

Projekcije razvoja proizvodnje električne energije iz OVE in soproizvodnje

Ocene tehničnih potencialov za soproizvodnjo se za Slovenijo gibljejo do 600 MW novih zmogljivosti, predvsem v industriji in toplotnah za daljinsko ogrevanje. Iz teh potencialov proizvedena električna energija v soproizvodnji znaša 3,6 TWh letno. Do sedaj izdelane študije izvedljivosti potrjujejo 250 do 350 MW potencialnih projektov.

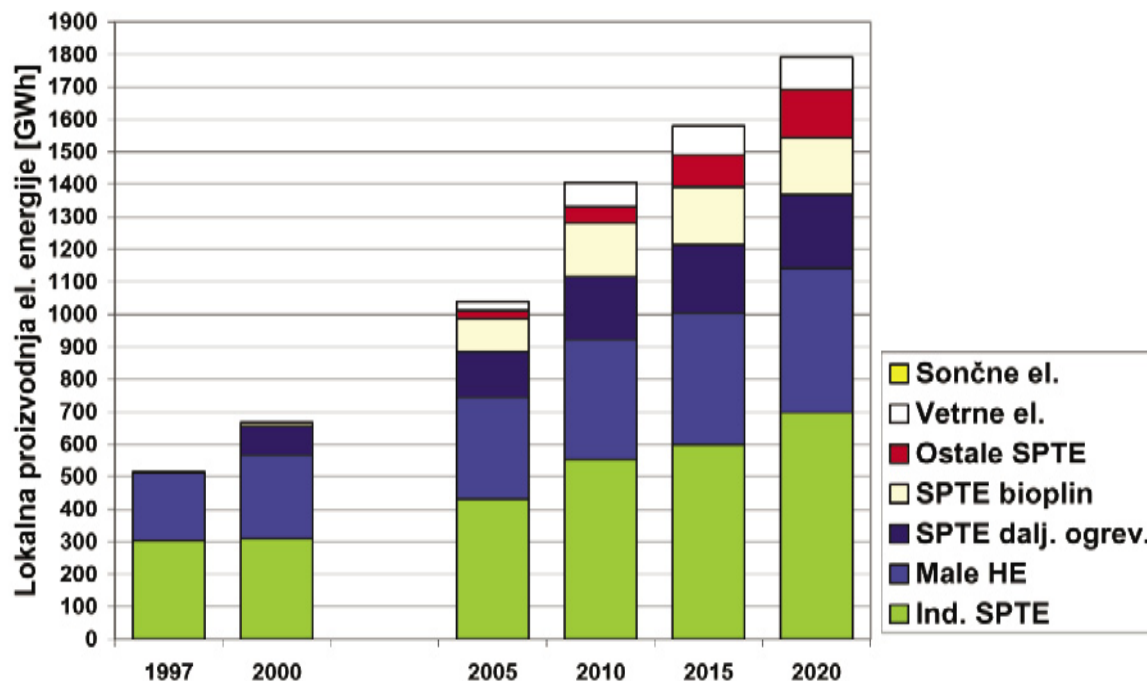

Slika 26: Nove zmogljivosti za lokalno proizvodnjo električne energije iz OVE

Intenzivna uporaba obnovljivih virov energije je povezana z zahtevnim ciljem doseganja 12-odstotnega deleža OVE v primarni energiji in 33,6-odstotnega deleža proizvodnje električne energije iz OVE glede na njeno rabo do leta 2010. Čeprav je ta delež v letu 2002 znašal 32%, je zaradi predvidene približno 2% letne rasti rabe električne energije potrebno izkoriščanje 20 do 50% trenutno evidentiranega tehničnega potenciala OVE (veter, male HE, bioplin, biomasa idr.) do leta 2015, z letno proizvodnjo približno 430

GWh električne energije. V lokalni proizvodnji ni vključena proizvodnja večjih vetrnih elektrarn, ki jih zaradi priklopa na prenosno omrežje obravnavamo pri sistemski proizvodnji. Okvirno projekcijo dodatnih proizvodnih zmogljivosti (približno 105 MW do leta 2015) prikazuje Slika 26.

Predvidena skupna lokalna proizvodnja električne energije (Slika 27) se po projekciji do leta 2015 poveča za približno 900 GWh (več kot podvojitev glede na leto 2000).

Slika 27: Skupna lokalna proizvodnja električne energije: stanje, projekcija do 2020

Projekcija uporabe OVE

Električna energija iz OVE je obravnavana v predhodnem poglavju, zato se v tem delu omejimo na toploto iz OVE in biogoriva.

Toplota iz OVE

Za dvig deleža OVE pri oskrbi s toploto na 25% do leta 2010 bo treba povečati obseg obnovljivih virov v primarni energetski bilanci glede na leto 2000 za 4,0 PJ, od česar odpade na lesno biomaso 3,1 PJ, na bioplin in geotermalno energijo po 0,4 PJ in na druge obnovljive vire 0,1 PJ. Za povečanje rabe obnovljivih virov bo treba v obdobju od 2004 do 2010 letno instalirati okoli 1500 kotlov v gospodinjstvih, 50 večjih kotlov in 3 do 5 daljinskih sistemov na lesno biomaso, vgraditi 10.000 m² sončnih kolektorjev in 500 toplotnih črpalk ter podpreti več projektov za izkoriščanje bioplina in geotermalne energije.

Za doseganje 25% deleža obnovljivih virov pri oskrbi s toploto do leta 2010 je treba izdati predpis o obvezni analizi možnosti uporabe biomase v sistemih daljinskega ogrevanja.

Dodatni ukrep, ki bo pomembno prispeval k uvajanju biomase, je vzpostavitev trga z lesno biomaso. Odsotnost trga z biomaso je namreč ena izmed poglavitnih ovir za hitrejšo uveljavljanje biomase. Organiziran trg bo po eni strani uporabnikom biomase zagotavljal gorivo po konkurenčnih cenah, po drugi strani pa bo proizvajalcem biomase zagotavljal možnost ponudbe oziroma prodaje njihovega proizvoda. Pri vzpostavitvi trga s lesno biomaso je potrebno sprejeti standarde za delitev lesne biomase na lesno biomaso za energetsko rabo in lesno biomaso za industrijsko predelavo. Za zagotovitev stabilnosti trga, je potrebno sprejeti standarde za kakovost in vrste proizvodov lesnih pelet in drugih lesnih kuriv.

Biogoriva za transport

Biogoriva kot edina domača goriva za transport povečujejo zanesljivost oskrbe, zmanjšujejo vplive na okolje,

povečujejo zaposlenost v kmetijstvu, pozitivno vplivajo na regionalni razvoj ter ohranjanje kmetijskih površin in na kakovost njihovega izkoriščanja. Za zagotovitev 2% deleža biogoriv za transport do leta 2005, je treba pripraviti predpis o obveznem minimalnem deležu biogoriv po posameznih letih do 2005. Ob tem je treba upoštevati potenciale in omejitve slovenskega kmetijstva za proizvodnjo surovin za biogoriva. Za komercialno uporabo biogoriv je treba znižati oziroma opustiti trošarino na biogoriva, saj se cenovno le tako lahko primerjajo s fosilnimi gorivi.

6.2 Tehnološki razvoj in nove tehnične možnosti v energetiki

Nove tehnologije na področju energetskih dejavnosti so ključnega pomena za načrtovanje bodoče oskrbe z energijo. Rešijo lahko marsikatero vprašanje učinkovite rabe energije in uporabe obnovljivih virov in tudi marsikatero pereče vprašanje okolja. Zmotno je prepričanje, da lahko z novimi tehnologijami v celoti rešimo energetska vprašanja, ki bi jih morali rešiti s trajnostnim ravnanjem do okolja, v katerem živimo.

Nove tehnologije na področju energije lahko razdelimo v dve skupini:

- tehnologije za učinkovito rabo energije in ravnanje z energenti in surovinami,
- nove tehnologije za proizvodnjo, prenos in distribucijo energije ter varovanje okolja.

Tehnološke inovacije na področju učinkovite rabe energije morajo postati oziroma so že eden od temeljnih programov v industriji in proizvodnji naprav, ki rabijo energijo. Uvajanje energetskih nalepk je velik prispevek k temu, da industrija krepi raziskave in tehnološke inovacije v tej smeri. Energetska izkaznica stavb bo poleg predpisov o toplotni zaščiti spodbudila tehnološki razvoj na področju izolacijske tehnike in instalacij v gradbeništvu.

Velik napredek je povzročila tudi okoljska IPPC Direktiva (dokončna implementacija 2007) in razvoj BREF doku-

mentov. BREF dokumenti so neobvezne smernice za pomoč posameznim industrijskim panogam pri doseganju pogojev iz okoljskih dovoljenj, ki se izdajajo na podlagi IPPC Direktive, in sicer tako, da opredeljujejo najboljšo razpoložljivo tehnologijo za posamezno panogo (BAT). Med drugimi normativi BREF dokumenti opredeljujejo tudi optimalno oziroma referenčno porabo energije. Prilaganje panog tem normativom bistveno prispeva k tehnološkim posodobitvam in spodbujanju inovativnosti ter varčevanju z energijo.

Poleg zgornjih ukrepov za direktne tehnološke izboljšave je Evropska Komisija za obdobje 2003-2006 predlagala nov akcijski program »Inteligentna energija za Evropo« (COM (2002) 162), ki naj bi nasledil prvi okvirni energetski program, ki se je iztekel leta 2002. Program sam sicer ni direktna podpora razvoju tehnologij, namenjen je predvsem promociji novih tehnologij, ozaveščanju in uvajanju BAT oziroma »Best Practice« principom na področju obnovljivih virov, učinkovite rabe in tudi prometa. Proračun programa je 200 mio EUR, denar naj bi se razdelil v okviru podprogramov ALTENER (obnovljivi viri), SAVE (energetska učinkovitost) in kar je še posebej pomembno v okviru STEER (energetska učinkovitost v transportu). Nadaljevanje sodelovanja Slovenije v teh programih je bistvenega pomena za promocijo tehnoloških inovacij na področju URE in OVE v državi.

Pri razvoju novih energetskih tehnologij na področju obnovljivih virov za proizvodnjo električne energije je pred industrijo in raziskovalnimi institucijami še veliko dela. Sedanje nižanje cene električne energije, predvsem na račun elektrarn, negativno vpliva na intenzivnost in finančno podprtost teh aktivnosti. Številne tehnologije OVE so šele na začetku komercializacije in upoštevajoč dejstvo, da gre običajno za manjša postrojenja, so razumljivi tudi visoki investicijski stroški za te elektrarne. Dober primer, kako z razširjenostjo oziroma masovnostjo padajo investicijski stroški in raste tehnološka učinkovitost, je vetrna energija, ki je danes že povsem na cenovnem nivoju konvencionalnih energetskih tehnologij. Vetrne elektrarne so, od skromnih začetkov pred 15-20 leti z močmi nekaj 10 do največ 100 kW po enoti, prišle danes na 4 MW in več po enoti. Danes so samo v Nemčiji postavljene vetrne elektrarne z instalirano močjo več kot 12.000 MW, v Španiji 4.830 MW in na Danskem 2.880 MW. Velika pričakovanja tehnološkega preboja v 21. stoletju so pri fotovoltaiki, medtem ko tehnologije za proizvodnjo električne energije iz biomase, geotermalne energije in energije biobave in valov obetajo manj revolucionarnih odkritij.

Velika pričakovanja so na področju termoelektrarn oziroma uporabe fosilnih goriv za proizvodnjo električne energije. Razvoj gre v smeri doseganja čim višjih izkoristkov pri uveljavljanju energetskih napravah (plinske turbine, plinsko-parni kombinirani cikli) ter predvsem na področju manjših moči, številne tehnologije gorivnih celic. Pri gorivu, ki ga je na svetu največ in je tudi najcenejše, premogu, gre razvoj v smeri povečanja energetskih izkoristkov in k odpravljanju negativnih učinkov na okolje.

Čeprav so se ZDA odločile, da ne bodo ratificirale Kjotskega protokola, so sprožile akcijo za reševanje problematike TGP s tehnološkimi ukrepi. Ameriška vlada (DOE, Department of Energy) je skupaj z industrijo pričela program, ki naj bi v naslednjih petnajstih letih revolucionarno spremenil proizvodnjo električne energije iz fosilnih goriv (predvsem premoga). Gre za kombinirano uporabo večinoma že znanih tehnologij (uplinjanje fosilnih goriv, izločanje CO₂ iz goriv, gorivne celice in plinske turbine z visokim izkoristkom) ter novih postopkov zajemanja in izločanja CO₂ iz goriva ali dimnih plinov (sequestration). CO₂ bi se odlagal v različnih geoloških kavernah, predlagano je celo odlaganje v globinah oceanov, razvijajo tudi verjetno najvarnejši način, tj. karbonatizacijo mineralov.

Evropska energetska industrija se je tudi pričela pripravljati na ameriško-japonski tehnološki izziv. Nekatere države, predvsem Nemčija, v prvem obdobju do leta 2010 skušajo

bistveno izboljšati izkoristke termoelektrarn. Kot BAT za TE na premog velja za lignit izkoristek od 43-45% in za premog 45-47%. Če te številke primerjamo s povprečnimi izkoristki naših TE, potem vidimo, da gre za skoraj 50% boljše izkoriščanje fosilnih goriv in temu primerno manjše izpuste TGP. Termoelektrarne na plinsko-parno tehnologijo naj bi se do leta 2010 približale 65-odstotnemu izkoristku. Okoli leta 2020 naj bi prešli v Evropi na uplinjanje premoga z zajemanjem CO₂, okoli leta 2030 naj bi tehnološki razvoj omogočal prehod na »brez ogljikovo« tehnologijo in vzporedno s tem tudi »vodikovo« tehnologijo.

Kljub tem tehnološkim napredkom in obetom pa je osnovna rešitev človeštva v trajnostnem odnosu do energije. Reševanje energetske potratnosti s tehnologijo lahko reši morda en problem, sproži pa številne nove. Le razvoj, ki bo ohranjal naravno ravnovesje, lahko pripelje do resničnega napredka človeštva.

Tudi Republika Slovenija se bo morala vključiti v nove tehnološke tokove. Po letu 2010 se bo v Evropi pričel pospešen proces zamenjave elektrarn. Zaradi starosti več kot 40 let in zaradi rasti porabe energije, bo do leta 2020 potrebno zamenjati približno 300.000 MW proizvodnih kapacitet. Tudi naše elektrarne bodo morale biti nadomeščene z elektrarnami, ki bodo temeljile na novih tehnologijah.

Na področju raziskav in razvoja prej omenjenih novih tehnologij Republika Slovenija nima industrije elektroenergetske opreme, ki bi bila nosilec oziroma bi sodelovala pri tem razvoju. Transformacije v 90-ih letih so ugasnile podjetja, kot so Hidromontaža, Metalna, ostali so le Litostroj, Etra in manjši izdelovalci elektroenergetske opreme na srednjena-petostnem nivoju. Vendar pa so ostala področja, kjer lahko predvsem mala in srednja podjetja najdejo svojo tržno nišo in veliko pripomorejo k realizaciji programov URE in OVE. To so proizvajalci termalnih sončnih kolektorjev, večjih ali manjših kotlov na biomaso, danes že dobro razvita industrija izolacijskih materialov in drugi.

6.3 Energetska politika in ukrepi za realizacijo oskrbe z energijo

6.3.1 Glavne značilnosti energetske politike

Energetska politika se bo izvajala večplastno: reševanje energetskih problemov in prioritet na nacionalnem nivoju ter razreševanje skupnih vprašanj v okviru EU. Poudarki bodo na razreševanju nasprotij med trajnostnim razvojem družbe in nekaterimi posledicami liberalizacije trgov z energijo. Bistvena vprašanja, na katera bomo morali odgovoriti bodisi z zakonodajo bodisi z usmerjanjem in izobraževanjem ter davčno politiko, so: protislovnost zahtev in pričakovanj porabnikov po čim cenejši energiji (predvsem električni energiji) in umnim ravnanjem in varčevanjem z energijo, kako razrešiti protislovnost med svobodno podjetniško iniciativo in omejenimi naravnimi, okoljskimi in prostorskimi možnostmi, kako razmejiti resnične nacionalne interese ter obveznosti, ki nam jih nalaga življenje v skupnosti ter kako razločiti kratkotrajne in včasih tudi kratkovidne ukrepe od dolgoročne vizije razvoja družbe in gospodarstva.

Temeljna usmeritev v SGRS je uravnotežen ekonomski razvoj po okoljski, socialni in gospodarski plati. Ta usmeritev je skladna tudi z evropsko politiko in integracijo okolja in energetike. Znani cilji Bele knjige Evropske komisije iz leta 1996 kot so:

- splošna konkurenčnost,
- zanesljivost oskrbe in
- zaščita okolja

še vedno veljajo, vendar je v okviru teh ciljev treba poudariti naslednje:

– V okviru splošne konkurenčnosti je treba odpraviti ovire med državami in območji, kar naj bi vodilo do socialne in ekonomske kohezije držav. Poudarek je tudi na

izvajanju javnih obveznosti (Public Service Obligation) in kako jih zagotavljati na najbolj transparenten način, tako da bodo zagotovljene pravice vsakogar, da ima pod razumnimi pogoji zagotovljen dostop do energetske storitve ter kako zagotoviti oskrbo in zanesljivost oskrbe v izjemnih situacijah in okoliščinah.

- Na trgu energije je z učinkovitimi tržnimi mehanizmi potrebno zagotoviti preglednost, si prizadevati za zniževanje tveganj in z njimi pogojenih vstopnih ovir ter podpreti trajnost njegovega razvoja.

- Na nivoju EU poiskati strateška partnerstva za dolgoročno stabilno oskrbo z uvoženo energijo.

- Na področju tekočih goriv povečevati skladiščne zmogljivosti (doma ali z zakupom) za krizna obdobja ter podpirati podoben način reševanja izrednih razmer pri zemeljskem plinu.

- Zaščita okolja, poleg spodbujanja URE in OVE, bo usmerjena predvsem v zmanjšanje izpustov TGP, kar je temeljna usmeritev, ki jo je treba izvajati tako s fiskalnimi ukrepi (obdavčenje fosilnih energentov in električne energije ter oprostitev za OVE in SPTE) kot tudi s tehnološkim razvojem in spodbujanjem učinkovite pretvorbe fosilnih goriv.

6.3.2 Osnovne smernice energetske politike za posamezne sektorje oskrbe z energijo

Električna energija

Direktivo 96/92 je zamenjala Direktiva 2003/54. Določila slednje bodo morale države članice v enem letu vnesti v svoje nacionalne zakonodaje. V institucionalnem pogledu, ki se nanaša na organizacijo trga z električno energijo, direktiva ne prinaša bistvenih novosti. V skladu z usmeritvami direktive bo:

- do 1. 7. 2004 formalno odprt trg za vse negospodinj-ske odjemalce,

- do 1. 7. 2007 odprt notranji trg z električno energijo za vse odjemalce.

Nova direktiva in tudi naša novelirana zakonska ure-ditev področja se ukvarjata z vprašanji, ki so bila doslej po-manjkljivo obdelana in za katera je upravičen dvom, da jih bo trg rešil sam od sebe. Med takšna vprašanja lahko štejemo:

- Izvajanje obveznosti javne službe in zaščita porabni-kov. Ob tem je treba omeniti tudi ukrepe za zaščito ranljivih ali ogroženih kategorij porabnikov.

- Omogočanje razpisov za nove proizvodne zmogljivo-sti ter razpisov za URE in DSM ukrepe ter za proizvodnjo električne energije iz OVE. Za izvedbo razpisa se določi po-seben organ. V našem primeru je to lahko tudi ELES.

- Možnost je dana tudi tako imenovanim direktnim linijam, kar bo še bolj obremenilo razpoložljiv prostor v Sloveniji.

- Poudarek je tudi na obveščanju porabnikov o pore-klu električne energije, s posebnim poudarkom na poreklu energije iz OVE.

Poleg zgornjih vprašanj, ki bodo urejena v spremembah EZ, bodo sestavni deli energetske politike:

- Podpora ukrepom na strani porabe energije (Demand Side Management/DSM), posebej pa zakonsko spodbujanje OVE in soproizvodnje. Podrobnejši ukrepi na tem področju so prikazani v posebnem poglavju.

- Vzpostavitev tesnejših relacij med državami EU na področju projektov tržne transparentnosti, varnosti omrežij, zaščite investiranja in identifikacije projektov skupnega intere-sa. Pri tem je treba poudariti predvsem dolgoročne pogodbe in sporazume o skupni proizvodnji.

- Iskanje odgovorov za prihodnost jedrskih elektrarn, predvsem v smislu varnostnih standardov ter transporta in predelave jedrskih odpadkov. V EU in tudi v Republiki Sloveniji je približno 35% vse električne energije proizve-dene v jedrskih elektrarnah, s čimer se prihrani več kot 300

mio ton CO₂ (to je enako polovici izpustov iz vseh vozil na cestah EU).

V smislu zanesljivosti oskrbe se bo z uvajanjem pre-hoda s premoga na zemeljski plin uvozna odvisnost države bistveno povečala. Dosedanja proizvodnja električne ener-gije v Sloveniji je bila uvožno neodvisna (jedrska energija se ne šteje za uvozni energent). Zato bo potrebno intenzivno sodelovanje v okviru zagotavljanja dolgoročne zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom v povezavah z državami člani-cami EU in še posebej z dobavitelji izven EU.

Iz razlogov ekonomičnosti gradnje večjih objektov in drugih ekonomskih razlogov bo Republika Slovenija iskala možnosti gradnje teh v sosednjih in tretjih državah v obliki kot to dopušča zakonodaja v teh državah in interesi gospo-darskih družb. Pri tem so predvsem mišljene sodobne tehnolo-gije, ki bodo uporabljene v energetskih objektih na uvožen premog, hidroelektrarnah in jedrskih elektrarnah.

Drugi ukrepi, ki jih bomo izvajali z energetske politiko, so naslednji:

- V okviru kriterijev dispečiranja na prenosnem omrežju bo dana prednost dispečiranju električne energije elektrarn na OVE iz soproizvodnje in iz termoelektrarn, ki uporabljajo selekcionirane komunalne odpadke.

- Zaradi zagotavljanja zanesljivosti oskrbe, ki jo bo možno zagotavljati v obsegu 15-odstotne primarne ener-gije za proizvodnjo električne energije, bo dana prednost termoelektrarnam na domači premog. Po prenehanju proiz-vodnje premoga v Zasavju je treba ta mehanizem uporabiti za TEŠ.

- Za Premogovnik Velenje je treba pričeti izvajati ukre-pe, ki jih dopušča uredba Sveta št. 1407/2002.

Proces privatizacije elektroenergetskega sektorja je šele na začetku. V prejšnjih letih je prišlo do prenosa manjšega lastniškega deleža podjetij na pooblaščenke investicijske druž-be (približno 20%). Podjetji ELES in slovenski del NEK sta ostali v 100-odstotni neposredni in posredni državni lasti.

Osnovno vprašanje je, ali je treba energetska podjetja privatizirati in zakaj, ter katera podjetja in kdaj. V preteklih letih smo bili v Evropi priče intenzivne privatizacije ter prodaje deležev v številnih elektroenergetskih družbah. Velika pod-jetja, vertikalno integrirana, predvsem v Nemčiji in Franciji, so se intenzivno horizontalno širila z nakupi podjetij v drugih državah ter tudi z vstopi v druge panoge dejavnosti (multi-utility družbe). Danes smo soočeni s prezadolženostjo teh podjetij in padanjem njihovih bonitet. Donosi v prevzetih druž-bah ne prinašajo ustreznih povračil investitorjem. Razmere za privatizacijo našega elektrogospodarstva v tem trenutku v večjem obsegu niso primerne, razen z dokapitalizacijo zaradi izgradnje novih kapacitet.

Glede na niz prednosti, ki jih bo elektroenergetski si-stem dajal proizvajalcem električne energije z domačim ener-gentom, ni smotno planirati privatizacije z bistveno večjimi deleži v tem segmentu. Ravno tako so hidroelektrarne z dol-goletnimi koncesijami in vplivi na okolje v specifičnem nacio-nalnem položaju, kar velja tudi za NEK. Odprta za strateške partnerje pa ostajajo podjetja, ki nujno potrebujejo finančne vire za tehnološko prestrukturiranje predvsem za prehod z uvoženega premoga na zemeljski plin ali za nove investicije v termoelektrarne na zemeljski plin.

Zemeljski plin

Oskrba z zemeljskim plinom je področje, ki je predmet skupnega reguliranja na nivoju EU. Začetki urejanja oziroma liberalizacije trga z zemeljskim plinom so dani že z Direktivo 98/30, z novo direktivo 2003/55 pa se trg v skladu z krat-kem roku v celoti liberalizira. Po veljavnem EZ sta prenos in upravljanje prenosnega omrežja za zemeljski plin obvezni republiški gospodarski javni službi. Dostop tretje strani do omrežja zemeljskega plina je bil možen na podlagi pogajanj, večji odjemalci so bili po EZ upravičeni odjemalci.

V skladu z novo (plinsko) direktivo morajo dejavnosti upravljanja prenosnega omrežja in prodaje zemeljskega plina opravljati ločene pravne osebe, pri čemer pa je dobava zemeljskega plina povsem prosta tržna dejavnost. Od prvega julija 2004 bodo postali upravičeni odjemalci vsi razen gospodinjstev, od prvega julija 2007 pa tudi gospodinjstva. Dostop do omrežja bo reguliran z vnaprej znanimi tarifami, ki jih bo določala ali odobrvala Agencija za energijo. Distribucijska podjetja bodo morala voditi ločene računovodske evidence za dobavo plina in transport po distribucijskem omrežju.

Podobna transparentna pravila reguliranega dostopa bodo veljala tudi za skladišča zemeljskega plina in skladišča utekočinjenega zemeljskega plina.

Za nafto postaja zemeljski plin najpomembnejši energent v EU. Pomembno dejstvo je, da bo Norveška, ki ima največje rezerve zemeljskega plina v Evropi, popolnoma integriran del skupnega plinskega trga, kar bo znatno zmanjšalo uvozno odvisnost. Vendar bo kljub temu razširjena EU na področju plina 35-40% uvozno odvisna.

Bistveni element energetske politike Republike Slovenije pri oskrbi z zemeljskim plinom bo, kako zagotoviti zanesljivost oskrbe. Republika Slovenija bo morala na nek način zagotoviti pogoje za sklepanje dolgoročnih pogodb z obstoječimi ali novimi dobavitelji zemeljskega plina. V Sloveniji tudi ni skladišč za zemeljski plin, možno pa jih je najeti v sosednjih državah in tudi na ta način seveda pod posebnim režimom zagotoviti višjo stopnjo zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom.

Evropska komisija pripravlja tudi direktivo za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v državah EU. Upravičena je bojazen, da po odprtju trga komercialna naravnost dobaviteljev ne bo posvečala pretirane pozornosti zagotavljanju zanesljivosti oskrbe. Zanesljivost oskrbe bo za njih verjetno le strošek, ki ga bodo težko uveljavili na komercialnem trgu. Predlagano je oblikovanje minimalnih standardov za zanesljivost (kako zaščititi neprekinljive odjemalce, ki nimajo možnosti zamenjave goriva, v primeru izpada največjega vira za šestdeset dni, zagotavljanje oskrbe za 3 dni v 20-letnem kriteriju nizkih temperatur ali ekstremno nizkih 20-letnih zim) ter niz solidarnostnih ukrepov za reševanje v teh primerih. Prav tako je predlagana koordinacijska skupina in regulacijski komite na nivoju EU, ki bi posredoval v kriznih situacijah. Predlog direktive je še v fazi usklajevanja.

Republika Slovenija podpira poskuse, da bi prišlo do organiziranega pristopa pri zagotavljanju zanesljivosti oskrbe s plinom na nivoju EU. Zato bo treba dejavnost zagotavljanja zanesljivosti oskrbe organizirati na nacionalnem nivoju ter jo naložiti izvajalcu gospodarske javne službe. Ravno tako bo treba enotno za vse države pripraviti jasne kriterije in navodila za postopke v izrednih razmerah ter določiti izvajalce teh aktivnosti v izrednih oziroma kriznih situacijah.

Dolgoročne pogodbe so tudi pomembne za zanesljivo oskrbo. Le na podlagi dolgoročnih pogodb lahko pride do realizacije kapitalno intenzivnih infrastrukturnih projektov. Treba je upoštevati, da je glede na specifično gostoto energije, transport plina bistveno dražji od transporta tekočih goriv ali električne energije. Zato je delež transportnih stroškov v ceni plina bistveno večji od deleža transportnih stroškov v ceni omenjenih energentov. Ustvariti bo potrebno kar se da stabilen pogodbeni okvir, ki bo dovoljeval dolgoročno financiranje infrastrukturnih projektov zemeljskega plina. Dolgoročne pogodbe so sicer v nasprotju z duhom liberaliziranih trgov, obenem pa eden izmed načinov zagotavljanja zanesljivosti oskrbe. Zato bo na tem področju potrebno najti optimum.

Tekoča goriva

Oskrba s tekočimi gorivi v Republiki Sloveniji poteka na popolnoma komercialni osnovi. Tudi v EU je oskrba z nafto in naftnimi derivati neregulirana. Obstaja pa dogovor o skup-

nem reševanju zanesljivosti oskrbe ter preprečevanju naftnih šokov, ki imajo porazne posledice na gospodarstvo.

Ekonomske študije kažejo, da porast cene sodčka nafte za 10 USD povzroči znižanje gospodarske rasti v industrijsko razvitih državah za 0,5%, v državah v razvoju pa za 0,75%.

Glavna tveganja pri današnjih razmerah oskrbe s tekočimi energenti so ekonomska, čeprav tudi fizičnih prekinitev (podobno kot v 80 letih) ne moremo povsem izključiti.

Tri direktive določajo, da morajo države članice EU oblikovati rezerve nafte in naftnih derivatov za 90-dnevno porabo. Evropska Komisija lahko v izrednih razmerah določi ciljno zmanjšanje porabe v EU, vendar je upravljanje z rezervami izključno v rokah držav članic. Nekatere rezerve nafte in naftnih derivatov v državah članicah so, za razliko od Slovenije, kjer jih upravlja ZORD, v rokah komercialnih družb. Evropska komisija se zaveda pomanjkljivosti takšnih mehanizmov. Za ilustracijo lahko navedemo, da v ZDA vlada razpolaga s strateškimi rezervami nafte, ki bodo v letu 2004 znašale 700 milijonov sodčkov.

Mehanizem skupnih akcij v primeru kriz, ki je vzpostavljen v okviru Pogodbe IEA, CERM mehanizem (Co-ordinated Emergency Response Measures), za EU ni primeren, kajti sproži se le na podlagi popolnega soglasja 26 sodelujočih držav, od katerih jih je kar nekaj izven EU.

6.4 Finančna sredstva in viri za realizacijo energetske politike

6.4.1 Trg energije

Oskrba z energijo je gospodarska dejavnost, ki se udejanja na trgu in bi morala biti izpostavljena tržnim zakonitostim.

Uporabna vrednost energije je za posamezne porabnike zelo različna. Odvisna je od vrste energijske storitve, vrste uporabnika in količine ter je časovno spremenljiva. Za pogon novejših tehnologij je električna energija nenadomestljiva, njena cena predstavlja zelo majhen delež celotnih stroškov, njena uporabna vrednost pa je zelo visoka.

Pri ogrevanju je možnost zamenljivosti različnih zvrsti energije velika, uporabna vrednost pa se ravna po razpoložljivih alternativnih možnostih, ki vključujejo tudi možnost boljše toplotne zaščite zgradb (zamenljivost s kapitalom). Posamezni energenti so vsaj dolgoročno povsem zamenljivi (konkurenca med gorivi).

Za nekatere industrijske procese predelave materialov (sušenje papirja ali lesa, elektrotermija, elektrokemija) predstavlja energija znaten delež celotnih stroškov, hkrati pa je konkurenca med končnimi proizvodi velika, včasih celo globalna, kot na primer pri kovinskih materialih in polizdelkih.

Goriva, ki se uporabljajo v prometu, imajo razmeroma veliko uporabno vrednost, saj je mobilnost visoko vrednotena storitev.

Razmerje med ceno in uporabno vrednostjo energije vpliva na elastičnost porabe. Če se pri spremembi cene spremeni celotni obseg rabe različnih zvrsti energije, govorimo o celotni elastičnosti ali navzkrižni elastičnosti. Različna splošna, pogosto strokovno šibko utemeljena mnenja o cenovni (ne)elastičnosti rabe energije so posledica pomanjkljivega uporabnega znanja na tem področju, zlasti tudi razločevanja med elastičnostjo za posamezne primere uporabe ter med kratkoročno in dolgoročno elastičnostjo.

Uporaba tržnih mehanizmov za doseganje optimalnega razmerja med udeleženci je vse bolj pogosta. Alternativa je plansko urejanje, ki pa je bilo v nekaterih skrajnih izvedbah diskreditirano. Tudi trg lahko uporabimo le kot enega izmed instrumentov za strateško optimizacijo energetike. Uspešni trgi niso stihijski, ampak podrobno nadzorovani. V tem smislu »deregulacija« ni ustrezen pojem, pač pa gre za »re-regulacijo«, ponovno ureditev trgovanja.

V načelu trg z energijo, razen pravnega regulatornega okvirja, naj ne bi potreboval vpletanja države z državnimi ali javnimi subvencijami. Vsak tak poseg bi porušil ravnovesje. Poseganje države na trg energije se zato presoja na podlagi dovoljenih ali nedovoljenih državnih pomoči, tako pri nas kot v Evropski uniji.

Vendar pa je zagotavljanje energije oziroma energetskih storitev dejavnost, ki bistveno in dolgoročno posega v naše okolje, običajno z nepopravljivimi posledicami. Ravno tako je zagotavljanje oskrbe z energijo strateško vprašanje delovanja nacionalne ekonomije, zato so, s stališča nacionalne ekonomije, posegi države v občutljivih obdobjih nujni in upravičeni.

O optimizacijskem delovanju tržnih razmerij lahko govorimo le, če je poskrbljeno za internalizacijo stroškov, ki se v poslovnem procesu ne izkazujejo. Poleg vplivov na okolje in degradacije prostora, če jih v približku lahko izrazimo z denarno protivrednostjo, gre tudi za posredne stroške družbe na drugih področjih (na primer: delo specializiranih agencij in inšpekcij ter specifično povečan obseg dela v zdravstvu, varnosti, šolstvu) in za kompenzacijo strateških slabosti, na primer velike uvozne odvisnosti.

V praksi internalizacija eksternih stroškov ni izvedena zaradi številnih nasprotnih interesov, negotovosti in izvedbenih problemov. Upravičen je tudi pomislek, da se na primer del s trošarino ali ekološko dajatvijo zbranih sredstev ne namenja za preventivo ali sanacijo eksternih vplivov. Možna je tudi nasprotna, spodbujevalna cenovna politika, z manjšo fiskalno internalizacijo (obdavčenjem) ali celo s subvencijami nekaterih oblik energije. V občutljivih razvojnih obdobjih je taka cenovna politika upravičena.

Zaradi velike družbene inercije pa usmeritev ostaja nespremenjena, četudi so se razmere že diametralno spremenile. Internalizacija vseh stroškov zlasti zaostaja na področju električne energije (poseben primer so premogovniki – zapiranje premogovnikov, sanacija površin in socialnokatodovski programi) ter pri proizvodnji nafte (sanacija naftnih vrtin).

V stoletnem obdobju razvoja industrializacije je bilo spodbujanje začetne večje uporabe električne energije brez upoštevanja vseh stroškov proizvodnje morda še razvojno upravičeno, vendar danes naraščajoči okoljski pomisleki in izčrpana možnost količinskega razvoja narekujejo ravno nasprotno strategijo, strategijo polne ali celo nadpovprečne internalizacije stroškov oskrbe z energijo.

6.4.2 Finančni in ekonomski instrumenti izvajanja energetske politike

Cilji ukrepov, ki bi jih izvajali s finančnimi instrumenti cenovne politike energije, naj bi spodbudili razvite evropske države, da se odrečejo sedanji porabi primarne energije in jo znižajo za 20–30%. Te cilje je možno doseči tako, da se spremeni način življenja iz 20. stoletja, ki ga označujeta množična proizvodnja in množična poraba oziroma potrošništvo s skokovito porabo energije in surovin ter naraščajočo količino odpadkov.

Trenutno se finančni in ekonomski posegi na trg energije izvajajo neusklajeno z davčnimi ukrepi za druge družbene in gospodarske dejavnosti, zato bo v prihodnje potreben usklajen sistem davčnih posegov. Glede na članstvo Slovenije v EU bodo ti ukrepi morali biti, vsaj generalno, usklajeni z ukrepi, ki bodo uveljavljeni v celotni skupnosti.

Zelena davčna reforma, ki bi stimulirala vzdržno obnašanje tako proizvajalcev kot porabnikov, je ena od pogosto navajanih rešitev za izzive degradacije okolja zaradi nepravilnih signalov trga. Namen zelene davčne reforme je rešiti opisan problem s prerazporeditvijo davčnih bremen iz davkov na delo na davke na okolje (na uporabo energije ali drugih virov in surovin, okoljsko nevarnih substanc in izdelkov) in z reformo politike subvencioniranja (npr. ukinitvev okolju škodljivih subvencij). Bistvena značilnost zelene davčne reforme je, da uvedba novih okoljskih davkov ne vodi k splošnemu

povečanju davkov, ampak se davčno breme le prerazporedi. Čeprav imamo v Sloveniji razvit sistem okoljskega obdavčenja, bi celovita zelena davčna reforma lahko prispevala k večji energetski učinkovitosti in zmanjšanju stopnje brezposelnosti, to je povečanju BDP.

Financiranje socialne varnosti v Sloveniji teži k povečanju obdavčitve dela za potrebe zagotavljanja socialne varnosti. Okoljski davki lahko postanejo nadomestna davčna osnova za financiranje socialne varnosti, ki ne podraži delovne sile, ampak obremeni razvrednotenje okolja. Na ta način bi bila nenamenska (integralna) uporaba prihodkov od okoljskih davkov trajnostno ustrezna rešitev, obdavčenje po okoljski osnovi pa bi postalo eden od stebrov davčnega sistema. Okoljski problemi razvoja imajo tudi socialno podlago in obratno.

V odsotnosti mednarodno priznanih polnih cen energije je postopna in dolgoročna dražitev energije ekonomsko najboljša garancija energetskega razvoja v smeri zviševanja energijske učinkovitosti, varnosti oskrbe in okoljske integritete. Energetska politika se opredeljuje za dolgoročno dražitev energije tudi zaradi dosežene dokaj visoke nacionalne ekonomske razvitosti, ki omogoča odmik od energijsko in surovinsko intenzivne in celo potratne industrijske proizvodnje, ter zaradi dosežene kakovosti življenja v Sloveniji omogoča miselne in vedenjske spremembe prebivalstva v smer energetskega razvoja s poudarkom na učinkoviti rabi in izkoriščanju OVE.

Glede na odprtost nacionalnih trgov v EU je bil sprejet konsenz o enotnih osnovah obdavčevanja energije v okviru EU. Različna intenzivnost obdavčenja lahko pripelje do neželenih učinkov, in sicer da bodo države, ki ne izvajajo intenzivno trajnostno naravnane politike žele prednosti (sicer kratkoročne) na račun doslednejših držav.

Na sestanku v Barceloni marca 2002 so bile sprejete smernice za nadaljnje odpiranje energetskih trgov v EU, istočasno pa so bile podane zahteve, da se posredno s skupno regulativo o trgih sprejme tudi skupno izhodišče za obdavčevanje energetskih proizvodov. Evropska komisija že pripravlja smernico o obdavčevanju energetskih proizvodov in električne energije. Čeprav so že v osnovnem tekstu izražene številne izjeme za posamezne države in čeprav so predlagane za »energetsko intenzivna podjetja« številne oprostitve in izjeme, predlog smernice kaže osnove skupne davčne politike na področju energije. Z minimalno predpisano stopnjo bi se obdavčila vsa tekoča goriva za energetsko in prometno porabo ter električna energija. Države bi lahko vpeljale oprostitve za električno energijo, proizvedeno iz obnovljivih virov ter v proizvodnji, ki dosega visoke izkoristke in zemeljski plin, če se le-ta šele uvaja v državo oziroma če ne dosega bistvenega deleža v energetskih bilancah (15%) v 2000.

Zaradi naraščajočih problemov s segrevanjem ozračja so mnoge države uvedle tudi CO₂ takso. Republika Slovenija je bila prva med t.i. tranzicijskimi državami, ki je vpeljala tovrstno taksiranje energentov. Taksa temelji na deležu ogljika v energetskem proizvodu.

Pri CO₂ taksi, ki jo bo država za določen segment porabnikov ohranila tudi v prihodnje, je treba upoštevati, da:

- je to samo eden od instrumentov v paketu ukrepov za znižanje izpustov TGP,
- naj bi bila taksa uvedena kot eden od elementov »zelene davčne reforme«,
- bi se stopnja obdavčitve ali takse morala uvajati postopno, da ne bi povzročila inflacijskih učinkov,
- bodo potrebne oprostitve in izjeme, žal ravno na »energetsko intenzivni industriji«, če bi bila le-ta zaradi teh davkov izpostavljena prehudi mednarodni konkurenci.

Del prej omenjenih načel je zajet v osnutku nove smernice o trgovanju z emisijami (dovolilnice za emisije) TGP.

Naslednji finančni instrument so različne oblike dovoljenih državnih pomoči za zaščito okolja. V to skupino spadajo

tudi vsi ukrepi URE ter OVE za proizvodnjo električne energije. Z enotnimi shemami naj bi se zagotavljala pomoč okolju, istočasno pa naj se ne bi kršila pravila odprtega, in po vstopu v EU, tudi skupnega trga. Osnovna principa, ki ju bomo pri izpeljavi teh pomoči morali upoštevati, sta:

– internalizacija stroškov, kar pomeni, da morajo biti stroški za zaščito okolja ali trajnostnega ravnanja z energijo v celoti vključeni med proizvodne stroške

– princip oziroma načelo »onesnaževalec plača«, kar pomeni, da mora tisti, ki onesnažuje ali ne varčuje, poskrbeti za sanacijo okolja.

Poleg zgornjih dveh principov je treba upoštevati tudi načelo »dovoljenih« državnih pomoči, in sicer da so pomoči omejene, kratkotrajne oziromačasne in da morajo pomagati dosegati širše cilje na področju okolja, razvoja regije oziroma da so namenjene izravnavanju nesorazmerij iz preteklosti.

Zaradi navedenih razlogov je treba izvajanje ukrepov URE in uporabe OVE podpirati. V svetu so znani različni mehanizmi za spodbujanje URE in OVE. Za utemeljitev izbranih mehanizmov v slovenski energetski politiki, jih na kratko predstavljamo:

Prostovoljni pristop

temelji na prostovoljnem plačilu višje cene za »zeleno« električno oziroma drugo energijo. Izvajanje tega programa zahteva zelo veliko verodostojnost ponudnikov ter zelo velike promocijske napore. Obstaja bojazen, da bi zagnanost čez čas ali v slabših gospodarskih obdobjih popustila.

Investicijske subvencije, davčne olajšave in oprostitve taks

Davčne olajšave pri investiranju v ukrepe URE so primerna oblika spodbujanja. Olajšave pri investiranju ali celo subvencije za investicije za OVE pa lahko povzročijo, da prejemnik pomoči nima interesa za optimalno obratovanje ali delovanje naprave.

Program zahteva nadzor in se obravnava kot državna pomoč. Sprejemljiv je za nekatere oblike URE in za zagon pilotskih energetskih tehnologij.

Določene fiksne odkupne cene ali premije za odkup električne energije iz elektrarn na OVE in soproizvodnje

To je verjetno najučinkovitejši način za zagon investiranja v elektrarne na OVE in v soproizvodnjo, ki zagotavlja optimalno obratovanje. Stroški izvajanja sheme spodbujanja so zelo nizki. Je primerna oblika za spodbujanje investicij pri malih podjetjih in pri lokalnih skupnostih. Pomanjkljivost te sheme je, da med proizvajalci tovrstne električne energije ne uvaja tržne tekme.

Zeleni certifikat

Prednost te sheme je uvajanje tržnih principov med proizvajalci električne energije, tako da se ta mehanizem lahko umesti v liberaliziran trg z električno energijo. Slabosti te sheme so visoki stroški vzpostavitve in delovanja trga zelenih certifikatov ter investicijska negotovost pri investicijskih vlaganjih v elektrarno.

Javni razpisi

Direktiva o odprtju trga z električno energijo omogoča tudi tak način spodbujanja novih investicij, če avtorizacija ne da pričakovanih učinkov in verjetno ga bo treba uporabljati.

Izbrani finančni in ekonomski instrumenti v Republiki Sloveniji

V Republiki Sloveniji bi bilo primerno še naprej uporabljati naslednje oblike spodbujanja URE in OVE:

Investicijske subvencije ter oprostitve taks

Ta oblika je že in bo tudi v bodoče uporabljena pri ukrepih URE (gospodinjstva, industrija, investicije v okoljevarstvene naprave itn). Spodbujanje se obravnava kot državna pomoč in sheme bodo prijavljene Komisiji za državne pomoči. Vir sredstev za izvajanje teh oblik bo državni proračun.

Sistem fiksnih odkupnih cen ali premij za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev električne energije

Ta oblika spodbujanja je na široko uveljavljena v članicah EU. Iz Smernic Unije o državnih pomočeh za varovanje okolja (O.J. 2001/C 37/03) bi bilo možno zaključiti, da gre za obliko državnih pomoči, vendar je Evropsko sodišče v zadevi Preussen Elektra A.G. proti Schleswig A.G. leta 2001 razsodilo, da ne gre za državno pomoč.

Financiranje spodbud poteka na osnovi zagotovljene cene električne energije. Razlika med aktualno tržno ceno in plačano ceno proizvajalcem se pokriva iz dodatka k omrežninini, ki bremeni vse porabnike električne energije v Republiki Sloveniji. Shema je za državni proračun nevtralna.

Prostovoljni pristop

Ob omenjenih načinih spodbujanja je porabnikom energije potrebno zagotoviti tudi možnost, da se sami odločijo za nakup energije iz obnovljivih virov energije.

6.4.3 Potrebna finančna sredstva za izvajanje programov URE in OVE

Kot osnova za oceno potrebnih finančnih sredstev so bili uporabljeni podatki o ukrepih za povečanje učinkovitosti rabe energije in povečanju deleža obnovljivih virov v energetski bilanci Republike Slovenije, ki izhajajo iz strateških študij razvoja energetike ter podatki o planiranih instrumentih energetske in okoljske politike na področju URE in OVE. Pri oceni potrebnih sredstev je bil uporabljen sektorski pristop, pri čemer je glavnina finančnih sredstev namenjena učinkoviti rabi energije v gospodinjstvih, za večjo energetsko izrabo lesne biomase.

Tabela 13 prikazuje predvidena povprečna letna sredstva, potrebna za obdobje od leta 2004 do 2010 za URE in proizvodnjo toplote iz OVE. Del teh sredstev bo iz državnega proračuna, del iz strukturnih skladov EU, del pa iz drugih mednarodnih organizacij (Svetovna banka). Pričakuje se, da bo zaradi višjega nivoja ozaveščenosti porabnikov energije in dobrih zgledov ob določeni stopnji finančne pomoči prišlo tudi do večjega vključevanja zasebnega kapitala, s čimer bo dosežena optimalna uporaba proračunskih sredstev.

Tabela 13: Ocena finančnih sredstev potrebnih za izvajanje programov URE in proizvodnjo toplote iz OVE – povprečna letna sredstva za obdobje 2004 – 2010 (v 1000 SIT)

Subvencije za URE skupaj, od tega:	8.100.000
Gospodinjstva	5.100.000
Storitveni in javni sektor	1.500.000
Mala in srednja podjetja	1.500.000
Subvencije za OVE skupaj, od tega:	3.900.000
Lesna biomasa	1.750.000
Bioplin	500.000
Sončna energija	600.000
Toplotne črpalke	50.000
Geotermalna energija	1.000.000
Demonstracijski projekti	150.000
Informativni programi URE&OVE	100.000
Svetovalni programi	300.000
Priprava in evalvacija programov	240.000
Mednarodni projekti	60.000
Razvojni projekti	60.000
Priprava in izvajanje predpisov	40.000
Skupno programi	12.950.000
Stroški izvajanja programov	1.050.000
Skupni letni stroški programov	14.000.000

Finančna sredstva za izvedbo programov na letnem nivoju znašajo 14,0 milijard tolarjev. Skupni stroški programov v obdobju 2004 do 2010 znašajo 98,0 milijard tolarjev.

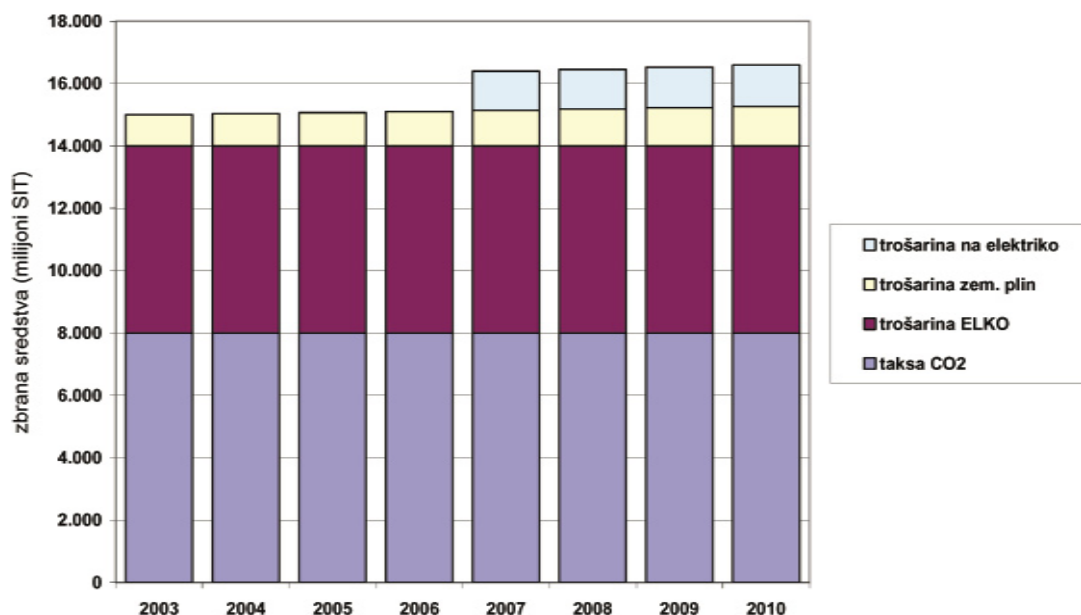
Finančna sredstva, navedena pod subvencijami za URE in OVE, bi se v odvisnosti od finančnega instrumenta dodeljevala kot neposredne subvencije v obliki ugodnih kreditov s subvencioniranjem investicij v URE do 30% in s subvencioniranjem obrestne mere oziroma kot olajšave pri plačevanju CO₂ takse.

Za uresničitev ambicioznih ciljev energetske politike bo treba v obdobju 2004-2010 za spodbujevalne programe za URE in OVE zagotoviti znatna finančna sredstva (Tabela 13).

S subvencioniranjem investicij za URE do 30% in za OVE do 40% bomo spodbudili občane, gospodarske družbe in javne ustanove, da bodo zagotovili glavnino potrebnih investicijskih sredstev.

V naslednjem obdobju bo treba pripraviti ustrezne finančne mehanizme za financiranje ukrepov spodbujanja URE ter za realizacijo ciljev Kjotskega protokola. Finančni mehanizmi bi morali biti v skladu s politiko EU o obdavčevanju energije in pravili o državnih pomočeh.

Potrebna sredstva za izvajanje programov URE in OVE predstavljajo manjši del vseh sredstev, zbranih iz energetskih davčnih obremenitev in taks.

Slika 28: Sredstva zbrana od davkov in taks na energijo do leta 2010

6.4.4 Potrebna finančna sredstva za spodbujanje električne energije iz OVE in soproizvodnje

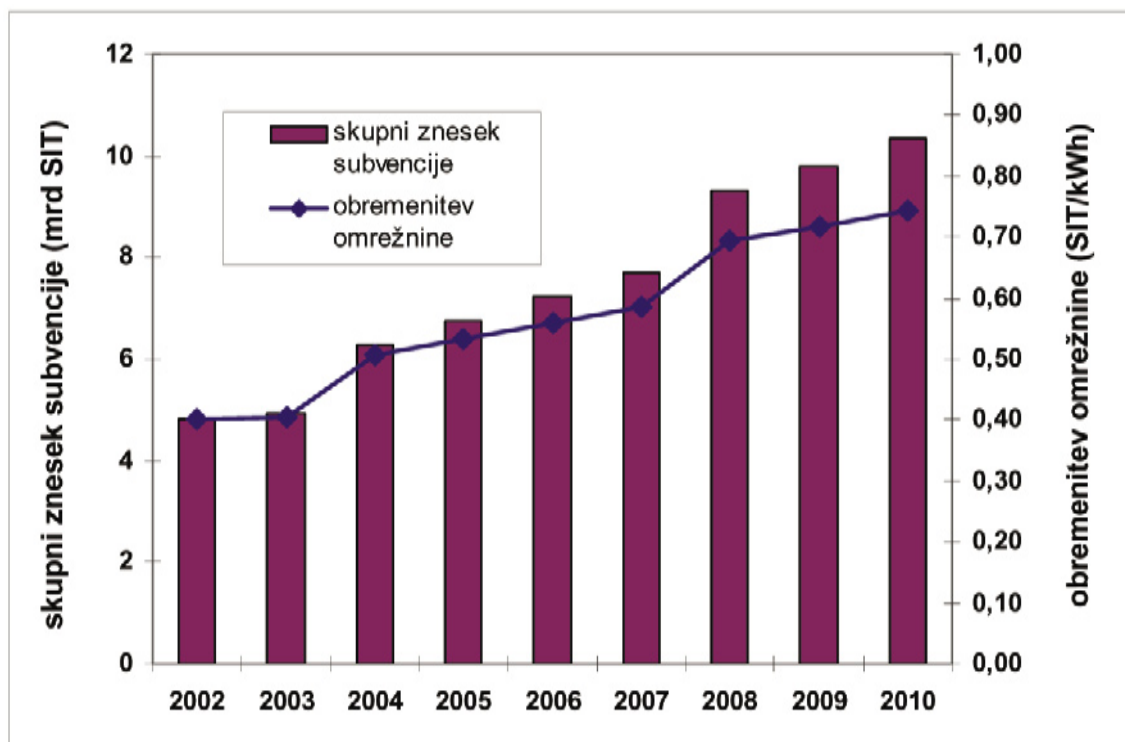
Za doseganje postavljenih ciljev deleža električne energije iz OVE in iz soproizvodnje je treba zagotoviti sredstva za subvencioniranje električne energije. Subvencionirala se bo samo soproizvodnja električne energije iz lesne biomase, ki ni primerna za industrijsko predelavo (v skladu s definicijo v poglavju 6.1.7.). Kot subvencijo opredeljujemo samo del odkupne cene električne energije od kvalificiranih proizvajalcev, ki predstavlja razliko med odkupno ceno in ceno, po kateri upravljalci omrežij električno energijo prodajo. Kot predvideno tržno ceno v letu 2002 oziroma 2003 vzamemo ceno 8 SIT/kWh, kar se v daljšem obdobju ujema s ceno na trgu električne energije. Predvidena tržna cena leta 2010 bo 8,78 SIT/kWh, to je cena, ki jo v različnih študijah ocenjujejo kot tako imenovano dolgoročno tržno ceno električne energije.

Pokritje razlike med povprečno ceno na trgu električne energije in administrativno določeno ceno bodo nosili vsi potrošniki v okviru stroškov za uporabo omrežja za vsako porabljeno kWh. Ta shema spodbujanja je proračunsko nevtralna. Skupni znesek za subvencioniranje kvalificiranih

proizvajalcev v letu 2002 je znašal 4,2 milijarde tolarjev, kar je obremenilo ceno za uporabo omrežij za 0,38 SIT/kWh za vso energijo, transportirano preko javnega elektroenergetskega omrežja.

Navedeni znesek se bo zaradi večjih količin proizvedene električne energije do leta 2010 povečal na 10,4 milijard tolarjev, kar bo obremenilo ceno za uporabo omrežij z 0,74 SIT/kWh, od tega 0,29 SIT/kWh za električno energijo iz elektrarn na OVE in 0,45 SIT/kWh za električno energijo iz soproizvodnje. Predvideno je, da bodo stroški v vmesnih letih naraščali linearno. To so zneski, ki so potrebni v primeru povprečne vodnatosti pri proizvodnji velikih hidroelektrarn, ki se bo glede na izračune pojavila s 50-odstotno verjetnostjo (Slika 29).

V primeru manjše vodnatosti in s tem manjše proizvodnje električne energije iz velikih hidroelektrarn se navedeni zneski bistveno povečajo, če želimo izpolniti postavljen cilj deleža električne energije iz OVE. V tem primeru bi morala v letu 2010 skupna sredstva za subvencijo znašati 13,5 milijard tolarjev, kar bi vsako kilovatno uro obremenilo z 0,97 tolarjev.

Slika 29: Subvencije in obremenitve omrežnine za kvalificirane proizvajalce električne energije do leta 2010

6.4.5 Potrebna finančna sredstva za realizacijo projektov za oskrbo z električno energijo in zemeljskim plinom

Oskrba z energijo zajema, poleg elektrike in zemeljskega plina, tudi oskrbo s tekočimi gorivi, trdimi gorivi ter oskrbo s toploto. Kljub izrednemu pomenu, ki ga imajo tekoča goriva v nacionalni energetski bilanci, je oskrba z njimi že desetletja komercialna dejavnost. Država je vključena v oskrbo predvsem z zagotavljanjem ustreznih državnih rezerv (financiranje teh rezerv se izvaja z dodatkom k ceni tekočih goriv), z davčno politiko in s sistemom trošarin, načrti oskrbe v kriznih razmerah ter z različnimi shemami spodbud za varčevanje.

Oskrba države z električno energijo in zemeljskim plinom temelji na energetskih omrežjih. Temeljno načelo evropske energetske politike je nediskriminatoren in reguliran dostop do omrežja. Odstopi od tega načela so možni le v izjemnih primerih. Za uporabo omrežja je potrebno plačati »ex ante« (v naprej) določeno omrežnino oziroma tarifo za uporabo omrežja. Strukturo in višino teh tarif odobrava (trenutno za električno energijo, v bodoče tudi za zemeljski plin) Agencija za energijo. Tarifa mora pokriti upravičene stroške delovanja teh omrežij in povračilo sredstev vloženih v širitev omrežij. Poleg teh stroškov je potrebno pokriti tudi t.i. »sistemске storitve« upravljavcev omrežja; to so stroški za tisti del energije, ki jo upravljalec omrežja potrebuje za delovanje omrežja oziroma sistema.

Proizvodnja električne energije in trgovanje z njo ter nakup in prodaja zemeljskega plina sta komercialni dejavnosti, ki ju izvajajo samostojne pravne in (teoretično) fizične osebe. Kakršnokoli vpletanje države (tudi kot lastnika) v poslovanje, ki izhaja iz okvira normalnih poslovnih odločitev ali državna direktna ali posredna finančna podpora tem podjetjem (dokapitalizacija, subvencije, davčne oprostitve, državna poroštva in podobno) je lahko obravnavano kot nedovoljena oblika

državnih pomoči. To je pomembno dejstvo, ki ga je potrebno upoštevati pri odločanju o preskrbi z energijo v državi.

Vsa potrebna finančna sredstva za realizacijo investicijskih projektov za proizvodnjo električne energije bodo morala zagotoviti podjetja sama, bodisi iz lastnih skladov, bodisi s komercialnimi posojili, eventualno tudi z obveznicami ali/in s sovlaganjem domačih in tujih investitorjev.

Liberalizacija trga z električno energijo, posebno proizvodnje, je pripeljala do precejšnje investicijske negotovosti. Poleg nizkih cen na pragu elektrarn, ki so veljale v preteklih letih, je prisotna tudi velika negotovost glede možnosti prodaje električne energije in povrnitve vloženih sredstev.

V številnih državah EU smo soočeni s pomanjkanjem naložb v proizvodnjo električne energije (delno tudi v prenosno omrežje, posebno med državami). Zadnja direktiva o električni energiji (2003/54) se tega zaveda in dopušča, v izjemnih primerih (gre za nezaželen poseg v delovanje trga), razpis za zagotovitev novih proizvodnih zmogljivosti. Običajno je sestavni del razpisa tudi predvidena subvencija, ki bo v določenem obdobju zagotovljena izbranim ponudnikom, ki bodo zgradili nove elektrarne. Odobrena subvencija bo kot dodatek k tarifi za uporabo omrežja, bremenila vse porabnike električne energije.

V primeru, da prostovoljne investicijske odločitve ne bodo zagotovile potrebnih objektov za proizvodnjo, bo morala država organizirati prej omenjeni razpis za nove zmogljivosti. Razpis bo moral biti usklajen z Evropsko komisijo in tako pripravljen, da bo zagotovljeno uresničevanje tudi drugih ciljev (varovanje okolja, varčevanje, povečanje deleža OVE in soproizvodnje) ter bo spodbujena konkurenca na trgu in preprečeno izkoriščanje eventualnih monopolnih prednosti.

Za realizacijo širšega programa izgradnje elektroenergetskih objektov za proizvodnjo električne energije so potrebna naslednja, zelo okvirna, finančna sredstva:

	objekti zgrajeni do leta 2010	objekti zgrajeni do leta 2020
Elektrarne	166 mlrd SIT	394 mlrd SIT

Prikazane številke so zgolj grobe ocene in zajemajo le tiste objekte, kjer se kot potencialni investitorji pojavljajo obstoječa energetska podjetja.

Za realizacijo razvojnih načrtov podjetij, ki izvajajo prenos in distribucijo električne energije v obdobju 2003 – 2012 so ocenjena naslednja investicijska vlaganja v prenosno in distribucijsko omrežje:

objekti prenosnega omrežja	90 mlrd SIT
objekti distribucijskega omrežja	199 mlrd SIT
Skupaj	289 mlrd SIT

Naložbe v zgornje objekte se bodo povrnila skozi »omrežnino« oziroma skozi ceno za uporabo omrežja.

Za realizacijo 10 letnih naložb pri prenosnem omrežju izvajalca javne službe prenosa zemeljskega plina bodo potrebna naslednja finančna sredstva:

plinovodi in kompresorske postaje (velika verjetnost) do leta 2012	39 mlrd SIT
plinovodi (manjša verjetnost) do leta 2012	11 mlrd SIT
Skupaj	50 mlrd SIT

Program naložb v plinovodno omrežje je indikativen in bo potrjen s sprejemom razvojnih načrtov. Del investicijskih stroškov bo bremenil tranzit zemeljskega plina, razlika pa bo bremenila porabnike zemeljskega plina v Sloveniji.

6.5 Vpliv razvoja rabe in oskrbe z energijo na okolje in prostor

6.5.1 Energetika in okolje

Raba in pretvarjanje energije povzroča na več segmentih velike pritiskne okolje. Ključni izzivi tu in zdaj so predvsem zaradi:

- vpliva energetskih dejavnosti na podnebne spremembe in rabo naravnih virov,
- specifičnih pritiskov na naravo in biološko raznovrstnost, predvsem preko zakisljevanja okolja in v povezavi s posegi v prostor,
- vplivov na zdravje ljudi kot posledica kakovosti zraka v urbanem okolju in
- energetskih odpadkov, predvsem jedrskih ter sanacije starih bremen.

Za posamezne dejavnosti v sektorju je pomembno tudi obremenjevanje voda (mehansko in kemično onesnaženje, temperaturno obremenjevanje, eutrofikacije, zamuljevanja, spremembe vodnih režimov), degradacija površin, emisije strupenih snovi in težkih kovin ter zagotavljanje jedrske varnosti.

Energetske dejavnosti pa niso izključno vir pritiskov na okolje, temveč lahko tudi blažijo obremenitve okolja iz drugih dejavnosti, kot npr. pri energetskem izkoriščanju biogenega metana.

Okoljski cilji se oblikujejo po posameznih okoljskih temah in so pretežno jasno izraženi in tudi ovrednoteni v obveznih in neobveznih standardih ter predpisih (zadevajo onesnaževalca) in v mednarodnih dogovorih (za Slovenijo kot celoto). Uveljavljajo se tudi lokalni predpisi ter cilji lokalnih skupnosti, predvsem pri vprašanjih kakovosti zraka. Večina okoljskih ciljev se dokaj hitro spreminja in zaostreje bodisi zaradi novih znanj ter posledično dostopnostjo čistejših tehnologij, bodisi zaradi novih spoznanj o škodljivih vplivih ali zaradi prilagajanja lokalnim pogojem (npr. podnebnim ali

pa ranljivosti okolja) ali pa celo kot posledica politične sprejemljivosti. Opaziti je tudi postopnost zastavljanja ciljev v mednarodnih dogovorih, kot npr. vidimo pri razvoju žveplovih protokolov. Nekatera okoljska vprašanja se izmikajo kvantifikaciji. Razlogov za to je več, poleg neraziskanih škodljivih vplivov so težave tudi z objektivnimi merili pri vrednotenju dolgoročnih učinkov in/ali tveganj. Tovrstna vprašanja zahtevajo poleg strokovnih presoj posameznih strok tudi širše družbeno vrednotenje ter pri tem med drugimi postopki tudi ustrezno udeležbo javnosti pri odločanju.

Za Slovenijo so prednostni cilji varstva okolja opredeljeni v Nacionalnem programu varstva okolja. Ti so:

- uspešno dokončanje zastavljenih programov varstva zraka, in njihova dopolnitev s programi zmanjševanja imisij-skih koncentracij troposferskega ozona in drugih škodljivih snovi ter emisij TGP,
- izboljšanje stanja vodnega okolja,
- uveljavitev sodobnih oblik ravnanja z odpadki,
- ohranjanje in varstvo biotske raznovrstnosti in genskih virov.

Prav tako je treba poudariti, da je prednostni cilj tudi krepitev institucij varstva okolja na vseh ravneh, kar je osnovni pogoj za doseg ciljev tega nacionalnega programa. Program določa operativne naloge do leta 2003.

Trije od teh ciljev se ponovijo tudi med štirimi prednostnimi cilji 6. akcijskega okoljskega programa EU, ki so:

- podnebne spremembe,
- zaščita narave in biološke pestrosti,
- okolje in zdravje ter
- trajnostna raba virov in ravnanje z odpadki.

EU uvršča omejevanje podnebnih sprememb in povečano rabo čistih tehnologij tudi med cilje trajnostnega razvoja v okviru svoje Strategije trajnostnega razvoja (vrh v Goeteborgu junija 2001). Cilji varstva okolja, ki zadevajo energetiko, pa so uvrščeni tudi v socialno-ekonomsko politiko EU, npr. preko sistema spremljanja strukturnih sprememb.

Slovenska energetska politika v EZ opredeljuje med cilji energetske politike »ekološko sprejemljivost pri pridobivanju, proizvodnji, transportu in porabi vseh vrst energije«. EZ tudi eksplicitno usmerja energetske politiko v zmanjševanje učinkov tople grede in emisij dušikovih oksidov.

Zelena knjiga, ključni dokument EU na področju energetske politike, od okoljskih vprašanj eksplicitno obravnava Kjotski protokol in ga poleg liberalizacije energetskih trgov obravnava kot največji izziv za sektor pri zagotavljanju zanesljive oskrbe.

Za energetiko so med navedenimi cilji varstva okolja predvsem pomembne podnebne spremembe in dokončanje zastavljenih programov varstva zraka, poleg tega pa tudi raba virov. Treba pa je upoštevati tudi visoko prioriteto, ki jo ima v obeh programih (slovenskem in evropskem) ohranjanje in varstvo biotske raznovrstnosti, saj se Republika Slovenija v Evropi uvršča med države z visoko biološko raznovrstnostjo.

Emisije ogljikovega dioksida

Vlada RS je v juliju 2003 sprejela Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, ki izhaja iz Nacionalnega programa varstva okolja iz leta 1999 in obveznosti iz ratificiranega Kjotskega protokola iz leta 2002.

Slovenija je oktobra 1998 podpisala in julija 2002 tudi ratificirala Kjotski protokol, s katerim je prevzela, enako kot Evropska unija in večina držav, ki vanjo vstopajo, obveznost 8 odstotnega zmanjšanja emisij TGP v prvem ciljnem obdobju 2008 – 2012 glede na izhodiščno leto 1986. Leta 1986 so bile emisije TGP v Sloveniji 20 milijonov ton ekvivalenta CO₂, 8-odstotno zmanjšanje pa pomeni, da Slovenija v obdobju 2008 – 2012 v povprečju ne bo smela preseči 18,4 milijonov ton emisij ekvivalenta CO₂ na leto. V letu 1999 so bile emisije TGP malo nižje kot v letu 1986 (19,4 mio t), projekcije pa kažejo težnjo naraščanja, če ne bodo uporabljeni ukrepi za njihovo zmanjšanje.

Obveznost zmanjševanja emisij po Kjotskem protokolu velja za šest (skupin) plinov: ogljikov dioksid (CO_2), metan (CH_4), didušikov oksid (N_2O), fluorirane ogljikovodike (HFC-je), perfluorirane ogljikovodike (PFC-je) in žveplov heksafluorid (SF_6). Emisije CO_2 predstavljajo okvirno štiri petine skupnih agregiranih emisij toplogrednih plinov v Sloveniji. Več kot 90% delež pri emisijah CO_2 pa je posledica energetske porabe fosilnih goriv, ostali delež pa prispevajo industrijski procesi in raba topil.

Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov je medresorsko usklajen dokument, ki opredeljuje ključne instrumente za doseganje kjotskih ciljev, obveznosti posameznih sektorjev pri uvajanju teh instrumentov ter prilagajanje instrumentov za doseganje zahtevanih ciljev. Večina zakonskih in podzakonskih aktov, ki so predvideni kot instrumenti za izvajanje Kjotskega protokola v Sloveniji, predstavlja prilagoditev pravnemu redu EU v procesu pristopanja Slovenije v članstvo.

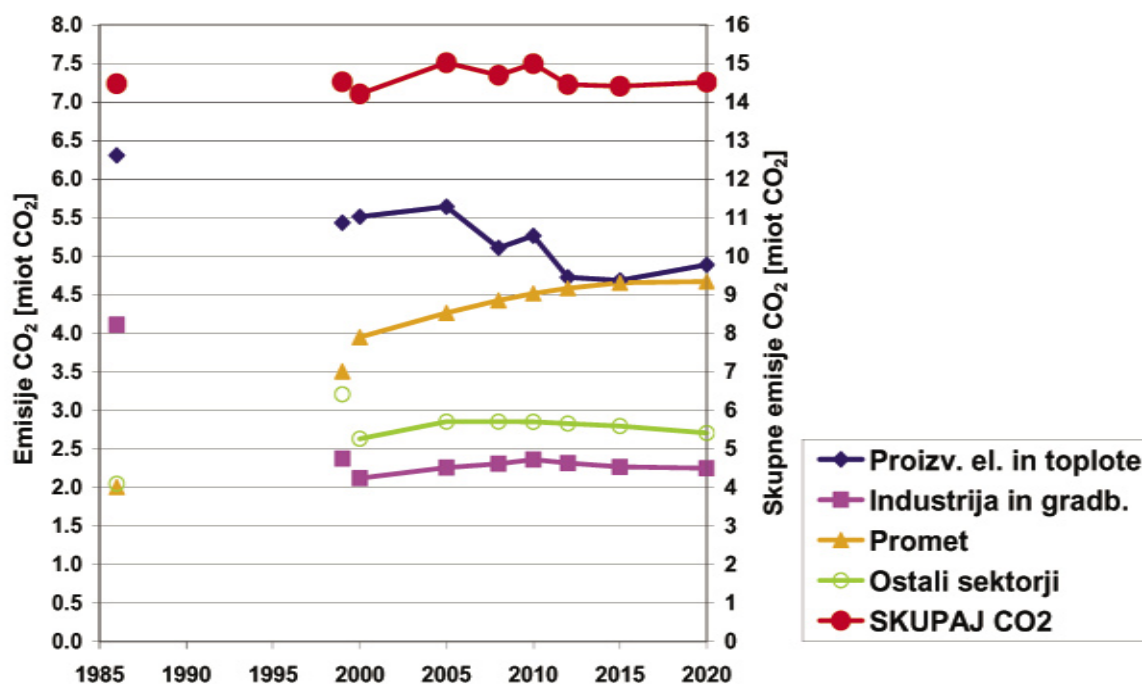
NEP je nastajal vzporedno z Operativnim programom zmanjševanja emisij TGP, zato je po izbrani strategiji rabe in oskrbe z energijo ter posledično v projekcijah emisij CO_2 in predvidenih mehanizmih za doseganje zastavljenih ciljev z njim tudi usklajen.

Bilanca emisij ogljikovega dioksida

Emisije ogljikovega dioksida (CO_2) iz energetske rabe fosilnih goriv v Sloveniji so se po letu 1997 zmanjševale in

so bile v letu 1999 po IPCC evidenci 14,5 miot CO_2 , kar je skoraj enako emisijam v izhodiščnem letu 1986, ki si ga je Republika Slovenija izbrala v Kjotskem protokolu. Pričakovani trend rasti emisij (povprečno 0,5% na leto do leta 2010, kot prikazuje Slika 30) je predvsem zaradi zamenjave strukture goriv (povečan delež zemeljskega plina in OVE) za 0,5-odstotne točke letno nižji od trenda rasti rabe primarne energije. Po letu 2010 je opazen trend zmanjševanja emisij, tako da so emisije CO_2 v letu 2015 skoraj enake emisijam v letu 2000. Za izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Kjotskega protokola so pomembne povprečne emisije v letih od 2008 do 2012, ki skupaj znašajo 14,7 miot CO_2 , kar je za 2% več od emisij v izhodiščnem letu 1986 ali za 1,4 miot CO_2 več od zahtevanega 8-odstotnega zmanjšanja (Tabela 14).

Emisije od leta 2000 naraščajo v vseh sektorjih, razen v energetiki (transformacije), ki se zmanjšujejo do leta 2015 v povprečju za 1,1% letno. Najhitreje naraščajo emisije v prometu, in sicer 1,1% letno in v široki potrošnji 0,4% letno, kjer k rasti največ prispeva storitveni sektor (0,7-odstotna letna rast). Emisije v gospodinjstvih pa so v letu 2015 na nivoju iz leta 2000. Povečujejo se tudi emisije v predelovalni industriji in gradbeništvu (0,4% letno), dobra tretjina povečanja pa je posledica večje proizvodnje električne energije v postrojih soproizvodnje (Tabela 15).

Slika 30: Emisije CO_2 : skupne in po sektorjih

Tabela 14: Emisije CO₂ pri zgorevanju fosilnih goriv (energetika)

[m ³ CO ₂]	Evidence IPCC		Projekcije (modelski izračun)						
	1986	1999	2000	2005	2008	2010	2012	2015	2020
Proizv. el. in toplote	6,31	5,43	5,51	5,64	5,11	5,26	4,72	4,69	4,89
Industrija in gradb.	4,11	2,37	2,12	2,26	2,31	2,36	2,32	2,27	2,25
Promet	2,00	3,51	3,95	4,26	4,43	4,51	4,58	4,66	4,67
Drugi sektorji	2,05	3,21	2,63	2,85	2,85	2,85	2,83	2,80	2,71
SKUPAJ CO₂	14,47	14,52	14,21	15,02	14,69	14,99	14,45	14,41	14,51
Emisije CO ₂ v baznem letu 1986	14,5								
Ciljne emisije Kjoto (-8%)	13,34								

Opomba: Emisije v sektorju prometa v modelskem izračunu vključujejo tudi del goriva iz kmetijstva in gozdarstva in so zato nekoliko višje od podatkov iz evidenc IPCC.

Tabela 15: Indeksi, trendi in emisije CO₂ pri zgorevanju fosilnih goriv

[m ³ CO ₂]	Ciljno obdobje Kjotskega protokola povprečje 2008-2012						
	Kjoto	Kjoto/86	Kjoto/99	2015/2000		2010/2000	
	kt	Indeks	Indeks	Indeks	%/a	Indeks	%/a
Proizv. el. in toplote	5,06	80	93	85	-1,1%	96	-0,5%
Industrija in gradb.	2,33	57	98	107	0,4%	111	1,1%
Promet	4,51	225	129	118	1,1%	114	1,4%
Drugi sektorji	2,84	139	89	106	0,4%	108	0,8%
SKUPAJ CO₂	14,74	102	102	101	0,1%	106	0,5%

V sektorski strukturi emisij CO₂ se je glede na leto 1986 najbolj zmanjšal delež predelovalne industrije in gradbeništva (z 28% na 15% l. 2000), pričakovani prihodnji delež pa se giblje približno okoli 16%. Delež emisij iz proizvodnje električne energije in toplote se je s 44% znižal na 39% v letu 2000, v projekcijah pa se do leta 2010 zniža na približno 35%, od leta 2012 naprej pa na približno 33%. Največjo rast v strukturi dosega promet, ki se iz izhodiščnih 14% povečuje na približno 30%, pričakovani prihodnji delež široke potrošnje pa je približno 20-odstoten (14% leta 1986).

Osem odstotno skupno znižanje emisij TGP za doseganje kjotskih ciljev bo treba predvsem zaradi visokega 130-odstotnega povečanja emisij CO₂ v prometu od leta 1999 glede na kjotsko obdobje 2008-2012 oziroma kar 225-odstotno povečanje glede na izhodiščno leto 1986, zagotoviti z dodatnimi ukrepi in zmanjšanjem emisij drugih TGP tako v sektorjih rabe energije kot tudi v drugih sektorjih (Tabela 15). Sektor proizvodnje električne energije in toplote je vsekakor na zgornji meji predvidenega znižanja za 20% glede na izhodiščno leto 1986 oziroma 7% glede na leto 1999.

Preprečevanje zakisljevanja in evtrofikacije ozračja

Odpadni plini iz velikih kurilnih naprav so onesnaženi s snovmi v trdnem, tekočem ali plinastem stanju, pri čemer prevladujejo emisije žveplovih oksidov (SO₂), dušikovih oksidov (NOx), ogljikovega monoksida (CO) in prahu. Kurilne naprave delimo na:

– obstoječe stare velike kurilne naprave, ki so začele obratovati pred 1. julijem 1987,

– obstoječe velike kurilne naprave, za katere je bilo pridobljeno dovoljenje za gradnjo pred 27. novembrom 2002 in so začele poskusno obratovati najkasneje eno leto po tem datumu,

– nove velike kurilne naprave.

Države članice EU so si na nacionalnem nivoju postavile konkretne cilje pri zmanjševanju emisij, ki so opredeljeni v Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2001/81/EC o nacionalnih zgornjih mejah emisij v zrak. Poleg tega so za področje velikih kurilnih naprav sprejele specifične programe zmanjševanja emisij, ki se nanašajo zgolj na ta sektor. V Sloveniji velike kurilne naprave nimajo s predpisi omejenih oziroma določenih emisijskih kvot. Upoštevati pa je treba, da se je Republika Slovenija v okviru Goeteborškega Protokola o zmanjševanju zakisljevanja, evtrofikacije in prizemnega ozona zavezala, da v letu 2010 na državnem nivoju skupne letne emisije SO₂ ne bodo presegle 27 kt in emisije NOx 45 kt (upoštevaje vse vire).

Ocena skupnih letnih emisij žveplovega dioksida in dušikovih oksidov v zrak iz termoelektrarn in toplarn, ki se bodo vključile v nacionalni program zmanjševanja emisij, je za leta 1995, 2002, 2008, 2010 in 2015 podana v spodnji tabeli (Tabela 16), vključno s predvidenim scenarijem NEP in doprinosom emisij, ki ga bodo prispevale plinske turbine ter velike kurilne naprave, ki bodo v letih od 2008 do 2015 obratovala največ 20.000 ur.

Tabela 16: Skupne letne emisije žveplovega dioksida in dušikovih oksidov v zrak

Leto		1995		2002		2008		2010		2015	
		SO ₂	NOx	SO ₂	NOx	SO ₂	NOx	SO ₂	NOx	SO ₂	NOx
Državna kvota (t)								27.000	45.000		
1	Program zmanjševanja emisij (t)	86.122	13.399	53.032	16.106	16.397	10.421	16.397	10.421	16.397	10.421
2	scenarij NEP (t)	86.122	13.399	53.032	16.106	13.353	9.598	13.290	9.896	8.573	6.626
3	Plinske turbine (t)	12	35	14	50	138	388	139	378	245	1.001
4	20.000 ur (t)	0	0	0	0	591	377	591	377	591	377
Skupaj 1, 3 in 4		86.134	13.434	53.046	16.156	17.126	11.186	17.127	11.176	17.233	11.799
Skupaj 2, 3 in 4		86.134	13.434	53.046	16.156	14.082	10.363	14.020	10.651	9.409	8.004

Pri oceni skupnih letnih emisij velikih kurilnih naprav termoelektrarn in toplarn, ki so vključene v nacionalni program zmanjševanja emisij (Tabela 16, 1 Program zmanjševanja emisij), je upoštevana povprečna poraba goriva iz obdobja 1996-2000. Opozoriti velja, da so emisije SO₂ in NOx ocenjene le za primer normalnega obratovanja. Dejanske letne emisije bodo zaradi starih kurilnih naprav, ki bodo koristile možnost obratovanja v skupnem času 20.000 ur med letoma 2008 in 2015 (Tabela 16, 4. 20.000 ur) ter obstoječih in novih plinskih turbin (Tabela 16, 3. Plinske turbine) nekoliko večje (Tabela 16, Skupaj 1, 3 in 4).

Ob predpostavki, da bodo elektrarne obratovalle po izbranim scenariju porabe goriv s koncentracijami, upoštevanimi v izračunih nacionalnega programa zmanjševanja emisij, bodo emisije tega sektorja precej manjše. V letu 2010 bodo emisije SO₂ 14.020 ton in v letu 2015 le še 9.409 ton. Nekoliko manjša bo razlika v primeru NOx. V letu 2010 bodo znašale emisije tega onesnaževala 10.651 ton ter v letu 2015 8.004 ton, in to vključno s prispevkom emisij plinskih turbin in velikih kurilnih naprav, ki bodo v letih od 2008 do 2015 obratovalle največ 20.000. Uradni Elektroenergetika bo tako v letu 2010 predvidoma izkoristila 52% državne kvote SO₂ in 24% po Goeteborskem protokolu dovoljene skupne emisije NOx. Dodatno zmanjšanje emisij v letu 2015 bo predvsem posledica postavitve novih plinskih turbin, povečanja porabe zemeljskega plina kot primarnega energenta in postopnega zmanjševanje porabe trdnih goriv.

Eden od ciljev nacionalnega programa emisij je tudi zmanjšanje emitiranih količin prahu. Ob upoštevanju dejstva, da večina velikih kurilnih naprav že dosega mejne vrednosti emisij prahu, v tem segmentu onesnaževanja zraka ni pričakovati večjih izboljšav. Zmanjšanja emisij bodo predvsem posledica manjše rabe trdnih goriv in ne zaradi zniževanja emisijskih koncentracij.

V obdobju po letu 2015 pa do leta 2020, ki je zadnje leto časovnega horizonta nacionalnega energetskega programa, bodo emisije žveplovega dioksida, dušikovih oksidov in prahu ostajale na ravni emisij iz leta 2015 oziroma se bodo celo zmanjševale. Predvidena stabilizacija rabe trdnih goriv, ustavitve naprav, ki bodo izrabile možnost največ 20.000 ur obratovanja in tistih, ki se jim v tem obdobju izteče življenjska doba, poostrene zahteve glede mejnih vrednosti emisij NOx za obstoječe in stare naprave ter strožje mejne vrednosti emisij, ki veljajo za nove velike kurilne naprave in nove plinske turbine, so porok, da elektroenergetika v tem času ne bo pretirano onesnaževala zraka z emisijami žveplovega dioksida, dušikovih oksidov in prahu.

6.5.2 Energetika in prostor

Energetska infrastruktura potrebuje za svoj razvoj prostor. Republika Slovenija je gosto poseljena, ima razmeroma dobro negovano kulturno krajino, raznolike in rela-

tivno številne habitate ter nekatera še neokrnjena naravna območja. Umeščanje kateregakoli večjega objekta, posebno pa še infrastrukture takih razsežnosti in vplivov, kot je energetska, je trd proces, ki ga je treba izvajati premišljeno, strpno in s čim manjšimi okoljskimi in prostorskimi posledicami.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v zaključni fazi priprave) je trajnostno naravnana strategija, ki vključuje tudi razvojne cilje, ki jih na področju energije postavlja NEP.

Republika Slovenija bo z vstopom v EU postala tudi integralni del evropske infrastrukture na področju oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom, ravno tako pa bo z vstopom v EU postala tudi integralni del evropskega gospodarskega prostora. To bo odprlo nove priložnosti za vsestranski razvoj in krepitev gospodarskih tokov, vendar bo to pomenilo tudi pritisk na razpoložljivi prostor države.

Kriteriji Strategije prostorskega razvoja Slovenije za razvoj energetske infrastrukture spodbujajo varčevanje energije, rabo OVE, maksimalno izkoriščanje obstoječih energetskih lokacij in združevanje energetskih koridorjev ter, kjer je to mogoče, tudi energetskih in prometnih koridorjev.

Liberalizacija trgov energije pomeni tudi sprostitvev podjetniških pobud za izgradnjo energetskih objektov, ki skoraj vedno posegajo v prostor. Energetski zakon, ki prenaša tudi določbe evropskih energetskih direktiv, loči energetske dejavnosti na dejavnosti gospodarskih javnih služb (na državnem ali lokalnem nivoju) ter na energetske dejavnosti, ki so sicer pomembne za državo, ker proizvajajo energijo ali oskrbujejo z energijo državo ali širša območja, nimajo pa formalnega statusa gospodarskih javnih služb. Umestitev v prostor oziroma pridobitev zemljišč se za oba primera razlikuje. Država bo, v skladu z novim Zakonom o urejanju prostora in Zakonom o graditvi objektov (Uradni list RS, št. 110/02), urejala umeščanje teh objektov v prostor s tako imenovanimi državnimi lokacijskimi načrti, vendar se bodo, skoraj gotovo, pojavljala vprašanja, kako razmejiti javni in podjetniški interes. S spremembo Energetskega zakona bo zagotovljeno, da bo tudi za energetske objekte, ki ne sodijo med energetske objekte za izvajanje gospodarske javne službe, so pa nujni za delovanje teh služb in za oskrbo države z energijo in z energenti ter je njihova izgradnja, ne glede na investitorja, v javnem interesu, oziroma v javno korist, možno v ta namen uvesti postopke za razlastitev in omejitev lastninske pravice, kar naj bi se nanašalo tudi na obratovanje, vzdrževanje in po potrebi tudi na dekomisijo (odstranitev) objekta z lokacije.

Kot del EU bomo postali tudi del strateške mreže trans-evropskih energetskih omrežij (kot jih opredeljuje Odločba Evropske komisije št. 1254/96/EC). Trans-evropska energetska omrežja se uporabljajo za povečanje energetske menjave med državami članicami in odpravljanju ozkih grl. Na področju oskrbe z električno energijo znašajo čezmejne povezave v EU v povprečju le 7% proizvodnih zmogljivosti posamezne države. Cilj EU je, da bi države članice čimprej

vzpostavile interkonekcijske zmogljivosti, v povprečju vsaj 10%. Republika Slovenija ta kriterij že danes močno presega, kajti slovensko omrežje je bilo zasnovano kot del UCTE (SUDEL) zanke.

Podobne usmeritve EU veljajo tudi za omrežja za oskrbo z zemeljskim plinom. Projekti, ki so oziroma bodo identificirani kot projekti v skupnem evropskem interesu, lahko EU tudi finančno podpre (od 10% do 20% investicije).

Republika Slovenija se bo morala v skladu s prostorsko zakonodajo in zakonodajo, ki se nanaša na varstvo okolja, vključiti v realizacijo projektov evropskih energetskih omrežij, ki potekajo preko naše države. Na to nas obvezujejo tudi določila Pogodbe o energetski listini.

Na Republiko Slovenijo se navezujejo naslednji planirani energetski koridorji (projekti skupnega interesa držav EU in tretjih držav):

področje oskrbe z električno energijo:

– povezava med Italijo in Slovenijo,

– povezava med Madžarsko in Slovenijo,

– posredno je z našo državo povezana, čeprav brez neposrednih prostorskih posegov v Sloveniji, tudi rehabilitacija podpostaj Ernestinovo na Hrvaškem in Mostar v BiH, ki bo omogočila ponovno obratovanje južne UCTE zanke.

področje oskrbe z zemeljskim plinom:

– plinovodna povezava Avstrija-Slovenija-Hrvaška, z nadaljevanjem v jugovzhodno Evropo (plinovodna povezava preko Slovenije poteka kot ojačitev ali paralelni plinovod k obstoječemu plinovodu),

– plinovod Ruska federacija-Ukrajina-Slovaška-Madžarska-Slovenija-Italija,

– plinovod Kaspijska regija-Turčija-Grčija-jugovzhodni Balkan-Hrvaška-Slovenija.

področje oskrbe s surovo nafto:

V okviru evropskega programa INOGATE se pripravljajo projekti, po katerih naj bi potekal transport surove nafte iz nahajališč ob Kaspijskem morju v zahodno Evropo. Ena izmed variant (Konstanca-Omišalj-Trst) prečka tudi slovensko ozemlje.

V sklopu transevropskih energetskih mrež in projektov pa bo Republika Slovenija zahtevala transparenten in nediskriminatoren dostop do najbližjih terminalov TNP in podzemnih skladišč zemeljskega plina.

Poleg posegov v prostor zaradi izgradnje zgoraj navedenih omrežij, bo Republika Slovenija zgradila tudi omrežja, ki bodo služila prvenstveno slovenskim potrebam (daljnovodna povezava Cirkovce-Pince oziroma navezava na madžarsko omrežje). Pri širjenju plinskega omrežja omenimo južno plinovodno zanko Ljubljana-Novno mesto ter plinifikacijo južne Primorske in Bele Krajine.

Za proizvodnjo električne energije bodo ohranjene lokacije obstoječih hidroelektrarn, kot nove lokacije pa so predvidene potencialne lokacije na zgornjem delu reke Mure in srednji ter zgornji Savi ter črpalne hidroelektrarne na Soči, Dravi in Savi.

Kot lokacije za nove termoelektrarne bodo ohranjene obstoječe lokacije, ki jih bodo zasedli nadomestni objekti z novimi tehnologijami in večjo električno močjo ter obstoječe industrijske lokacije, kjer je zaradi sprememb v strukturi proizvodnje ali zaradi zaustavitve proizvodnje prišlo do zmanjšanja porabe električne energije. Te lokacije so že opremljene z ustreznimi povezavami z elektroenergetskim omrežjem.

Vetrne elektrarne bodo zgrajene na lokacijah, kjer je primeren vetrni potencial, to je predvsem na Primorskem, vendar bodo te lokacije določene tako, da bodo v čim manjši možni meri omejevale druge uporabnike prostora. Možnost izkoriščanja vetrnega potenciala je treba skrbno preučiti z ekonomskega vidika, prostorskih omejitev in vremenskih pojavov.

Da bi kar se da zmanjšali obremenitev prostora z energetskimi objekti, bo treba maksimalno izkoriščati obstoječe

naprave in jih rekonstruirati (dvig napetostnih nivojev daljnovodov) ter del omrežij polagati v obstoječe daljnovodne koridorje, plinovodne koridorje ter celo v avtocestne koridorje kot podzemne kablovode.

Predlog razvoja prenosnih energetskih omrežij in energetskih koridorjev v letu 2010 ter porečij za energetsko izkoriščanje prikazuje karta v Prilogi, ki je sestavni del tega programa.

7. CILJI IN MEHANIZMI ENERGETSKE POLITIKE

7.1 Cilji

Cilji energetske politike Slovenije so združeni v tri stebre trajnostnega razvoja. Ti opredeljujejo zanesljivost oskrbe z energijo, konkurenčnost oskrbe z energijo ter vplive ravnanja z energenti in energijo na okolje. V okviru tega je treba minimizirati učinke proizvodnje, transporta in rabe energije na način, da bodo imeli naši zanamci za doseganje razvoja enake možnosti, kot jih ima sedanja generacija. Govorimo torej o trajnostnem razvoju.

7.1.1 Cilji na področju zanesljivosti oskrbe z energijo

Glavni cilji z vidika zanesljivosti oskrbe z energijo so:

1. Dolgoročno ohranjanje razpoložljivosti energetskih virov na nivoju, ki je primerljiv današnjemu nivoju:

– s konkurenčno oskrbo Republike Slovenije z električno energijo iz domačih energetskih virov, najmanj v obsegu 75% sedanje porabe. Poraba električne energije energetsko intenzivne industrijske proizvodnje je odvisna od mednarodnih pogojev poslovanja. Inštalirana moč elektrarn v elektroenergetskem sistemu na ozemlju Republike Slovenije mora biti pri tem dolgoročno vsaj 45% višja od največje končne moči porabe.

– z izboljšanjem dolgoročne konkurenčnosti proizvajalcev električne energije v Republiki Sloveniji,

– z zagotavljanjem vsaj 60-odstotne systemske rezerve pri oskrbi z električno energijo na območju, ki nima omejitev daljnovodnih povezav,

– z zagotavljanjem večine devetdesetdnevni rezerv nafte in naftnih derivatov na lokacijah v Republiki Sloveniji.

2. Stalno povečevanje tehnične zanesljivosti delovanja energetskih omrežij (infrastrukture) in kakovosti oskrbe.

3. Uvajanje ukrepov URE in rabe OVE.

4. Ohranjanje sedanjega ali vsaj večinskega lastniškega deleža države v vseh energetskih podjetjih nacionalnega pomena pri oskrbi z energijo in pri vseh obveznih republiških gospodarskih javnih službah.

5. Doseganje kakovosti električne energije pri končnih uporabnikih v skladu z mednarodnimi standardi.

6. Znižanje poslovnih tveganj in ekonomsko učinkovitejša alokacija sredstev na trgu energije udeleženih podjetij.

7.1.2 Cilji na področju konkurenčnosti oskrbe z energijo

Zagotavljanje konkurenčne oskrbe porabnikov z energenti in energijo v državi sledi evropskim direktivam o notranjem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom. Novi direktivi s tega področja bosta še pospešili odpiranje trgov z električno energijo in zemeljskim plinom.

Glavni cilji na področju zagotavljanja konkurenčnosti oskrbe z energijo so:

1. Zagotoviti pospešeno odpiranje trgov z električno energijo in zemeljskim plinom z:

– izpeljavo popolnega odprtja trga z električno energijo in zemeljskim plinom za vse odjemalce, razen za gospodinjstva, najkasneje do 1. julija 2004, vključno z gospodinjstvi pa do 1. julija 2007,

- vzpostavitev reguliranega dostopa do omrežja zemeljskega plina do 1. julija 2004,
- ločitvijo cenovne politike od ukrepov spodbujanja razvoja energetskih podjetij.

2. Zagotoviti učinkovito in pregledno delovanje reguliranih energetskih dejavnosti s:

- strokovno, učinkovito, neodvisno in pregledno regulacijo energetskih trgov,
- pravno in funkcionalno ločitvijo med proizvajalci oziroma dobavitelji električne energije oziroma zemeljskega plina ter izvajalci gospodarskih javnih služb, kot sta prenos in upravljanje prenosnega omrežja do 1. julija 2004,
- ekonomsko učinkovitim delovanjem gospodarskih javnih služb,
- zagotavljanjem pogojev za pregledno, varno in učinkovito delovanje organiziranih trgov energije.

3. Spodbujati znanstveni in tehnološki razvoj na področju proizvodnje in rabe energije.

7.1.3 Cilji s področja okolja

Na področju obvladovanja negativnih vplivov energetike na okolje, ob upoštevanju vseh okoljskih strategij in predpisov sledimo naslednjim ciljem:

1. Izboljšanje učinkovitosti rabe energije in to:

- do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v industriji in storitvenem sektorju za 10% glede na leto 2004,
- do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v stavbah za 10% glede na leto 2004,
- do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v javnem sektorju za 15% glede na leto 2004,
- do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v prometu za 10% glede na leto 2004,
- podvojiti delež električne energije iz soproizvodnje z 800 GWh v letu 2000 na 1.600 GWh v letu 2010.

2. Dvig deleža OVE v primarni energetski bilanci z 8,8% v letu 2001 na 12% do leta 2010:

- povečanje deleža OVE pri oskrbi s toploto z 22% v letu 2002 na 25% do leta 2010,
- dvig deleža električne energije iz OVE z 32% v letu 2002 na 33,6% do leta 2010,
- zagotovitev do 2% deleža biogoriv za transport do konca leta 2005.

7.2 Mehanizmi za doseganje ciljev

7.2.1 Mehanizmi s področja zanesljivosti oskrbe z energijo

DOLGOROČNO OHRANJANJE PROIZVODNJE LIGNITA V VELENJU

Dolgoročno ohranjanje proizvodnje lignita v Premogovniku Velenje je pomembno zaradi diverzifikacije energetskih virov, predvsem za proizvodnjo električne energije. Prav tako je pomembna strateška zanesljivost pri oskrbi z energijo, zlasti zmanjševanje tveganj pri oskrbi z energijo ob izjemnih ekonomskih ali političnih razmerah, saj je lignit poleg obnovljivih virov energije edini domači energetski vir.

Proizvodnjo lignita v Premogovniku Velenje lahko zagotovimo z:

- dolgoročnim povezovanjem poslov pridobivanja lignita in proizvodnje električne energije na temelju cen, ki zagotavljajo zanesljivo delo rudnika ter optimalno proizvodnjo električne energije in
- za del proizvedene električne energije iz velenjskega lignita lahko vlada Republike Slovenije po letu 2007 uvede mehanizem prednostnega dispečiranja in s tem zagotavlja prodajo električne energije proizvedene na podlagi domačih virov do največ 15% primarne energije za pokritje skupnih potreb po električni energiji v Sloveniji.

DOLGOROČNO OHRANJANJE PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE V NUKLEARNI ELEKTRARNI KRŠKO

Proizvodnja električne energije v Nuklearni elektrarni Krško je pomembna tudi zaradi tega, ker je to proizvodnja električne energije, ki ne povzroča emisij TGP oziroma so le-te manjše, kot pri pridobivanju električne energije iz fosilnih goriv. Zaradi diverzifikacije virov energije je smiselno, da delež električne energije iz NEK ohranimo približno na sedanjem nivoju. V primeru izjemnih ekonomskih ali političnih razmer nam ta elektrarna zagotavlja tudi določeno strateško zanesljivost pri oskrbi z električno energijo. Električna energija iz NEK je cenovno ugodna, zato njena prisotnost na slovenskem trgu izboljšuje konkurenčnost na strani ponudbe električne energije. S tem se posredno povečuje tudi konkurenčnost slovenske industrije.

Za varno in zanesljivo delovanje NEK je potrebno:

- kontinuirano uveljavljanje ustreznih ukrepov za zagotavljanje jedrske varnosti elektrarne, zagotavljanje neodvisnega nadzora nad obratovanjem in ustrezno informiranje javnosti in

- s sistematičnimi analizami je treba proučiti možnost za podaljšanje življenjske dobe NEK in z delom začeti najkasneje leta 2008, odločitev pa sprejeti do 2012.

SKUPNA IZGRADNJA NUKLEARNE ELEKTRARNE NA HRVAŠKEM

Republika Slovenija bo podprla skupno izgradnjo nuklearne elektrarne na ozemlju Republike Hrvaške do leta 2015 na temelju in po principih, ki veljajo za izgradnjo in eksploatacijo NE Krško.

SREDNJEROČNO POVEČANJE DELEŽA HIDROELEKTRARN PRI PROIZVODNJI ELEKTRIČNE ENERGIJE

Povečanje deleža električne energije iz hidroelektrarn je izredno pomembno zaradi več dejavnikov, predvsem pa zaradi strateške zanesljivosti pri oskrbi z električno energijo ob izrednih ekonomskih ali političnih razmerah ter zaradi diverzifikacije virov. Električna energija iz hidroelektrarn je obnovljiva oblika energije, ki prispeva k izpolnjevanju slovenskih ciljev o zmanjšanju emisij TGP. Ustrezno povečanje električne energije iz hidroelektrarn izboljšuje obratovalne parametre elektroenergetskega sistema Slovenije. Hidroelektrarne imajo ugoden vpliv na ureditev poplavnih in drugih vodno-gospodarskih razmer in nenazadnje tudi na vključevanje slovenske industrije v investicijske projekte.

Za povečanje deleža električne energije iz hidroelektrarn je treba:

- dokončati verigo na spodnji Savi,
- proučiti in začeti postopke za vključevanje v prostor in graditev HE na srednji Savi,
- pripraviti pogoje za razpis podelitve koncesije na srednji Savi,
- preučiti možnosti izgradnje črpalnih hidroelektrarn v porečjih Drave, Save in Soče in
- ponovno oceniti še neizkoriščene hidro potenciale v Republiki Sloveniji.

IZBOLJŠANJE KONKURENČNOSTI PROIZVAJALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE V RS

V skladu s prakso v svetu in EU imajo domači proizvajalci pravico do časovno omejene pomoči države za prehod iz neliberaliziranega v liberaliziran tržni režim. Namen tega je izboljšanje dolgoročne konkurenčnosti slovenskih proizvajalcev električne energije. To ima pomemben vpliv na zanesljivost oskrbe Slovenije z električno energijo v konkurenčnem okolju, na izkoriščanje domačih energetskih virov, ter na okrepitev finančnega položaja in plačilnih sposobnosti domačih proizvajalcev.

Za doseganje cilja je potrebno:

- izvesti sprejeti program reševanja nasedlih investicij, ki bo v obdobju od 2004 do 2008 omogočil domačim proizvajalcem časovno omejeno državno pomoč,

– pripraviti izhodišča za nadaljnjo energetsko uporabo lokacije TET po 2007, ko bo TET prenehala uporabljati domač premog in

– določiti status velikih kvalificiranih toplarn ter, v skladu z novo direktivo o spodbujanju soproizvodnje, vpeljati odkupne mehanizme za električno energijo iz teh objektov.

LOCIRANJE KAPACITET ZA SISTEMSKE REZERVE OSKRBE Z ELEKTRIČNO ENERGIJO V REPUBLIKI SLOVENIJI

Strateška zanesljivost oskrbe z energijo ob havarijah oziroma motnjah na evropskih in svetovnih energetskih trgih je odvisna tudi od lokacije kapacitet za sistemske rezerve. Zanesljivost oskrbe je večja, če so sistemske rezerve locirane na področju, kjer ni daljnovodnih omejitev. Za zagotovitev sistemskih rezerv je treba:

– upravljalcu prenosnega omrežja (v nadaljnjem besedilu: UPO) omogočiti dolgoročni zakup sistemskih storitev po posameznih kategorijah in

– UPO mora ponudnikom sistemskih storitev z dolgoročno pogodbo omogočiti razvoj potrebnih kapacitet za zagotavljanje sistemskih rezerv.

LOCIRANJE VEČINE 90-DNEVNIH REZERV NAFTE IN NAFTHNIH DERIVATOV V SLOVENIJI

Vlada Republike Slovenije z uredbo predpiše način in pogoje za oblikovanje obveznih rezerv nafte in njenih derivatov ter vzdrževanje in upravljanje rezerv tako, da se do leta 2005 doseže količina rezerv, ki ustreza devetdesetdnevni povprečni porabi v preteklem letu. Večina teh rezerv naj bi bilo skladiščeno v Republiki Sloveniji.

MEHANIZMI ZA ZAGOTOVITEV TEHNIČNO ZANESLJIVEGA DELOVANJA ENERGETSKIH OMREŽIJ IN DVIG KAKOVOSTI OSKRBE

Zanesljivo in kakovostno delovanje elektroenergetskih omrežij in omrežij zemeljskega plina je opredeljeno kot:

- zanesljiva, kakovostna in zadostna oskrba porabnikov,
- zanesljivo in učinkovito delovanje proizvodnih naprav,
- zanesljiva povezava s sosednjimi sistemi,
- izpolnitev raznovrstnih zahtev varovanja žive in nežive narave,
- obvladovanje njihovih vplivov v prostoru,
- enakopraven dostop do omrežij ter
- ekonomsko-tehnično učinkovito obratovanje.

Zanesljivo in kakovostno obratovanje energetskih omrežij se zagotavlja z načrtovanjem, gradnjo, vzdrževanjem in obratovanjem omrežij v skladu s predpisi in stanjem tehnike, s spodbujanjem tehnoloških rešitev, ki opredeljujejo obratovanje, vzdrževanje in gradnjo omrežij, s kakovostnimi sekundarnimi sistemi nadzora in vodenja, z nenehnim dvigovanjem nivoja znanja zaposlenih (kakovostno izobraževanje in usposabljanje), permanentnim notranjim in zunanjim (inšpekcijskim) nadzorom ter stanjem tehnike, ki zagotavlja kakovost oskrbe.

S predpisi in postopki je treba urediti:

- AE pri oblikovanju metodologij oziroma določanju tarif za uporabo omrežij upošteva stroške za zagotavljanje zanesljive in kakovostne oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom,
- investicije v 220 kV in 400 kV prenosno elektroenergetsko omrežje ostanejo v izključni pristojnosti UPO,
- pravila za investiranje zasebnega kapitala v gradnjo elektroenergetskih omrežij ter določiti obratovalne pogoje za komercialne interkonekcije,
- ekonomsko-tehnične standarde in kriterije za nadzor zanesljivosti in kakovosti delovanja omrežij ter prilagoditi raven kakovostnih kazalcev s smernicami v EU,

– da upravljalci elektroenergetskih omrežij vzpostavijo stalen in občasen nadzor kakovosti energije v skladu s stanjem tehnike ter o tem javno poročajo in izdajajo izjave o skladnosti,

– da upravljalci omrežij vzpostavijo mehanizme za analizo kakovosti načrtovanja in obratovanja omrežij, izvajalci dejavnosti prenosa in distribucije pa pričnejo s pospešenim uvajanjem tipizacij, internih standardov in postopkov na področju načrtovanja, vzdrževanja in izgradnje omrežij,

– da izvajalci gospodarskih javnih služb s področja prenosa in distribucije električne energije in zemeljskega plina sestavijo scenarij pokrivanja potreb po energiji glede na možna obratovalna stanja, pričakovano rast porabe, lokacijo porabe, izpade proizvodnje energije oziroma dobave energentov in vsa možna stanja v interkonekciji, tako da so upoštevani tudi principi celostnega načrtovanja energetike v Republiki Sloveniji,

– da upravljalci omrežij za prenos in distribucijo električne energije preučijo vpliv srednjih in velikih toplarn, tudi industrijskih, na povečevanje zanesljivosti obratovanja omrežij in možnost zagotavljanja sistemskih storitev iz teh objektov,

– organiziranje energetskih nadzorov in inšpekcij v smislu evropske zakonodaje in usmeritev v smeri "strokovnih storitev". S svojimi aktivnostmi se vključujejo v zasnovno, izvedbo in obratovanje energetske infrastrukture ter tudi na področje ravnanja z energijo. Temelj njihovega dela je neodvisnost in strokovnost ob upoštevanju splošne varnosti in priznanega stanja tehnike.

OHRANJANJE BISTVENEGA LASTNIŠKEGA DELEŽA DRŽAVE V ENERGETSKIH PODJETJIH NACIONALNEGA POMENA

Zaradi zagotavljanja strateške zanesljivosti oskrbe z energijo, zmanjševanja tveganj ob odpiranju energetskih trgov, zmanjševanja tveganj pri oskrbi z energijo ob izjemnih ekonomskih ali političnih razmerah, ohranitve možnosti posega v poslovanje tržnih subjektov ob motnjah v delovanju energetskih trgov in ohranitve razvojnih funkcij v energetiki, namerava država v ključnih podjetjih energetskega sektorja ohraniti bistveni lastniški delež.

V podjetjih, ki izvajajo obvezne republiške gospodarske javne službe in v podjetjih za proizvodnjo električne energije nacionalnega pomena, mora država vsaj do leta 2010 obdržati večinski lastniški delež, v nekaterih podjetjih pa mora delež države (p)ostati še večji:

– v neposredno ali posredno večinsko državnih podjetjih za proizvodnjo električne energije mora država obdržati neposredni ali posredni večinski (najmanj 50,1%) lastniški delež, v podjetjih, kjer je država solastnik z lokalnimi skupnostmi, pa mora skupni delež države in lokalne skupnosti ostati najmanj 50,1%,

– v NEK mora država neposredno ali posredno obdržati vsaj 50-odstotni delež,

– v podjetju, ki opravlja gospodarski javni službi upravljanja prenosnega omrežja in prenosa električne energije, mora država ohraniti 100-odstotni lastniški delež,

– v podjetjih, ki opravljajo gospodarske javne službe s področja distribucije električne energije, mora država neposredno ali posredno obdržati vsaj 75,1% lastniški delež,

– v podjetju, ki opravlja gospodarski javni službi upravljanja prenosnega omrežja in prenosa zemeljskega plina, si mora država prizadevati pridobiti večinski lastniški delež (50,1%).

RAZVOJ SODOBNEGA, VARNEGA, PREGLEDNEGA IN UČINKOVITEGA TRGA ENERGIJE

Za razvoj trga energije so konsolidacija, večanje nabora vsem udeležencem dostopnih storitev in zniževanje poslovnih tveganj bistvenega pomena, zato velja podpreti prizadevanja za širitev polja organiziranega trga. Poslovna tveganja

na energetskih trgih so namreč izredno visoka, pogosto je njihov obseg težko določljiv in le redka podjetja jih zmorejo učinkovito obvladovati. To prispeva k relativno visokemu vstopnemu pragu, ki udeležbo pogojuje z obsežnimi vlaganji v tehnologije obvladovanja tveganj ter obsežno vezavo predvsem likvidnih sredstev podjetja.

Da ne bi prišlo do nenadnih pomanjkanj električne energije na trgu električne energije bo potrebno v postopek pred izdajo dovoljenja za poseg v prostor vpeljati instrument, ki bo dovoljeval predvideno povečanje porabe električne energije pri obstoječih in novih večjih porabnikih električne energije. Instrument bo hkrati upravljalcem omrežij in ministrstvu pristojnemu za energijo zagotavljal pregled nad bodočo porabo električne energije in smotno načrtovanje.

Poleg nadaljnjega razvoja organiziranega trga z električno energijo bo potrebno razviti še trge drugih energentov (predvsem zemeljskega plina in OVE) ter jih dopolniti z nekaterimi spremljajočimi storitvami, kakor so razširitev storitev kliringa energetskih poslov, morebitno trgovanje z zelenimi certifikati in trgovanje z emisijami.

UVAJANJE UKREPOV ZA SPODBUJANJE RABE OVE IN SPOPROIZVODNJE

Povečanje deleža izrabe OVE za proizvodnjo električne energije je zelo pomembno zaradi več dejavnikov, predvsem pa zaradi strateške zanesljivosti pri oskrbi z električno energijo ob izrednih ekonomskih ali političnih razmerah ter zaradi diverzifikacije virov. Električna energija pridobljena iz OVE prispeva k izpolnjevanju slovenskih ciljev zmanjševanja emisij TGP in obveznosti izhajajočih iz Kjotskega protokola. Izgradnja takih objektov daje možnost hitrejšega socialnega in ekonomskega razvoja območij, kjer so postavljeni. Glede na naravne danosti in tehnične možnosti je potrebno spodbujati uporabo vetrne energije.

7.2.2 Mehanizmi s področja konkurenčnosti oskrbe z energijo

POPOLNO ODPRTJE TRGA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO DO LETA 2007 ZA VSE ODJEMALCE

Odprtje trga z električno energijo za vse odjemalce je pomembno zaradi konkurenčne energetske oskrbe slovenske industrije, večje učinkovitosti poslovanja podjetij za oskrbo z energijo, zaradi povečane preglednosti vseh segmentov energetske oskrbe, preprečevanja navzkrižnega subvencioniranja, ozaveščanja javnosti o dejanskih stroških oskrbe, tržnega oblikovanja cen in večje preglednosti energetskih trgov. Poleg tega bo to spodbudilo interes zasebnega domačega in tujega kapitala za nove investicije v energijo.

Za popolno odprtje trga z električno energijo je treba:

- z nadaljnjimi koraki pri odpiranju trga zagotoviti, da se trg za vse negospodinjske odjemalce odpre 1. 7. 2004, za vse odjemalce pa 1. 7. 2007,
- tarifnim odjemalcem omogočiti nakup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev; pri takem nakupu morajo biti upoštevani izključno minimalni stroški omrežnine,
- tarifni sistem za gospodinjstva spremeniti tako, da cena temelji na modelski nabavni ceni električne energije in ceni za uporabo omrežij, ki vsebuje tudi dodatke skladno z energetsko politiko Republike Slovenije, hkrati pa omogoča porabnikom, da z menjavo dobavitelja vplivajo na svoje izdatke in
- uveljaviti pravno ločitev med tržnimi in reguliranimi dejavnostmi.

POPOLNO ODPRTJE TRGA Z ZEMELJSKIM PLINOM

Odprtje trga zemeljskega plina za vse porabnike pomembno vpliva oziroma zagotavlja konkurenčno energetsko oskrbo slovenske industrije, večjo učinkovitost poslovanja

podjetij za oskrbo z energijo, povečano preglednost vseh segmentov energetske oskrbe, preprečuje navzkrižno subvencioniranje, poleg tega pa bodo tržno oblikovane cene zemeljskega plina omogočile slovenski industriji primerljiv položaj z njenimi konkurenti v tujini.

Za popolno odprtje trga z zemeljskim plinom je treba:

- bistveno pospešiti proces odpiranja trga z zemeljskim plinom, tako da se s 1. 7. 2004 trg sprost za vse odjemalce razen za gospodinjstva, ki postanejo upravičeni odjemalci 1. 7. 2007;
- najkasneje s 1. 7. 2004 uvesti reguliran način dostopa do prenosnih in distribucijskih plinskih omrežij. Za določanje cen za dostop do omrežij je zadolžena AE;
- uveljaviti pravno ločitev med tržnimi in reguliranimi dejavnostmi, vsaj pri prenosu zemeljskega plina;
- uvesti enotne tarifne pravilnike za zemeljski plin, ki jih potrjuje AE, z istimi elementi cene in načina obračunavanja za celotno Slovenijo oziroma za vsa distribucijska omrežja;
- uvesti enotno metodologijo za določanje stroškov za uporabo distribucijskih omrežij za zemeljski plin za vsa distribucijska omrežja;
- omogočiti AE posege v cenovno politiko zemeljskega plina za ogrevanje, ki je v pristojnosti lokalnih skupnosti, če cene bistveno odstopajo od stroškov in
- uvesti sistem zbiranja in sistem javnega objavljanja podatkov o cenah zemeljskega plina v lokalnih skupnostih.

STROKOVNA, UČINKOVITA, NEODVISNA IN PREGLEDNA REGULACIJA TRGOV

Odprt trg z energijo doseže svojo učinkovitost samo, če je učinkovito reguliran. Učinkovita regulacija trgov zagotavlja normalne pogoje delovanja gospodarskih javnih služb na področju energetike, pritegnitev zasebnega sektorja v investicije, trajnostni razvoj elektroenergetskih omrežij, spodbudo potencialnim investitorjem in kupcem javnih podjetij v energetiki.

Za učinkovito regulacijo energetskih trgov bo potrebno:

- ustanoviti strokovno-posvetovalno telo (strokovni svet) s področja regulacije trga oziroma energetike z izkazanimi referencami, ki ima možnost veta na pomembne odločitve AE,
- uvesti reguliran dostop tretje strani pri zemeljskem plinu,
- zagotoviti učinkovit, strokoven in razvojno naravnan nadzor organiziranega trga energije,
- prenesti pristojnost določanja cen za tarifne odjemalce električne energije od vlade na AE in
- v AE pričeti z regulatornimi dejavnostmi na področju lokalnih omrežij (distribucija zemeljskega plina in distribucija toplote).

ZAGOTOVITI EKONOMSKO UČINKOVITO DELOVANJE GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB ZA OSKRBO Z ENERGIJO

Ekonomsko učinkovito delovanje gospodarskih javnih služb za oskrbo z energijo je zelo pomemben dejavnik. Ta vpliva na nižje cene energije zaradi racionalnega poslovanja, na večjo mednarodno konkurenčnost slovenskih podjetij zaradi nižjih cen energije, racionalno ravnanje s sredstvi v vseh podjetjih v gospodarstvu in na zmanjšanje javnih izdatkov. Poleg tega so gospodarske javne službe, ki so ekonomsko učinkovite, privlačne za vlaganje zasebnega kapitala in delno privatizacijo. Sistem ponudbe 'vse na enem mestu' za uporabnike, ki je naslednji korak pri zagotavljanju učinkovitosti, pa porabnikom prihrani čas in stroške za plačevanje računov ter storitve svetovanja.

Za ekonomsko učinkovito delovanje gospodarskih javnih služb je treba:

- vgraditi ustrezen donos v regulirane cene,
- uvesti sistematično zbiranje podatkov o cenah storitev gospodarskih javnih služb, njihovih sestavinah in rezultatih poslovanja gospodarskih javnih služb in
- spodbujati integralno energetske oskrbo na urbanih področjih.

SPodbujanJE DOMAČEGA RAZVOJA IN RAZISKAV ZA UČINKOVITO RAVNANJE Z ENERGIJO (TEHNOLOGIJE, STORITVE, PODPORNİ SISTEMI) TER VKLJUČEVANJA V MEDNARODNI PROSTOR

Raziskave na področju energetike, energetskih sistemov ter podsistemov, razvoj domačega znanja in vzgoja strokovnjakov dolgoročno pozitivno vplivajo na konkurenčnost gospodarstva, izobraževanje in zaposlovanje mladih ter mednarodno prepoznavnost. Na tem področju je treba:

- izdelati nacionalno shemo raziskav na področju energetike (proizvodnja, prenos, distribucija, kakovost oskrbe, učinkovito ravnanje in upravljanje z energijo). Eden od ciljev je zaposlovanje domačega novega znanja, preprečevanje bega strokovnih kadrov iz energetike, spodbujanje števila doktoratov,
- pripraviti ciljne raziskovalne programe (CRP) na področju energetike in okolja,
- spodbujati nastajanje strokovnih oziroma raziskovalnih skupin s strani gospodarskih javnih služb in
- pasovno financirati različne letne programe (CRP v pristojnosti energetike določa porabo sredstev za energotiko).

VAROVANJE POTROŠNIKOV Z AKTIVNOSTMI NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Nevladne organizacije je treba spodbujati k aktivnostim na področju varstva potrošnikov, ko se le-ti srečujejo z energetskimi trgi in storitvami ter s tem povezanimi okoljskimi problemi.

7.2.3 Mehanizmi s področja okolja

DO LETA 2010 POVEČATI UČINKOVITOST RABE ENERGIJE V INDUSTRIJI IN STORITVENEM SEKTORJU ZA 10% GLEDE NA LETO 2004

Sektorski cilj je do leta 2010 glede na referenčno strategijo (business-as-usual) zmanjšati porabo energije za 10% glede na leto 2004. Povečanje učinkovitosti rabe energije v industriji za podjetja pomeni znižanje stroškov za energijo in s tem povečanje konkurenčnosti podjetij, gospodarstva in države. S povečanjem energetske učinkovitosti bo doseženo tudi zmanjšanje negativnih vplivov na okolje in povečanje zanesljivosti oskrbe z energijo ter ustvarjene nove poslovne priložnosti in nova delovna mesta.

Za povečanje energetske učinkovitosti bodo uporabljeni naslednji instrumenti in ukrepi:

- taksa na obremenjevanje zraka z emisijami CO₂,
- vključitev v sistem trgovanja z emisijami CO₂ v EU,
- subvencioniranje investicij v URE na osnovi olajšav pri plačilu CO₂ takse,
- subvencioniranje investicij v inovativne energetske tehnologije,
- krediti z znižano obrestno mero za mala in srednja podjetja za investicije v energetske učinkovitost,
- vključevanje posebnih zahtev glede energetske učinkovitosti pri izdajanju celovitih okoljskih dovoljenj v skladu z IPPC direktivo; priprava BREF dokumenta za energetske učinkovitost horizontalnih tehnologij in sisteme ravnanja z energijo;
- subvencioniranje energetskih pregledov in študij izvedljivosti investicij;
- demonstracijski projekti in promocija energetskih tehnologij in postopkov in

– povečanje informiranosti, ozaveščenosti in usposobljenosti porabnikov energije in drugih ciljnih skupin (prireditve, priznanja, informativna gradiva, primeri najboljše prakse, tematske mreže).

DO LETA 2010 POVEČATI UČINKOVITOST RABE ENERGIJE V STAVBAH ZA 10% GLEDE NA LETO 2004

Cilj je zmanjšati rabo energije v stavbah za 10% do leta 2010 glede na leto 2004, izvezete so stavbe v industriji. Učinkovito ravnanje z energijo v stavbah zmanjšuje stroške za energijo in obremenjevanje okolja, izboljšuje bivalne razmere, ohranja kakovost stavbnega sklada itn. S predvidenimi mehanizmi se bo zagotovila gradnja energetske učinkovitih stavb in spodbudila celovita obnova stavb in vgradnja sodobne energetske opreme. V obdobju 2004 – 2010 bo povprečno na leto spodbujena obnova stanovanjskih stavb za dodatnih 250.000 m² stanovanjskih površin, zamenjava okoli 2000 starih kotlov s kotli z visokim izkoristkom, uvedba sodobnih klimatskih in regulacijskih sistemov itn. Zaradi velikega števila akterjev, kot so porabniki energije, lastniki stavb v vseh sektorjih, upravni organi, investitorji gradnje za trg, industrija gradbenega materiala in opreme, investitorji v stanovanjskem in javnem sektorju, kupci, najemniki, nepremičninske agencije, upravniki stavb, trgovci z gospodinjstskimi aparati, podjetja za oskrbo z energijo, je za doseganje cilja treba izvesti razmeroma obsežen nabor ukrepov:

- subvencioniranje investicij v URE in druge ukrepe za zmanjševanje CO₂ za obstoječe stavbe in nadstandardne nove stavbe, ki imajo manjšo porabo energije, kot je določeno s predpisi, najmanj v višini pobrane takse za CO₂ iz deleža goriv porabljenega v stavbah dokler se ne doseže vrednosti zmanjšanja CO₂ iz obveznosti Slovenije po Kyotskem sporazumu,
- krediti z znižano obrestno mero za investiranje v URE,
- subvencioniranje investicij v inovativne energetske tehnologije,
- finančna podpora izvedbi ukrepov URE v gospodinjstvih z nižjimi dohodki,
- priprava predpisov o minimalnih zahtevah glede energetskih lastnosti stavb in o energetski izkaznici stavb,
- priprava predpisov o rednih pregledih kotlov in klimatskih naprav,
- priprava predpisov o minimalnih zahtevah glede energetske učinkovitosti naprav in opreme ter o energijskem označevanju gospodinjstskih in drugih aparatov,
- promocija razdeljevanja stroškov za toploto v stavbah z več odjemalci na podlagi dejanske porabe toplote,
- subvencioniranje energetskih pregledov in študij izvedljivosti za rekonstrukcije stavb,
- energetske svetovalne mreže za občane,
- informiranje, dvigovanje ozaveščenosti, usposabljanje in izobraževanje (informativna gradiva, dogodki, priznanja in nagrade, razstave, demonstracijski in vzorčni projekti itn.).

DO LETA 2010 POVEČATI UČINKOVITOST RABE ENERGIJE V JAVNEM SEKTORJU ZA 15% GLEDE NA LETO 2004

Uresničitev cilja zmanjšanja rabe energije v javnem sektorju za 15% do leta 2010 glede na leto 2004 bo imela poleg zmanjšanja izdatkov iz proračuna za oskrbo z energijo izredno pomemben demonstracijski učinek države in lokalnih skupnosti na ozaveščanje porabnikov energije glede učinkovitega ravnanja z energijo, zmanjšanja vplivov na okolje in trajnostnega razvoja. Poleg tega bo določitev zahtevnejših kriterijev za URE in OVE pri javnem naročanju lahko znatno vplivala na dvig kakovosti in znižanja cen energetske opreme in storitev.

Za povečanje energetske učinkovitosti v javnem sektorju bodo uporabljeni instrumenti in ukrepi, ki so sicer predvideni za stavbe. Poleg omenjenih se bodo posebej za javni sektor uporabili naslednji instrumenti in ukrepi:

– predpis o posebnih zahtevah glede energetskih lastnosti stavb, energetske opreme in proizvodov ter o prednostni izrabi obnovljivih virov energije oziroma soproizvodnje pred fosilnimi gorivi in glede deleža energije iz OVE pri nakupu energije pri izvajanju javnih naročil,

– spodbujanje vlaganj zasebnega sektorja v javni sektor preko mehanizma pogodbenega znižanja stroškov za energijo (investicije v zmanjšanje rabe energije oziroma v sodobne sisteme za energetske oskrbo) in strokovna pomoč naročnikom pri pripravi tovrstnih projektov, sklepanju pogodb in vrednotenju učinkov,

– predpis o obvezni zaposlitvi energetskega managerja (osebe, v lokalni skupnosti odgovorne za ravnanje z energijo) v večjih lokalnih skupnostih in predpisan način izvajanja energetskega knjigovodstva,

– spodbujanje izvajanja vzorčnih projektov URE, OVE in soproizvodnje v javnih ustanovah,

– ustanovitev medministrskega odbora za trajnostni energetski razvoj v javnem sektorju z organom, pristojnim za spodbujanje URE in OVE, kot podporno institucijo in

– izdelava akcijskega načrta za URE v javnem sektorju.

DO LETA 2010 POVEČATI UČINKOVITOST RABE ENERGIJE V PROMETU ZA 10% GLEDE NA LETO 2004

Povečanje učinkovitosti rabe energije v prometu za 10% do leta 2010 glede na leto 2004 je izredno pomembno zaradi razmeroma velikega deleža rabe energije v prometu in njene stalne rasti, zlasti pa zaradi obremenjevanja okolja. Za zmanjšanje rabe energije v prometu je treba:

– ukrepe, ki vplivajo na zmanjšanje porabe goriv v prometu in s tem povezane obremenitve okolja, vključiti v prometno politiko,

– informiranje, dvigovanje ozaveščenosti, usposabljanje in izobraževanje voznikov (kampanje, informativna gradiva, dogodki, priznanja),

– sprejem predpisa za vključitev tehnike varčne vožnje v programe avtošol,

– promocijo spremljanja prevoženih kilometrov in porabe goriva za ozaveščeno rabo goriv v spodbuditi v prevoznih podjetjih,

– sprejeti predpis o obveznem informiranju kupcev o rabi energije vozil ter primerjava z drugimi tipi vozil,

– pripraviti in izvesti projekte spodbujanja in subvencioniranja javnega avtobusnega in železniškega prevoza v mestnih in primestnih območjih in

– pripraviti in izvesti projekt "1000 kilometrov novih kolesarskih stez" do leta 2010.

PODVOJITEV DELEŽA ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ SOPROIZVODNJE Z 800 GWh V LETU 2000 NA 1.600 GWh V 2010

Električna energija iz soproizvodnje povečuje izkoristek goriv in zanesljivost oskrbe ter zmanjšuje vplive na okolje. Soproizvodnja v primeru izkoriščanja industrijskih lokacij zelo smotno izrablja prostor. Podvojitve deleža električne energije iz soproizvodnje je zelo visok cilj, za njegovo uresničitev bo treba zgraditi in obnoviti veliko enot za soproizvodnjo, tako v industriji kot tudi za daljinsko ogrevanje. Za podvojitve deleža električne energije iz soproizvodnje je treba izdati integralni predpis o spodbujanju soproizvodnje, ki bo poleg določitve načina spodbujanja soproizvodnje, vključeval:

– ureditev sistemskih storitev, kot sta "konična moč", ki jo samoproizvajalci potrebujejo za pokrivanje konic porabe in "rezervna moč", ki jo samoproizvajalci potrebujejo v primeru izpada lastne proizvodnje električne energije s soproizvodnjo;

– standardizirane načine priklopa mikro in malih kvalificiranih elektrarn na omrežja glede na moč elektrarne (za take standardizirane načine bodo izdelani tipski projekti, saj je njihova izvedba cenejša od individualnih);

– preveritev možnosti soproizvodnje ob vsaki novi inštalaciji ali ob zamenjavi kotla, ki ima toplotno moč večjo od 500 kW;

Poleg tega je potrebno:

– izdelati analizo, ki bo identificirala potencialne ki so tehnično primerni za soproizvodnjo oziroma trigeneracijo, upoštevajoč vse zahteve po toploti in hladu v Republiki Sloveniji,

– sprejeti predpis o certifikatih o izvoru električne energije iz soproizvodnje z visokim izkoristkom,

– izvajanje programov informiranja in usposabljanja,

– subvencionirati študije izvedljivosti soproizvodnje,

– subvencionirati investicije v soproizvodnjo na osnovi olajšav pri plačilu CO₂ takse in

– razvijati finančne mehanizme za investicije v soproizvodnjo.

POVEČANJE DELEŽA OVE PRI OSKRBI S TOPLOTO Z 22% V 2002 NA 25% DO 2010

Proizvodnja toplote iz obnovljivih virov energije ima manjše vplive na okolje, povzroča izboljšanje lokalne kakovosti zraka, preprečuje oziroma upočasnjuje podnebne spremembe, povečuje zanesljivost oskrbe, pospešuje regionalni razvoj, razvoj podeželja, ohranja in ustvarja delovna mesta. Za dvig deleža OVE pri oskrbi s toploto do leta 2010 bo treba povečati obseg obnovljivih virov v primarni energetski bilanci glede na leta 2002 za 4,0 PJ, od česar odpade na lesno biomaso 3,1 PJ, na bioplin 0,4 PJ, na geotermalno energijo 0,4 PJ in druge OVE 0,1 PJ. Za povečanje rabe obnovljivih virov bo treba v obdobju 2004 – 2010 letno instalirati okoli 1500 kotlov v gospodinjstvih, 50 večjih kotlov in 3 do 5 daljinskih sistemov na lesno biomaso, vgraditi 10.000 m² sončnih kolektorjev in 500 toplotnih črpalk ter podpreti več projektov za izkoriščanje bioplina in geotermalne energije.

Za povečanje deleža OVE bodo uporabljeni naslednji instrumenti in ukrepi:

– subvencioniranje investicij v OVE na osnovi olajšav pri plačilu CO₂ takse oziroma z neposrednimi subvencijami,

– zagotovitev kreditov z znižano obrestno mero za investicije v OVE,

– sprejem predpisa o prednostni izrabi obnovljivih virov energije pred fosilnimi gorivi v javnih stavbah,

– uvedba sistema certificiranja izvora energije (določen mora biti primarni vir energije),

– promoviranje izvedbe energetskih pregledov in študij izvedljivosti investicij v OVE,

– povečanje informiranosti, ozaveščenosti in usposobljenosti potencialnih investitorjev, projektantov in drugih ciljnih skupin (prireditve, priznanja, informativna gradiva, primeri najboljše prakse, tematske mreže),

– demonstracijski projekti, vzorčni projekti in promocija inovativnih energetskih tehnologij OVE, vključno s soproizvodnjo na osnovi biomase in geotermalne energije,

– sprejem predpisa o obvezni analizi možnosti uporabe biomase v sistemih daljinskega ogrevanja,

– priprava standardov kakovosti za lesne sekance in pelete,

– spodbujanje zbiranja lesne biomase, ki ni primerna za industrijsko predelavo, s strani ministrstva pristojnega za gozdarstvo,

– vzpostavitev trga z lesno biomaso in

– priprava operativnih programov za posamezne vrste OVE za toplotne potrebe.

DVIG DELEŽA ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OVE Z 32% V 2002 NA 33,6% DO 2010

Električna energija iz obnovljivih virov energije ima za Slovenijo izreden pomen. OVE so domači viri in zaradi tega prispevajo k zanesljivosti oskrbe, ohranjanju in ustvarjanju delovnih mest ter omogočajo možnost izbire pri nakupu energije. Pri proizvodnji električne energije iz OVE ni emi-

sij TGP in zato so v primerjavi s fosilnimi gorivi zmanjšani negativni vplivi na okolje, s tem pa so preprečene oziroma upočasnjene podnebne spremembe. Za povečanje deleža električne energije iz obnovljivih virov energije na 33,6-odstotni delež bruto proizvedene električne energije do leta 2010, je treba vključiti vse vrste elektrarn na obnovljive vire energije, od velikih vetrnih do mikro sončnih elektrarn. Skupna letna proizvodnja električne energije iz novih elektrarn na OVE v letu 2010 bo morala biti med 1 in 1,5 TWh, odvisno od proizvodnje v velikih hidro elektrarnah, za kar bo treba zgraditi nove elektrarne na OVE z instalirano močjo od 200 do 400 MW.

Za doseganje postavljenega cilja je treba:

- izdelati analize potencialov in pripraviti strategije razvoja posameznih OVE za proizvodnjo električne energije,
- zagotoviti srednjeročno stabilnost odkupnih cen električne energije od elektrarn na OVE,
- uvesti sistem certificiranja izvora energije (določen mora biti primarni vir energije),
- v predpis, ki ureja priklop na električno omrežje, vpeljati standardizirane načine priklopa mikro in malih elektrarn na omrežja glede na moč elektrarne in karakteristike omrežja,
- tarifnim odjemalcem omogočiti prostovoljni nakup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev,
- pri direktnem nakupu električne energije od kvalificiranih proizvajalcev, morajo biti upoštevani izključno minimalni stroški omrežnine, ki ne smejo vključevati stroškov za prenosno omrežje, sistemske rezerve in dodatkov,
- sprejeti predpis, ki določa delež OVE v javnih zgradbah in
- izvajati programe za povečanje informiranosti, ozaveščenosti in usposobljenosti potencialnih kupcev energije, investitorjev in drugih ciljnih skupin (informativna gradiva, primeri najboljše prakse, izobraževanje in usposabljanje, izdaja promocijskih letakov oziroma brošur, ki podrobno predstavijo posamezni obnovljiv vir, nadaljevanje dela mreže energetskih svetovalcev v povezavi z mehanizmom pri URE). Promocijske dejavnosti morajo izvajati institucije, ki nimajo neposrednega interesa pri prodaji svoje opreme.

ZAGOTOVITEV DO 2-ODSTOTNEGA DELEŽA BIOGORIV ZA TRANSPORT DO KONCA 2005

Biogoriva kot edina domača goriva za transport povečujejo zanesljivost oskrbe, zmanjšujejo vplive na okolje, povečujejo zaposlenost v kmetijstvu, pozitivno vplivajo na regionalni razvoj ter na ohranjanje kmetijskih površin in kakovost njihovega izkoriščanja. Pri tem je treba upoštevati razpoložljive kmetijske površine. Za doseganje deleža biogoriv je treba:

- sprejeti predpis o obveznem minimalnem deležu biogoriv po posameznih letih do 2010,
- razbremeniti prodajno ceno biogoriv dajatev in prispevkov,
- pripraviti program spodbujanja pridelave energetskih surovin in proizvodnje biogoriv v Republiki Sloveniji.

SPODBUJANJE SISTEMOV DALJINSKEGA OGREVANJA IN HLAJENJA

Sistemi daljinskega ogrevanja oziroma kombinirani sistemi daljinskega ogrevanja in hlajenja pomembno prispevajo k zmanjševanju rabe energije in emisij TGP. To zlasti velja, če je toplota proizvedena v soproizvodnji ali pa iz obnovljivih virov energije. Za nadaljnji razmah sistemov daljinskega ogrevanja in za ohranitev obstoječih, je treba:

- uvesti enotne tarifne pravilnike za daljinsko ogrevanje z istimi elementi cene in načina obračunavanja za vso Republiko Slovenijo oziroma vse občine,
- izdelati analizo potencialov, ki bo identificirala lokacije in velikosti novih sistemov daljinskega ogrevanja (in hlajenja) in tudi možnosti za razširitev obstoječih sistemov,

- na podlagi analize potencialov pripraviti akcijski načrt razvoja omrežij daljinskega ogrevanja in hlajenja,
- urediti sistem financiranja občinske infrastrukture, ki bo omogočal razvoj obstoječih in gradnjo novih sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja.

POVEČEVANJE OBDAVČEVANJA FOSILNIH GORIV ZA OGREVANJE IN ŠIRJENJE OBDAVČITVE ZA NEOBDAVČENE ENERGENTE IN ZAVEZANCE

Zaradi povečanja konkurenčnosti obnovljivih virov in ukrepov energetske učinkovitosti, okoljskih učinkov, zmanjšanja emisij TGP in zmanjšanja odvisnosti od uvoza naftnih derivatov in tudi uveljavljanja načela "onesnaževalec plača" je potrebna postopna internalizacija vseh eksternih stroškov za energijo. Za izvedbo bo treba pripraviti oziroma uvesti:

- metodologijo za internalizacijo eksternih stroškov z obdavčenjem skladno z načelom "onesnaževalec plača". Pred dosledno uveljavitvijo tega načela se uporabi realne korektive, ki jih smernica EU o državnih okoljskih pomočeh dopušča,
- po letu 2007 postopno povišanje davčne obremenitve za mineralna olja in pline za ogrevanje v široki rabi,
- trošarino na električno energijo pri končnem porabniku in
- metodologijo in organizacijske strukture za oprostitve v okviru CO₂ takse za tipske projekte pri manjših porabnikih energije. Pripravo metodologije je treba povezati z razvojem sistemov certificiranja za manjše projekte v okviru kjotskih mehanizmov.

OBVEZNI LOKALNI ENERGETSKI KONCEPTI

Lokalni energetski koncept je temeljni planski dokument, ki v skladu z nacionalnim energetskim programom opredeljuje dolgoročni načrt razvoja energetike v lokalni skupnosti, učinkovito ravnanje z energijo in izkoriščanje lokalnih energijskih virov (obnovljivi viri, odpadna toplota iz industrijskih procesov, odpadki ipd.), zagotavlja zmanjšanje vplivov na okolje in ne nazadnje zmanjšuje javne izdatke. V pripravo in izvajanje lokalnih energetskih konceptov je vključena vrsta akterjev, od lokalnih skupnosti, izvajalcev javnih služb, podjetij za oskrbo z energijo do občanov, nevladnih organizacij in drugi. V zvezi z izdelavo lokalnih energetskih konceptov bo pripravljen:

- predpis, ki uvaja obvezno načrtovanje v mestnih občinah in občinah z več kot pet tisoč prebivalci in določa stopke in obvezne vsebine lokalnih energetskih konceptov in
- predpis, ki opredeljuje območja, kjer je obvezna analiza možnosti rabe biomase v sistemih daljinskega ogrevanja. Upravitelji vseh novih in tudi obstoječih sistemov daljinskega ogrevanja morajo obvezno koristiti OVE, razen če s študijo izvedljivosti utemeljijo ekonomsko in okoljsko sprejemljivejši način ogrevanja. Če izkoriščanje biomase ekonomsko ni upravičeno, lahko inštalirajo kotel na fosilna goriva, v tem primeru pa morajo s študijo izvedljivosti preveriti možnost soproizvodnje.

VKLJUČEVANJE TRAJNOSTNEGA RAVNANJA Z ENERGIJO V IZOBRAŽEVALNI PROCES

Izobraževanje učencev v osnovnih šolah, dijakov, študentov in tudi širše javnosti o trajnostnem razvoju, učinkovitem ravnanju z energijo, zmanjšanju negativnih vplivov energetike oziroma rabe energije na naravno okolje, o zmanjšanju rabe energije in stroškov zanjo je pomemben proces, ki bo vplival na dolgoročno ravnanje z energijo v Sloveniji. Z izobraževanjem in ozaveščanjem se postopoma razvija tudi aktivna vloga posameznika pri smotni rabi energije, prav tako lahko mlajše generacije vplivajo tudi na porabniške navade starejših.

Osnovne naloge s tega področja, ki jih je treba izvesti, so:

- dopolnitve in spremembe učnih načrtov na vseh stopnjah in vseh smereh izobraževanja. Učni načrti naj vsebujejo boljše poznavanje in razumevanje energetskega procesa ter ravnanja z energijo, projekte učinkovitega ravnanja z energijo v šolah in izkoriščanja obnovljivih virov energije, zmanjševanja vplivov na okolje in znižanje stroškov za energijo,
- priprava izobraževanih pripomočkov za URE in OVE,
- uvedba novih študijskih smeri s področja trajnostnega energetskega razvoja in
- spodbujanje izvajanja izvenšolskih programov in projektov.

INSTITUCIONALNI OKVIR DRŽAVE ZA IZVAJANJE PROGRAMOV URE IN OVE

Znatno povečanje energetske učinkovitosti in obsega obnovljivih virov energije bo mogoče uresničiti le z aktivno vključitvijo in sodelovanjem vseh relevantnih dejavnikov: državnih organov, lokalnih skupnosti, porabnikov energije v gospodinjstvih, industriji, storitvenem in javnem sektorju ter v prometu, podjetjih za oskrbo z energijo, ponudnikov energetske opreme in storitev, izobraževalnih, raziskovalnih in razvojnih organizacij, finančnih institucij, nevladnih organizacij, medijev in drugih.

V ta namen bodo uvedene nekatere institucionalne spremembe in vključeni novi akterji:

- integracija vseh aktivnosti izvajanja energetske politike, vključno z zagotavljanjem vseh energentov in skladiščnih kapacitet, v okviru ministrstva, pristojnega za energijo in okolje. V okvir izvajanja energetske politike ne sodi kontrola cen energentov na podlagi posebnega zakona,
- širitev delovanja in pristojnosti AE v skladu z navedenimi mehanizmi in ustanovitve strokovnega sveta,
- institucionalna ureditev obstoječe energetske svetovne mreže za občane v lokalnih skupnostih na osnovi koncesije za to dejavnost,
- vključitev dobaviteljev energije po omrežjih, ki svojo dejavnost opravljajo v okviru gospodarske javne službe, v pripravo in izvajanje programov URE pri porabnikih in
- promocija partnerstva med javnimi institucijami in privatnimi podjetji na področju pogodbenega znižanja stroškov za energijo.

SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI

Okoljske nevladne organizacije so s svojo prisotnostjo, delovanjem, znanjem in izkušnjami pomemben dejavnik pri zagotovitvi trajnostnega ravnanja z energijo, osveščanju javnosti glede nujnosti učinkovitega ravnanja z energijo in zmanjševanju vplivov rabe energije v smislu varovanja in izboljševanja naravnega okolja. Prav tako s svojimi predlogi in preko civilnega dialoga participirajo pri oblikovanju, vrednotenju in izvajanju konkretnih ukrepov energetskega programa. Sodelovanje in participacija okoljskih nevladnih organizacij se bo izvajalo skozi naslednje aktivnosti:

- zagotavljanje pogojev okoljskim nevladnim organizacijam za izvajanje izobraževalno osveščevalnih programov in projektov za trajnostno ravnanje z energijo,
- obveščanje okoljskih nevladnih organizacij glede priprave predpisov in odločitev, ki se nanašajo na izvajanje nacionalnega energetskega načrta,
- vključevanje okoljskih nevladnih organizacij v pripravo predpisov, odločitev in vrednotenje ukrepov, ki se nanašajo na izvajanje nacionalnega energetskega programa ter zagotavljanje pogojev za to vključevanje nevladnih organizacij.

8. SPREMLJANJE IZVAJANJA NACIONALNEGA ENERGETSKEGA PROGRAMA

8.1. Letni energetski pregled

Ministrstvo pristojno za energijo spremlja izvajanje energetske politike z letnim poročilom. Letni energetski pregled (v nadaljnjem besedilu: LEP) podaja kvalitativen in kvantitativen pregled izvajanja nalog energetske politike, določene v NEP, na podlagi določenega sistema kazalcev. LEP bo letna publikacija, ki bo predstavila izvajanje NEP v luči najnovejših sprememb, dogodkov in zakonodaje glede ravnanja z energijo v svetu in EU. LEP bo tekstualno in tabelarično bralcu predstavil izvajanje energetske politike v Sloveniji za preteklo leto, z vsemi ustreznimi razlagami za eventualna odstopanja od zastavljene poti in nepričakovanimi dogodki, ki so vplivali na ravnanje z energijo. Na podlagi ugotovitev se v primeru večjih odstopanj od izvajanja energetske politike sprejmejo potrebni ukrepi, ki zagotavljajo uresničevanje postavljenih ciljev. Minister, pristojen za energijo, oblikuje posebno skupino, odgovorno za spremljanje in poročanje o izvajanju energetske politike.

Pogoj za kakovostno spremljanje izvajanja energetske politike je poenotenje in uskladitev energetske statistike med vsemi pooblaščenimi institucijami v državi. Usklajena energetska statistika bo omogočila izračun kazalcev za kvantitativno spremljanje usmeritev in doseganja zastavljenih ciljev.

8.2 Uskladitev energetske statistike in dejavnosti posameznih akterjev

Kakovostne kvantitativne podlage so pogoj in izhodišče za kakovostno spremljanje izvajanja energetske politike. Usklajena in ažurna nacionalna energetska statistika, dopolnjena in povezana z določenimi okoljskimi statističnimi podatki, omogoča kakovostno izvajanje in spremljanje energetske politike, učinkovitejše delo vladnih služb, znižanje stroškov in povečanje kakovosti izdelave strokovnih študij ter prispeva k promociji in ugledu Republike Slovenije v svetu.

Ključni akterji za izvajanje usklajene energetske statistike so SURS, ministrstvo pristojno za energijo, ministrstvo pristojno za obvezne rezerve nafte in naftnih derivatov, AURE, ARSO, BORZEN, AE, energetska združenja, energetska podjetja in porabniki energije.

Z medsebojnim dogovorom vseh institucij se bo poenotila energetska statistika in ustrezno uskladila z mednarodno metodologijo (Eurostat idr.), s ciljem izdelave enotne državne energetske bilance in enotnega vira podatkov za izračun energetskih kazalcev.

Kot najtežja naloga se kaže vzpostavitev metodologije za spremljanje cen končnih porabnikov na odprtem trgu ter konkurenčnosti razvoja energetskih trgov v Republiki Sloveniji. Pripraviti bo potrebno ustrezno metodologijo za spremljanje razvoja energetskih trgov v Sloveniji, še posebej spremljanja cen energije za končne odjemalce električne energije in zemeljskega plina ter za konkurenčnost trga.

AE dobi ustrezne zakonske podlage (v spremembah EZ) za spremljanje kakovosti oskrbe odjemalcev z energijo (predvsem kakovosti električne energije) in energetskimi storitvami.

8.3 Priprava Letnega energetskega pregleda

Ministrstvo pristojno za energijo spremlja izvajanje energetske politike z LEP. LEP o izvajanju energetske politike podaja kvantifikacijo uspešnosti in doseganja zastavljenih ciljev, predstavlja transparentnost izvajanja energetske politike, omogoča dostop javnosti do informacij, racionalizira

delo vladnih služb in znižuje stroške ter povečuje kakovost pri izdelavi strokovnih študij.

Ključni akterji priprave pregleda so ministrstvo pristojno za energijo, ministrstvo pristojno za obvezne rezerve nafte in naftnih derivatov, SURS, AE, ARSO in energetska podjetja, sodelujejo pa tudi porabniki energije in strokovna javnost.

Ministrstvo pristojno za energijo pripravi postopek izdelave letnega pregleda in ga terminsko in organizacijsko uskladi s časovno razpoložljivostjo podatkov in drugimi obveznostmi poročanja, ki izhajajo iz EZ, pravnega reda EU in drugih mednarodnih obveznosti o poročanju, spremljanja proračuna itn. LEP se navezuje tudi na ugotovitve drugih poročil o izvajanju relevantnih nacionalnih programov (npr. okoljski vplivi energetike so podrobno obravnavani v Letnem poročilu o stanju okolja).

Prav tako ministrstvo pristojno za energetiko glede na končne cilje izvajanja energetske politike dokončno potrdi predlog izbora vodilnih, podrobnih in dodatnih kazalcev

za njeno spremljanje ter postopke in metodologijo zbiranja podatkov in izračunov za posamezni kazalec. Pri pripravi se ministrstvo pristojno za energijo opre na mednarodne metodologije, upošteva pa tudi specifičnost Republike Slovenije.

8.4 Kazalci izvajanja energetske politike

Izbrani nabor kazalcev za NEP obsega uveljavljene mednarodne in druge indikatorje (strukturni indikatorji EU idr.) ki omogočajo kvantifikacijo in spremljanje zastavljenih ciljev energetske politike. Na podlagi izbranih kazalcev je možna ocena uspešnosti izvajanja energetske politike ter kvantitativna primerjava z ostalimi državami.

V spodnji tabeli so prikazane vrednosti izbranih kazalcev za preteklo obdobje, ki daje izhodišče in pregled stanja, potrebnega za načrtovanje in izvajanje energetske politike Slovenije. Za izračun so bili uporabljeni podatki SURS.

Kazalec	Definicija	Enota	2000	2001	2002
1. Energetska intenzivnost	Oskrba z energijo / BDP	toe / mio EUR 2000	309	312	310
	Končna poraba električne energije / BDP	MWh / mio EUR 2000	518	523	546
2. Končna poraba električne energije na prebivalca	Končna poraba električne energije / št. prebivalcev	kWh / prebiv.	5413	5616	5973
3. Oskrba z energijo na prebivalca	Oskrba z energijo / št. prebivalcev	toe / prebiv.	3,23	3,35	3,39
4. Energetska odvisnost	Neto uvoz / oskrba z energijo	%	51	48	49
5. Sprememba končne porabe energije	% spremembe končne porabe energije glede na predhodno leto	%		1,8	1,3
6. Poraba obnovljivih virov energije (OVE)	Skupna količina porabe OVE	ktoe	760	777	757
Delež OVE v oskrbi z energijo	OVE / oskrba z energijo	%	11,9	11,8	11,2
Delež proizvedene električne energije iz OVE v skupni porabi el. energije	Proizvedena el. en. iz OVE na pragu / skupna poraba el. energije	%	33,4	32,2	27,1
7. Uvozna odvisnost električne energije	Neto uvoz el. energije / skupna poraba el. energije	%	-11,5	-15,0	-8,9
8. Skupne emisije CO ₂	Emisije CO ₂ pri rabi energije	Mio t CO ₂	Podatki še niso uradno potrjeni ali izračunani		
9. Cene električne energije za industrijske odjemalce in gospodinjstva	Metodologija Eurostat, EU direktiva o preglednosti cen	EUR/ MWh	Poskusno že spremlja SURS		
10. Cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce in gospodinjstva	Metodologija Eurostat, EU direktiva o preglednosti cen	EUR/ MWh	Poskusno že spremlja SURS		
11. Kakovost oskrbe z električno energijo	Potrebno še določiti kazalec in metodologijo ter tehnično omogočiti kvalitetno določanje v skladu z evropsko prakso				

Oskrba z energijo je poraba primarne energije, to je domača proizvodnja, ki ji prištejemo uvoz ter odštejemo izvoz, odštejemo mednarodna pomorska skladišča in prištejemo oziroma odštejemo spremembe zalog. Pri preračunu hidro energije na nivo primarne energije je upoštevan izkoristek 100%. Primarna energija pri nuklearni energiji pa je izračunana iz proizvodnje električne energije na generatorju ob upoštevanju izkoristka 33%.

Končna poraba energije vključuje porabo energije v sektorjih končne porabe. Končna energija je energija, ki je dobavljena odjemalcu za pretvorbo v koristno energijo. Izračuna se kot vsota vse porabljene energije končnih odjemalcev.

Skupna poraba električne energije vključuje končno porabo in izgube omrežja, kar lahko izrazimo tudi kot proizvodnja na pragu, ki ji prištejemo uvoz in odštejemo izvoz električne energije. To je električna energija, potrebna za oskrbo končnih odjemalcev v Sloveniji.

9. V GRADIVU UPORABLJENE OZNAKE IN OKRAJŠAVE

AE	Agencija za energijo
ARAO	Agencija za radioaktivne odpadke
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
AURE	Agencija za učinkovito rabo energije
BAT	Best Available Technology (najboljše razpoložljive tehnologije)
BDP	bruto domači proizvod
BREF	Best Available Techniques Reference Documents – referenčni dokument o BAT
CRP	Co-ordinated Research Programme (koordinirani raziskovalni program)
DEM	Dravske elektrarne Maribor
DPRS	Dolgoročni plan Republike Slovenije za obdobje 1986-2000
DRP	Državni razvojni program
DSM	Demand Side Management (ukrepi na strani rabe energije)
EES	elektroenergetski sistem
ELES	Elektro Slovenija d.o.o.
EMAS	Environmental Management Assistance Scheme (Okoljska upravljalna shema za pomoč)
EO	enota obremenitve CO ₂
ETSO	Electricity Transmission System Operator (Sistemiški operater za električno energijo)
EU	Evropska unija
EZ	Energetski zakon
G	giga (10 ⁹)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Splošni sporazum o tarifah in trgovanju)
GJS	gospodarska javna služba
HE	hidroelektrarna
HEP	Hrvatska elektroprivreda (Hrvaško elektrogospodarstvo)
HSE	Holding slovenskih elektrarn
IEA	International Energy Agency (Mednarodna agencija za energijo)
IJG	izrabljeno jedrsko gorivo
IPCC	Intergovernmental Panel for Climate Change (Medvladni forum za klimatske spremembe)
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrirano preprečevanje onesnaženja in nadzor)
JANAF	Jadranski naftovod
k	kilo (10 ³)
LEP	Letni energetski pregled
M	mega (10 ⁶)
male HE	male hidroelektrarne (elektrarne do 10 MW nazivne moči)
NEK	Nuklearna elektrarna Krško
NEP	Nacionalni energetski program
NN	nizkonapetostno (omrežje)
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
NSRAO	nizko in srednje radioaktivni odpadki

NVO	nevladne organizacije
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OVE	obnovljivi viri energije
P	peta (10 ¹²)
RAO	radioaktivni odpadki
RTH	Rudnik Trbovlje-Hrastnik
SGRS	Strategija gospodarskega razvoja Slovenije
SEL	Savske elektrarne Ljubljana
SENG	Soške elektrarne Nova Gorica
SLE	Statistični letopis energetskega gospodarstva Republike Slovenije (2000)
SN	srednjenapetostno (omrežje)
SPTE	soproizvodnja toplote in električne energije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TEB	Termoelektrarna Brestanica
TEŠ	Termoelektrarna Šoštanj
TET	Termoelektrarna Trbovlje
TE-TOL	Termoelektrarna-Toplarna Ljubljana
TGP	toplogredni plini
TNP	tekoči naftni plin
TP	transformatorska postaja
TPF	Third Party Financing (financiranje tretje stranke)
UCTE	Union for the Coordination of Transmission of Electricity (Združenje za koordinacijo prenosa električne energije)
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
UNP	utekočinjen naftni plin
UPO	Upravljalac prenosnega omrežja
URE	učinkovita raba energije
VN	visokonapetostno (omrežje)
ZORD	Zavod za obvezne rezerve nafte in njenih derivatov

10. UVELJAVITEV RESOLUCIJE

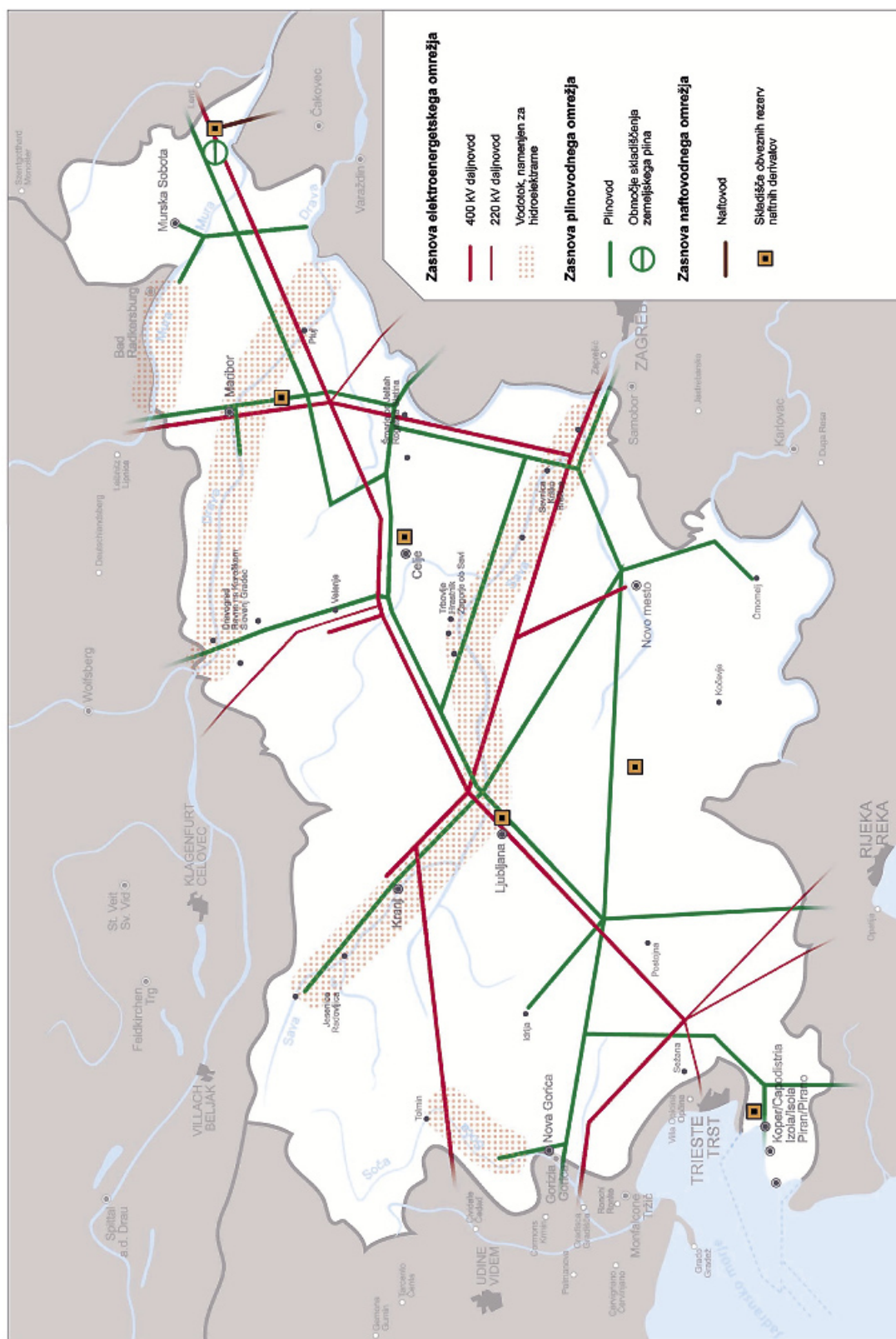
Z dnem uveljavitve te Resolucije preneha veljati Resolucija o strategiji rabe in oskrbe Slovenije z energijo (Uradni list RS, št. 9/96).

Ta resolucija začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 320-01/89-1/162
Ljubljana, dne 5. aprila 2004.
EPA 1043-III

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
Borut Pahor l. r.

Priloga – Zasnova energetskega omrežja k poglavju 6.5.2.

MINISTRSTVA

2670. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja administrator

Na podlagi šestega odstavka 92. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03 – prečiščeno besedilo) minister za šolstvo, znanost in šport izdaja

PRAVILNIK

o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja administrator

1. člen

Ta pravilnik določa izobrazbo, ki jo morajo imeti učitelji strokovno teoretičnih predmetov, učitelji praktičnega pouka in drugi strokovni delavci, ki z njimi sodelujejo pri izvajanju strokovnih nalog v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja administrator, administrator s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, administrator z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, administrator prilagojen za gibalno ovirane dijake in administrator prilagojen za slepe in slabovidne dijake, ki jih je sprejel minister za šolstvo, znanost in šport s Pravilnikom o izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja administrator (Uradni list RS, št. 52/03), Pravilnikom o izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja administrator za izvajanje na narodno mešanem območju (Uradni list RS, št. 52/03), ki določa izvajanje izobraževalnega programa v slovenskem učnem jeziku, Pravilnikom o izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja administrator za izvajanje na narodno mešanem območju (Uradni list RS, št. 131/03), ki določa izvajanje izobraževalnega programa v italijanskem učnem jeziku, Pravilnikom o prilagojenem izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja administrator za gibalno ovirane dijake (Uradni list RS, št. 52/03) in Pravilnikom o prilagojenem izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja administrator za slepe in slabovidne dijake (Uradni list RS, št. 52/03).

2. člen

V tem pravilniku izobrazba pomeni študijski program za pridobitev izobrazbe, po katerem se pridobi strokovni naslov v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih (Uradni list RS, št. 47/98 in 55/03) ali končan javno veljavni izobraževalni program, pri posameznih predmetih pa tudi študijski program izpopolnjevanja.

3. člen

Če je v tem pravilniku pri posameznih predmetih naveden dvopredmetni študijski program, je ta ustrezen ne glede na to, na katerem mestu je naveden.

Če v tem pravilniku pri posameznih predmetih ni navedeno, ali je ustrezen enopredmetni ali dvopredmetni študijski program, se šteje, da je ustrezen tako enopredmetni kot dvopredmetni študijski program.

4. člen

1. Poslovna informatika

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program računalništva in informatike, računalništva, matematike (smer – računalništvo z matematiko), ekonomije (smer – poslovno informacijska) ali organizacije in managementa sistemov (smer – organizacija in management informacij-

skih sistemov) ali visokošolski strokovni študijski program računalništva in informatike, visoke poslovne šole (smer – poslovno informacijska), poslovne ekonomije (smer – podjetniška informatika) ali organizacije in managementa (smer – informatika v organizaciji in managementu).

2. Poslovna tehnika

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije, organizacije in managementa sistemov ali politologije (smer – analiza politik in javna uprava) ali kdor je končal visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole, poslovne ekonomije, podjetništva, managementa, organizacije in managementa, upravljanja in poslovanja ali javne uprave.

3. Računovodstvo

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

4. Pravo

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program prava ali ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

5. Poslovna matematika s statistiko

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali matematike ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

6. Trženje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali komunikologije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

7. Tajniško poslovanje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program prava, ekonomije, organizacije in managementa sistemov ali politologije (smer – analiza politik in javna uprava) ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole, poslovne ekonomije, organizacije in managementa, upravljanja in poslovanja ali javne uprave.

8. Retorika

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program psihologije, pedagogike, sociologije, organizacije in managementa sistemov, komunikologije ali ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program organizacije in managementa, visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

9. Tuj jezik II

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ustreznega tujega jezika.

10. Telekomunikacija

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni ali visokošolski strokovni študijski program elektrotehnike.

11. Komunikacija

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program računalništva in informatike, računalništva, matematike (smer – računalništvo z matematiko), ekonomije (smer – poslovno informacijska) ali organizacije in managementa sistemov (smer – organizacija in management informacij-skih sistemov) ali visokošolski strokovni študijski program računalništva in informatike, visoke poslovne šole (smer – poslovno informacijska), poslovne ekonomije (smer – podjetniška informatika) ali organizacije in managementa (smer – informatika v organizaciji in managementu).

12. Praktični pouk

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije, prava, organizacije in managementa sistemov, računalništva in informatike ali računalništva ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole, poslovne ekonomije, podjetništva, managementa, upravljanja in poslovanja, organizacije in managementa, javne uprave ali računalništva in informatike ali višješolski študijski program strojepisja in stenografije, ekonomije ali uprave ali izobraževalni program višjega strokovnega izobraževanja komercialist ali poslovni sekretar.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja ekonomije ali poslovanja.

5. člen

Strokovni delavci, ki so do uveljavitve tega pravilnika izpolnjevali predpisane pogoje za opravljanje vzgojno izobraževalne dejavnosti v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja administrator in poslovni tajnik, lahko še naprej opravljajo vzgojno izobraževalno dejavnost za vsebinsko sorodne predmete tudi po uveljavitvi tega pravilnika.

6. člen

Vsi strokovni delavci, ki opravljajo vzgojno izobraževalno delo v programih, prilagojenih za gibalno ovirane dijake ali za slepe in slabovidne dijake, morajo imeti ustrezno specialno pedagoško izobrazbo, pridobljeno po ustreznem študijskem programu izpopolnjevanja.

7. člen

Ne glede na določbe tega pravilnika je za učitelje strokovno teoretičnih predmetov ustrezna tudi izobrazba, pridobljena po podiplomskih študijskih programih za pridobitev specializacije, magisterija oziroma doktorata znanosti ustrezne smeri.

8. člen

Določila o kadrovskih pogojih za izvedbo programa:

– administrator (IV/38), ki ga je sprejel Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje na 17. seji z dne 23. 5. 1991 in

– podjetniško poslovanje, ki ga je sprejel Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje na 20. seji z dne 6. 2. 1992 in 8. seji z dne 27. 5. 1993, se uporabljajo do izteka navedenih programov.

9. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 011-03-5/2004

Ljubljana, dne 10. maja 2004.

EVA 2004-3311-0070

dr. Slavko Gaber l. r.

Minister

za šolstvo, znanost in šport

2671. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu srednjega strokovnega izobraževanja aranžerski tehnik

Na podlagi šestega odstavka 92. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03 – prečiščeno besedilo) minister za šolstvo, znanost in šport izdaja

P R A V I L N I K

o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu srednjega strokovnega izobraževanja aranžerski tehnik

1. člen

Ta pravilnik določa izobrazbo, ki jo morajo imeti učitelji strokovno teoretičnih predmetov, učitelji praktičnega pouka in drugi strokovni delavci, ki z njimi sodelujejo pri izvajanju strokovnih nalog v izobraževalnem programu srednjega strokovnega izobraževanja aranžerski tehnik, ki ga je sprejel minister za šolstvo, znanost in šport z Odredbo o izobraževalnem programu za pridobitev srednje strokovne izobrazbe aranžerski tehnik (Uradni list RS, št. 23/02).

2. člen

V tem pravilniku izobrazba pomeni študijski program za pridobitev izobrazbe, po katerem se pridobi strokovni naslov v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih (Uradni list RS, št. 47/98 in 55/03) ali končan javno veljavni izobraževalni program, pri posameznih predmetih pa tudi študijski program izpopolnjevanja.

3. člen

Če je v tem pravilniku pri posameznih predmetih naveden dvopredmetni študijski program, je ta ustrezen ne glede na to, na katerem mestu je naveden.

Če v tem pravilniku pri posameznih predmetih ni navedeno, ali je ustrezen enopredmetni ali dvopredmetni študijski program, se šteje, da je ustrezen tako enopredmetni kot dvopredmetni študijski program.

4. člen**1. Tuj jezik II**

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ustreznega tujega jezika.

2. Trženje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

3. Kemija in poznavanje blaga

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program kemije, kemijskega inženirstva, kemijske tehnologije, biologije, živilske tehnologije, tekstilstva in grafične tehnologije, tekstilstva, kmetijstva – agronomije ali kmetijstva ali visokošolski strokovni študijski program kemijske tehnologije, tekstilne tehnike, tekstilstva, kmetijstva – agronomija in hortikultura ali agronomije.

Laborant je lahko, kdor je opravil splošno maturo z izbirnim predmetom kemija, lahko pa tudi, kdor je končal izobraževalni program za pridobitev srednje strokovne izobrazbe, ki je vseboval najmanj 315 ur kemije ali drugih predmetov s kemijskega predmetnega področja.

4. Podjetništvo

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

5. Stili in vsebine umetnin

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva, oblikovanja, umetnostne zgodovine, arhitekture ali krajinske arhitekture.

6. Aranžerstvo in oblikovanje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva, umetnostne zgodovine, oblikovanja, arhitekture ali krajinske arhitekture.

7. Praktični pouk

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva, umetnostne zgodovine, oblikovanja, arhitekture ali krajinske arhitekture.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja aranžerstva ali oblikovanja.

Laborant je lahko, kdor je končal izobraževalni program za pridobitev srednje strokovne izobrazbe iz aranžerstva, vrtarstva ali oblikovanja.

8. Praktični pouk – dekoriranje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva ali oblikovanja.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja aranžerstva ali oblikovanja.

9. Praktični pouk – metode oglaševanja

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije, likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva ali oblikovanja ali kdor je končal visokošolski strokovni študijski program poslovne ekonomije ali visoke poslovne šole.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja aranžerstva, oblikovanja, trženja, upravljanja ali poslovanja.

10. Praktični pouk – pospeševanje prodaje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja trženja, upravljanja ali poslovanja.

11. Praktični pouk – poslovno komuniciranje

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program psihologije, pedagogike, sociologije, organizacije in managementa sistemov, komunikologije ali ekonomije ali visokošolski strokovni študijski program organizacije in managementa, visoke poslovne šole ali poslovne ekonomije.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja trženja, upravljanja ali poslovanja.

12. Praktični pouk – oblikovanje s cvetjem

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program krajinske arhitekture, kmetijstva – agronomije ali kmetijstva ali visokošolski strokovni študijski program kmetijstva – agronomija in hortikultura ali agronomije.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja aranžerstva ali oblikovanja.

13. Praktični pouk – rastline v prostoru

Učitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program krajinske arhitekture, kmetijstva – agronomije ali kmetijstva ali visokošolski strokovni študijski program kmetijstva – agronomija in hortikultura ali agronomije.

Učitelj mora imeti predpisane delovne izkušnje s področja aranžerstva ali oblikovanja.

5. člen

Strokovni delavci, ki so do uveljavitve tega pravilnika izpolnjevali predpisane pogoje za opravljanje vzgojno izobraževalne dejavnosti v programu aranžerski tehnik (V/20), ki ga je sprejel Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje na 17. seji z dne 23. 5. 1991 in je bil objavljen v publikaciji Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in šport, Štiriletni programi tehniških in drugih strokovnih šol, Ljubljana 1992, lahko še naprej opravljajo vzgojno izobraževalno dejavnost za vsebinsko sorodne predmete tudi po uveljavitvi tega pravilnika.

6. člen

Ne glede na določbe tega pravilnika je za učitelje strokovno teoretičnih predmetov ustrezna tudi izobrazba pridobljena po podiplomskih študijskih programih za pridobitev specializacije, magisterija oziroma doktorata znanosti ustrezne smeri.

7. člen

Določila o kadrovskih pogojih za izvedbo programa aranžerski tehnik (V/20), ki ga je sprejel Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje na 17. seji z dne 23. 5. 1991, se uporabljajo do izteka navedenega programa.

8. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 011-03-8/2004

Ljubljana, dne 10. maja 2004.

EVA 2004-3311-0069

dr. Slavko Gaber l. r.

Minister

za šolstvo, znanost in šport

2672. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe strokovnih delavcev v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski praktikum

Na podlagi šestega odstavka 92. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03 – prečiščeno besedilo) minister za šolstvo, znanost in šport izdaja

P R A V I L N I K

o smeri in stopnji izobrazbe strokovnih delavcev v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski praktikum

1. člen

Ta pravilnik določa izobrazbo, ki jo morajo imeti strokovni delavci v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski praktikum, ki ga je sprejel Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje s Sklepom o sprejemu (post)rehabilitacijskega praktikuma posebnega programa za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 61/01).

2. člen

V tem pravilniku izobrazba pomeni študijski program za pridobitev izobrazbe, po katerem se pridobi strokovni naslov v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih (Uradni list RS, št. 47/98 in 55/03) ali končan javno veljavni izobraževalni program ali študijski program izpopolnjevanja.

3. člen

Če je v tem pravilniku naveden dvopredmetni študijski program, je ta ustrezen ne glede na to, na katerem mestu je naveden.

Če v tem pravilniku ni navedeno, ali je ustrezen enopredmetni ali dvopredmetni študijski program, se šteje, da je ustrezen tako enopredmetni kot dvopredmetni študijski program.

4. člen

1. Učitelji**1.1. Učitelji internega izobraževanja****1.1.1. Slovenščina**

Učitelj slovenščine je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program slovenščine.

1.1.2. Matematika

Učitelj matematike je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program matematike.

1.1.3. Spoznavanje naravnega in družbenega okolja

Učitelj spoznavanja naravnega in družbenega okolja je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program zgodovine, geografije ali sociologije.

Učitelj spoznavanja naravnega in družbenega okolja je lahko tudi, kdor je končal univerzitetni študijski program defektologije (smer – DP-FIBO) ali psihologije.

1.1.4. Športna vzgoja

Učitelj športne vzgoje je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program športne vzgoje.

1.2. Učitelji praktičnega izobraževanja**1.2.1. Praktični pouk**

Učitelj praktičnega pouka je lahko, kdor je končal:
– univerzitetni študijski program tehnike, proizvodno-tehnične vzgoje, elektrotehnike, strojništva ali lesarstva,
– izobraževalni program za pridobitev srednje ali srednje strokovne izobrazbe.

1.2.2. Likovni pouk

Učitelj likovnega pouka je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program likovne pedagogike, kiparstva ali slikarstva,

1.2.3. Glasbeni pouk

Učitelj glasbenega pouka je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program glasbene pedagogike.

2. Vzgojitelji

Vzgojitelj je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program defektologije (smer – DP-FIBO).

Vzgojitelj je lahko tudi, kdor je končal univerzitetni študijski program socialne pedagogike.

5. člen

Učitelji in vzgojitelji, morajo imeti ustrezno specialno pedagoško izobrazbo, pridobljeno po ustreznem študijskem programu oziroma ustreznem študijskem programu izpopolnjevanja.

6. člen

Ne glede na določbe tega pravilnika je za strokovne delavce v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski praktikum ustrezna tudi izobrazba, pridobljena po podiplomskih študijskih programih za pridobitev specializacije, magisterija oziroma doktorata znanosti ustrezne smeri.

7. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 011-03-4/2004

Ljubljana, dne 10. maja 2004.

EVA 2004-3311-0071

dr. Slavko Gaber l. r.

Minister

za šolstvo, znanost in šport

**2673. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah
Pravilnika o strokovnem izpitu in o preizkusu
strokovne usposobljenosti inšpektorjev za
šolstvo in inšpektorjev za šport**

Na podlagi 6. člena Zakona o šolski inšpekciji (Uradni list RS, št. 29/96) in 57. člena Zakona o športu (Uradni list RS, št. 22/98) izdaja minister za šolstvo, znanost in šport

P R A V I L N I K**o spremembah in dopolnitvah Pravilnika
o strokovnem izpitu in o preizkusu strokovne
usposobljenosti inšpektorjev za šolstvo
in inšpektorjev za šport**

1. člen

V Pravilniku o strokovnem izpitu in o preizkusu strokovne usposobljenosti inšpektorjev za šolstvo in inšpektorjev za šport (Uradni list RS, št. 49/00) se v prvi alineji 3. člena črta besedilo: »ter področje avto šol«.

2. člen

V 4. členu se črta drugi odstavek.
Dosedanji tretji in četrti odstavek postaneta drugi in tretji odstavek.

3. člen

V drugi alineji drugega odstavka 5. člena se črta besedilo: ter predpisov s področja avto šol.«.

4. člen

V 11. členu se črta besedilo: »in največ 30 minut za preverjanje poznavanja predpisov s področja avto šol.«.

5. člen

Tretji odstavek 16. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Preizkus se opravlja pisno. Poteka po postopku, ki je predpisan za pisni del izpita v 10. členu tega pravilnika in traja največ tri ure.«

6. člen

17. člen se spremeni tako, da se glasi:

Tema pisne naloge, ki jo določi komisija iz prvega odstavka 6. člena tega pravilnika, mora zajemati problematiko z delovnega področja inšpektorja, ki opravlja preizkus. S pisno nalogo inšpektor na praktičnem primeru pokaže poznavanje sprememb šolske zakonodaje oziroma zakonodaje s področja športa v času od zadnjega preizkusa oziroma izpita.

Pisno nalogo komisija oceni z »opravit« ali »ni opravil«.

7. člen

V 22. členu se za besedilom: »Kandidat, ki je strokovni izpit« doda besedilo: »oziroma posamezne dele izpita«.

8. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 011-03-44/2004
Ljubljana, dne 10. maja 2004
EVA 2004-3311-0067

dr. Slavko Gaber l. r.
Minister
za šolstvo, znanost in šport

2674. Pravilnik o izdajanju potrdil o pridobljenih kvalifikacijah zdravnika, zdravnika splošne medicine, zdravnika specialista, doktorja dentalne medicine specialista čeljustne in zobne ortopedije in doktorja dentalne medicine specialista oralne kirurgije

Na podlagi tretjega odstavka 12. člena Zakona o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 36/04 – prečiščeno besedilo) minister za zdravje izdaja

P R A V I L N I K

o izdajanju potrdil o pridobljenih kvalifikacijah zdravnika, zdravnika splošne medicine, zdravnika specialista, doktorja dentalne medicine specialista čeljustne in zobne ortopedije in doktorja dentalne medicine specialista oralne kirurgije

1. člen

Ta pravilnik ureja pogoje in postopek za izdajanje potrdil o pridobljenih kvalifikacijah zdravnika, zdravnika splošne medicine, zdravnika specialista, doktorja dentalne medicine specialista čeljustne in zobne ortopedije in doktorja dentalne medicine specialista oralne kirurgije (v nadaljnjem besedilu: zdravstveni delavec), ki jo je državljani države članice Evropske unije ter državljani države, s katero je Evropska unija sklenila pogodbo o vzajemnem priznavanju kvalifikacij, pridobil v Republiki Sloveniji.

V tem pravilniku uporabljeni pojmi zdravnik, zdravnik splošne medicine, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine specialist čeljustne in zobne ortopedije in doktor dentalne medicine specialist oralne kirurgije in drugi pojmi, zapisani v moški slovnični obliki, se uporabljajo kot nevtralni za moške in ženske.

2. člen

Zdravstveni delavec, ki je končal študij medicine, ki je trajal manj kot 6 let ali 5500 ur in želi pridobiti potrdilo o pridobljeni kvalifikaciji zdravnika, mora izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. imeti mora opravljeno pripravništvo in strokovni izpit v Republiki Sloveniji, in
2. najmanj tri leta zapored v zadnjih petih letih pred datumom vložitve vloge opravljati zdravniško službo.

3. člen

Zdravstveni delavec, ki želi pridobiti potrdilo o pridobljeni kvalifikaciji zdravnika splošne medicine, mora izpolnjevati naslednje pogoje:

1. končati mora univerzitetni študij medicine v Republiki Sloveniji,
2. imeti mora opravljen sekundarijat v Republiki Sloveniji ter preizkus usposobljenosti, ki ga je opravil najpozneje do 1. 1. 2007,
3. imeti mora licenco za področje splošne medicine,
4. vpisan mora biti v zdravniški register, in
5. najmanj tri leta zapored v zadnjih petih letih pred datumom vložitve vloge opravljati zdravniško službo.

4. člen

Zdravstveni delavec, ki je opravil specializacijo, katere trajanje je krajše od časa, ki je za posamezno specializacijo naveden v Seznamu dokazil kvalifikacij za zdravnika oziroma zdravnico, zdravnika specialista oziroma zdravnico specialista, zdravnika splošne medicine oziroma zdravnico splošne medicine, doktorja dentalne medicine oziroma doktorico dentalne medicine in doktorja dentalne medicine specialista oziroma doktorico dentalne medicine specialista (Uradni list RS, št. 41/04) in želi pridobiti potrdilo o pridobljeni kvalifikaciji zdravnika specialista določene specialnosti, mora izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. imeti mora licenco za področje določene specialnosti,
2. vpisan mora biti v zdravniški register, in
3. najmanj tri leta zapored v zadnjih petih letih pred datumom vložitve vloge opravljati zdravniško službo.

5. člen

Zdravstveni delavec, ki je opravil specializacijo iz čeljustne in zobne ortopedije pred 1. junijem 2003 in želi pridobiti potrdilo o pridobljeni kvalifikaciji doktorja dentalne medicine specialista čeljustne in zobne ortopedije, mora izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. vpisan mora biti v zdravniški register,
2. imeti mora licenco za področje čeljustne in zobne ortopedije, in
3. najmanj tri leta zapored v zadnjih petih letih pred datumom vložitve vloge opravljati poklic v zdravstveni dejavnosti.

6. člen

Zdravstveni delavec, ki je opravil specializacijo iz oralne kirurgije pred 1. decembrom 2004 in želi pridobiti potrdilo o pridobljeni kvalifikaciji doktorja dentalne medicine specialista oralne kirurgije, mora izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. vpisan mora biti v zdravniški register,
2. imeti mora licenco za področje oralne kirurgije, in
3. najmanj tri leta zapored v zadnjih petih letih pred datumom vložitve vloge opravljati poklic v zdravstveni dejavnosti.

7. člen

Za izdajo potrdila o pridobljenih kvalifikacijah po tem pravilniku zdravstveni delavec vloži vlogo na ministrstvo, pristojno za zdravje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo).

Vloga iz prejšnjega odstavka mora vsebovati sestavine, ki jih določa zakon, ki ureja splošni upravni postopek.

Vlogi se priložijo naslednji dokumenti:

1. diploma ali overjena fotokopija diplome,
2. potrdilo visokošolskega zavoda o opravljenih izpitih ter času trajanja študijskega programa,
3. potrdilo ali overjena fotokopija potrdila o opravljenem strokovnem izpitu,
4. overjena fotokopija delovne knjižice,
5. overjeno potrdilo delodajalca, da je zdravstveni delavec najmanj tri zaporedna leta v zadnjih petih letih opravljal poklic v zdravstveni dejavnosti.

Zdravstveni delavci iz 4., 5. in 6. člena morajo poleg dokumentov iz prejšnjega odstavka vlogi priložiti še:

1. potrdilo o vpisu v zdravniški register in
2. overjeno fotokopijo licence.

8. člen

Če je vloga nepopolna, ker ne vsebuje zahtevanih podatkov, ministrstvo obvesti zdravstvenega delavca o pomanjkljivostih in ga pozove, da jih odpravi v osmih dneh in opozori na posledice, če jih ne bo pravočasno odpravil.

Če pomanjkljivosti v roku iz prejšnjega odstavka niso odpravljene, se vloga s sklepom zavrne.

9. člen

Ministrstvo na podlagi popolne vloge izda zdravstvenemu delavcu potrdilo o pridobljenih kvalifikacijah.

10. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 0220-31/2004

Ljubljana, dne 7. maja 2004.

EVA 2004-2711-0003

dr. Dušan Keber l. r.

Minister za zdravje

OBČINE

BREŽICE

2675. Pravilnik o merilih za določanje plač direktorjev javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je Občina Brežice

Na podlagi desetega odstavka 100.b člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 72/93, 6/94 – odl. US, 45/94 – odl. US, 57/94, 14/95, 20/95 – odl. US, 63/95 – obvezna razlaga, 73/95 – odl. US, 9/96 – odl. US, 39/96 – odl. US, 44/96 – odl. US, 26/97 – dopolnitev, 70/97, 10/98, 68/98 – odl. US, 74/98, 12/99 – sklep US, 16/99 – popravek sklepa US, 59/99 – odl. US, 70/00, 100/00, 28/01 – odl. US, 16/02 – odl. US in 51/02), določil Uredbe o kriterijih za določanje količnikov za določitev osnovne plače direktorjev javnih zavodov (Uradni list RS, št. 26/94 in 5/97), Sklepa o kriterijih za sklepanje pogodb o zaposlitvi direktorjev javnih zavodov (Uradni list RS, št. 33/97) in prvega odstavka 16. člena Statuta občine Brežice (Uradni list RS, št. 49/99, 86/99 in 79/02) je Občinski svet občine Brežice na 11. seji dne 13. 5. 2004 sprejel

PRAVILNIK

o merilih za določanje plač direktorjev javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je Občina Brežice

I. OSNOVNA DOLOČBA

1. člen

S tem pravilnikom se določajo merila za določanje plač direktorjev javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je Občina Brežice.

Plača direktorjev javnih zavodov je sestavljena iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost in dodatkov.

II. DOLOČANJE OSNOVNE PLAČE

2. člen

Za določitev osnovnih plač direktorjev javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je Občina Brežice, se določijo naslednji plačilni razredi oziroma količniki: 4,50, 4,75, 5,00, 5,25, 5,50, 5,75, 6,00, 6,40.

3. člen

Delovna mesta direktorjev javnih zavodov se razvrstijo v plačilne razrede iz prejšnjega člena tega pravilnika na podlagi naslednjih kriterijev:

- zahtevane strokovne izobrazbe,
- zahtevnosti dela in
- pomembnosti javnega zavoda.

Za razvrstitev delovnih mest po prejšnjem odstavku vpliva zahtevana izobrazba z največ 40%, zahtevnost dela z največ 40% in pomen javnega zavoda z največ 20%.

4. člen

Pri razvrščanju delovnih mest direktorjev javnih zavodov se v okviru kriterija »strokovna izobrazba« upoštevajo:

- zahtevana stopnja šolske izobrazbe in
- potrebna dodatna funkcionalna znanja (vodstvene sposobnosti, upravljanje kadrovskih virov, sposobnosti odločanja na najvišjih nivojih, znanje tujega jezika, sposobnosti nastopanja v javnosti, komunikacijske veščine).

5. člen

V okviru kriterija »zahtevnost dela« se upošteva:

- odgovornost (predvsem materialna odgovornost in odgovornost za pravilnost strokovnih odločitev),

- velikost javnega zavoda (predvsem število zaposlenih in njihova izobrazbena struktura) in
- obseg storitev.

6. člen

V okviru kriterija »pomen javnega zavoda« se upošteva ali je dejavnost javnega zavoda namenjena območju:

- Občine Brežice,
- regije Posavje oziroma več občin,
- celotne države.

7. člen

Delovna mesta direktorjev javnih zavodov razporedi v plačilne razrede in določi količnik za določanje osnovne plače direktorja posameznega zavoda župan občine, potrdi pa občinski svet.

III. DOLOČANJE DELA PLAČE ZA DELOVNO USPEŠNOST

8. člen

Višino dela plače za delovno uspešnost direktorja javnega zavoda določi organ upravljanja s soglasjem župana občine, in lahko znaša največ 50% osnovne plače direktorja.

Pri določanju višine dela plače za delovno uspešnost direktorja javnega zavoda se upoštevajo naslednja merila:

- izpolnjevanje dogovorjenega programa dela,
- obseg sredstev pridobljenih iz drugih virov,
- stroški poslovanja kot posledica izboljšanja organizacije dela.

9. člen

Izpolnjevanje sprejetega programa dela se vrednoti glede na uresničitev pričakovane količine kakovostno opravljenih storitev javnega zavoda tako, da se osnovna plača direktorja javnega zavoda poveča za:

- 10%, če so storitve kakovostno opravljene in je program dela izpolnjen v celoti;
- 15%, če so storitve kakovostno opravljene in je program dela presežen za 5%;
- 20%, če so storitve kakovostno opravljene in je program dela presežen za več kot 5%.

10. člen

Obseg sredstev pridobljenih iz drugih virov se vrednoti glede na dele izven proračunskih sredstev v celotnem prihodku javnega zavoda tako, da se osnovna plača direktorja javnega zavoda lahko poveča za:

- 5%, če znaša izven proračunski delež sredstev 10% celotnega prihodka javnega zavoda,
- 8%, če znaša izven proračunski delež sredstev od 11% do 15% celotnega prihodka javnega zavoda,
- 15%, če znaša izven proračunski delež sredstev več kot 15% celotnega prihodka javnega zavoda.

Delež izven proračunskih sredstev v celotnem prihodku javnega zavoda se ugotavlja za vsako zaključeno poslovno leto po sprejemu zaključnega računa.

11. člen

Stroški poslovanja kot posledica izboljšanje organizacije dela se ugotavljajo glede na doseganje ali preseganje pričakovanih stroškov poslovanja ob spremenjenem številu delavcev tako, da se osnovna plača direktorja javnega zavoda lahko poveča za:

- 10%, če stroški poslovanja pri nespremenjenem številu delavcev dosegajo planirane stroške za določeno poslovno leto,
- 15%, če so stroški poslovanja pri nespremenjenem številu delavcev manjši od planiranih stroškov v poslovnem letu,

- 20%, če so stroški poslovanja pri zmanjšanem številu delavcev manjši od planiranih stroškov v poslovnem letu za večji%, kot se je zmanjšalo število delavcev.

Delež stroškov poslovanja se ugotavlja za vsako zaključeno poslovno leto po sprejetem zaključnem računu.

12. člen

Ovrednoteni kriteriji iz 9., 10. in 11. člena tega pravilnika se seštevajo, vendar skupna delovna uspešnost ne sme presegati 50% osnovne plače direktorja.

Ocena delovne uspešnosti se opravi enkrat letno po vsakem zaključnem računu.

Organ upravljanja lahko v soglasju z županom občine odloči, da direktorju ne pripada del plače za delovno uspešnost, če javni zavod posluje z izgubo zaradi slabe organizacije dela in slabih poslovnih odločitev. Razloge za izgubo ugotavlja župan.

IV. DODATKI

13. člen

Direktorju javnega zavoda pripada dodatek za delovno dobo v višini 0,5% za vsako začeto leto delovne dobe.

14. člen

Vrsta ostalih dodatkov in njihova višina se določi tako, kot za druge zaposlene v javnem zavodu v skladu s kolektivno pogodbo oziroma zakonom.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka direktor javnega zavoda ni upravičen do dodatkov za delo v delovnem času, ki je za delavce manj ugoden in do funkcijskega dodatka, če opravlja le funkcijo poslovnega vodenja javnega zavoda.

V. KONČNE DOLOČBE

15. člen

Na podlagi teh meril določene osnovne plače direktorjev javnih zavodov ne smejo presegati plače župana.

16. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS.

Št. 141-3/2004-315

Brežice, dne 13. maja 2004.

Župan

Občine Brežice

mag. Andrej Vizjak l. r.

DOBRNA**2676. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o zazidalnem načrtu Dobrna**

Na podlagi Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02, 8/03) in 15. člena Statuta Občine Dobrna (Uradni list RS, št. 47/99, 15/01 in 112/02) je Občinski svet občine Dobrna na 14. redni seji Občinskega sveta občine Dobrna dne 4. 5. 2004 sprejel

O D L O K**o spremembah in dopolnitvah odloka o zazidalnem načrtu Dobrna**

1. člen

Zazidalni načrt Dobrna (Uradni list SRS, št. 37/83, Uradni list RS, št. 17/92 in 75/96) se spremeni in dopolni po projektu št. 11-03, ki ga je izdelal biro Urbanisti Gorazd Furman Oman s.p. in je v skladu s prostorskimi sestavinami dolgoročnega plana Občine Celje za obdobje od leta 1986 do leta 2000 in srednjeročnega družbenega plana Občine Celje za obdobje od leta 1986 do leta 1990 za območje Občine Dobrna (Uradni list SRS, št. 40/86 in 4/88, Uradni list RS, št. 18/91, 54/94, 25/98 in 99/99).

2. člen

Spremembe in dopolnitve se nanašajo na parcelne številke 600/3, 600/5, 601/17, 601/15, 1581/7, 1579/3, 1579/2, 1995, 1580/1, 1581/6, 1579/4, 601/7, 603/5, 605/9, 601/12, 600/3, 1583, 605/2, 605/4, 605/15, 605/11, 605/5, 600/2, 601/18, 605/8, 603/7, 603/3, 1980, 1972/1, 1973, 602/1, 602/7, 602/4, 605/6, 1581/2, 601/14 vse k.o. Dobrna, po projektu iz prejšnjega člena.

I. OBSEG UREDITVENEGA OBMOČJA

3. člen

Spremembe in dopolnitve obravnavajo območje parcel navedenih v prejšnjem členu in so na severozahodu omejene z državno cesto, na jugovzhodu s hmeliščem, na jugovzhodu in severovzhodu pa s potokoma Dobrnica in Topliški potok. Meja ureditvenega območja zaradi razdrobljenosti parcel poteka po robnih parcelah, spremembe in dopolnitve pa se nanašajo zgolj na parcelne številke iz 2. člena tega odloka.

II. FUNKCIJE OBMOČJA IN POGOJI ZA IZRABO TER POGOJI ZA OBLIKOVANJE POSEGOV V PROSTOR

4. člen

Na ureditvenem območju je predvidena gradnja devetih novih objektov ter določitev območja za športna igrišča ter za prireditveni prostor.

Objekta št. 1, 2 sta po velikosti in namembnosti enaka. Namenjena sta za potrebe turistične dejavnosti, in sicer za nudenje prenočišč in penzijske ter izvenpenzijske ponudbe. Možno pa ju je nameniti tudi za stanovanjsko gradnjo.

Objekt št. 3 je po namembnosti poslovno-stanovanjski. Pritličje je namenjeno za poslovne prostore, storitvene dejavnosti ter servisne prostore stanovanj. Nadstropje je lahko namenjeno za mirno poslovno dejavnost – pisarne ali pa za stanovanja. Mansarda je namenjena izključno za stanovanja.

Objekt št. 4 je po namembnosti poslovno stanovanjski. Pritličje je namenjeno za trgovsko dejavnost ter servisne prostore stanovanj. Nadstropje je lahko namenjeno za mirno poslovno dejavnost – pisarne ali pa za stanovanja. Mansarda je namenjena izključno za stanovanja.

Objekt št. 5 je po namembnosti v celoti večstanovanjski.

Objekta št. 6 in 7 sta namenjena za širitev obstoječega vrtca.

Objekt št. 8 je namenjen za širitev osnovne šole zaradi prehoda na devetletno izobraževanje. V tem objektu so poleg izobraževalnih lahko tudi sorodne kulturne in ostale dejavnosti ter servisne dejavnosti za potrebe sosednje telovadnice.

Območje št. 9 je namenjen športu in rekreaciji na prostem.

Območje št. 10 je namenjeno dvonamenski rabi. Na njem so primarno urejena parkirišča, in sicer za osebna vozila. Območje se lahko uporablja tudi kot prireditvena ploščad, zato je na njem dovoljeno postavljati tudičasne enostavne objekte.

Objekt št. 11 je namenjen za širitev gasilskega doma. S tem prizidkom bo možno povečati že obstoječe prostore. Vsebinska je enaka že obstoječi in kot taka nima dodatnih vplivov na okolje.

5. člen

Objekta št. 1 in 2 bosta tlorisnih dimenzij 10 m x 28 m, etažnosti pritličje + nadstropje + izgotovljeno podstrešje. Strehi sta simetrični dvokapnici z naklonom od 40° do 45° z glavno smerjo slemena vzporedno z daljšo stranico. Gradnja kolenčnega zidu ni dovoljena.

Objekt št. 3 bo tlorisnih dimenzij 12 m x 30 m, etažnosti pritličje + nadstropje + izgotovljeno podstrešje. Streha je simetrična dvokapnica z naklonom od 40° do 45° z glavno smerjo slemena vzporedno z daljšo stranico. Gradnja kolenčnega zidu ni dovoljena.

Objekt št. 4 bo tlorisnih dimenzij 16 m x 40 m, etažnosti pritličje + nadstropje + izgotovljeno podstrešje. Streha je simetrična dvokapnica z naklonom od 40° do 45° z glavno smerjo slemena vzporedno z daljšo stranico. Gradnja kolenčnega zidu ni dovoljena.

Objekt št. 5 bo tlorisnih dimenzij 10 m x 20 m, etažnosti pritličje + nadstropje + izgotovljeno podstrešje. Streha je simetrična dvokapnica z naklonom od 40° do 45° z glavno smerjo slemena vzporedno z daljšo stranico.

Objekta št. 6 in 7 bosta tlorisnih dimenzij 11 m x 13,50 m, etažnosti pritličje. Streha in višina objekta se mora prilagoditi že obstoječemu vrtcu.

Objekt št. 8 bo velikosti 22 m x 28 m. Etažnost in višina objekta ne sme presegati sosednje osnovne šole. Celotna oblika ter naklon strehe se mora prilagajati obstoječim objektom.

Območju št. 9 so določeni zgolj skrajni robovi, znotraj katerih je možno zgraditi posamezne vadbene objekte (športna igrišča). Velikost in lega posameznih vadbenih objektov morata biti izvedena v skladu z ustreznimi normativi.

Območju št. 10 so določeni zunanji robovi. To območje je urejeno v celoti v enem nivoju brez ovir in vmesnih zelenic. Na njem je dovoljeno postavljati tudičasne enostavne objekte.

Objekt št. 11 je velikosti 5 m x 11,50 m. Etažnost in višina objekta ne sme presegati obstoječega gasilskega doma. Celotna oblika ter naklon strehe se mora prilagajati obstoječim objektom.

III. POGOJI ZA PROMETNO, KOMUNALNO IN ENERGETSKO INFRASTRUKTURO

6. člen

Prometna infrastruktura:

Površine za mirujoči promet so locirane ob obstoječih povoznih površinah, neposredno ob predvidenih objektih. Med turističnima objektoma (objekt 1, 2) in poslovno-stanovanjskim objektom (objekt 3) je lociranih 38 parkirnih mest. Dovoz na manipulacijsko površino parkirnih boksov je izveden preko pogreznjenega robnika iz regionalne ceste in je širine 5,60 m. Priključuje se v območju krožnega križišča, ki se bo rekonstruiralo. Med obema stanovanjsko-poslovnima objektoma se delno izvede na novo, delno pa rekonstruiira obstoječa cesta. Glavni priključek ima na cesto Vojnik – Dobrna in je širine od 5 do 6 m s priključnimi radii R = 6 m. Na južni strani pa se le-ta priključuje na obstoječo interno cesto z radii R = 5 m. Ob tej cesti je locirano skupno 67 parkirnih mest za potrebe stanovalcev in obiskovalcev lokalov (objekt 3 in 4). Delno jo obrobja hodnik za pešce širine 1,60 m. Na severozahodni strani predvidenega stanovanjskega objekta (objekt 5) je predvidenih skupno 14 parkirnih mest. Dovoz na parkirišča je iz obstoječe lokalne poti. Obstoječe parkirišče, ki je locirano vzporedno s cesto Vojnik – Dobrna ob avto-busnem postajališču, se poveča za 27 parkirnih mest v smeri

proti osnovni šoli XIV. divizije. Ob obstoječi TP se izvede dostop do obstoječega objekta, nasproti stanovanjskih blokov proti vrtcu pa je predvidenih še 6 parkirnih mest. Obstoječi dovoz do vrtca se organizira tako, da je zagotovljena možnost obračanja vozil. Na novo se zagotovi 10 parkirnih mest ob gasilskem domu ter 20 parkirnih mest južno od gasilskega doma za potrebe tamkajšnjih stanovalcev. Novo predvideni del ceste se izvede v asfaltni utrditvi iz naslednjih plasti: 3 cm asfaltbetona, 5 cm bitudrobirja in min. 40 cm tampona. Vsi novi parkirni prostori morajo biti izvedeni s travnimi ploščami dimenzije 2,50 x 5 m.

Energetska infrastruktura:

Energija za napajanje objektov v spodnjem območju ZN je na razpolago na NN zbiralnicah v obstoječi transformatorski TP 20 kv Dobrna šola.

Energija za napajanje objektov na severu pa je na razpolago iz DV 10 kV Ružička -Vojnik. Za to območje bo potrebno zgraditi novo transformatorsko postajo TP Center in visokotlačni kablovod 20 kV v kabelski kanalizaciji. Nova TP Center bo locirana ob parkiriščih pri objektih št. 1, 2 in 3.

Telekomunikacijska infrastruktura:

Pogoji za priključitev predvidenih objektov na telefonsko omrežje bodo natančneje predpisani v pogojih za gradbeno dovoljenje oziroma ko bodo v posameznih objektih znane potrebe po telefonskih priključkih.

Odvodnjavanje odpadnih voda:

Pri izvedbi fekalne kanalizacije se za gravitacijsko odvajanje odplak uporabijo PVC ali PE-HD cevi min. premera DN 250 mm. Fekalije naj se iz obravnavanih objektov direktno odvajajo v javno fekalno kanalizacijo (brez greznic). Površina parkirnih prostorov naj bo prepustna za padavinske vode (travne plošče), ki naj pronicajo v podtalje in tako razbremenijo kanalizacijo in vodotoke. Trase bodočih kanalov se izvedejo tako, da se:

- kanala št. 31 in št. 10 prestavita najmanj 3 m stran od predvidenih objektov,
- komunalne odpadne vode speljejo v kanale št. 10, 30, 2, 29,
- padavinske vode s streh speljejo preko peskolovov in ponikovalnic v meteorne kanale št. 3, 31, 32, 52, 1, ki imajo izliv v površinski odvodnik,
- padavinske vode s parkirišč morajo ponikovati v tla,
- padavinske in odpadne vode z ostalih povoznih površin se speljejo preko cestnih rešetk in ponikovalnic v meteorne kanale, ki imajo izliv v površinski odvodnik.

Predvideni kanal ob objektu št. 1 in št. 2 je potrebno na izlivu v Topliški potok opremiti s protipoplavno zaklopko za preprečevanje vdora visoke vode Topliškega potoka oziroma Dobrnice preko kanalizacijskega sistema na področje zazidalnega kompleksa.

Prav tako je potrebno vse obstoječe izpuste zaščititi pred vdorom visokih voda Dobrnice.

V primeru prevezave katerega od obstoječih kanalov v času izvedbe projektne dokumentacije, je potrebno novemu stanju smiselno prilagoditi tudi predlagane rešitve.

Oskrba s pitno vodo:

Poleg obstoječih hidrantov je potrebno izgraditi še dodatnih 5 hidrantov. Cevovodi, ki bodo povezovali predvidene hidrante morajo imeti premer min. 100 mm. Predlaga se zamenjava cevovodov (v kasnejših fazah), ki povezujejo hidrante in imajo premer manjši od 100 mm. Hidrantno omrežje služi tudi kot napajalno omrežje za hišne priključke. Hišni priključki se izvedejo pod naslednjimi pogoji:

- priključek na javno omrežje se izvede z navrnim zasunom,
- vsak hišni priključek mora biti opremljen z vodomernim mestom skladno z zahtevami pristojnega komunalnega podjetja,
- min. premer vodovod. priključka je 1« (PE 32 mm) oziroma pri večjih objektih je potrebno izbrani premer dokazati s hidravličnim izračunom.

Poplavna varnost:

Zaradi varovanja območja, predvidenega za pozidavo, pred visokimi vodami s povratno dobo 100 let je potrebno izvesti:

- protipoplavni nasip ali zid na desnem bregu Dobrnice od P6 do izliva Topliškega potoka, ki se podaljša po desnem bregu Topliškega potoka do PT1,
- povečanje mostnih odprtín ali nadvišati most (v PT4) in brv (v PT5) na Topliškem potoku,
- nadvišanje brežin Topliškega potoka gorvodno od mostu (v PT4).

Do izvedbe teh ukrepov je večji del obravnavanega območja ob visokih vodah Dobrnice in Topličice poplavljen.

IV. VARSTVO OKOLJA

7. člen

Hrup:

Na podlagi Uredbe o hrupu v naravnem in življenjskem okolju (Uradni list RS, št. 45/95) sodi obravnavano območje v III. območje varstva pred hrupom. Za to območje veljajo mejne dnevne ravni hrupa 60 dBA in mejne nočne ravni 50dBA.

Predvideni posegi ne bodo obremenjevali okolja s hrupom, ki bi presegal zakonsko dovoljene ravni. V času gradnje objektov je potrebno upoštevati čas gradnje v roku delovnega časa. Tudi razširitev gasilskega doma ne bo vplivala na povečanje hrupa, saj gre zgolj za razširitev že obstoječih prostorov z že obstoječimi funkcijami.

Zrak:

Predvideni novi objekti se morajo prvenstveno ogrevati na ekološko sprejemljive energente kot so zemeljski plin, biomasa oziroma drugi ekološki energenti. S tem pa bo kvaliteta zraka ostala na sprejemljivi ravni.

Vode:

Odpadne vode se bodo odvajale v javno kanalizacijsko omrežje ter dalje v čistilno napravo.

Odpadki:

Posode za odvoz odpadkov za predvidene objekte bodo določene na podlagi PGD in PZI. Investitor si bo moral zagotoviti ustrezen prostor za namestitev zabojnika. Komunalni odpadki se bodo odvažali na urejeno komunalno deponijo.

V. TOLERANCE

8. člen

Tolerance pri oblikovanju novih objektov:

Pri objektih je možna tudi izgradnja kleti znotraj predpisanih tlorisnih dimenzij, vendar je zaradi višine podtalnice, ki sega do kote terena, potrebna kesonska gradnja z ustrežno hidroizolacijo.

Tolerance pri umestitvi objekta na parcelo:

V okviru toleranc so pri objektih 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 in 11 možna zmanjšanja ali povečanja tlorisnih gabaritov za največ 20% tlorisne površine. Pri objektu št. 4 pa so možna povečanja tlorisnih gabaritov za največ 40% tlorisne površine. Pri tem je potrebno upoštevati fiksne točke objektov, ki so tudi ustrezno kotirane in locirane. Ravno tako je potrebno upoštevati gradbene linije objektov, ki izhajajo iz teh točk. Spremembe tlorisnih gabaritov ne smejo ovirati realizacije zazidalnega načrta in morajo biti v skladu z ustreznimi zakoni, predpisi, navodili in pravilniki ter morajo upoštevati minimalne odmike od sosednjih objektov in parcel.

Tolerance pri funkciji območja:

Na območju objektov 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 11 je do začetka njihove gradnje možno urediti tudi začasna parkirišča.

Tolerance pri mejah funkcionalnih zemljišč:

Meje funkcionalnih zemljišč so določene okvirno, možne so tudi manjše korekcije, vendar pod pogojem, da ne vplivajo na izvedbo zazidalnega načrta.

VI. ETAPE IZVAJANJA

9. člen

Na območju sprememb in dopolnitev zazidalnega načrta Dobrna, so posegi razdeljeni na več posameznih funkcionalnih enot oziroma objektov tako, da se posamezne funkcionalne enote oziroma objekti lahko izvajajo v več etapah, ki so med seboj časovno neodvisne.

VII. OMEJITVE

10. člen

Vsi posegi v prostor (objekti, zunanja ureditev, igrišča, parkirišča, ograja) morajo biti od meje vodnega zemljišča vodotokov Topliščica in Dobrnica, to je od zgornjega roba brežine, odmaknjeni najmanj 5 m. Kote terena (igrišča, parkirišča, ceste, manipulativne površine) ni dopustno nadvišati nad obstoječ teren.

VIII. KONČNE DOLOČBE

11. člen

Poleg določil tega odloka je potrebno upoštevati vse pogoje iz soglasij ter grafične priloge, ki so sestavni del projekta iz 1. člena tega odloka

12. člen

Sestavni del tega odloka so tudi naslednje priloge:

- povzetek za javnost,
- izvleček iz prostorskih sestavin dolgoročnega plana občine Celje za obdobje od leta 1986 do leta 2000 in srednje-ročnega družbenega plana občine Celje za obdobje od leta 1986 do leta 1990 za območje Občine Dobrna,
- obrazložitev in utemeljitev,
- strokovne podlage,
- smernice,
- spis postopka.

13. člen

Projekt iz 1. člena tega odloka je na vpogled pri pristojni službi Občine Dobrna in na Upravni enoti Celje – Oddelku za okolje in prostor.

14. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-02-0022-1/2004-1
Dobrna, dne 5. maja 2004.

Župan
Občine Dobrna
Martin Brecl l. r.

2677. Pravilnik o načinu oddajanja poslovnih prostorov v najem in določanju najemnin v Občini Dobrna

Na podlagi zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih (Uradni list SRS, št. 18/74, 34/88, Uradni list RS, št. 102/02 – odl. US RS), uredbe o pridobivanju, razpolaganju in

upravljanju s stvarnim premoženjem države in občin (Uradni list RS, št. 12/03 in 77/03) in 15. člena statuta Občine Dobrna (Uradni list RS, št. 47/99, 15/01 in 112/02) je Občinski svet občine Dobrna na 14. redni seji dne 4. 5. 2004 sprejel

P R A V I L N I K

o načinu oddajanja poslovnih prostorov v najem in določanju najemnin v Občini Dobrna

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem pravilnikom se določa postopek za oddajanje poslovnih prostorov, profitnega in neprofitnega značaja, pogoje za sklenitev in prenehanje najemne pogodbe ter osnovna merila za določanje višine najemnin poslovnih prostorov, ki so v lasti Občine Dobrna.

2. člen

Za poslovne prostore se šteje eden ali več prostorov, namenjenih za poslovno dejavnost, ki so praviloma gradbena celota in imajo poseben ali skupen vhod ter so namenjeni za poslovno in drugo dejavnost. Gospodarjenje s poslovnimi prostori je v pristojnosti Občine Dobrna, upravljanje poslovnih prostorov pa se lahko prenese tudi na pooblaščenega upravljalca.

3. člen

Register poslovnih prostorov, ki so v lasti Občine Dobrna in register sklenjenih najemnih pogodb za te poslovne prostore vodi oddelek za gospodarstvo Občine Dobrna.

II. POSTOPEK ODDAJANJA POSLOVNIH PROSTOROV V NAJEM

4. člen

Poslovni prostori se oddajajo v najem praviloma na podlagi javnega razpisa. Izjemoma se lahko oddajajo brez javnega razpisa, neposredno s sklenitvijo najemne pogodbe, pod pogoji kot jih določa 9. člen tega pravilnika. Javni razpis se objavi na krajevno običajen način.

5. člen

Poslovni prostori se oddajajo v najem za nedoločen ali določen čas.

1. Oddajanje v najem z javnim razpisom

6. člen

Javni razpis vsebuje:

- naziv in sedež pravne osebe, ki razpisuje javni razpis za oddajo poslovnega prostora v najem,
- lokacijo in velikost poslovnega prostora ter višino najemnine,
- predvidene dejavnosti, ki naj bi se tam odvijale,
- čas, za katerega se poslovni prostor daje v najem,
- rok za zbiranje pisnih vlog, ki ne sme biti krajši od 15 dni od objave,
- druge pogoje v zvezi s stanjem in ureditvijo poslovnega prostora,
- način, na podlagi katerega se bo poslovni prostor oddal, če se za isti prostor prijavi več ponudnikov,
- določitev višine kavcije v višini dveh izhodiščnih najemnin glede na namembnost poslovnega prostora,
- zahtevo o predložitvi dokazil ponudnika: zahtevo o dokazilu usposobljenosti za opravljanje dejavnosti oziroma izpisek iz sodnega ali drugega registra, program dejavnosti, ki bo potekala v poslovnem prostoru, potrdilo o davčni številki,

– določilo, da je obveznost najemodajalca, da sklene pogodbo s ponudnikom, ki ponudi najugodnejše pogoje, je izključena,

– druge podatke, za katere se izkaže, da so potrebni.

Vloge prosilcev morajo biti poslane priporočeno po pošti ali osebno izročene na naslov, ki je naveden v javnem razpisu.

7. člen

Vrstni red ponudnikov, ki so se udeležili razpisa se oblikuje na podlagi naslednjih meril:

1. ponudba najkakovostnejšega programa v okviru predvidene dejavnosti,
2. ponujena višina najemnine,
3. čas dela in čas stalnega prebivanja v Občini Dobrna,
4. predvideno število zaposlenih z dnem pričetka opravljanja dejavnosti v najetem poslovnem prostoru,
5. druga merila.

8. člen

Za vodenje postopkov oddaje poslovnih prostorov je pooblaščen pristojna komisija, ki jo v ta namen imenuje župan Občine Dobrna. Sklep o izbiri ponudnika se izda najkasneje v tridesetih dneh po izteku roka za oddajo vlog. Sklep se posreduje vsem ponudnikom, ki so sodelovali na javnem razpisu. Zoper odločitev o izbranem ponudniku lahko vsak, ki se je udeležil javnega razpisa, vloži pri županu ugovor v roku osmih dni od dneva prejema sklepa o izbiri najugodnejšega ponudnika. Odločitev župana je dokončna.

9. člen

Javni razpis za oddajo poslovnih prostorov ni uspešen kadar:

- na razpis ne prispe nobena ponudba,
- prispe nepravčasna ponudba izven razpisanega roka ali prispe pravočasna in nepopolna ponudba,
- ponudba ne vsebuje vse objavljene elemente in vso dokumentacijo, ki jo je bilo na podlagi razpisa potrebno priložiti ponudbi,
- nihče od ponudnikov ne izpolnjuje pogojev navedenih v razpisu.

2. Oddaja poslovnega prostora brez javnega razpisa

10. člen

Poslovni prostor se odda v najem brez javnega razpisa na podlagi neposredne pogodbe v primeru:

- če se mora najemnik izseliti iz poslovnih prostorov v lasti Občine Dobrna zaradi rušenja ali drugih urbanističnih razlogov,
- če gre za začasno preselitev najemnika zaradi prenove ali rekonstrukcije poslovnih prostorov v lasti Občine Dobrna,
- če gre za statusno spremembo najemnika v skladu z veljavno zakonodajo za opravljanje iste dejavnosti v že najetem poslovnem prostoru,
- če najemnik v isti stavbi, kjer že ima v najemu poslovni prostor, pridobi dodatne poslovne prostore (poslovni prostor zaradi funkcionalnosti priključi k že oddanemu poslovnemu prostoru),
- če se odda poslovni prostor izključno za potrebe nevladnih humanitarnih organizacij ali organizacij oziroma društev mladih, ki delujejo na področju šolstva, znanosti ali športa, zdravstva ali sociale ter kulture in človekovih pravic,
- če se poslovni prostor odda osebi, ki ji je podeljena koncesija in gre za oddajo za določen čas, ki ne sme biti daljši od trajanja koncesije, hkrati pa ne sme biti daljši od dvajset let,

– če je glede na ocenjeno vrednost najemnine in trajanje najema predviden letni prihodek od oddaje nepremičnine nižji od 1.000.000 tolarjev,

– če je javni razpis za oddajo poslovnega prostora dvakrat neuspešen.

III. NASTANEK IN PRENEHANJE NAJEMNEGA RAZMERJA

11. člen

Vplačana kavcija je namenjena poplačilu nastalih škodb v poslovnem prostoru, zaradi malomarne uporabe najemnika ali poplačilu neplačane najemnine, ne izvajanja tekočih popravil najemnika in drugih podobnih primerih. V nasprotnem primeru se ob prenehanju najemnega razmerja vplačana kavcija najemniku povrne in nakaže na njegov transakcijski račun, v višini zadnjih dveh obračunanih najemnjin pred prenehanjem najemnega razmerja.

12. člen

Na podlagi dokončne odločitve župana, skleneta Občina Dobrna kot najemodajalec in izbrani ponudnik kot najemnik pisno pogodbo o najemu poslovnega prostora. Pogodba se sklene najkasneje v petnajstih dneh po dokončnosti sklepa o izbiri najugodnejšega ponudnika.

Pred sklenitvijo pogodbe o najemu poslovnega prostora najemnik predloži dokazilo o vplačilu kavcije v višini dveh najemnjin po izhodiščni ceni za poslovni prostor. V primeru, da izbrani ponudnik ne izpolni obveznosti plačila kavcije, izgubi pravico do sklenitve pogodbe o najemu poslovnega prostora in sodelovanje na javnih razpisih za oddajo prostih poslovnih prostorov v obdobju enega leta.

13. člen

Pogodba o najemu poslovnega prostora mora vsebovati:

- navedbo poslovnih prostorov (število, lokacija, velikost, opremljenost),
- naslov stavbe s parcelno številko in katastrsko občino, v kateri se poslovni prostori nahajajo,
- dejavnost, ki se bo opravljala v poslovnem prostoru,
- rok pričetka opravljanja dejavnosti v poslovnem prostoru,
- določila o uporabi skupnih naprav in prostorov v stavbi,
- določilo o času trajanja najemnega razmerja,
- določilo o višini najemnine in stroških vzdrževanja skupnih delov in naprav stavbe, obratovalnih stroških in drugih stroških, ki bremenijo najemnika,
- obveznosti in vzdrževanje poslovnega prostora,
- odpovedni rok ter odpovedni razlogi,
- druga določila, ki so pomembna za vsakokratno sklenjevanje najemnega razmerja.

Pogodbe o najemu poslovnega prostora podpisuje župan ali oseba, ki jo pooblasti župan.

14. člen

Najemnik ne sme oddati poslovnega prostora v podnajem drugi pravni ali fizični osebi brez soglasja najemodajalca. Če najemodajalec izda soglasje za podnajem, je dolžan najemnik predložiti izvod sklenjene pogodbe o podnajemu.

15. člen

Najemniku se lahko odda tudi delno urejen poslovni prostor. V primeru izraženega interesa najemnika po financiranju ureditve poslovnega prostora se najemodajalec in najemnik pogodbeno dogovorita o obsegu, kvaliteti in obliki potrebnih del za usposobitev poslovnega prostora. Na podlagi ocene potrebnih vlaganj, ki jo pridobi najemodajalec, se ugotovi potrebna višina investicije za usposobitev poslovne-

ga prostora. Kolikor najemnik preseže znesek pogodbeno dogovorjenih potrebnih vlaganj, se navedeni višek vloženih sredstev šteje kot nepovratni vložek najemnika. Strokovni gradbeni nadzor nad izvajanjem dogovorjenih del izvaja najemodajalec. Priznana vlaganja najemnika se poravnajo z najemnino, kar se določi z dodatkom k najemni pogodbi.

16. člen

Med trajanjem najemnega razmerja najemnik ne sme brez soglasja najemodajalca:

- spremeniti, zožiti ali razširiti dovoljene dejavnosti.

17. člen

Zaradi razlogov na strani najemnika lahko najemno razmerje preneha:

- s sporazumnim prenehanjem najemne pogodbe,
- z odpovedjo najemne pogodbe, zaradi kršenja katerikoli pogodbenih določil.

Odpovedni rok za izpraznitev poslovnega prostora je tri mesece. Odpovedni rok prične teči z dnem prispetja pisne odpovedi najemnika v vložišče-tajništvo Občine Dobrna.

18. člen

Najemodajalec lahko najemno pogodbo odpove in zahteva izpraznitev poslovnega prostora, ne glede na pogodbeno določbo o trajanju najemnega razmerja in o odpovednem roku, v naslednjih primerih:

- če najemnik odda poslovni prostor v podnajem brez soglasja najemodajalca,
- če najemnik uporablja poslovni prostor na način, s katerim druge najemnike ali stanovalce ovira ali moti pri normalni uporabi njihovih poslovnih prostorov in stanovanj,
- če najemnik izvršuje ali izvrši v poslovnem prostoru adaptacijo brez poprejšnjega soglasja najemodajalca,
- če najemnik na zahtevo najemodajalca v dogovorjenem roku ne opravi del, ki so potrebna za vzdrževanje poslovnega prostora in ki spadajo med njegove stroške,
- če najemnik v dogovorjenem roku ne prične opravljati dejavnosti, za katero mu je bil dodeljen poslovni prostor,
- če najemnik brez soglasja najemodajalca spremeni predmet poslovanja ali opravi druge statusne spremembe, ki neposredno vplivajo na dejavnost v poslovnem prostoru,
- če najemnik izgubi status, na podlagi katerega je pridobil poslovni prostor v najem,
- če najemnik dva meseca zaporedoma ne plača najemnine in obratovalnih stroškov in če jih ne poravnata niti v nadaljnjih tridesetih dneh po prejemu opomina.

Odpovedni rok za izpraznitev poslovnega prostora je en mesec. Odpovedni rok prične teči z dnem prejete pisne odpovedi s strani Občine Dobrna.

IV. VZDRŽEVANJE IN VLAGANJA V POSLOVNI PROSTOR

19. člen

Najemnik je dolžan najeti poslovni prostor vzdrževati v zapisniško prevzetem stanju, upoštevajoč normalno obrabo v skladu s standardi vzdrževanja. V primeru nujnega popravila je najemnik dolžan to takoj sporočiti najemodajalcu oziroma upravljalcu, vendar najkasneje v treh dneh. Najemnik je dolžan na svoje stroške odpraviti škodo v poslovnem prostoru oziroma stavbi, ki jo je povzročil sam.

Po prenehanju najema je najemnik dolžan poslovni prostor s ključi vrniti v stanju, v kakršnem ga je prevzel. Ob predaji izpraznjenega poslovnega prostora se sestavi primopredajni zapisnik.

Najemodajalec bo poslovni prostor, skupne prostore, dele in naprave vzdrževal tako, da bo opravil vsa investicijsko vzdrževalna dela in s tem preprečil poslabšanje stanja poslovnega prostora.

V. NAČIN IN MERILA ZA DOLOČANJE NAJEMNIN

20. člen

Izhodiščna mesečna najemnina je izražena v EUR/m² (preračunana v tolarско protivrednost po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan obračuna) in je določena glede na namembnost poslovnega prostora oziroma dejavnost, katere se bo v njem odvijala.

21. člen

Po namembnosti se poslovni prostori razvrstijo v 4 skupine, ki so navedene v prilogi št. I. tega pravilnika.

Ne glede na določila iz priloge I. tega pravilnika, lahko za dejavnost, kjer se ugotovi pomanjkanje v prostoru in je izražen interes lokalne skupnosti po tej dejavnosti v občini, Občinski svet občine Dobrna razvrsti dejavnost v drugo vrsto dejavnosti.

22. člen

Višina najemnine po posamezni skupini se določi v sledeči višini:

Namembnost	Cena EUR/m ²
– Skupina A	10
– Skupina B	6
– Skupina C	4,5
– Skupina D	3

23. člen

Najemnik poslovnega prostora plačuje najemnino za tekoči mesec, mesečno, in sicer do 15. v mesecu, razen v primerih, ko je to drugače opredeljeno v pogodbi o najemu poslovnega prostora.

V primeru zamude plačila najemnine, se zaračunavajo zakonite obresti.

Najemnik je dolžan plačevati vse skupne in individualne stroške obratovanja poslovnega prostora ter stroške nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča, ki se plačujejo poleg najemnine in jih neposredno obračunavajo pooblaščen distributerji ali najemodajalec.

24. člen

Na podlagi pisne prošnje najemnika lahko župan s sklepom odobri znižanje najemnine največ do 50% predvsem v naslednjih primerih:

- za čas adaptacije poslovnega prostora s predhodnim pisnim soglasjem najemodajalca, v okviru terminskega plana izvajanja del,
- za čas trajanja najemne pogodbe za vse vsebine, ki so posebnega pomena za lokalno skupnost.

V primeru, da v poslovnem prostoru opravlja dejavnost gospodarski subjekt ali organizacija, katerega ustanovitelj ali soustanovitelj je Občina Dobrna ali upravni organ za katerega obstaja poseben interes lokalne skupnosti, se po predhodnem sklepu občinskega sveta, poslovni prostor lahko odda v brezplačen najem.

25. člen

Če je poslovni prostor oddan organizaciji splošnega humanitarnega značaja in če za to obstaja poseben interes lokalne skupnosti, se lahko takšna organizacija oziroma upravni organ oprosti plačevanja najemnine v celoti za čas trajanja najemne pogodbe.

Poslovni prostor oddan društvu ali zvezi društev, ki imajo sedež na področju občine in za njihovo delovanje obstaja poseben interes lokalne skupnosti, se lahko takšno društvo ali zveza društev deloma ali v celoti oprosti plačevanja najemnine za nedoločen čas oziroma za čas trajanja pogodbe.

V obeh primerih dokončen sklep sprejme občinski svet.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

26. člen

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, preneha veljati Pravilnik za določanje najemnin za poslovne prostore Občine Celje (Uradni list RS, št. 23/93 in 44/94) in pravilnik o oddaji poslovnih prostorov v najem Občine Celje (Uradni list RS, št. 1/93 in 22/94).

27. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 015-02-0021-1/2004-1
Dobrna, dne 5. maja 2004.

Župan
Občine Dobrna
Martin Brecl l. r.

PRILOGA I:

Skupina A:

- banke, pošte in hranilnice;
- finančni marketing;
- hoteli, igralnice;
- intelektualne storitve (advokati, notarji);
- agencijski posli, komisionarske, posredniške dejavnosti;
- profitne zdravstvene dejavnosti (samoplačniške).

Skupina B:

- trgovina in gostinski lokali;
- pisarniške dejavnosti;
- tiskarstvo, založništvo;
- storitve infrastrukturnih sistemov;
- turistične in prevozniske dejavnosti;
- profitne izobraževalne dejavnosti;
- garaže.

Skupina C:

- osebne storitve;
- živilska obrt;
- storitvene in obrtne delavnice;
- servisne delavnice;
- fotoateljeji;
- politične stranke;
- državni organi;

Skupina D:

- izobraževanje in raziskovalne dejavnosti;
- kulturne, umetniške, izobraževalne in podobne dejavnosti;
- varovanje kulturnih dobrin;
- zdravstveno in socialno varstvo ter varstvo mladine;
- razstavnih saloni;
- društva;
- humanitarne organizacije.

IDRIJA**2678. Program priprave sprememb in dopolnitev zazidalnega načrta Grapa 1**

Na podlagi 27. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02), 16. in 39. člena Statuta Občine Idrija (Uradne objave, št. 1/01 in 33/01) je župan Občine Idrija sprejel

PROGRAM PRIPRAVE
sprememb in dopolnitev zazidalnega načrta
Grapa 1

1. Ocena stanja, razlogi in pravna podlaga za pripravo sprememb in dopolnitev ureditvenega načrta

Zazidalni načrt Grapa 1 – Idrija (v nadaljevanju: ZN) je bil sprejet leta 1981 (Uradni list SRS, št. 16/81) in spremenjen 1997 (Uradni list RS, št. 26/97).

Obravnavano območje je s prostorskim planom Občine Idrija – urbanistična zasnova mesta Idrije opredeljeno kot območje stanovanjskih stavb.

ZN se spreminja na pobudo investitorja, Vesne Pavšič in Demetrija Kavčič, Mrakova ul. 12a, Idrija. Pobudnik predlaga spremembe in dopolnitve del območja, in sicer na parcelah št. 2033, 2034, 2035, 2036 k.o. Idrija mesto. Ker je dovoz do enostanovanjske stavbe investitorja neugoden, si želi zgraditi novega in hkrati tudi garažo za avtomobil.

V skladu s 23. členom Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02 in 8/03 – popr., v nadaljevanju: ZureP-1) se spremembe in dopolnitve UN pripravljajo in sprejemajo po postopku, ki je predpisan za njegovo pripravo in sprejem.

2. Predmet in programska izhodišča sprememb in dopolnitev UN

Predmet sprememb in dopolnitev ZN je sprememba dovoza do stanovanjske hiše Mrakova ul. 12a, Idrija na parceli št. 2035 k.o. Idrija mesto ter izgradnja garaže na isti parceli.

3. Okvirno ureditveno območje

Območje obravnave je v lasti investitorja, in sicer parcela 2035 k.o. Idrija mesto.

4. Nosilci urejanja prostora, ki dajejo smernice in mnenja

Nosilci urejanja prostora, ki v skladu z 29. in 33. členom zgoraj navedenega zakona o urejanju prostora podajo smernice in mnenja k prostorskemu aktu, so:

1. Ministrstvo za obrambo, Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, izpostava Nova Gorica,

2. Rudnik živega srebra Idrija,

3. Elektro Primorska, javno podjetje za distribucijo električne energije p.o. Tolmin,

4. Občina Idrija, Mestni trg 1, Idrija, Pravna služba,

5. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Agencija RS za okolje, Pisarna Nova Gorica,

6. Komunala Idrija.

V postopek se vključi tudi druge nosilce urejanja prostora, če se v okviru priprave dokumenta ugotovi, da upravljajo ali so odgovorni za posamezno področje.

Nosilci urejanja prostora v skladu z 29. in 33. členom ZureP-1 podajo smernice in mnenje k prostorskemu aktu v 30 dneh od prejema vloge.

5. Seznam potrebnih strokovnih podlag in način pridobitve strokovnih rešitev in geodetskih podlag

Posebne strokovne podlage se izdelajo s smiselnim upoštevanjem navodil o vsebini posebnih strokovnih podlag in o vsebini prostorskih izvedbenih aktov (Uradni list SRS, št. 14/85).

Strokovne rešitve izdelata načrtovalec, ki ga izbere pobudnik sprememb in dopolnitev UN. Pobudnik sprememb in dopolnitev ZN zagotovi tudi ustrezne geodetske podlage za izdelavo akta.

6. Postopek in organizacija priprave sprememb in dopolnitev ZN

Pripravljenec sprememb in dopolnitev ZN je Občina Idrija. Pobudo za spremembo in dopolnitev ZN je podal investitor, ki je izbral načrtovalca UNIA d.o.o., in financira izdelavo akta v skladu z zakonom in tem programom priprave. Postopek priprave dokumenta vodi Služba za urejanje prostora in varstvo okolja Občine Idrija.

7. Program se objavi v Uradnem listu RS.

Št. 303-02/2004-1
Idrija, dne 18. maja 2004.

Župan
Občine Idrija
Damjan Krapš l. r.

LENDAVA

2679. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o ustanovitvi javnega dvojezičnega vzgojno-varstvenega zavoda Vrtec Lendava

Na podlagi 3. člena Zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/01, 17/91-1, 55/02, 13/92, 13/93, 66/93, 8/96 in 36/00), 41. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 14/03 – uradno prečiščeno besedilo) je Občinski svet občine Lendava na podlagi 17. člena statuta Občine Lendava (Uradni list RS, št. 119/00 in 69/02) na 10. seji dne 26. 4. 2004 v soglasju s svetom Madžarske samouprave Občine Lendava sprejel

ODLOK

o spremembah in dopolnitvah odloka o ustanovitvi javnega dvojezičnega vzgojno-varstvenega zavoda Vrtec Lendava

1. člen

Odlok o ustanovitvi javnega dvojezičnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Vrtec Lendava (Uradni list RS, št. 4/97) se spremeni tako, da se prvi odstavek 8. člena glasi:

Dejavnosti zavoda so:

M/80.101 – dejavnost vrtcev,
H/55.520 – priprava in dostava hrane,
G/52.630 – druga trgovina na drobno zunaj prodajaln,
G/52.473 – dejavnost papirnic,
G/52.740 – druga popravila, d.n.,
I/60.230 – drug kopenski potniški promet,
K/70.200 – dajanje lastnih nepremičnin v najem,
K/74.832 – fotokopiranje in drugo razmnoževanje,
M/80.422 – drugo izobraževanje,
O/92.720 – druge dejavnosti za sprostitev, d.n.

2. člen

Te spremembe in dopolnitve odloka začnejo veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 01200-0007/96
Lendava, dne 26. aprila 2004.

Župan
Občine Lendava
mag. Anton Balažek l. r.

LJUBLJANA

2680. Odredba o poslovnem času, uradnih urah in delovnem času v mestni upravi Mestne občine Ljubljana

Na podlagi 51. in 89. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 26/01 in 28/01) izdaja županja Mestne občine Ljubljana

ODREDBO

o poslovnem času, uradnih urah in delovnem času v mestni upravi Mestne občine Ljubljana

1. člen

Ta odredba ureja poslovni čas in uradne ure organov in služb mestne uprave Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju: organi mestne uprave) ter določa začetek in konec, trajanje ter razporeditev delovnega časa javnih uslužbencev v mestni upravi Mestne občine Ljubljana.

2. člen

Izrazi, ki se uporabljajo v tej odredbi, imajo naslednji pomen:

- poslovni čas je čas poslovanja organov mestne uprave z državnimi organi in organi lokalnih skupnosti;
- uradne ure so čas poslovanja organov mestne uprave s strankami;

- delovni čas je vsak čas, v katerem javni uslužbenec dela, kar pomeni, da je na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti in čas odmora ter čas upravičenih odsotnosti z dela v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo.

V odredbi uporabljeni izrazi javni uslužbenec, predstojnik in župan zapisani v moški spolni slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

Poslovni čas

3. člen

Med poslovnim časom mora biti zagotovljeno poslovanje vseh notranjih organizacijskih enot organov mestne uprave z drugimi organi, državnimi organi in organi lokalnih skupnosti.

4. člen

Organi mestne uprave poslujejo pet dni v tednu, in sicer v ponedeljek, torek, sredo, četrtek in petek, razen mestnega redarstva v Inšpektoratu, ki posluje šest dni v tednu, in sicer od ponedeljka do sobote.

Župan lahko v primeru, da je to nujno potrebno za izvajanje uradnih ur s strankami ali za opravljanje dela, ki mora biti opravljeno brez prekinitve oziroma določenega dne ali v določenem roku, odredi, da organ mestne uprave oziroma notranja organizacijska enota organa, začasno posluje v soboto, nedeljo, na državni praznik ali na drug z zakonom določen dela prost dan.

5. člen

Poslovni čas v mestni upravi Mestne občine Ljubljana se začne v ponedeljek, torek in četrtek ob 8. uri in konča ob 15. uri, v sredo se začne ob 8. uri in konča ob 16. uri, v petek pa se začne ob 8. uri in konča ob 14. uri.

Uradne ure

6. člen

V organih mestne uprave so uradne ure za neposredno poslovanje s strankami v ponedeljek od 8. do 12. ure in od 13. do 15. ure, v sredo od 8. do 12. ure in od 13. do 16. ure ter v petek od 8. do 12. ure.

Uradne ure v mestni inšpekciji v Inšpektoratu so v ponedeljek in sredo od 8. do 10. ure.

7. člen

Uradne ure v sprejemnih pisarnah organov mestne uprave so v ponedeljek, torek in četrtek od 8. do 15. ure, v sredo od 8. do 16. ure in v petek od 8. do 14. ure.

8. člen

Mestna uprava ima v času uradnih ur tudi uradne ure po telefonu ali elektronskih medijih.

9. člen

Glede na naravo nalog delovnega področja posameznega organa mestne uprave oziroma posamezne notranje organizacijske enote, ali glede na posebnosti posameznega obdobja v koledarskem letu, lahko župan za celotno mestno upravo oziroma za posamezne notranje organizacijske enote določi druge dneve uradnih ur ter njihov začetek in konec.

10. člen

Razpored uradnih ur mora biti objavljen in na viden način označen v poslovnih prostorih mestne uprave Mestne občine Ljubljana.

Vsaka sprememba razporeda uradnih ur mora biti objavljena in na viden način označena v poslovnih prostorih najmanj štirinajst dni pred začetkom njene uveljavitve.

Delovni čas

11. člen

Polni delovni čas v mestni upravi je 40 ur na teden in se razporedi tako, da se upoštevajo potrebe delovnega procesa in varujejo pravice javnih uslužbencev do odmorov in počitkov.

Polni delovni čas v mestni upravi je razporejen z določitvijo premakljivega začetka in konca delovnega časa javnih uslužbencev in z določitvijo začetka in konca delovnega časa v mestnem redarstvu v Inšpektoratu.

Med dnevnim delom ima javni uslužbenec, ki dela polni delovni čas, pravico do odmora, ki traja 30 minut in se všteva v poln delovni čas.

12. člen

Premakljiv začetek delovnega časa je vse delovne dneve med 7. in 8. uro, premakljiv konec delovnega časa pa je v ponedeljek, torek in četrtek med 15. in 17. uro, v sredo med 16. in 18. uro ter v petek med 14. in 16. uro.

Čas obvezne prisotnosti javnih uslužbencev na delu je v ponedeljek, torek in četrtek od 8. do 15. ure, v sredo od 8. do 16. ure in v petek od 8. do 14. ure.

13. člen

Polni delovni čas v mestnem redarstvu v Inšpektoratu se razporedi od ponedeljka do sobote.

Javni uslužbenec, ki dela v soboto, nadomesti ta dan s prostim dnevom v naslednjem tednu v skladu z razporedom, ki ga pripravi za najmanj mesec dni vnaprej vodja mestnega redarstva v soglasju s predstojnikom.

14. člen

V mestnem redarstvu v Inšpektoratu se zaradi boljše organizacije dela opravljanje nalog organizira od ponedeljka do petka v dveh izmenah, v soboto pa v eni izmeni.

V dopoldanski izmeni je začetek delovnega časa ob 6.30 in konec delovnega časa ob 14.30, v popoldanski izmeni pa je začetek delovnega časa ob 13.30 in konec delovnega časa ob 21.30.

V soboto je začetek delovnega časa ob 6.30 in konec delovnega časa ob 14.30.

Dežurna služba

15. člen

Kolikor mestni predpisi, s katerimi Mestna občina Ljubljana ureja zadeve iz svoje pristojnosti, to določijo, se v organu mestne uprave oziroma posamezni notranji organizacijski enoti organa organizira dežurna služba ali drugačna oblika pripravljenosti za delo tako, da je zagotovljeno opravljanje nalog vse dni v tednu.

Glede na obseg dela, prostorske in tehnične pogoje se dežurstvo izvaja na sedežu organa oziroma notranje organizacijske enote.

Seznam javnih uslužbencev, sodelujočih v dežurstvu, razpored dežurstva za najmanj mesec dni vnaprej ter kraj izvajanja dežurstva določi direktor mestne uprave Mestne občine Ljubljana na predlog predstojnika organa, v katerem se uvede dežurstvo.

Začasna prerazporeditev polnega delovnega časa

16. člen

Župan ali po njegovem pooblastilu druga oseba lahko začasno prerazporedi polni delovni čas in odredi, da mora javni uslužbenec opraviti v posameznem tednu več oziroma manj kot 40 ur na teden.

Začasna prerazporeditev polnega delovnega časa je mogoča pri opravljanju dela, ki mora biti opravljeno brez prekinitve oziroma določenega dne ali v določenem roku ali dela v izjemnih okoliščinah ali če to zahteva boljše izkoriščanje delovnih sredstev ali smotnejša izraba delovnega časa.

Iz razlogov začasne prerazporeditve iz prejšnjega odstavka lahko župan ali po njegovem pooblastilu druga oseba v okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa odredi uro prihoda ali odhoda javnega uslužbenca z dela.

17. člen

Začasno prerazporeditev delovnega časa odredi župan ali po njegovem pooblastilu druga oseba s pisno odredbo, v kateri določi čas trajanja začasne prerazporeditve delovnega časa in tedensko obveznost javnega uslužbenca, da dela več oziroma manj kot 40 ur na teden.

O začasni prerazporeditvi morajo biti javni uslužbenci obveščeni najmanj en dan pred razporeditvijo delovnega časa posameznega javnega uslužbenca oziroma tri dni pred razporeditvijo delovnega časa več kot desetih javnih uslužbencev.

18. člen

V primeru začasne prerazporeditve delovnega časa polni delovni čas posameznega tedna ne sme preseči 56 ur.

Pri začasni prerazporeditvi delovnega časa se upošteva polni delovni čas kot povprečna delovna obveznost zaposlenega v obdobju največ šestih mesecev.

Razporejanje polnega delovnega časa

19. člen

Javni uslužbenec lahko razporeja polni delovni čas v okviru posameznega tedna tako, da ta traja več ali manj kot 40 ur, vendar v posameznem tednu ne več kot 50 ur in ne manj kot 35 ur.

20. člen

Presežek oziroma primanjkljaj ur je razlika med mesečno delovno obveznostjo, določeno na podlagi 40-urnega polnega delovnega časa v tednu, in dejansko opravljenimi urami dela v določenem mesecu v okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa.

V okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa mora javni uslužbenec praviloma izravnnavati tedenske presežke in primanjkljaje v tekočem mesecu.

V okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa se javnemu uslužbencu prenese iz meseca v mesec presežek največ 20 ur, oziroma primanjkljaj največ 10 ur.

Javnemu uslužbencu, ki preseže dovoljeni mesečni primanjkljaj 10 ur, predstojnik organa mestne uprave določi uro začetka in konca delovnega časa do izravnave primanjkljaja.

Predstojnik organa mestne uprave izjemoma lahko javnemu uslužbencu odobri, da prenese v naslednji mesec večji presežek ur, kot je določen v tretjem odstavku tega člena, in hkrati določi obdobje, po potrebi tudi uro začetka in konca delovnega časa, v katerem mora javni uslužbenec presežek izkoristiti. Pri tem mora upoštevati potrebe delovnega procesa in druge okoliščine, ki so vplivale na odklon od polnega delovnega časa.

21. člen

Javni uslužbenec ima pravico izkoristiti dovoljeni presežek ur v okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa, izjemoma pa tudi v obliki prostih ur v času obvezne prisotnosti na delu ali kot proste dni.

Koriščenje presežka ur v času obvezne prisotnosti na delu ali kot proste dni odobri javnemu uslužbencu predstojnik organa mestne uprave, s predhodnim soglasjem neposredno nadrejenega tako, da ni oviran delovni proces, predstojniku organa mestne uprave in direktorju mestne uprave pa župan.

22. člen

Javni uslužbenec ima pravico do dnevnega vpogleda v stanje števila opravljenih ur in do mesečnega pisnega izpisa števila opravljenih ur.

Delo preko polnega delovnega časa

23. člen

Delo prek polnega delovnega časa (v nadaljevanju: nadurno delo) se sme odrediti pod pogoji, določenimi z zakonom.

Nadurno delo odredi javnemu uslužbencu direktor na predlog predstojnika organa mestne uprave s pisno odredbo praviloma vnaprej. Če zaradi narave dela oziroma nujnosti naloge to ni možno, se lahko nadurno delo odredi ustno, pisno odredbo pa se izda naknadno, najkasneje do konca delovnega tedna po opravljenem nadurnem delu.

Nadurno delo se opravlja praviloma v poslovnih prostorih mestne uprave in mora biti evidentirano na enak način kot druga prisotnost na delu.

24. člen

Za javne uslužbence, ki imajo polni delovni čas razporejen z določitvijo ure začetka in konca delovnega časa, se štejejo za nadurno delo na podlagi pisne odredbe opravljene ure dela pred začetkom ali po koncu delovnega časa.

Za javne uslužbence, ki imajo premakljiv začetek in konec delovnega časa, se štejejo za nadurno delo na podlagi pisne odredbe opravljene ure dela pred premakljivim začetkom in po premakljivem koncu delovnega časa.

25. člen

Opravljen nadurno delo se javnemu uslužbencu izplača pri mesečni plači, javni uslužbenec pa lahko nadure izkoristi v obliki prostih ur oziroma celodnevne odsotnosti, ali pa jih prenese v presežek oziroma primanjkljaj obveznih ur v okviru premakljivega začetka in konca delovnega časa.

Koriščenje nadurnega dela v obliki prostih ur oziroma celodnevne odsotnosti odobri javnemu uslužbencu predstojnik organa mestne uprave, ob predhodnem soglasju neposredno nadrejenega tako, da ni oviran delovni proces, predstojniku organa mestne uprave in direktorju pa župan.

Število opravljenih nadur se koristi v obliki prostih ur oziroma prostih dni glede na dejansko opravljene ure v času nadurnega dela.

Evidentiranje prisotnosti oziroma odsotnosti

26. člen

Javni uslužbenci evidentirajo prihod in odhod z dela ter odsotnosti med delovnim časom z evidenčno uro ali z vpisi v evidenčni knjigi.

Evidentiranje je obvezno za vse javne uslužbence.

Evidentiranje prihodov na delo in odhodov z dela, način ugotavljanja števila ur prisotnosti na delu in odsotnosti z dela ter druga vprašanja v zvezi z razporejanjem delovnega časa javnih uslužbencev mestne uprave podrobneje uredi direktor mestne uprave z navodilom.

27. člen

V delovno obveznost se štejejo:

- ure prisotnosti na delu,
 - letni dopust,
 - državni prazniki in drugi z zakonom določeni dela prosti dnevi,
 - ure odsotnosti z dela s pravico do nadomestila plače.
- Ure izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja v zvezi z delom po nalogi župana ali direktorja mestne uprave, ki se izvajajo na državni praznik ali na drug z zakonom določen dela prosti dan ali na dan, ko mestna uprava ne posluje, se obračunajo kot ure prisotnosti na delu.

28. člen

Za ure odsotnosti, ki jih ni potrebno nadomestiti z delom, se ob predložitvi dokazila šteje odsotnost zaradi:

- iskanja nujne zdravstvene pomoči in spremstva v takšnih primerih ter zdravniških in specialističnih pregledov, ki jih ni mogoče opraviti izven delovnega časa, v trajanju največ enega delovnega dne oziroma 8 ur na leto, pri čemer se omejitev ne nanaša na iskanje nujne zdravstvene pomoči,
- darovanja krvi,
- opravljanja funkcije v državnih organih in organih lokalne skupnosti,
- sodelovanja v nadzornih organih in organih upravljanja za izvrševanje pravic ustanovitelja,
- opravljanja dela sodnika porotnika,
- sodelovanja v sodnem ali upravnem postopku kot priča,
- izvajanja obrambnih dolžnosti in dolžnosti zaščite in reševanja,
- opravljanja drugega dela v interesu delodajalca (sodelovanje pri projektih na delu pri organizacijah ipd.),
- drugih primerov, določenih z zakonom, podzakonskim predpisom ali kolektivno pogodbo za javni sektor.

29. člen

V primeru službene poti se javnemu uslužbencu prizna toliko ur prisotnosti na delu, kolikor sta trajala pot in dejansko opravljanje dela, vendar ne več kot deset ur dnevno.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se javnemu uslužbencu ure prisotnosti na delu ne priznajo, če je javni uslužbenec v soboto, nedeljo, na državni praznik ali na drug z zakonom določen dela prost dan na službeni poti in dela dejansko na ta dan ne opravlja.

Če je javnemu uslužbencu zaradi službene poti onemogočen dnevni ali tedenski počitek in delo na ta dan dejansko opravlja, se dnevni počitek zagotovi naslednji dan, tedenski počitek pa najkasneje v naslednjem tednu.

30. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odredba, preneha veljati Odredba o razporeditvi delovnega časa in uradnih ur v

mestni upravi Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 1/99 in 64/01).

31. člen

Ta odredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 151-5/2003-3
Ljubljana, dne 21. maja 2004.

Županja
Mestne občine Ljubljana
Danica Simšič l. r.

VSEBINA

DRŽAVNI ZBOR

2666. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-G)	7373
2667. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski službi (ZCS-1A)	7375
2668. Zakon o davčni službi (ZDS-1)	7383
2669. Resolucija o Nacionalnem energetskega programu (ReNEP)	7390

MINISTRSTVA

2670. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja administrator	7452
2671. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu srednjega strokovnega izobraževanja aranžerski tehnik	7453
2672. Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe strokovnih delavcev v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski praktikum	7454
2673. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o strokovnem izpitu in o preizkusu strokovne usposobljenosti inšpektorjev za šolstvo in inšpektorjev za šport	7455
2674. Pravilnik o izdajanju potrdil o pridobljenih kvalifikacijah zdravnika, zdravnika splošne medicine, zdravnika specialista, doktorja dentalne medi-	

cine specialista čeljustne in zobne ortopedije in doktorja dentalne medicine specialista oralne kirurgije

7456

OBČINE

BREŽICE

2675. Pravilnik o merilih za določanje plač direktorjev javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je Občina Brežice	7457

DOBRNA

2676. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o zazidalnem načrtu Dobrna	7458
2677. Pravilnik o načinu oddajanja poslovnih prostorov v najem in določanju najemnin v Občini Dobrna	7461

IDRIJA

2678. Program priprave sprememb in dopolnitev zazidalnega načrta Grapa 1	7464

LENDAVA

2679. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o ustanovitvi javnega dvojezičnega vzgojno-varstvenega zavoda Vrtec Lendava	7465

LJUBLJANA

2680. Odredba o poslovnem času, uradnih urah in delovnem času v mestni upravi Mestne občine Ljubljana	7465

ISSN 1318-0576

91771318057017

Izdajatelj Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo – Direktorica Ksenija Mihovar Globokar – Založnik Uradni list Republike Slovenije d.o.o. – Direktorica in odgovorna urednica Erika Trojer – Priprava Uradni list Republike Slovenije d.o.o. – Tisk Tiskarna SET, d.d., Vevče – Akontacija naročnine za leto 2004 je 26.400 SIT (brez davka), pri ceni posameznega Uradnega lista Republike Slovenije je vračunan 8,5% DDV – Naročnina za tujino je 72.600 SIT – Reklamacije se upoštevajo le mesec dni po izidu vsake številke – Uredništvo in uprava Ljubljana, Slovenska 9 – Poštni predal 379 – Telefon tajništvo 425 14 19, računovodstvo 200 18 60, naročnine 425 23 57, telefaks 200 18 25, prodaja 200 18 38, preklici 425 02 94, telefaks 425 14 18, uredništvo 425 73 08, uredništvo (javni razpisi ...) 200 18 66, uredništvo – telefaks 425 01 99 – Internet: <http://www.uradni-list.si> – uredništvo e-pošta: objave@uradni-list.si – Transakcijski račun 02922-0011569767